

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASI
ALİ MƏHKƏMƏSİ**

B Ü L L E T E N

№ 1 (35)

Naxçıvan – 2023

2023

Heydər Əliyev ili

“Biz Azərbaycanın məhkəmə sistemini tamamilə müasir səviyyəyə qaldırdıq və demokratik prinsiplər əsasında yaratdıq”.

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASI ALİ MƏHKƏMƏSİNİN BÜLLETENİ

Bülleten 2006-cı ildən etibarən ildə iki dəfə dərc edilir.

Rəsmi sayt: www.nsupremecourt.gov.az

M Ü N D Ə R İ C A T

**Buraxılış üçün
məsul şəxs:**
S.İ.Bəktaş

Müstəqil məhkəmə hakimiyyətinin banisi.....7

Yeni sənədlər, normativ aktlar

Redaktor:
Ə.K.Allahverdiyev

Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu.....14

**Redaksiya
heyəti:**
*Y.S.Qurbanov
İ.M.Mirzəyev
S.Ş.Bəylərli
V.K.Quliyev
C.G.Bayramova
Y.F.Xəlilov
A.N.İmanova*

“Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 30 dekabr tarixli 783-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “AR İnzibati Xətlər Məcəlləsinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2015-ci il 29 dekabr tarixli 96-VQ nömrəli Qanununun tətbiqi barədə” 2016-cı il 15 fevral tarixli 795 nömrəli, “İnzibati xətlər haqqında işlərə baxmağa səlahiyyəti olan vəzifəli şəxslərin Siyahısı”nın təsdiq edilməsi barədə” 2017-ci il 23 fevral tarixli 1256 nömrəli və “Rayon (şəhər) məhkəmələrinin baxdığı inzibati xətlər haqqında işlər üzrə protokol tərtib etmək səlahiyyəti olan vəzifəli şəxslərin Siyahısı”nın təsdiq edilməsi barədə” 2017-ci il 3 may tarixli 1361 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı..... 20

Məsul katib:
G.Ə.Qurbanova

**Redaksiyanın
ünvanı:**
*Naxçıvan şəhəri,
Atatürk küçəsi,
19*

*Tel: 550-96-76
Faks: 544-61-80*

Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu.....23

*“Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 30 dekabr tarixli 784-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” 2000-ci il 22 yanvar tarixli 265 nömrəli və “Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun və həmin Qanunla təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin tətbiq edilməsi barədə” 2000-ci il 25 avqust tarixli 387 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı.....***29**

*Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu.....***31**

*“Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 23 dekabr tarixli 757-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2009-cu il 30 oktyabr tarixli 177 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı.....***35**

*S.İ.Bəktəşinin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Qərarı.....***36**

*S.İ.Bəktəşinin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı.....***37**

*“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu.....***37**

“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 24 fevral tarixli 825-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və Azərbaycan

*Respublikası Prezidentinin “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” 2000-ci il 29 dekabr tarixli 435 nömrəli, “Dövlət orqanlarında dövlət qulluqçularına ixtisas dərəcələrinin verilməsi Qaydalarının təsdiq edilməsi barədə” 2001-ci il 3 sentyabr tarixli 569 nömrəli, “İnzibati və yardımçı vəzifələrin Təsnifat Toplusunun təsdiq edilməsi haqqında” 2003-cü il 4 avqust tarixli 911 nömrəli, “Yerli icra hakimiyyətləri haqqında Əsasnamə”nin təsdiq edilməsi barədə” 2012-ci il 6 iyun tarixli 648 nömrəli və “Dövlət qulluğu vəzifəsinin tutulması məqsədi ilə müsahibə keçirilməsi Qaydası”nın təsdiq edilməsi haqqında” 2017-ci il 21 iyun tarixli 1480 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı.....***47**

*“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu.....***54**

*“İnzibati və yardımçı vəzifələrin Təsnifat Toplusunun təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2003-cü il 4 avqust tarixli 911 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı.....***55**

*“Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu**57***

*“Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 9 iyun tarixli 905-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 28 yanvar tarixli 183 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı**59***

Məhkəmə fəaliyyəti

Mülki kollegiyadan

*Mülki mühakimə sahəsində məhkəmə fəaliyyətinə dair 2022-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili**61***

Kommersiya kollegiyasından

*Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2022-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili**69***

İnzibati kollegiyadan

Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2022-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili70

Cinayət kollegiyasından

Cinayət kollegiyasının 2022-ci ilin yekunları üzrə fəaliyyətinin nəticələrini əks etdirən statistik məlumatlar 71

İnsan hüquqları və məhkəmə təcrübəsi

İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarlarının icmalı.....79

Nəzəriyyə və hüquqtətbiqetmə problemləri

Milli qanunvericilik və Avropa Məhkəməsinin presedentləri müstəvisində təqsirsizlik prezumpsiyası və məlumat azadlığının qarşılıqlı əlaqəsi.....88

Hakimlərin milli və beynəlxalq qurumlarında

Hakimlərin intizam məsuliyyətinə cəlb olunmaları ilə bağlı Məhkəmə-Hüquq Şurasının 2022-ci ilin ikinci yarısında baxdığı bir sıra işlər haqqında..... 104

Azad tribuna

Cinayət mühakimə icraatında çəkişmə və obyektiv həqiqət: ziddiyət və uyğunluqlar..... 141

Ali Məhkəmənin mətbuat xidmətindən

2023-cü ilin fevral-iyun aylarında keçirilən tədbirlərin xülasəsi.....153

*Səadət BƏKTAŞI,
Naxçıvan Muxtar Respublikası
Ali Məhkəməsinin sədri,
Azərbaycan Respublikası İxtisaslaşdırılmış
Məhkəmə Hakimləri İctimai Birliyinin
(Assosiasiyasının) sədri.*

Müstəqil məhkəmə hakimiyyətinin banisi

Hər bir xalqı dünya miqyasında tanıdan, milli inkişaf yolunu müəyyən edən vacib meyarlar sırasında şəxsiyyət amili xüsusi yer tutur. Bu mənada əminliklə söyləmək mümkündür ki, ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycana siyasi rəhbərliyinin hər iki mərhələsi xalqımızın tarixən can atdığı milli müstəqilliyə qovuşmasında mühüm rol oynamışdır.

Ümummilli liderlik zirvəsinə ucalmış böyük strateq Heydər Əliyevin milli müstəqilliyin qazanılması, qanunçuluğun bərpası, demokratik-hüquqi və sosial-iqtisadi islahatların reallaşdırılması sahəsindəki misilsiz xidmətləri qədərbilən xalqımız tərəfindən daim yüksək dəyərləndirilir. Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin 29 sentyabr 2022-ci il tarixli “Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin “Heydər Əliyev İli” elan edilməsi haqqında” Sərəncamına əsasən bu il anadan olmasının 100-cü ildönümü böyük təntənə ilə qeyd edilən ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının həm də hüquqi dövlətdə yaşamaq arzusunu reallaşdırmış fenomenal şəxsiyyətdir. Ulu öndərin xalq qarşısındakı misilsiz xidmətlərinin adekvat qiymətləndirilməsi, ideya və baxışlarının təbliği, gələcək nəsillərə aşılması və milli ideyanın düzgün istiqamətdə formalaşması baxımından mühüm əhəmiyyətli sənəd olan həmin sərəncamda deyilir: “Azərbaycan Respublikasının ilk Konstitusiyasının qəbul olunması və bütün sferaları əhatə edən köklü islahatların həyata keçirilməsi, demokratik, hüquqi dövlət quruculuğu, nizami ordunun yaradılması Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqı qarşısında müstəsna xidmətləridir”.

Böyük strateq Heydər Əliyev siyasi fəaliyyətinin bütün mərhələlərində ədalət, düzgünlük və humanizm prinsiplərinə tapınaraq, bu mənəvi-əxlaqi meyarların ictimai şüurda möhkəmlənməsinə çalışmışdır. Hələ ötən əsrin 70-ci illərində məhkəmə, prokurorluq, daxili işlər orqanlarında və s. həyata keçirilən köklü kadr dəyişiklikləri, təsərrüfat-iqtisadi xarakterli cinayətkarlığa qarşı mübarizənin sərtləşdirilməsi məqsədilə atılan addımlar, hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşlarının mənəvi cəhətdən sağlamlaşdırılması, qanun keşikçisi adını daşımağa layiq olmayanların

orqanlardan uzaqlaşdırılması ulu öndərin cəmiyyətdə qanunçuluğun möhkəmlənməsində, milli ruhlu hüquqşünas kadrların yetişməsində maraqlı olduğunu bir daha təsdiqləyir.

Azərbaycana birinci rəhbərliyi dövründən hüquqşünas kadr hazırlığına böyük əhəmiyyət verən ulu öndər bu məqsədlə o zamankı Azərbaycan Dövlət Universitetinin hüquq fakültəsinə qəbul prosesinin şəffaflaşdırılması istiqamətində prinsipial qərarlar qəbul etmişdir. Həmin dövrdə bəzi neqativ hallar üzündən sırası vətəndaşların övladlarının hüquq fakültəsinə daxil olması az qala əlçatmaz məsələyə çevrilmişdi. Böyük strateqin qətiyyətli tədbirlərinin nəticəsi olaraq o zamankı Azərbaycan Dövlət Universitetinin hüquq fakültəsi əvvəlki hörmət və nüfuzunu bərpa etmiş, yüksək səviyyəli hüquqşünas kadrların hazırlığı prosesində aparıcı statusunu qorumuşdur.

Ümumilikdə, Heydər Əliyevin Azərbaycana birinci rəhbərliyi dövründə görülən işlərin - elm, təhsil, səhiyyə, kadr hazırlığı, hüquqi və sosial-iqtisadi sahələr üzrə həyata keçirilən məqsədyönlü tədbirlərin uğurlu nəticələri Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi mövcudluğuna zəmin formalaşdırmışdır. Bununla belə ötən əsrin 80-ci illərinin sonu 90-cı illərinin əvvəlində - ulu öndər Heydər Əliyevin rəhbərlik etmədiyi Azərbaycanı göz önünə gətirmək, müəyyən tarixi gerçəkliklərə nəzər salmaq olduqca ağır və üzücüdür. Xüsusən də 1991-1993-cü illərin gerçəklikləri göstərmişdir ki, müstəqillik nemətinə qovuşan hər bir xalq ilkin mərhələdə onu qoruyub saxlamaq, möhkəmləndirmək, dövlətin gələcək inkişafına etibarlı bünövrə hazırlamaq kimi məsuliyyətli və çətin mərhələni də keçməyi bacarmalıdır.

Ulu öndər Heydər Əliyev ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəlində Azərbaycanda cərəyan edən mürəkkəb və ziddiyyətli ictimai-siyasi proseslərə qətiyyətli biganə qalmamış, hələ Naxçıvan Ali Sovetinə rəhbərlik etdiyi vaxtlarda əsl vətənpərvərliklə, lider təəssübkeşliyi ilə milli müstəqilliyin qazanılmasında yaxından iştirak etmişdir. Respublikada geniş vüsət almış milli azadlıq hərəkatı ilə eyni dövrdə xalqda milli heysiyyəti, özünüdərkini daha da gücləndirən, milli dövlət rəmzlərinə hörmət təlqin edən genişmiqyaslı addımlar məhz ulu öndər Heydər Əliyevin keçmiş Naxçıvan Muxtar Sovet Sosialist Respublikasına rəhbərlik etdiyi dövrdə atılmışdır. Belə ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Sovetinin 1990-cı il 19 yanvar tarixli qərarı ilə Azərbaycanın üçrəngli bayrağı rəsmi olaraq Naxçıvan Ali Sovetinin binası üzərində ucaldılmışdır. Həmin qərar səkkiz gün sonra Azərbaycan SSR Ali Soveti tərəfindən ləğv edilsə də, ulu öndər bu istiqamətdəki vətənpərvər söylərini israrla, əzmlə davam etdirmişdir. Muxtar respublikanın ali orqanının 1990-cı il noyabrın 17-də keçirilmiş sessiyasında Azərbaycanın milli dövlət dirçəlişi prosesinin həyata keçirilməsi məsələsi geniş müzakirə olunmuş, Naxçıvan MSSR-in adından "sovet" və "sosialist"

sözləri çıxarılmış, onun Naxçıvan Muxtar Respublikası adlandırılması barədə tarixi qərar verilmişdir. Sessiyada, həmçinin Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə ucaldılmış üçrəngli bayrağın bərpası, onun Naxçıvan Muxtar Respublikasının dövlət bayrağı kimi qəbul olunması haqqında qərar qəbul edilmişdir.

Əsl lider bütünlükdə mühitdən asılı olan insanlardan onunla seçilir ki, ətrafda baş verən hadisə və proseslərə münasibətdə passiv müşahidəçi mövqeyindən çıxış edərək biganəlik, laqeydlik göstərmir. Heydər Əliyev fenomeninin siyasi iradəsi, düşüncəsinin dinamizmi, dünyada gedən prosesləri anlamaq, siyasi davranışın ən əlverişli sxemlərini reallaşdırmaq qabiliyyəti 1993-cü ilin iyunundan etibarən Azərbaycanı xaos və anarxiya mühitindən, vətəndaş müharibəsi təhlükəsindən xilas edib, sabit inkişaf yoluna çıxarmışdır. Böyük strateq iqtisadi və hüquqi islahatların paralelliyini təmin etməklə, məhz bu prinsipə əsaslanmışdır ki, hüquqi dövlət insanların birgə fəaliyyətinin təşkili və tənzimlənməsinin mühüm amili, onların qarşılıqlı münasibətlərinin qaydaya salınmasının, cəmiyyətdə nizam-intizamın və sabitliyin təmini vasitəsidir.

Bu mərhələdə ictimai həyatın digər sahələrində olduğu kimi, hüquq sistemində də köklü islahatların reallaşdırılması istiqamətində ardıcıl tədbirlər həyata keçirilmişdir. 1995-ci ildə ümummilli liderin rəhbərliyi ilə hazırlanaraq qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikasının ilk Milli Konstitusiyası demokratik quruluşun və hüquqi dövlətin möhkəm təməlini qoymuşdur. Hüquqi islahatlara müstəsna əhəmiyyət verən ulu öndər Hüquqi İslahatlar Komissiyasına rəhbərliyi bilavasitə üzərinə götürərək bu islahatların mütəşəkkil və sürətli aparılmasını təmin etmişdir. Qısa müddət ərzində ölkəmizin bu günü və gələcəyi naminə son dərəcə vacib, əhəmiyyətli, habelə hüquq sisteminin mahiyyətini müəyyən edən yeni qanun və məcəllələr qəbul edilmişdir. Bu qanunvericilik aktları beynəlxalq səviyyəli mütəxəssislər tərəfindən ekspertizadan keçirilməklə yüksək dəyərləndirilmişdir.

İnsan haqlarının etibarlı qorunması dövlətin prioriteti kimi müəyyən edilmiş, respublikamız insan hüquq və azadlıqlarının təminatı sahəsində bütün əsas beynəlxalq konvensiyalara qoşulmuş və 1993-cü ildən ölüm hökmü cəzasının icrasına moratorium qoyulmuşdur. 1998-ci ildə Şərqdə ilk dəfə olaraq Azərbaycanda bu cəza növü tamamilə ləğv edilmiş, əfv və amnistiya aktlarının geniş tətbiqinə başlanılmışdır. Ölkədə insan haqlarının müdafiəsinə dair mühüm normativ aktlar qəbul olunmuş, bu sahədə xüsusi Dövlət Proqramı hazırlanaraq həyata keçirilməsinə başlanılmış, İnsan hüquqları üzrə müvəkkil (Ombudsman) institutu yaradılmışdır.

Hüquq İslahat Komissiyası tərəfindən işlənib hazırlanmış "Konstitusiya məhkəməsi haqqında", "Məhkəmələr və hakimlər haqqında" qanunlar ölkəmizdə məhkəmə-hüquq islahatları sahəsində aparılan ilk mühüm addımlar olmaqla, müstəqil məhkəmə sisteminin yaradılmasına və fəaliyyət göstərməsinə imkan yaratmışdır. 01 dekabr 1998-ci il tarixli "Məhkəmələr və hakimlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi və məhkəmə islahatlarının həyata keçirilməsinə dair tədbirlər barədə" fərman əsasında ardıcıl surətdə gerçəkləşdirilən məhkəmə islahatlarının başlıca məqsədi qanunun aliliyinin təmini, məhkəmə hakimiyyətinin dövlət idarəçilik mexanizmində nüfuzlu və müstəqil təsisat kimi təşəkkül tapması, ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi zamanı insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin yüksək səviyyədə təşkili, peşəkar hakim korpusunun formalaşdırılması və digər konseptual məsələlərin həlli olmuşdur.

Aparılan məhkəmə-hüquq islahatları nəticəsində Konstitusiya Məhkəməsi təsis olunmuş, 2000-ci ildən yeni, əvvəlki məhkəmə sistemindən köklü surətdə fərqlənən və insan haqlarının müdafiəsinə daha etibarlı təminat verən üçpilləli müstəqil məhkəmə sistemi fəaliyyətə başlamışdır. Həmin vaxtdan etibarən keçmiş sovet respublikaları arasında, demək olar ki, ilk dəfə Azərbaycanda həbs və insan hüquqlarını məhdudlaşdıran digər prosessual məcburiyyət tədbirlərinin tətbiqi məhkəmələrin müstəsna səlahiyyətinə aid edilmişdir. Həmçinin, məhkəmələr üzərində prokurorluq və ədliyyə orqanlarının nəzarəti ləğv olunmuş, demokratik məhkəmə nəzarəti institutu formalaşdırılmışdır.

2000-ci ildə dövlətçilik tariximizdə ilk dəfə olaraq hakimlər şəffaf prosedurlar əsasında, o cümlədən test üsulu ilə imtahanla seçilmiş, nəticədə hakim korpusunun 60 faizi təzələnməmişdir. Ümummilli lider Heydər Əliyev sonrakı mərhələdə də ölkə həyatının bütün sahələrində çevik və işlək mexanizmlər üzərində çoxşaxəli islahatları təmin etmişdir. Hüquqa və ədalətə söykənən mülki cəmiyyətin formalaşdırılması üçün ilk növbədə, milli qanunvericiliyin Avropa standartlarına uyğunlaşdırılması prosesi davam etdirilmişdir.

Əsas ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş mütərəqqi məhkəmə-hüquq islahatlarını 2003-cü ildən inamla davam etdirən və yeni dövrün tələblərinə uyğun təkmilləşdirən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev hüquqi dövlət quruculuğu prosesinin mühüm tərkib hissəsi olaraq məhkəmə hakimiyyətinin yeniləşdirilməsini mühüm vəzifələrdən biri kimi müəyyənləşdirmişdir. Son 20 ildə yeni dövrün tələblərinə adekvat şəkildə reallaşdırılan bu islahatların əsas hədəfi məhkəmə-hüquq sistemini müasirləşdirmək, məhkəmə orqanlarının

özünüidarə imkanlarını genişləndirmək və ədalət mühakiməsinin səmərəliliyini artırmaq olmuşdur. Bu istiqamətdə mühüm addımlardan biri də "Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında" qanunun qəbulu və həmin qanun əsasında Məhkəmə-Hüquq Şurasının yaradılması olmuşdur. Şuranın 2005-ci ildə fəaliyyətə başlaması ilə məhkəmə sistemində köklü dəyişikliklərə səbəb olan islahatlar geniş vüsət almışdır. Azərbaycan Respublikasında müstəqil məhkəmə sisteminin təmin edilməsi, vakant hakim vəzifələrinə hakim olmayan namizədlərin seçilməsinin təşkili, hakimlərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi, onların iş yerinin dəyişdirilməsi, vəzifədə irəli çəkilməsi, intizam məsuliyyətinə cəlb edilməsi və digər məsələlərin həlli ötən 19 ildə Şuranın xüsusi diqqət mərkəzində olmuşdur.

Dövlətimizin başçısının müvafiq fərmanları ilə son 15 ildə hakim ştatlarının sayı 3 dəfədən çox artırılaraq 800-ə çatdırılmışdır. Hakimlərin işinin asanlaşdırılması, habelə vətəndaşlara göstərilən xidmətlərin yaxşılaşdırılması məqsədilə məhkəmə aparatı işçilərinin sayının 75 faizdən çox artırılması, hər bir hakimə ayrıca köməkçi ştatının ayrılması islahatlar prosesində mütərəqqi addımlar kimi qeyd edilməlidir. Eyni zamanda, aparılan məhkəmə islahatları nəticəsində artıq hakimlərin ən yüksək həddədək - müddətsiz təyinatı müəyyən olunmuş, bu da onların müstəqilliyini daha da möhkəmləndirmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin "Məhkəmə-hüquq sistemində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında" 03 aprel 2019-cu il tarixli fərmanı isə ölkəmizdə məhkəmə islahatlarının keyfiyyətə yeni, genişmiqyaslı mərhələsini təşkil edir. Kompleks tədbirlər sistemini özündə ehtiva edən Fərman əsasında yeni regional kommersiya və inzibati məhkəmələr yaradılaraq 2020-ci il yanvarın 1-dən fəaliyyətə başlamışdır. Bundan əlavə, 2023-cü ildə yaradılmasının 100-cü ildönümü tamam olan Ali Məhkəmənin, habelə apellyasiya instansiyası məhkəmələrinin yeni məhkəmə kollegiyalarının yaradılması ədalət mühakiməsinin səmərəliliyini keyli dərəcədə artırmışdır.

Fərmanda hakimlərin sayının 200 ştat vahidində artırılması məsələsi də yer almış, yüksək hazırlığa və mənəvi keyfiyyətlərə malik hüquqşünaslarla komplektləşdirilməsi məqsədilə ötən 4 ildə fasiləsiz seçim prosesi aparılmış, yeni nəsil hakim korpusunun formalaşdırılması məqsədilə hakimlərin seçilməsi qaydası təkmilləşdirilmişdir. Çoxmərhələli, şəffaf və beynəlxalq standartlara uyğun seçim prosedurlarında, o cümlədən test, yazılı və şifahi imtahanlar zamanı müvəffəqiyyət qazanan 40 nəfər hakimliyə namizəd birillik tədris kursunu, məhkəmələrdə stajkeçməni və digər mərhələləri uğurla başa vurmuşdur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2023-cü il 12 yanvar tarixli müvafiq Sərəncamı ilə seçimlərdə uğur

qazanan namizədlər bir sıra birinci instansiya məhkəmələrinin hakimi vəzifələrinə təyin olunmuşlar.

Dövlət başçısının kadr islahatlarına və gəncləşmə siyasətinə uyğun olaraq yetişən yeni nəsil hakimlər bu gün məhkəmə korpusunun 80 faizini təşkil edir. İctimai həyatın müxtəlif sahələrində fəallığı ilə fərqlənən qadınların sayı son dövrlər yeni təyinat alanların 40 faizdən çoxunu təşkil edir. Mənəvi saflığı, yüksək bilik və bacarığı ilə seçilən gənc hakimlər, o cümlədən qadınlar yuxarı məhkəmə instansiyalarına və rəhbər vəzifələrə irəli çəkilirlər.

Həyata keçirilən islahatların beynəlxalq miqyasda yüksək qiymətləndirilməsi də xüsusi vurğulanmalıdır. Avropa Şurasının Ədalət Mühakiməsinin Səmərəliliyi üzrə Komissiyası (CEPEJ) öz hesabatlarında Azərbaycanda hakimlərin seçki və təyinatı sahəsində islahatları bir çox Avropa dövlətlərinə nümunə göstərmişdir. Bundan əlavə, ölkəmiz məhkəmə sistemindəki nailiyyətlərinə görə Avropa Şurasının "Ədliyyənin Kristal Tərəzisi" müsabiqəsinin də mükafatçısı olmuşdur.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının məqsədyönlü və səmərəli fəaliyyəti nəticəsində məhkəmə infrastrukturunun müasirləşdirilməsi, onlar üçün yeni binaların inşası, maddi-texniki bazasının, iş şəraitinin yaxşılaşdırılması, müasir informasiya texnologiyaları ilə təmini, habelə hakimlərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi məsələləri xüsusi diqqət mərkəzində olmuşdur. Bütün bunlar, şübhəsiz, bir başlıca məqsədə - cəmiyyətdə məhkəmə hakimiyyətinə olan inamı artırmağa, ədalət mühakiməsinin səmərəliliyini və keyfiyyətini yüksəltməyə xidmət edir.

Ulu öndər Heydər Əliyevin əziz xatirəsi bu gün məhkəmə və ədliyyə orqanlarının əməkdaşları tərəfindən dərin ehtiramla anılır. Parlaq şəxsiyyəti, yüksək mənəvi idealları ilə tanınan Heydər Əliyevin həyat amalı, ilk növbədə, onun cəmiyyətə fayda verməyə, haqq-ədaləti, qanunçuluğu təmin etməyə hesablanmış fəaliyyətində təcəssümünü tapmışdır. Ümummilli liderin müstəqillik dövründə banisi olduğu mütərəqqi hüquq islahatlarının uğurla davam etdirilməsi isə keyfiyyətə yeni mərhələdə məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyinə və ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinə etibarlı təminatdır.

YENİ SƏNƏDLƏR, NORMATİV AKTLAR

Bülletenin “Yeni sənədlər, normativ aktlar” sərlövhəsini təqdim etməkdə məqsəd muxtar respublikamızla əlaqədar məsələləri nizama salan, habelə məhkəmə sistemi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi, Naxçıvan Muxtar Respublikasının hüquqi aktları, eləcə də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamları, qanunvericiliyə edilən dəyişikliklər, normativ-hüquqi aktlar sisteminə daxil olmayan, lakin muxtar respublikamız üçün mühüm əhəmiyyətə malik olan rəsmi sənədlərlə oxucularımızı tanış etməkdir.

Sərlövhədə bu gündə 360-a yaxın qanunvericilik aktı və mühüm rəsmi sənəd dərc edilmişdir. Bu isə məhkəmə və hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşlarının muxtar respublikamızla bağlı zəruri hüquqi sənədlərlə yaxından tanış olmalarına geniş imkan yaratmışdır.

Bülletenin bu sayının sözügedən sərlövhəsində oxucularımızı yeni qəbul edilmiş bir sıra qanunvericilik aktları ilə tanış edirik.

Redaksiya heyəti

Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 17-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın ləqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” və “Hədəfli maliyyə sanksiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikası qanunlarının icrası ilə əlaqədar **qərara alır**:

Maddə 1. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 4 (II kitab), maddə 251, № 5, maddə 323, № 12, maddə 835; 2001, № 1, maddə 24, № 7, maddə 455; 2002, № 1, maddə 9, № 5, maddələr 236, 248, 258, № 6, maddə 326, № 8, maddə 465; 2003, № 6, maddələr 276, 279, № 8, maddələr 424, 425, № 12 (I kitab), maddə 676; 2004, № 1, maddə 10, № 4, maddə 200, № 5, maddə 321, № 8, maddə 598, № 10, maddə 762, № 11, maddə 900; 2005, № 1, maddə 3, № 6, maddə 462, № 7, maddə 575, № 10, maddə 904, № 11, maddə 994; 2006, № 2, maddələr 71, 72, 75, № 5, maddə 390, № 12, maddələr 1008, 1020, 1028; 2007, № 2, maddə 68, № 5, maddə 398, № 6, maddələr 560, 562, 579, № 8, maddə 757, № 10, maddələr 937, 941, № 11, maddələr 1049, 1080, 1090, № 12, maddə 1221; 2008, № 6, maddələr 454, 461, № 7, maddə 602, № 10, maddə 884, № 12, maddələr 1047, 1049; 2009, № 5, maddə 315, № 7, maddə 517, № 12, maddə 953; 2010, № 2, maddə 70, № 3, maddələr 171, 178, № 4, maddələr 275, 276, № 7, maddə 591; 2011, № 4, maddə 253, № 6, maddə 472, № 7, maddələr 587, 601, 621, № 11, maddə 980, № 12, maddə 1093; 2012, № 2, maddə 45, № 3, maddələr 193, 196, № 7, maddələr 666, 669, 673, № 11, maddə 1068, № 12, maddə 1223; 2013, № 1, maddə 14, № 2, maddə 102, № 4, maddə 364, № 5, maddələr 459, 479, 481, № 6, maddələr 594, 600, № 11, maddələr 1264, 1286, 1312, № 12, maddə 1492; 2014, № 2, maddələr 89, 95, № 4, maddə 327, № 6, maddələr 618, 622; 2015, № 4, maddələr 339, 359, 368, № 5, maddələr 504, 508, 510, № 6, maddələr 678, 690, 692, № 11, maddələr 1253, 1268, 1289, 1298, № 12, maddələr 1437, 1445; 2016, № 4, maddələr 634, 636, 638, 653, № 5, maddə 845, № 6, maddələr 993, 1001, № 12, maddələr 1983, 1999, 2008, 2019, 2038, 2048; 2017, № 2, maddə 161, № 3, maddə 330, № 5, maddələr 694, 697, 700, 702, 733, № 7, maddələr 1268, 1271, 1293, № 11, maddələr 1968, 1978, № 12 (I kitab), maddə 2231; 2018, № 3, maddə 403, № 5, maddə 861, № 6, maddə 1154, № 7 (I kitab), maddə 1441, № 10, maddə 1972, № 11, maddə 2213, № 12 (I kitab), maddə 2472; 2019, № 4, maddə 586, № 7, maddə 1201, № 8, maddə 1367; 2020, № 3, maddə 223, №

5, maddə 518, № 7, maddə 832, № 8, maddə 1010, № 11, maddələr 1332, 1333; 2021, № 6 (I kitab), maddə 541, № 8, maddə 894, № 12, maddə 1336; 2022, № 5, maddələr 434, 437, № 7, maddə 703, № 8, maddələr 821, 828; Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 5 noyabr tarixli 619-VIQD və 29 noyabr tarixli 641-VIQD nömrəli qanunları) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 32.5-ci maddədən “pul vəsaitlərini və ya digər” sözləri (hər iki halda) çıxarılsın;

1.2. 99-1.1.2-ci (hər üç halda), 99-1.1.3-cü və 99-8.2-ci maddələrdən “pul vəsaitləri və ya digər” sözləri çıxarılsın;

1.3. 193-1-ci maddə üzrə:

1.3.1. adından və 193-1.1-ci maddədən “pul vəsaitlərini və ya digər” sözləri çıxarılsın;

1.3.2. 193-1.1.1-ci maddədən “pul vəsaitləri və ya digər”, “pul vəsaitlərinin və ya digər” və “pul vəsaitlərindən və ya digər” sözləri çıxarılsın;

1.3.3. 193-1.1.2-ci maddədən “pul vəsaitləri və ya digər” sözləri (hər iki halda) çıxarılsın;

1.3.4. 193-1.3.2-ci maddədə “külli” sözü “xeyli” sözü ilə əvəz edilsin;

1.3.5. “Qeyd” hissəsində “külli miqdar” dedikdə qırx beş” sözləri “xeyli miqdar” dedikdə əlli” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.4. 194-cü maddə üzrə:

1.4.1. adından “pul vəsaitlərini və ya digər” sözləri çıxarılsın;

1.4.2. 194.1-ci maddədən “pul vəsaitləri və ya digər” sözləri çıxarılsın;

1.5. 202-ci maddəyə aşağıdakı məzmununda “Qeyd” hissəsi əlavə edilsin:

“Qeyd: Kommersiya və ya bank sirri olan məlumatları “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş qaydada maliyyə monitorinqi orqanına təqdim edən şəxsə bu Məcəllənin 202.2-ci maddəsinin qüvvəsi şamil edilmir.”;

1.6. 316-2-ci maddə üzrə:

1.6.1. adından “pul vəsaitlərinin və ya digər” sözləri çıxarılsın;

1.6.2. 316-2.1-ci maddədən “pul vəsaitlərinin və ya digər” sözləri çıxarılsın, həmin maddədə “leqallaşdırılmasına qarşı həyata keçirilən tədbirlər” sözləri “leqallaşdırılması ilə bağlı maliyyə monitorinqi orqanına məlumat və sənədlərin təqdim edilməsi, yaxud əməliyyatların icrasının dayandırılması” sözləri ilə və “məlumatların” sözü “məlumat və sənədlərin” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.6.3. 316-2.2-ci maddədə “maliyyələşdirilməsinə qarşı həyata keçirilən tədbirlər” sözləri “maliyyələşdirilməsi ilə bağlı maliyyə monitorinqi orqanına məlumat və sənədlərin təqdim edilməsi, yaxud əməliyyatların icrasının

dayandırılması” sözləri ilə və “məlumatların” sözləri “məlumat və sənədlərin” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.6.4. aşağıdakı məzmununda “Qeyd” hissəsi əlavə edilsin:

“Qeyd: Vəkil, notarius, rieltor, hüquq, mühasibat və vergi məsləhəti xidmətləri göstərən şəxs tərəfindən müştərini qeyri-qanuni fəaliyyətdən çəkəndirmək məqsədilə onu və ya digər şəxsləri əməliyyatların icrasının dayandırılacağı və ya müvafiq məlumatların maliyyə monitorinqi orqanına təqdim ediləcəyi barədə məlumatlandırması hallarına bu Məcəllənin 316-2-ci maddəsinin qüvvəsi şamil edilmir.”.

Maddə 2. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016, № 2 (I kitab), maddə 202, № 3, maddələr 397, 403, 429, № 4, maddələr 631, 647, 654, № 5, maddələr 835, 846, № 6, maddələr 997, 1010, № 7, maddələr 1247, 1249, № 10, maddə 1608, № 11, maddələr 1769, 1774, 1781, 1783, 1786, 1788, № 12, maddələr 1984, 2000, 2009, 2024, 2049; 2017, № 1, maddə 21, № 2, maddələr 139, 147, 152, 162, № 3, maddələr 331, 344, № 5, maddələr 698, 701, 734, 749, 754, № 6, maddələr 1020, 1033, 1036, № 7, maddələr 1273, 1296, 1297, 1299, № 11, maddələr 1964, 1966, 1969, 1979, № 12 (I kitab), maddələr 2214, 2217, 2220, 2233, 2237, 2240, 2253, 2256, 2266; 2018, № 1, maddə 19, № 2, maddələr 160, 162, 163, № 3, maddələr 383, 401, 404, № 4, maddə 646, № 5, maddələr 857, 860, 862, 876, 883, № 6, maddələr 1153, 1188, № 7 (I kitab), maddələr 1435, 1437, 1438, № 10, maddə 1963, № 11, maddələr 2188, 2191, 2214, 2217, 2231, № 12 (I kitab), maddələr 2473, 2475, 2499, 2507, 2512, 2522; 2019, № 1, maddələr 4, 6, 15, 18, 23, 44, № 3, maddələr 374, 389, № 4, maddələr 579, 581, 587, 595, № 5, maddələr 791, 800, 803, 804, 813, № 6, maddələr 992, 998, 1007, № 7, maddə 1193, № 8, maddələr 1364, 1367, 1368, 1381, 1383, № 11, maddələr 1682, 1686, 1696, № 12, maddələr 1883, 1900; 2020, № 3, maddə 222, № 5, maddələr 505, 515, 519, № 6, maddələr 670, 672, 681, № 7, maddələr 838, 841, 846, 854, № 8, maddələr 1008, 1011, № 9, maddə 1138, № 11, maddələr 1332, 1333, 1336, № 12 (I kitab), maddələr 1432, 1440; 2021, № 4, maddə 306, № 5, maddə 428, № 6 (I kitab), maddələr 535, 541, 546, 560, № 7, maddələr 701, 705, 711, № 8, maddə 894, № 11, maddə 1208, № 12, maddələr 1306, 1334; 2022, № 1, maddə 2, № 2, maddə 89, № 4, maddə 293, № 5, maddə 435, № 7, maddələr 694, 699, 703, № 8, maddələr 822, 825, 828; Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 5 noyabr tarixli 617-VIQD və 620-VIQD nömrəli qanunları) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

2.1. 38.1-ci və 102.1-ci maddələrdən “pul vəsaitlərinin və ya digər” sözləri çıxarılsın;

2.2. 43.1-ci maddədən “(vəkillərə və auditor xidməti göstərən şəxslərə münasibətdə)” sözləri çıxarılsın;

2.3. 431-ci maddənin “Qeyd” hissəsinin mətni 1-ci bənd hesab edilsin və aşağıdakı məzmununda 2-ci bənd əlavə edilsin:

“2. Kommersiya və ya bank sirri olan məlumatları “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş qaydada maliyyə monitorinqi orqanına təqdim edən şəxsə bu maddənin qüvvəsi şamil edilmir.”;

2.4. 598-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 598. Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında qanunvericiliyin pozulması

598.1. Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında qanunvericiliyin pozulmasına, yəni:

598.1.1. maliyyə institutları tərəfindən müştəri uyğunluğu tədbirlərinə, məlumat və sənədlərin saxlanılmasına və üçüncü şəxslərə güvənməyə dair tələblərə riayət olunmamasına, hər bir müştəriyə və əməliyyata görə;

598.1.2. maliyyə institutları tərəfindən daxili nəzarət proqramının tətbiq edilməməsinə, yaxud tam tətbiq edilməməsinə görə;

598.1.3. maliyyə monitorinqi orqanının cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasının və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinin qarşısının alınması sahəsində verdiyi yazılı göstərişlərin maliyyə institutları tərəfindən vaxtında və ya tam icra edilməməsinə, hər bir yazılı göstərişə görə;

598.1.4. maliyyə institutları tərəfindən nəzarət orqanlarının fəaliyyətinə maneələrin yaradılmasına, o cümlədən sorğulara cavab verilməməsinə, tələb olunan məlumat və sənədlərin təqdim edilməməsinə, yanlış məlumat və sənədlərin verilməsinə (sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirildiyi yerlərə gəlməklə aparılan yoxlamalara münasibətdə bu Məcəllənin 602.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş hallar istisna olunmaqla) görə;

598.1.5. maliyyə institutları tərəfindən siyasi nüfuzlu şəxslər ilə bağlı tələblərə əməl edilməməsinə, hər bir siyasi nüfuzlu şəxsə və əməliyyata görə;

598.1.6. maliyyə institutları tərəfindən yeni texnologiyaların tətbiq edilməsinə dair tələblərin pozulmasına görə - vəzifəli şəxslər iki min manatdan dörd min manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər iyirmi min manatdan otuz min manatadək məbləğdə cərimə edilir.

598.2. Xarici hüquqi təsisatın idarəçisi qismində çıxış edən şəxsin öhdəlik daşıyan şəxslərlə işgüzar münasibətlər qurarkən xarici hüquqi təsisatın idarəçisi

olduğunu bəyan etməməsinə görə - fiziki şəxslər min manatdan iki min manatadək məbləğdə, vəzifəli şəxsləri iki min manatdan dörd min manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər on iki min manatdan iyirmi min manatadək məbləğdə cərimə edilir.

598.3. Xarici ölkədə (ərazidə) təsis edilən (qeydiyyatdan keçən) hüquqi şəxsin kənar idarəçisi qismində çıxış edən şirkətin xidmət təminatçısının öhdəlik daşıyan şəxslərlə işgüzar münasibətlər qurması zamanı şirkətin xidmət təminatçısı qismində iştirak etdiyini bəyan etməməsinə və bununla əlaqədar zəruri bütün məlumat və sənədləri təqdim etməməsinə görə - fiziki şəxslər min beş yüz manatdan iki min beş yüz manatadək məbləğdə, vəzifəli şəxsləri iki min beş yüz manatdan beş min manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər on beş min manatdan iyirmi min manatadək məbləğdə cərimə edilir.

598.4. Maliyyə institutları tərəfindən monitorinq olunmalı əməliyyatlara dair məlumat və sənədlərin təqdim edilməsi ilə bağlı “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş tələblərin pozulmasına, hər bir əməliyyata görə - vəzifəli şəxslər iki min manatdan dörd min manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər iyirmi min manatdan otuz min manatadək məbləğdə cərimə edilir.

598.5. Maliyyə institutları tərəfindən əməliyyatların icra edilməməsinə dair “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş tələblərin pozulmasına, hər bir əməliyyata görə - vəzifəli şəxslər üç min manatdan beş min manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər otuz min manatdan qırx min manatadək məbləğdə cərimə edilir.

598.6. Maliyyə monitorinqi orqanının əməliyyatların dayandırılması barədə qərarının maliyyə institutları tərəfindən icra edilməməsinə, hər bir əməliyyata görə - vəzifəli şəxslər dörd min manatdan altı min manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər qırx min manatdan əlli min manatadək məbləğdə cərimə edilir.

598.7. Bu Məcəllənin 598.1-ci və 598.4-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş xətalərin qeyri-maliyyə institutları və peşə sahibləri tərəfindən törədilməsinə görə - vəzifəli şəxslər səkkiz yüz manatdan min beş yüz manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər səkkiz min manatdan on beş min manatadək məbləğdə cərimə edilir.

598.8. Dini qurumların, qeyri-hökumət təşkilatlarının, o cümlədən xarici dövlətlərin qeyri-hökumət təşkilatlarının Azərbaycan Respublikasındakı filial və ya nümayəndəliklərinin terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinin qarşısını almaq məqsədilə risklərin minimallaşdırılmasına yönəldilmiş qayda və prosedurlara malik olmamasına görə - vəzifəli şəxslər iki min manatdan dörd

min manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər on min manatdan iyirmi min manatadək məbləğdə cərimə edilir.

598.9. Auditor xidməti göstərən şəxslər tərəfindən “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş monitoring olunmalı əməliyyatlara dair məlumat və sənədlərin təqdim edilməsi və ya məlumat və sənədlərin saxlanmasına dair tələblərə riayət olunmamasına, yaxud maliyyə monitoringi orqanının cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasının və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinin qarşısının alınması sahəsində maliyyə monitoringi orqanının verdiyi yazılı göstərişlərin vaxtında və ya tam icra edilməməsinə, həmçinin nəzarət orqanlarının fəaliyyətinə maneələrin yaradılmasına, sorğulara cavab verilməməsinə, tələb olunan məlumat və sənədlərin təqdim edilməməsinə, yanlış məlumat və sənədlərin verilməsinə görə- vəzifəli şəxslər səkkiz yüz manatdan min beş yüz manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər səkkiz min manatdan on beş min manatadək məbləğdə cərimə edilir.

598.10. “Hədəfli maliyyə sanksiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş qaydada aktivlərin dondurulması üzrə tədbirlərin görülməməsinə, hər bir fiziki şəxs və ya quruma görə - vəzifəli şəxslər üç min manatdan beş min manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər otuz min manatdan əlli min manatadək məbləğdə cərimə edilir.”.

Maddə 3. Bu Qanun 2023-cü il fevralın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 30 dekabr 2022-ci il

“Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 30 dekabr tarixli 783-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətlər Məcəlləsinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2015-ci il 29 dekabr tarixli 96-VQ nömrəli Qanununun tətbiqi barədə” 2016-cı il 15 fevral tarixli 795 nömrəli, “İnzibati xətlər haqqında işlərə baxmağa səlahiyyəti olan vəzifəli şəxslərin Siyahısı”nın təsdiq edilməsi barədə” 2017-ci il 23 fevral tarixli 1256 nömrəli və “Rayon (şəhər) məhkəmələrinin baxdığı inzibati xətlər haqqında işlər üzrə protokol tərtib etmək səlahiyyəti olan vəzifəli şəxslərin Siyahısı”nın təsdiq edilməsi barədə” 2017-ci il 3 may tarixli 1361 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, “Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 30 dekabr tarixli 783-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqini təmin etmək məqsədilə **qərara alıram:**

1. “Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətlər Məcəlləsinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2015-ci il 29 dekabr tarixli 96-VQ nömrəli Qanununun tətbiqi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 15 fevral tarixli 795 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016, № 2 (II kitab), maddə 259, № 3, maddə 460, № 4, maddə 670, № 6, maddələr 1025, 1063, № 7, maddə 1272, № 9, maddə 1468, № 10, maddələr 1614, 1638; 2017, № 2, maddələr 176, 202, № 3, maddə 351, № 4, maddələr 530, 537, № 6, maddə 1101, № 7, maddələr 1314, 1346, № 8, maddə 1521, № 9, maddə 1637, № 10, maddələr 1788, 1798, № 11, maddələr 2003, 2027, № 12 (I kitab), maddələr 2290, 2320; 2018, № 1, maddə 36, № 2, maddələr 198, 201, № 3, maddələr 418, 428, 443, 445, № 5, maddələr 914, 918, 926, 955, № 6, maddələr 1225, 1234, № 7 (I kitab), maddələr 1465, 1477, 1494, 1504, № 8, maddələr 1678, 1697, № 9, maddə 1840, № 11, maddələr 2244, 2256, 2273, 2289, № 12 (I kitab), maddələr 2541, 2566, 2573, 2610; 2019, № 1, maddələr 52, 68, № 3, maddə 426, № 4, maddələr 602, 630, № 5, maddələr 825, 846, 852, № 6, maddələr 1035, 1046, № 8, maddələr 1395, 1401, № 11, maddə 1700; 2020, № 3, maddələr 238, 240, 241, № 5, maddələr 540, 564, № 6, maddələr 691, 709, № 7, maddələr 863,

880, 884, № 8, maddələr 1027, 1032, № 9, maddə 1155, № 11, maddə 1359, № 12 (I kitab), maddə 1484; 2021, № 1, maddə 36, № 4, maddə 317, № 5, maddə 444, № 6 (I kitab), maddələr 565, 575, № 7, maddələr 724, 728, 741, № 10, maddə 1101, № 12, maddələr 1407, 1423; 2022, № 1, maddə 28, № 2, maddə 111, № 4, maddələr 313, 323, № 5, maddə 473, № 8, maddələr 837, 861, 897; Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 30 dekabr tarixli 1952 nömrəli, 2023-cü il 12 yanvar tarixli 1964 nömrəli və 14 yanvar tarixli 1978 nömrəli fərmanları) 5.70-ci və 5.70-2-ci bəndləri ləğv edilsin.

2. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 23 fevral tarixli 1256 nömrəli Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2017, № 2, maddə 200, № 6, maddə 1105, № 9, maddə 1638, № 11, maddə 1984; 2018, № 2, maddə 199, № 3, maddələr 415, 419, 429, № 5, maddələr 915, 927, № 7 (I kitab), maddə 1481, № 8, maddə 1698, № 11, maddələr 2242, 2289, № 12 (I kitab), maddələr 2566, 2597; 2019, № 1, maddə 82, № 2, maddə 213, № 3, maddə 426, № 4, maddələr 620, 630, 649, № 5, maddələr 819, 862; 2020, № 3, maddələr 238, 240, № 4, maddə 404, № 7, maddələr 864, 885, № 8, maddə 1041, № 9, maddə 1153; 2021, № 6 (I kitab), maddə 566, № 7, maddələr 724, 728, № 12, maddələr 1407, 1423; 2022, № 4, maddələr 313, 323, № 8, maddə 896, № 10, maddə 1146; Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 28 noyabr tarixli 1890, 1892 nömrəli, 15 dekabr tarixli 1904 nömrəli, 30 dekabr tarixli 1952 və 1954 nömrəli fərmanları) ilə təsdiq edilmiş “İnzibati xətlər haqqında işlərə baxmağa səlahiyyəti olan vəzifəli şəxslərin Siyahısı”nda aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

2.1. 3.1-ci bənddə “, 579 – 582 və 598-ci (öz fəaliyyətinin tərkib hissəsi kimi vəsait alan, toplayan, verən və ya vəsait köçürən qeyri-hökumət təşkilatlarına, xarici dövlətlərin qeyri-hökumət təşkilatlarının filial və nümayəndəliklərinə münasibətdə)” sözləri “və 579 – 582-ci” sözləri ilə əvəz edilsin;

2.2. 3.3-cü bənd və 20-ci hissə ləğv edilsin;

2.3. 6.0-cı bənddə “, 545 və 598-ci (hüquq xidmətləri, mühasibat və vergi məsləhəti xidmətləri göstərən digər şəxslərə münasibətdə)” sözləri “və 545-ci” sözləri ilə əvəz edilsin;

2.4. 14.1-ci bənddən “və 598-ci (kredit təşkilatlarına, lizinq xidmətləri göstərən hüquqi şəxslərə, investisiya şirkətlərinə, investisiya fondlarına və onların idarəçilərinə, sığortaçı, təkrarsığortaçı və sığorta vasitəçilərinə, pul vəsaitlərinin köçürülməsi ilə məşğul olan poçt xidməti göstərən müəssisələrə və valyuta mübadiləsi fəaliyyətinə lisenziya almış şəxslərə münasibətdə)” sözləri çıxarılsın.

3. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 3 may tarixli 1361 nömrəli Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2017, № 5, maddə 765, № 9, maddə 1650, № 10, maddə 1789, № 12 (I kitab), maddələr 2314, 2321; 2018, № 1, maddə 54, № 2, maddələr 200, 219, № 3, maddələr 416, 430, 448, № 5, maddələr 916, 919, № 6, maddə 1243, № 9, maddələr 1828, 1840, № 11, maddələr 2274, 2289, № 12 (I kitab), maddələr 2540, 2587, 2601; 2019, № 1, maddə 82, № 2, maddə 216, № 3, maddə 431, № 4, maddə 620, № 5, maddələr 819, 824, 835, 866, № 7, maddə 1221, № 8, maddə 1388, № 10, maddələr 1581, 1587, № 11, maddələr 1700, 1710; 2020, № 3, maddə 252, № 5, maddələr 538, 564, № 6, maddələr 710, 714, № 7, maddələr 865, 880, № 8, maddə 1032, № 11, maddə 1345, № 12 (I kitab), maddə 1484; 2021, № 1, maddə 33, № 6 (I kitab), maddə 566, № 8, maddə 921, № 12, maddələr 1407, 1423; 2022, № 4, maddələr 305, 306, 323, 329, № 7, maddə 728, № 10, maddə 1146; Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 5 noyabr tarixli 1874 nömrəli, 28 noyabr tarixli 1890, 1892 nömrəli və 2023-cü il 14 yanvar tarixli 1978 nömrəli fərmanları) ilə təsdiq edilmiş “Rayon (şəhər) məhkəmələrinin baxdığı inzibati xətlər haqqında işlər üzrə protokol tərtib etmək səlahiyyəti olan vəzifəli şəxslərin Siyahısı”nın 71-ci hissəsi ləğv edilsin.

4. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

4.1. Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətlər Məcəlləsinin 598-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş inzibati xətlər haqqında işlər üzrə protokol tərtib etmək səlahiyyəti olan vəzifəli şəxslər barədə təkliflərini bir ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

4.2. “Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 30 dekabr tarixli 783-VIQD nömrəli Qanunundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

5. Bu Fərmanın 1 – 3-cü hissələri 2023-cü il fevralın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 31 yanvar 2023-cü il

**Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində və
Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik
edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu**

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 6-cı və 20-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” və “Hədəfli maliyyə sanksiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikası qanunlarının icrası ilə əlaqədar **qərara alır**:

Maddə 1. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 1, maddə 17, № 5, maddə 323; 2002, № 5, maddə 236; 2003, № 1, maddələr 23, 24, № 6, maddə 279; 2004, № 7, maddə 505, № 8, maddə 598, № 10, maddə 761; 2005, № 4, maddələr 277, 278; 2006, № 2, maddə 64, № 12, maddə 1006; 2007, № 1, maddələr 3, 4, № 2, maddə 68, № 5, maddə 439, № 6, maddə 560, № 7, maddə 712, № 8, maddə 756; 2008, № 6, maddə 462, № 7, maddə 602, № 12, maddə 1046; 2009, № 6, maddə 402; 2010, № 2, maddə 75, № 4, maddə 276; 2011, № 6, maddələr 471, 476, № 7, maddələr 583, 619, № 12, maddələr 1096, 1105; 2012, № 5, maddə 411, № 6, maddə 511; 2013, № 5, maddə 472, № 6, maddə 625, № 11, maddələr 1266, 1307; 2015, № 6, maddə 677, № 12, maddə 1435; 2016, № 5, maddə 836, № 6, maddə 1016, № 11, maddələr 1761, 1763, № 12, maddə 2047; 2017, № 2, maddə 155, № 4, maddə 523, № 5, maddələr 706, 750, № 11, maddələr 1935, 1975; 2018, № 5, maddə 879, № 8, maddə 1672, № 11, maddələr 2209, 2225, № 12 (I kitab), maddələr 2524, 2534; 2019, № 1, maddə 23, № 5, maddələr 792, 812, № 7, maddə 1197, № 12, maddələr 1897, 1907; 2020, № 7, maddə 832, № 11, maddə 1333; 2021, № 4, maddə 309, № 7, maddələr 711, 713, № 8, maddə 894, № 12, maddə 1346; 2022, № 6, maddə 580, № 8, maddə 828) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 233.1-ci maddədən “355-13.4-cü,” sözləri çıxarılsın;

1.2. 305.1.14-cü maddə və 40-4-cü fəsil ləğv edilsin.

Maddə 2. Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 8 (II kitab), maddə 585; 2001, № 7, maddə 455; 2002, № 1, maddə 9, № 5, maddə 233, № 8, maddə 463; 2003, № 6, maddə 276; 2004, № 5, maddə 321, № 7, maddə 505, № 8, maddə 598, № 10, maddə 761, № 11, maddə 890; 2005, № 1, maddə 4, № 4, maddə 278, № 6, maddə 462, № 8, maddə 686, № 10, maddə 874, № 12, maddə 1079; 2006, № 1, maddə 3, № 2, maddə 64, № 5, maddə 390, № 10, maddə 847, № 11, maddə 929, № 12, maddə 1032; 2007, № 2, maddələr 65,

68, № 6, maddə 560, № 7, maddə 712, № 8, maddə 756, № 11, maddə 1049, № 12, maddə 1221; 2008, № 6, maddə 462, № 7, maddələr 606, 607, № 12, maddələr 1045, 1049; 2009, № 5, maddə 315, № 7, maddə 517, № 12, maddə 966; 2010, № 3, maddələr 171, 173, 178, № 7, maddə 593, № 12, maddə 1058; 2011, № 6, maddə 480, № 7, maddələr 589, 599; 2012, № 7, maddə 674, № 11, maddə 1062, № 12, maddə 1215; 2013, № 2, maddə 77, № 6, maddələr 616, 626, № 7, maddə 786, № 11, maddə 1265, № 12, maddə 1493; 2014, № 2, maddələr 90, 102, № 4, maddələr 328, 344, № 6, maddə 600, № 11, maddələr 1354, 1362; 2015, № 4, maddə 342, № 5, maddə 511, № 11, maddələr 1270, 1288; 2016, № 2 (II kitab), maddə 218, № 10, maddə 1607, № 12, maddələr 2020, 2031, 2034, 2039; 2017, № 5, maddə 751, № 12 (I kitab), maddələr 2232, 2267; 2018, № 5, maddələr 877, 882, № 7 (I kitab), maddə 1421, № 11, maddə 2235, № 12 (I kitab), maddə 2515; 2019, № 7, maddələr 1198, 1200, № 12, maddə 1898; 2020, № 6, maddə 675, № 7, maddələr 832, 852, 856; 2021, № 6 (I kitab), maddə 541, № 7, maddə 711; 2022, № 5, maddələr 428, 436, № 8, maddə 828; Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 29 noyabr tarixli 642-VIQD nömrəli Qanunu) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

2.1. 132.1.2-ci maddədən “pul vəsaitləri və ya digər” sözləri (hər dörd halda) çıxarılsın;

2.2. 177-ci maddə üzrə:

2.2.1. 177.3.8-ci maddədən “pul vəsaitlərinin və ya digər” sözləri çıxarılsın;

2.2.2. 177.4.5-ci maddədən “pul vəsaitlərinin və ya digər” sözləri (hər iki halda) və “pul vəsaitləri və ya digər” sözləri çıxarılsın;

2.3. 248.3-cü maddənin ikinci cümləsində “vəsait” sözü “əmlak” sözü ilə əvəz edilsin və üçüncü cümləsindən “pul və ya” sözləri çıxarılsın;

2.4. aşağıdakı məzmununda LX fəsil əlavə edilsin:

“LX fəsil

Terrorçuluğa və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə çərçivəsində sanksiya tətbiq edilməli fiziki şəxslərin və qurumların ölkədaxili siyahıya daxil edilməsi üzrə icraat

Maddə 526. Terrorçuluğa və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə çərçivəsində sanksiya tətbiq edilməli fiziki şəxslərin və qurumların ölkədaxili siyahıya daxil edilməsinin ümumi şərtləri

526.1. Bu Məcəllənin 526.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş şəxslər və ya qurumlar bu Məcəllə ilə müəyyən edilmiş qaydada terrorçuluğa və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə çərçivəsində sanksiya tətbiq edilməli fiziki şəxslərin və qurumların ölkədaxili siyahısına (bundan sonra – ölkədaxili siyahıya) daxil edilərək onların “Hədəfli maliyyə sanksiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa müvafiq olaraq

aktivləri dondurulur, həmin şəxslərin və qurumların aktivlər, iqtisadi resurslar və ya maliyyə və digər əlaqəli xidmətlərlə təmin edilməsi qadağan edilir.

526.2. Aşağıdakı fiziki şəxslər və qurumlar ölkədaxili siyahıya daxil edirlər:

526.2.1. terrorçuluq və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi əməllərinin törədilməsi, yaxud belə əməllərin törədilməsində hər hansı şəkildə iştirak etməsi və ya kömək göstərməsi, habelə həmin əməllərin törədilməsinə cəhd göstərməsi, terrorçu olması, terrorçu qrupun (dəstənin, təşkilatın) yaradılmasında və ya fəaliyyətində hər hansı formada iştirak etməsi ilə bağlı əsaslı şübhələr olan fiziki şəxslər və qurumlar;

526.2.2. bu Məcəllənin 526.2.1-ci maddəsində göstərilən fiziki şəxslərin və qurumların birbaşa və ya dolayı, təkbaşına və ya başqaları ilə birlikdə mülkiyyətində və ya nəzarətində olan qurumlar;

526.2.3. bu Məcəllənin 526.2.1-ci maddəsində göstərilən fiziki şəxslərin və qurumların adından, yaxud onların tapşırığı ilə fəaliyyət göstərən fiziki şəxslər və qurumlar.

526.3. Fiziki şəxslər və qurumlar müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) təqdimatı əsasında məhkəmənin qərarı ilə ölkədaxili siyahıya daxil edirlər.

526.4. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) təqdimatı Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunun, "Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş nəzarət orqanlarının, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) və ya maliyyə monitorinqi orqanının əsaslandırılmış müraciəti, həmçinin xarici dövlətin səlahiyyətli orqanının sorğusu əsasında, habelə öz təşəbbüsü ilə verir.

Maddə 527. Fiziki şəxsin və ya qurumun ölkədaxili siyahıya daxil edilməsi barədə təqdimatın məzmunu

527.1. Fiziki şəxsin və ya qurumun ölkədaxili siyahıya daxil edilməsi barədə təqdimatda aşağıdakılar göstərilməlidir:

527.1.1. onun tərtib edildiyi tarix, vaxt və yer;

527.1.2. onu tərtib edən şəxsin soyadı, adı, atasının adı və vəzifəsi;

527.1.3. cinayət işi olduğu halda, onun nə vaxt, kim tərəfindən və nə ilə əlaqədar başlandığı;

527.1.4. ölkədaxili siyahıya daxil edilmə üçün əsas hesab edilən törədilmiş və ya hazırlanan cinayət haqqında məlumatlar;

527.1.5. fiziki şəxsin və ya qurumun ölkədaxili siyahıya daxil edilməsinin zəruriliyinin əsaslandırılması, ölkədaxili siyahıya daxil edilməsi üçün bu

Məcəllənin 526.2-ci maddəsində nəzərdə tutulanlara aid olmasına dair məlumatlar;

527.1.6. fiziki şəxsin və ya qurumun ölkədaxili siyahıya daxil edilməsi ilə hansı nəticənin əldə edilməli olduğu və nə üçün həmin nəticənin digər üsul və vasitələrlə əldə edilməsinin mümkün olmadığı;

527.1.7. fiziki şəxsin və ya qurumun dəqiq müəyyənləşdirilməsi üçün aşağıdakı eyniləşdirmə məlumatları:

527.1.7.1. fiziki şəxslər üçün — soyadı, adı, atasının adı, doğum tarixi, doğum yeri, milliyyəti, vətəndaşlığı, cinsi, məşğuliyyəti (peşəsi), yaşayış yeri və olduğu yer, əvvəlki yaşayış ünvanları, ümumvətəndaş pasportu və şəxsiyyəti təsdiq edən sənədin nömrəsi, verilmə tarixi, qüvvədə olma müddəti, olduğu halda ləqəbləri, telefon nömrələri, elektron poçt ünvanları və vergi ödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsi;

527.1.7.2. hüquqi şəxslər üçün — adı, hüquqi ünvanı, törəmə hüquqi şəxsləri, filialları, nümayəndəlikləri, fəaliyyət sahəsi, sahibkarlıq fəaliyyət növü, rəhbərliyi, təsisçisi (təsisçiləri), vergi ödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsi, elektron poçt ünvanları, telefon nömrələri, əvvəlki adları və ya eyniləşdirmə məlumatları;

527.1.8. məsələyə dair qanuni və əsaslı qərarın qəbul edilməsi üçün zəruri olan digər məlumatlar.

527.2. Təqdimata fiziki şəxsin və ya qurumun ölkədaxili siyahıya daxil edilməsinin zəruriliyini əsaslandıran sənədlər əlavə edilməlidir. Təqdim olunmuş məlumat və sənədlər kifayət etmədikdə, məhkəmə onların tamamlanmasını tələb etmək hüququna malikdir.

527.3. Fiziki şəxs və ya qurum xarici dövlətin səlahiyyətli orqanının sorğusuna əsasən ölkədaxili siyahıya daxil edildikdə, sorğu edən dövlətin təqdim etdiyi məlumat və sənədlər (əslı və tərcüməsi) təqdimata əlavə edilməlidir.

Maddə 528. Fiziki şəxsin və ya qurumun ölkədaxili siyahıya daxil edilməsi barədə təqdimata baxılması qaydası

528.1. Fiziki şəxsin və ya qurumun ölkədaxili siyahıya daxil edilməsi barədə təqdimata müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) yerləşdiyi yer üzrə rayon (şəhər) məhkəməsi tərəfindən, təqdimat məhkəməyə daxil olduqdan sonra 48 saat müddətində baxılır.

528.2. Məhkəmə iclasının vaxtı və yeri barədə təqdimat vermiş orqana (quruma), barəsində təqdimat verilmiş fiziki şəxsə və ya quruma, çıxarılacaq məhkəmə qərarının hüquq və mənafelərinə təsir göstərə biləcək digər maraqlı şəxslərə (onlar məlum olduqda), onların müdafiəçilərinə və ya qanuni nümayəndələrinə, habelə ibtidai araşdırmaya prosessual rəhbərliyi həyata

keçirən prokurora məlumat verilməlidir. Barəsində təqdimat verilmiş fiziki şəxs və ya qurum, eləcə də maraqlı şəxs məhkəmə iclasında iştirak edə, habelə onların qanuni mənafeyini təmsil etmək üçün notariat qaydasında təsdiq edilmiş etibarnaməsi olan vəkil vasitəsi ilə təmsil oluna bilərlər.

528.3. Təqdimata baxılma yeri və vaxtı barədə məlumatlandırılmış bu Məcəllənin 528.2-ci maddəsində göstərilən şəxsin və ya qurumun nümayəndəsinin məhkəmə iclasında iştirak etməməsi təqdimata baxılmasına mane olmur.

528.4. Məhkəmə təqdimatda göstərilən məlumatları təsdiq və ya təkzib edən şəxsi və ya qurumun nümayəndəsini dindirmək, müraciətin əsaslılığının yoxlanılması üçün zəruri olan sənəd və maddi sübutları tələb etmək hüququna malikdir.

528.5. Məhkəmə təqdimatın təmin edilməsi və ya rədd edilməsi barədə əsaslandırılmış qərar qəbul edir. Qərar dərhal qüvvəyə minir.

528.6. Qərarın surəti elan edildiyi vaxtdan 3 gün müddətində bu Məcəllənin 528.2-ci maddəsində göstərilən şəxslərə və qurumlara göndərilir.

528.7. Bu Məcəllənin 528.2-ci maddəsində göstərilən şəxslər və qurumlar məhkəmənin qərarından, qərarın alındığı vaxtdan 10 gün müddətində apellyasiya şikayəti (protesti) və apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qərarından eyni qaydada kassasiya şikayəti (protesti) verə bilərlər. Qərardan şikayət verilməsi onun icrasını dayandırmır.

528.8. Apellyasiya və kassasiya instansiyası məhkəmələrində müvafiq olaraq apellyasiya və kassasiya şikayətlərinə və ya protestlərinə bu maddədə nəzərdə tutulmuş xüsusiyyətlər nəzərə alınmaqla bu Məcəllədə müəyyən edilmiş ümumi qaydada baxılır.

528.9. Təqdimatın təmin edilməsi barədə qərar “Hədəfli maliyyə sanksiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 9.1-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş qaydada icra edilir və barəsində qərar qəbul edilmiş fiziki şəxs və ya qurum məlumatlandırılır.

Maddə 529. Fiziki şəxsin və ya qurumun ölkədaxili siyahıdan çıxarılması

529.1. Ölkədaxili siyahıya daxil edilmə üçün əsaslar aradan qalxdıqda, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) təqdimatı və ya siyahıya daxil edilmiş fiziki şəxsin və ya qurumun, habelə həmin fiziki şəxsin və ya qurumun siyahıya daxil edilməsi nəticəsində hüquq və qanuni mənafeələrinin pozulduğunu iddia edən maraqlı şəxsin müraciəti əsasında ölkədaxili siyahıya daxil edilmə barədə qərarı qəbul etmiş müvafiq məhkəmənin qərarı ilə fiziki şəxs və ya qurum ölkədaxili siyahıdan çıxarılır.

529.2. Ölkədaxili siyahıdan çıxarılma barədə təqdimatda və ya müraciətdə aşağıdakılar göstərilir:

529.2.1. onun tərtib edildiyi tarix, vaxt və yer;

529.2.2. onu tərtib edən şəxsin soyadı, adı, atasının adı və vəzifəsi;

529.2.3. siyahıdan çıxarılacaq fiziki şəxsin və ya qurumun eyniləşdirmə məlumatları;

529.2.4. ölkədaxili siyahıya daxil edilmə üçün əsasların aradan qalxdığını təsdiq edən məlumat;

529.2.5. məsələyə dair qanuni və əsaslı qərarın qəbul edilməsi üçün zəruri olan digər məlumatlar.

529.3. Təqdimat və ya müraciətə ölkədaxili siyahıya daxil edilmə üçün əsasların aradan qalxdığını təsdiq edən sənədlər, təqdimata isə həmçinin ölkədaxili siyahıya daxil edilmə barədə qərarın surəti əlavə edilir. Fiziki şəxs və ya qurum xarici dövlətin səlahiyyətli orqanının sorğusuna əsasən ölkədaxili siyahıya daxil edilibsə, sorğu göndərən dövlətin fiziki şəxsin və ya qurumun ölkədaxili siyahıdan çıxarılması ilə bağlı sorğusu da təqdimata əlavə edilir.

529.4. Ölkədaxili siyahıdan çıxarılma barədə təqdimat və ya müraciətə bu Məcəllənin 528-ci maddəsində müəyyən edilmiş qaydada baxılır.

Maddə 530. Fiziki şəxsin və ya qurumun ölkədaxili siyahıya daxil edilməsi və ya ölkədaxili siyahıdan çıxarılması barədə təkrar təqdimat və təkrar müraciətlərə baxılması

Fiziki şəxsin və ya qurumun ölkədaxili siyahıya daxil edilməsi və ya ölkədaxili siyahıdan çıxarılması barədə təqdimat və ya müraciətin təmin edilməməsi barədə hakim tərəfindən qərar çıxarıldıqdan sonra məhkəməyə təkrar müraciətə müvafiq olaraq ölkədaxili siyahıya daxil edilmənin və ya ölkədaxili siyahıdan çıxarılmanın zəruriliyini təsdiq edən yeni hallar aşkar edildikdə yol verilir.”.

Maddə 3. Bu Qanun 2023-cü il fevralın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 30 dekabr 2022-ci il

“Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 30 dekabr tarixli 784-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” 2000-ci il 22 yanvar tarixli 265 nömrəli və “Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun və həmin Qanunla təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin tətbiq edilməsi barədə” 2000-ci il 25 avqust tarixli 387 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, “Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 30 dekabr tarixli 784-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqini təmin etmək məqsədilə **qərara alıram:**

1. Müəyyən edilsin ki:

1.1. Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 526.3-cü, 526.4-cü (hər iki halda), 528.1-ci və 529.1-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti həyata keçirir;

1.2. həmin Məcəllənin 526.3-cü, 526.4-cü (birinci halda), 528.1-ci və 529.1-ci maddələrində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti nəzərdə tutulur;

1.3. həmin Məcəllənin 526.4-cü maddəsində (ikinci halda) “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sərhəd Xidməti, Azərbaycan Respublikasının Xarici Kəşfiyyat Xidməti nəzərdə tutulur.

2. “Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 22 yanvar tarixli 265 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 1,

maddə 44; 2002, № 8, maddə 478; 2006, № 8, maddə 677, № 12, maddə 1034; 2007, № 3, maddə 226; 2009, № 6, maddə 414; 2011, № 11, maddə 1009; 2016, № 3, maddə 471, № 6, maddə 1045; 2017, № 3, maddə 352, № 4, maddə 551, № 8, maddə 1517; 2018, № 11, maddə 2261; 2019, № 6, maddə 1030, № 12, maddə 1931; 2020, № 11, maddə 1358; 2021, № 7, maddə 737; 2022, № 5, maddə 476) 2.10-cu bəndi ləğv edilsin.

3. “Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun və həmin Qanunla təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 25 avqust tarixli 387 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 8 (III kitab), maddə 610; 2001, № 10, maddə 646; 2002, № 5, maddələr 273, 279, № 7, maddə 413, № 8, maddə 478, № 9, maddə 563; 2003, № 8, maddə 434; 2004, № 1, maddə 19, № 5, maddə 345; 2005, № 1, maddə 18, № 4, maddə 299, № 9, maddə 799, № 12, maddə 1101; 2006, № 8, maddə 676, № 11, maddə 935; 2007, № 1, maddə 10, № 3, maddə 223, № 9, maddə 865, № 12, maddə 1247; 2008, № 1, maddələr 7, 10; 2009, № 7, maddələr 531, 534; 2010, № 7, maddə 615; 2011, № 11, maddə 999; 2013, № 5, maddə 509, № 6, maddə 649, № 8, maddə 900; 2014, № 4, maddə 348, № 6, maddə 625; 2015, № 12, maddələr 1450, 1461; 2016, № 4, maddələr 667, 669, № 10, maddə 1644; 2017, № 3, maddə 353, № 5, maddə 814, № 7, maddə 1321; 2018, № 3, maddə 444, № 4, maddə 680, № 6, maddə 1219, № 9, maddələr 1824, 1832, № 10, maddə 2004, № 11, maddə 2271; 2019, № 4, maddə 648, № 7, maddə 1241; 2020, № 7, maddə 883, № 11, maddələr 1345, 1356; 2021, № 6 (I kitab), maddə 565, № 12, maddə 1424; 2022, № 5, maddə 452, № 8, maddə 863; Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 6 dekabr tarixli 1896 nömrəli Fərmanı) 2-ci hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

3.1. üçüncü abzasda “maddələrində və 507.6-cı maddəsində (birinci halda)” sözləri “; 507.6-cı (birinci halda), 526.3-cü, 526.4-cü (hər iki halda), 528.1-ci və 529.1-ci maddələrində” sözləri ilə əvəz edilsin;

3.2. on altıncı abzasın sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz olunsun və aşağıdakı məzmununda on yeddinci və on səkkizinci abzaslar əlavə edilsin:

“həmin Məcəllənin 526.3-cü, 526.4-cü (birinci halda), 528.1-ci və 529.1-ci maddələrində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti nəzərdə tutulur;

həmin Məcəllənin 526.4-cü maddəsində (ikinci halda) “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sərhəd Xidməti, Azərbaycan Respublikasının Xarici Kəşfiyyat Xidməti nəzərdə tutulur.”.

4. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti “Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 30 dekabr tarixli 784-VIQD nömrəli Qanunundan irəli gələn məsələləri həll etsin.

5. Bu Fərmanın 1 – 3-cü hissələri 2023-cü il fevralın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 31 yanvar 2023-cü il

§

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 6-cı bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2009, № 10, maddə 762, № 12, maddə 973; 2010, № 7, maddə 587; 2011, № 6, maddə 485, № 7, maddə 593; 2012, № 5, maddə 410; 2013, № 1, maddə 16, № 11, maddə 1267; 2016, № 1, maddə 12; 2017, № 4, maddə 522, № 5, maddə 752, № 11, maddə 1976; 2018, № 5, maddələr 855, 878, № 7 (I kitab), maddə 1440; 2019, № 1, maddə 23, № 7, maddə 1199, № 12, maddə 1899; 2020, № 6, maddə 669; 2021, № 7, maddələr 711, 715; 2022, № 6, maddə 591, № 7, maddə 703) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. Aşağıdakı məzmununda 9-1-ci və 9-2-ci maddələr əlavə edilsin:

“Maddə 9-1. İnzibati məhkəmə icraatının elektron qaydada aparılması

9-1.1. “Elektron məhkəmə” informasiya sisteminin tətbiq olunduğu məhkəmələrdə iddiaçının (ərizəçinin) seçimi əsasında inzibati məhkəmə icraatı

elektron qaydada, bu Məcəllə ilə müəyyən edilmiş ümumi prosessual qaydalara uyğun olaraq “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi vasitəsilə aparıla bilər.

9-1.2. Məhkəmə və proses iştirakçıları tərəfindən məhkəmə aktlarının, ərizə, şikayət və digər sənədlərin elektron formada tərtib edilməsi, göndərilməsi, qəbulu, sənədlərin elektron qeydiyyatı və elektron dövriyyəsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsi ilə birlikdə müəyyən etdiyi “Elektron məhkəmə” informasiya sistemindən istifadə qaydalarına uyğun olaraq həyata keçirilir.

9-1.3. İnzibati məhkəmə icraatı elektron qaydada aparıldıqda həmin icraat, o cümlədən ərizə, şikayət və digər sənədlərin göndərilməsi, qəbulu, habelə məhkəmə sənədlərinin məhkəməyə və proses iştirakçlarına çatdırılması “Elektron məhkəmə” informasiya sistemində yaradılan elektron kabinet vasitəsilə həyata keçirilir.

9-1.4. Bu Məcəllənin 9-1.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada təqdim edilmiş məhkəmə aktlarının və digər sənədlərin başqa qaydada verilməsi tələb oluna bilməz.

9-1.5. Bu Məcəllənin 9-1.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada aparılan elektron məhkəmə icraatı zamanı proses iştirakçıları yazılı sübutları yalnız “Elektron məhkəmə” informasiya sistemində yaradılan elektron kabinet vasitəsilə təqdim edirlər. Bununla belə bu qaydada təqdim olunmuş yazılı sübutun həqiqiliyi şübhə doğurarsa, məhkəmə həmin yazılı sübutun əslinin və ya lazımı qaydada təsdiq olunmuş surətinin təqdim olunmasını tələb edə bilər.

9-1.6. Məhkəmə iclasının real vaxt rejimində müşahidə edilməsi imkanı iclasda iştirak edə bilməyən tərəfin ərizəsinə əsasən və buna texniki imkanlar yol verdiyi halda məhkəmənin qərarı ilə təşkil oluna bilər.

9-1.7. “Elektron məhkəmə” informasiya sistemində elektron sənəd dövriyyəsi üçün gücləndirilmiş elektron imzadan və sertifikatlaşdırılmış elektron imza vasitələrindən istifadə edilir.

9-1.8. “Elektron imza və elektron sənəd haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş qaydada elektron sənəd formasında tərtib edilmiş iş materialları kağız daşıyıcıda olan materiallara bərabər tutulur və onlarla eyni hüquqi qüvvəyə malikdir.

9-1.9. İnzibati məhkəmə icraatı elektron qaydada aparıldıqda proses iştirakçılarının adlarının, onların poçt ünvanlarının, istifadələrində olan elektron poçt ünvanlarının, mobil telefon nömrələrinin “Elektron məhkəmə” informasiya sistemində yerləşdirilməsi işə baxan məhkəmə tərəfindən təmin edilir.

Maddə 9-2. İnzibati məhkəmə icraatının videokonfrans əlaqə sistemindən istifadə edilməklə həyata keçirilməsi

9-2.1. Məhkəmə aşağıdakı hallarda inzibati məhkəmə icraatının iştirakçısının, onun nümayəndəsinin (qanuni nümayəndəsinin), vəkili, şahidin, ekspertin, mütəxəssisin, tərcüməçinin məhkəmənin iclas zalında bilavasitə iştirakı olmadan məhkəmə icraatını videokonfrans əlaqə sistemindən istifadə edilməklə həyata keçirə bilər:

9-2.1.1. inzibati məhkəmə icraatının iştirakçıları, onların nümayəndələri (qanuni nümayəndələri), vəkil, şahid, ekspert, mütəxəssis, tərcüməçi ölkədən kənarda və ya ölkə daxilində başqa şəhərdə (rayonda) olmaqla, üzrlü səbəbdən həmin şəxslərin məhkəmə iclasında şəxsən iştirak etməsi mümkün olmadıqda;

9-2.1.2. inzibati məhkəmə icraatının iştirakçıları, onların qanuni nümayəndələri və şahidlərin müalicə müəssisəsində olması səbəbindən məhkəmə iclasında şəxsən iştirak etməsi mümkün olmadıqda;

9-2.1.3. inzibati məhkəmə icraatının iştirakçıları, onların qanuni nümayəndələri və şahidlərin azadlıqdan məhrumetmə və ya həbs yerlərində saxlanması səbəbindən məhkəmə iclasında şəxsən iştirak etməsi mümkün olmadıqda;

9-2.1.4. təbii və ya texnogen qəzalar, epidemiya, fəvqəladə, hərbi vəziyyət və ya qarşılaşılmaz qüvvənin təsiri nəticəsində bu Məcəllənin 9-2.1-ci maddəsində qeyd olunan şəxslər müvafiq icraatda bilavasitə iştirak edə bilmədikdə;

9-2.1.5. məhkəmə icraatının lüzumsuz uzadılmasının qarşısının alınması məqsədilə digər hallarda.

9-2.2. Məhkəmə icraatının videokonfrans əlaqə sistemindən istifadə edilməklə həyata keçirilməsi üçün məhkəmə öz təşəbbüsü ilə, yaxud tərəflərin əsaslandırılmış vəsatəti əsasında müvafiq qərardad qəbul edir.

9-2.3. Məhkəmə icraatı videokonfrans əlaqə sistemindən istifadə edilməklə keçirildikdə tətbiq edilən texniki vasitələr səsini və görüntünün keyfiyyətini, real vaxt rejimində məhkəmə iclas zalına ötürülməsini, icraatın aşkarlığı və digər əsas prinsip və şərtlərinə riayət edilməsini, habelə informasiya təhlükəsizliyini təmin etməlidir.

9-2.4. Videokonfrans əlaqə sistemindən istifadə edilməklə həyata keçirilən məhkəmə iclaslarının və prosessual hərəkətlərin videoyazısı aparılmalı, videoyazıya uyğun olaraq protokol tərtib edilməli və videoyazı elektron daşıyıcıda işə əlavə edilməlidir.

9-2.5. Bu Məcəllənin 17.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş hallarda videokonfrans əlaqə sistemindən istifadə edilməklə qapalı məhkəmə iclasının aparılmasına yol verilmir.”.

2. 45.2-ci maddəyə “surətləri” sözündən sonra “(iddia ərizəsi və digər sənədlər elektron formada verildiyi hal istisna olmaqla)” sözləri əlavə edilsin.

3. 62.1-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“62.1. Məhkəmə proses iştirakçılarını işə şifahi və ya yazılı icraat qaydasında baxılması, şifahi məhkəmə baxışı ilə bağlı iclasın vaxtı və yeri, prosessual hüquq və vəzifələri, habelə ayrı-ayrı prosessual hərəkətlər haqqında xəbərdar etməyə borcludur.”.

4. 63.2-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“63.2. Məhkəmə iclası açıq elan olunduqdan və proses iştirakçılarının tərkibi müəyyən edildikdən sonra, sədrlik edən proses iştirakçılarna prosessual hüquq və vəzifələrinin izahı barədə bildirişin çatdırılıb-çatdırılmadığını müəyyən edir. Həmin bildiriş alınmadığı təqdirdə, məhkəmə iclasında hüquq və vəzifələrinin izahı haqqında bildiriş hər bir proses iştirakçısına yazılı qaydada təqdim olunur və o, bunu öz imzası ilə təsdiq edir. Məhkəmə iclasına gəlmiş proses iştirakçılarının müraciəti ilə məhkəmə onların hüquq və vəzifələrini izah etməlidir. Bundan sonra sədrlik edən və ya məruzəçi hakim mübahisənin mahiyyətini ümumi şəkildə izah (şərh) edir.”.

5. 65-ci maddənin mətni 65.1-ci maddə hesab edilsin və aşağıdakı məzmununda 65.2-ci maddə əlavə edilsin:

“65.2. “Elektron məhkəmə” informasiya sisteminin tətbiq olunduğu məhkəmələrdə məhkəmə iclaslarının fasiləsiz video-audio yazısı aparılır. Məhkəmə iclasında sədrlik edən proses iştirakçılarını bu barədə xəbərdar edir. Məhkəmə iclasının video-audio yazısına dair məlumat məhkəmə iclasının protokolunda göstərilir və həmin yazı maddi daşıyıcıda protokola əlavə olunur. Proses iştirakçıları məhkəmə iclasının video-audio yazısı ilə tanış olmaq hüququna malikdirlər.”.

6. Aşağıdakı məzmununda 68.2-1-ci maddə əlavə edilsin:

“68.2-1. Bu Məcəllənin 9-1.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş məhkəmə icraatında işə baxan məhkəmə öz qərarını yalnız elektron məhkəmə icraatı materiallarına əlavə edilmiş sübutlar və məhkəmə icraatında tədqiq olunmuş faktlar və sübutlarla əsaslandırır.”.

7. 75-ci maddə üzrə:

7.1. 75.1-ci maddənin birinci cümləsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Şifahi məhkəmə baxışının qurtardığı gün inzibati mübahisələrə dair iş üzrə qərarı qəbul etdikdən sonra hakim məhkəmə iclası zalına qayıdır (tərəflərin məhkəmə iclasına gəlmədiyi hallar istisna olmaqla), qərarın giriş və nəticəvi hissələrini elan edir, qərardan şikayət etmə qaydası və müddətini, habelə tərəflərin müraciəti olduğu halda qərarın nəticəvi hissəsini izah edir.”;

7.2. aşağıdakı məzmununda 75.1-1-ci və 75.3-1-ci maddələr əlavə edilsin:

“75.1-1. “Elektron məhkəmə” informasiya sisteminin tətbiq olunduğu məhkəmələrdə qərarın elan edilmiş nəticəvi hissəsi barədə məlumat həmin gün

hakimin elektron imzası ilə təsdiq edilməklə “Elektron məhkəmə” informasiya sistemində yerləşdirilir.”;

“75.3-1. Proses iştirakçılarının tələbi ilə qərarın giriş və nəticəvi hissələrini əks etdirən çıxarış elan olduğu gün həmin şəxslərə rəsmi qaydada verilir.”;

7.3. 75.3-cü maddədə “20.1-ci” sözü “20-ci” sözü ilə əvəz edilsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 23 dekabr 2022-ci il

§

“Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 23 dekabr tarixli 757-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2009-cu il 30 oktyabr tarixli 177 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, “Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 23 dekabr tarixli 757-VIQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədilə **qərara alıram**:

1. Müəyyən edilsin ki, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsinin 9-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi həyata keçirir.

2. “Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2009-cu il 30 oktyabr tarixli 177 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2009, № 10, maddə 790; 2018, № 5, maddə 908; 2019, № 5, maddə 831; 2022, № 6, maddə 612) 2.2-ci bəndinə “Məcəllənin” sözündən sonra “9-1.2-ci maddəsində və” sözləri əlavə edilsin.

3. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti “Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 23 dekabr tarixli 757-VIQD nömrəli Qanunundan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 7 fevral 2023-cü il

§

**S.İ.Bəktəşinin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin
hakimi təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin Qərarı**

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 10-cu bəndinə, 132-ci maddəsinin II hissəsinə, “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 94-cü maddəsinin ikinci hissəsinə və 97-ci maddəsinin ikinci hissəsinə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır**:

1. Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi Səadət İnayət qızı Bəktəşi vəzifəsi dəyişdirilərək Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin.

2. Bu Qərar imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

Azərbaycan Respublikası

Milli Məclisinin sədri

Sahibə Qafarova

Bakı şəhəri, 24 fevral 2023-cü il

§

**S.İ.Bəktaşinin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri
təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
Sərəncamı**

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

1. Səadət İnayət qızı Bəktaşi Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri təyin edilsin.

2. Bu Sərəncam imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 28 fevral 2023-cü il

§

**“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının
Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının
Qanunu**

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001, № 1, maddə 1, № 3, maddə 131; 2002, № 12, maddə 693; 2003, № 1, maddə 16; 2004, № 1, maddə 10, № 4, maddə 199, № 5, maddə 321, № 8, maddə 597, № 11, maddə 884; 2005, № 6, maddələr 463, 475, № 10, maddə 874; 2006, № 5, maddə 386, № 6, maddə 479, № 8, maddə 657, № 11, maddə 927, № 12, maddələr 1005, 1014; 2007, № 2, maddə 83, № 5, maddələr 434, 436, № 7, maddə 711, № 10, maddə 934, № 11, maddələr 1049, 1074, 1078, № 12, maddələr 1213, 1219; 2008, № 3, maddə 153, № 5, maddələr 326, 341, № 6, maddələr 471, 481, № 7, maddə 602, № 8, maddə 699, № 10, maddə 881; 2009, № 2, maddə 54, № 5, maddə 311, № 6, maddə 403, № 10, maddə 771, № 11, maddə 878, № 12, maddə 964; 2010, № 4, maddə 276; 2011, № 2, maddə 71, № 3, maddə 165, № 6, maddə 463; 2012, № 5, maddə 413, № 10, maddə 945, № 11, maddə 1049; 2015, № 1, maddə 9, № 5, maddə 488, № 10, maddə 1100; 2016, № 8, maddə 1365, № 11, maddələr 1760, 1782, 1785; 2017, № 5, maddə 726, № 6, maddə 1054, № 7, maddə 1267, № 8, maddə 1513, № 11, maddə 1974, № 12 (I kitab),

maddə 2192; 2018, № 2, maddələr 158, 159, № 3, maddə 392, № 5, maddələr 864, 880, № 6, maddə 1191, № 7 (I kitab), maddələr 1383, 1428; 2019, № 1, maddə 8; 2020, № 7, maddələr 828, 851, 856, № 11, 1322, № 12 (I kitab), maddələr 1425, 1427; 2021, № 2, maddə 114, № 7, maddə 703, № 8, maddələr 898, 900, 902; 2022, № 1, maddə 6; Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 5 noyabr tarixli 628-VIQD nömrəli, 29 noyabr tarixli 658-VIQD nömrəli və 2 dekabr tarixli 668-VIQD nömrəli qanunları) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. Aşağıdakı məzmununda preambula əlavə edilsin:

“Bu Qanun Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 19-cu bəndinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasında dövlət qulluğunun hüquqi, təşkilati və maliyyə-iqtisadi əsaslarını müəyyən edir.”.

2. 1-ci və 2-ci maddələr aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 1. Əsas anlayışlar

1.1. Bu Qanunda istifadə olunan əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

1.1.1. dövlət qulluğu – Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və digər normativ hüquqi aktlarına uyğun olaraq dövlətin məqsəd və funksiyalarının həyata keçirilməsi sahəsində dövlət qulluğu vəzifəsində xidmət;

1.1.2. dövlət qulluğunun xüsusi növü – xüsusi, hərbi və ya diplomatik rütbə nəzərdə tutulan vəzifələrdə dövlət qulluğu keçmə;

1.1.3. dövlət qulluqçusu – yalnız bu Qanunun 1.1.4-cü maddəsində nəzərdə tutulan mənbələrdən dövlət məvacibi alan, bu Qanunla müəyyən edilmiş qaydada inzibati və ya yardımçı dövlət qulluğu vəzifəsini tutan və ixtisas dərəcəsi verilən, inzibati vəzifə üzrə ilk dəfə daimi dövlət qulluğuna qəbul edilərkən Azərbaycan Respublikasına sadıq olacağına and içən, Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olan dövlət orqanının işçisi;

1.1.4. dövlət orqanı – Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə müəyyən edilmiş hüdudlarda dövlətin məqsədini və funksiyalarını həyata keçirən, Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsindən, Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsindən və qanunla müəyyən edilən hallarda əlavə olaraq büdcədən kənar vəsaitlər hesabına maliyyələşdirilən, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və Azərbaycan Respublikasının qanunlarına uyğun olaraq yaradılan və bu Qanunun 7-ci maddəsində nəzərdə tutulan struktura malik olan dövlət təsisatı;

1.1.5. dövlət orqanlarının kateqoriyası (təsnifatı) – dövlət orqanlarının statusu, iyerarxiyası və yurisdiksiyası (ölkə, regional və yerli səviyyədə) nəzərə alınmaqla təsnifləşdirilməsi;

1.1.6. dövlət məvacibi – dövlət qulluqçusuna pul formasında nağdsız qaydada ödənilən aylıq haqq;

1.1.7. dövlət qulluğu vəzifəsi – dövlət orqanının Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə müəyyən edilən səlahiyyətlərini icra etmək məqsədilə həmin orqanın strukturuna müvafiq olaraq ştat cədvəlində müəyyən edilən ştat vahidi;

1.1.8. inzibati və yardımçı vəzifələrin təsnifatı – dövlət orqanlarında inzibati və yardımçı vəzifələrin aid olduqları dövlət orqanlarının kateqoriyası nəzərə alınmaqla təsnifləşdirilməsi;

1.1.9. dövlət qulluğunun inzibati vəzifəsi – dövlət orqanının struktur bölməsinin fəaliyyət istiqamətinə uyğun olaraq həmin bölmənin səlahiyyətlərini bilavasitə həyata keçirən, dövlət orqanının strukturuna müvafiq olaraq ştat cədvəlində müəyyən edilən ştat vahidi;

1.1.10. dövlət qulluğunun yardımçı vəzifəsi – dövlət orqanının struktur bölməsinin fəaliyyətini təmin edən, dövlət orqanının strukturuna müvafiq olaraq ştat cədvəlində müəyyən edilən ştat vahidi;

1.1.11. inzibati və yardımçı vəzifələrin təsnifat toplusu – inzibati və yardımçı vəzifələrin adlarını, təsnifatlarını və dövlət qulluqçularının ixtisas dərəcələrini özündə əks etdirən, dövlət orqanlarında ştat cədvəllərinin hazırlanması üçün əsas olan və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təsdiq edilən siyahı;

1.1.12. dövlət qulluqçusunun ixtisas dərəcəsi – dövlət qulluqçusunun tutduğu vəzifəyə uyğun olaraq ona verilən ixtisas səviyyəsi;

1.1.13. dövlət orqanının strukturu – dövlət orqanının fəaliyyətini təmin edən struktur qurumlarının normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilmiş sistemi;

1.1.14. dövlət orqanının aparatı – özündə struktur bölmələri (şöbə və sektor) birləşdirən və dövlət orqanına həvalə edilmiş səlahiyyətlərin həyata keçirilməsini bilavasitə təşkil və təmin edən dövlət orqanının struktur qurumu;

1.1.15. dövlət orqanının struktur bölməsi – dövlət orqanının rəhbərinin qərarı ilə yaradılan və həmin dövlət orqanının əsasnaməsinə uyğun olaraq ona həvalə edilmiş səlahiyyətləri həyata keçirən dövlət orqanının struktur vahidi;

1.1.16. rotasiya – inzibati vəzifə tutan dövlət qulluqçularının bu Qanunun 31-1-ci maddəsinə uyğun olaraq bir vəzifədən başqa vəzifəyə keçirilməsi;

1.1.17. bilavasitə rəhbər – dövlət qulluqçusunun birbaşa təbə olduğu vəzifəli şəxs;

1.1.18. xidməti fəaliyyət – dövlət qulluqçusunun qanunla müəyyən edilmiş hüquq və vəzifələrinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar fəaliyyəti;

1.1.19. dövlət qulluqçusunun xidməti fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi – dövlət qulluqçusunun cari fəaliyyətinə nəzarətin həyata keçirilməsi, onun

potensial imkanlarının aşkara çıxarılması və həmin imkanlardan səmərəli istifadə edilməsi, dövlət qulluqçusunun peşə səriştəliyini artırmağa stimullaşdırılması və onun əlavə təhsilə və ya təlimə ehtiyacının, habelə tutduğu vəzifəyə uyğun gəlib-gəlmədiyinin, işçinin vəzifədə irəli çəkilməsi üçün potensialının müəyyənləşdirilməsi məqsədilə keçirilən dövlət qulluqçusunun hər təqvim ilinin sonunda fəaliyyətinin yoxlanılması;

1.1.20. şöbə – dövlət orqanının bir və ya bir neçə fəaliyyət istiqaməti üzrə səlahiyyətlərini həyata keçirən struktur bölməsi;

1.1.21. sektor – dövlət orqanının şöbə daxilində və ya müstəqil şəkildə yaradılan struktur bölməsi;

1.1.22. vəzifə təlimatı – dövlət qulluğu vəzifəsinin adının, qulluq funksiyalarının və həmin vəzifənin tutulması şərtlərinin əks olunduğu və dövlət orqanının rəhbəri tərəfindən təsdiq olunan sənəd;

1.1.23. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı – səlahiyyətləri Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 113-cü maddəsi ilə müəyyən edilən fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun sahələrdə dövlət siyasətini və tənzimlənməsini həyata keçirən dövlət orqanı;

1.1.24. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının yanında yaradılan dövlət agentlikləri və dövlət xidmətləri – mərkəzi icra hakimiyyəti orqanının yanında yaradılan və sahəvi qanunlarla müəyyən edilən səlahiyyətlərini ölkə səviyyəsində həyata keçirən struktur qurumu;

1.1.25. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının yerli bölmələri – mərkəzi icra hakimiyyəti orqanının yerlərdə (rayon, şəhər və region üzrə) fəaliyyətinin təmin edilməsi məqsədilə yaradılan struktur qurumu;

1.1.26. intizam məsuliyyəti – dövlət qulluqçusuna həvalə olunmuş vəzifələrin yerinə yetirilməməsi və ya lazımi şəkildə yerinə yetirilməməsinə (intizam xətasına), habelə bu Qanunla müəyyən edilmiş məhdudiyyətlərə əməl olunmamasına görə bu Qanunda nəzərdə tutulmuş intizam tənbehinin tətbiqini nəzərdə tutan hüquqi məsuliyyət növü;

1.1.27. müsabiqə – inzibati vəzifələrin tutulması məqsədilə namizədlərin vakant vəzifələrə uyğunluğunu qiymətləndirmək üçün keçirilən test imtahanından və müsahibədən ibarət proses;

1.1.28. daxili müsahibə – 1–5-ci kateqoriya dövlət orqanlarında inzibati vəzifələrin birinci-yeddinci təsnifatlarına uyğun olan vakant vəzifənin tutulması üçün keçirilən, həmin dövlət orqanlarında inzibati vəzifələrdə qulluq keçən və inzibati vəzifələrin təsnifatına uyğun ixtisas dərəcəsi olan dövlət qulluqçularının, habelə bu Qanunun 28.12-ci maddəsinin ikinci hissəsində müəyyən edilmiş vəzifələrə iddia edən şəxslərin iştirakını nəzərdə tutan müsahibə;

1.1.29. ümumi müsahibə – 1–5-ci kateqoriya dövlət orqanlarında inzibati vəzifələrin dördüncü-yeddinci təsnifatlarına uyğun olan vakant vəzifənin həmin dövlət orqanında və ya digər dövlət orqanında inzibati vəzifələrdə qulluq keçən və inzibati vəzifələrin təsnifatına uyğun ixtisas dərəcəsi olan dövlət qulluqçuları, habelə azı 5 il qulluq stajı olan və dövlət orqanında inzibati vəzifələrdə çalışmış, həmçinin bu Qanunun 29.3-cü maddəsinin birinci hissəsində nəzərdə tutulmuş digər şəxslər tərəfindən tutulması məqsədilə keçirilən müsahibə.

1.2. Bu Qanunda istifadə olunan digər anlayışlar Azərbaycan Respublikasının normativ hüquqi aktları ilə müəyyən edilmiş mənaları ifadə edir.

Maddə 2. Qanunun tətbiq dairəsi

2.1. Bu Qanun dövlət orqanlarının struktur qurumlarında qulluq keçən dövlət qulluqçularına şamil edilir.

2.2. Bu Qanunda başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, bu Qanun Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidentinə və vitse-prezidentlərinə, Azərbaycan Respublikasının Baş nazirinə və onun müavinlərinə, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatlarına, Azərbaycan Respublikası məhkəmələrinin hakimlərinə, Azərbaycan Respublikasının İnsan hüquqları üzrə müvəkkilinə (ombudsmana), Azərbaycan Respublikası mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının rəhbərlərinə və onların müavinlərinə, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədrinə, sədr müavininə, katiblərinə və digər üzvlərinə, Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının sədrinə, sədr müavininə və auditorlarına, yerli icra hakimiyyəti orqanlarının rəhbərlərinə (başçılarına), Azərbaycan Respublikasının Audiovizual Şurasının sədrinə, sədr müavinlərinə və digər üzvlərinə, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin deputatlarına, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Baş nazirinə və onun müavinlərinə, Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnsan hüquqları üzrə müvəkkilinə (ombudsmana), Naxçıvan Muxtar Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədrinə, Naxçıvan Muxtar Respublikası Televiziya və Radio Şurasının sədrinə, sədr müavinlərinə və digər üzvlərinə, Naxçıvan Muxtar Respublikası mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının rəhbərlərinə, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Bakı şəhərində Daimi Nümayəndəliyinin rəhbərinə və hərbi qulluqçulara şamil olunmur.

2.3. Dövlət qulluğunun xüsusi növündə çalışan şəxslərin qulluq (xidmət) keçməsi bu Qanunun Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının dövlət qulluğuna qəbul edilmək hüququna, dövlət qulluğuna qəbulun şəffaflıq əsasında müsabiqə və müsahibə yolu ilə həyata keçirilməsinə, dövlət

qulluqçularının xidməti fəaliyyətinin qiymətləndirilməsinə və dövlət qulluğunun digər prinsiplərinə aid müddəaları, həmçinin bu Qanunun 15-1-ci maddəsi nəzərə alınmaqla, Azərbaycan Respublikasının başqa qanunları ilə tənzimlənir. Dövlət qulluğunun xüsusi növü nəzərdə tutulan dövlət orqanlarında çalışan və xüsusi, hərbi və ya diplomatik rütbəsi olmayan şəxslərə (dövlət qulluqçusu olmayan digər işçilər istisna olmaqla) bu Qanun şamil edilir.

2.4. Bu Qanun dövlət orqanlarının tabeliyində olan hüquqi şəxslərin işçilərinə şamil edilmir. Bu işçilərin əmək münasibətləri Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsi ilə tənzimlənir.”.

3. 3-cü maddə üzrə:

3.1. 3.0.2-ci maddədə “icraya” sözü “onların icrasına” sözləri ilə əvəz edilsin;

3.2. 3.0.3-cü maddədə “vəzifə səlahiyyətlərinin yerinə yetirilməsinin” sözləri “qulluq funksiyalarının icrasının” sözləri ilə əvəz edilsin.

4. 4-cü maddə üzrə:

4.1. 4.1.4-cü maddəyə “yuxarı” və “aşağı” sözlərindən sonra “kateqoriya” sözü əlavə edilsin və həmin maddədə “mütləq yerinə yetirilməsi” sözləri “yerinə yetirilməsinin məcburiliyi” sözləri ilə əvəz edilsin;

4.2. 4.1.9-cu maddədə “vəziyyətindən” sözü “mövqeyindən” sözü ilə, “qulluqçuların işgüzarlıq keyfiyyətlərinə daxil olmayan” sözləri “dövlət qulluqçusunun xidməti fəaliyyətinə aid olmayan” sözləri ilə əvəz edilsin, həmin maddəyə “əqidəsindən,” sözündən sonra “həmkarlar ittifaqlarına və ya” sözləri əlavə edilsin;

4.3. 4.1.10-cu maddədən “, xidməti” sözü çıxarılsın;

4.4. 4.1.11-ci maddədə “ləyaqətli yaşayış” sözləri “layiqli həyat” sözləri ilə əvəz edilsin;

4.5. 4.1.12-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“4.1.12. dövlət orqanlarının və ya onların vəzifəli şəxslərinin qanunsuz hərəkətləri (hərəkətsizliyi) nəticəsində vurulmuş zərərə görə dövlət orqanlarının məsuliyyət daşması.”;

4.6. 4.3-cü maddədən “və siyasi partiyaların və ictimai birliklərin qərarlarının onlara daxil yoxdur” sözləri çıxarılsın.

5. 5-ci maddə üzrə:

5.1. 5.1-ci maddənin birinci cümləsindən “, Azərbaycan Respublikasında dövlət qulluqçuları kateqoriyasına aid edilən şəxslərin siyahısını müəyyən etməyi” sözləri çıxarılsın;

5.2. aşağıdakı məzmununda 5.4-cü maddə əlavə edilsin:

“5.4. Şuranın qəbul etdiyi qərarlar icra edilməsi üçün 3 (üç) iş günü müddətində müvafiq dövlət orqanlarına göndərilir. Dövlət orqanlarının

rəhbərləri tərəfindən həmin qərarın icra vəziyyəti barədə hesabat 30 (otuz) gün müddətində Şuraya təqdim edilir.”.

6. 7-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 7. Dövlət orqanlarının struktur qurumlarında struktur bölmələrinin növləri və yaradılması qaydası

7.1. Dövlət orqanlarının struktur qurumlarında işçilərin müəyyən edilmiş say həddi daxilində şöbə, onun tərkibində və ya müstəqil olmaqla sektor yaradıla bilər.

7.2. Dövlət orqanlarının struktur qurumlarında struktur bölmənin rəhbəri də daxil olmaqla, şöbə yaradılması üçün minimum 8 ştat vahidi (dövlət sirrinin mühafizəsi üzrə struktur bölmələrdə 3 ştat vahidi), sektor yaradılması üçün minimum 3 ştat vahidi müəyyən edilir.

7.3. Dövlət orqanlarının struktur qurumlarında struktur bölmələrin onlara həvalə edilmiş funksiyalar nəzərə alınmaqla təminədiçi və yardımçı struktur bölmələr kimi təsnifləşdirilməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təsdiq edilmiş siyahı əsasında həyata keçirilir.

7.4. Ali kateqoriya dövlət orqanlarında bu Qanunun 7.1-ci maddəsində nəzərdə tutulanlardan başqa struktur bölmələr də yaradıla bilər.”.

7. 8-ci maddə üzrə:

7.1. 8.1.3-cü maddədə “Seçki Komissiyasının Aparatı” sözləri “Seçki Komissiyasının Katibliyi” sözləri ilə, “Milli Televiziya və Radio” sözləri “Azərbaycan Respublikasının Audiovizual” sözləri ilə əvəz edilsin;

7.2. 8.1.4-cü maddəyə “dövlət xidmətləri,” sözlərindən sonra “Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdə ticarət nümayəndələrinin aparatları,” sözləri əlavə edilsin;

7.3. 8.3-cü maddə ləğv edilsin.

8. 9-cu, 12-ci və 14-cü maddələr ləğv edilsin.

9. 10.5-ci maddənin birinci cümləsində “orqanları aparatları və bölmələri” sözləri “orqanlarının strukturuna daxil olan struktur qurumların və struktur bölmələrin” sözləri ilə əvəz edilsin.

10. 11-ci maddə üzrə:

10.1. 11.1.2.1-ci maddədə “Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasında bölmə” sözləri “Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisinin vəzifəsi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasında struktur bölmə” sözləri ilə və “dövlət orqanlarında bölmə” sözləri “dövlət orqanlarının struktur bölmələrinin (şöbələrinin)” sözləri ilə əvəz edilsin;

10.2. 11.1.2.3-cü maddənin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda 11.1.2.4-cü maddə əlavə edilsin:

“11.1.2.4. Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin, Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin və Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin sədrlərinin müşavirləri, köməkçiləri vəzifələri.”;

10.3. 11.1.3.1-ci maddədə “Administrasiyasında bölmə rəhbərinin müavini” sözləri “Administrasiyasında struktur bölmə rəhbərinin müavini vəzifəsi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyası rəhbərinin köməkçisi” sözləri ilə və “aparatlarda bölmə” sözləri “aparatlarda struktur bölmə (şöbə)” sözləri ilə əvəz edilsin;

10.4. 11.1.3.3-cü maddədə “bölmə rəhbərlərinin” sözləri “struktur bölmə rəhbərlərinin” sözləri ilə əvəz edilsin;

10.5. 11.1.3.4-cü, 11.1.4.4-cü, 11.1.4.6-cı, 11.1.5.2-ci, 11.1.5.3-cü, 11.1.6.3-cü və 11.1.7.2-ci maddələrdə “bölmə” sözü “struktur bölmə (şöbə)” sözləri ilə əvəz edilsin;

10.6. aşağıdakı məzmununda 11.1.3.5-1-ci maddə əlavə edilsin:

“11.1.3.5-1. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədrinin müşaviri, köməkçisi, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi sədrinin müavininin və Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin müavininin köməkçiləri vəzifələri.”;

10.7. 11.4-cü maddənin birinci hissəsi və həmin maddənin “Qeyd” hissəsi ləğv edilsin.

11. Aşağıdakı məzmununda 13.5-ci və 15-3-cü maddələr əlavə edilsin:

“13.5. Ali kateqoriya dövlət orqanlarında inzibati və yardımçı vəzifələr tutan dövlət qulluqçularının həmin dövlət orqanlarının fəaliyyətini, dövlət qulluğu vəzifəsinin adını, qulluq funksiyalarını və vəzifənin tutulması şərtlərini özündə əks etdirən vəzifə təlimatları həmin orqanların rəhbərləri tərəfindən təsdiq edilir. 1 – 5-ci kateqoriya dövlət orqanlarında inzibati vəzifələrin birinci–yeddinci təsnifatlarına uyğun olan vəzifələr üzrə vəzifə təlimatları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) müəyyən etdiyi ümumi şərtlərə uyğun olaraq müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanla (qurumla) razılaşdırılmaqla, müvafiq dövlət orqanlarının rəhbərləri tərəfindən təsdiq edilir.”;

“Maddə 15-3. Dövlət qulluqçularının reyestri

15-3.1. Dövlət qulluqçularının reyestri dövlət qulluqçuları (o cümlədən stajçı kimi və sınaq müddəti ilə qulluğa qəbul edilmiş şəxslər, habelə dövlət qulluğuna xitam verilmiş şəxslər də daxil olmaqla) barədə məlumatlardan ibarət dövlət informasiya ehtiyatıdır.

15-3.2. Dövlət qulluqçularının reyestri müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən aparılır.

15-3.3. Dövlət qulluqçuları reyestrinin aparılması qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

15-3.4. Bu Qanunun 15-3.3-cü maddəsində nəzərdə tutulan qaydanın tələblərinin pozulması qanunla nəzərdə tutulmuş hallarda məsuliyyətə səbəb olur.”.

12. 16-cı maddə üzrə:

12.1. 16.1-ci maddə ləğv edilsin;

12.2. 16.2-ci və 16.3-cü maddələrin birinci abzaslarına “uyğun olaraq” sözlərindən sonra “dövlət qulluqçularına” sözləri əlavə edilsin.

13. 19-cu maddə üzrə:

13.1. 19.0.4-cü maddədə “dövlət maaşının” sözləri “dövlət məvacibinin” sözləri ilə əvəz edilsin;

13.2. 19.0.5-ci maddədən “və başqa ödənişli” sözləri çıxarılsın.

14. 20-ci maddə üzrə:

14.1. 20.1.1-ci maddədən “dövlət orqanlarında” sözləri çıxarılsın;

14.2. 20.1.2-ci maddədən “və başqa ödənişli” sözləri çıxarılsın;

14.3. 20.1.3-cü maddədə “vəkili” sözü “nümayəndəsi” sözü ilə əvəz edilsin.

15. 22-ci maddə üzrə:

15.1. 22.1-ci maddənin birinci cümləsi çıxarılsın;

15.2. 22.3-cü maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“22.3. Dövlət orqanlarında inzibati və yardımçı vəzifə tutan dövlət qulluqçularının aylıq vəzifə maaşının minimum məbləği müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.”.

16. 28.12-ci maddənin birinci hissəsinin birinci cümləsində “müvafiq icra hakimiyyəti orqanında” sözləri “yerli icra hakimiyyəti orqanlarının rəhbərlərinin müavinləri vəzifələrinə” sözləri ilə, ikinci hissəsində “bölmə” sözü “struktur bölmə” sözləri ilə əvəz edilsin.

17. 29.2-ci maddə üzrə:

17.1. birinci hissənin birinci cümləsində “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı” sözləri “yerli icra hakimiyyəti orqanlarının rəhbərlərinin müavinləri vəzifələri” sözləri ilə əvəz edilsin;

17.2. üçüncü hissədən “(bu maddənin dördüncü hissəsinə uyğun olaraq dövlət qulluğuna qəbul edilmiş dövlət qulluqçusu isə digər müvafiq icra hakimiyyəti orqanında)” sözləri çıxarılsın;

17.3. dördüncü hissə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Yerli icra hakimiyyəti orqanlarının rəhbərlərinin müavinləri vəzifələrinin tutulması müsahibə keçirilməklə və ya qulluqda yüksəliş yolu ilə bu Qanunun 29.13-cü maddəsinin müddəaları nəzərə alınmaqla həyata keçirilir.”.

18. 29.3-cü maddə üzrə:

18.1. birinci hissənin birinci cümləsində “bölmə” sözü “struktur bölmə (şöbə)” sözləri ilə əvəz edilsin, “(müvafiq icra hakimiyyəti orqanı istisna olmaqla)” sözləri və ikinci cümlə çıxarılsın;

18.2. ikinci hissənin birinci cümləsində “bölmə” sözü “struktur bölmə (şöbə)” sözləri ilə əvəz edilsin və “(müvafiq icra hakimiyyəti orqanı istisna olmaqla)” sözləri çıxarılsın.

19. Aşağıdakı məzmununda 29.13-cü maddə əlavə edilsin:

“29.13. Yerli icra hakimiyyəti orqanlarının rəhbərlərinin müavinləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı ilə razılaşdırılmaqla təyin olunur.”.

20. 30-1.1-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“30-1.1. İnzibati vəzifə tutan dövlət qulluqçularının xidməti fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi hər təqvim ilinin sonunda həyata keçirilir.”.

21. Aşağıdakı məzmununda 31-1-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 31-1. Dövlət qulluqçusunun rotasiyası

31-1.1. Dövlət qulluqçusunun rotasiyası onun qulluq keçdiyi dövlət orqanının rəhbərinin qərarı ilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) müəyyən etdiyi qaydada həyata keçirilir.

31-1.2. Bu Qanunun 31-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan qaydada siyahısı müəyyən edilən dövlət qulluqçuları rotasiya qaydasında başqa vəzifəyə təyin edilərkən onun qulluq keçdiyi inzibati vəzifənin təsnifatı, ixtisası, xidməti fəaliyyətinin qiymətləndirilməsinin nəticəsi, qulluq stajı, habelə yaşı, ailə və sağlamlıq vəziyyəti nəzərə alınır.

31-1.3. Müvafiq vəzifədə beş ildən az qulluq keçən dövlət qulluqçuları rotasiya olunmur.

31-1.4. Rotasiya qaydasında yaşadığı inzibati ərazi vahidindən kənarda vəzifəyə təyin olunan dövlət qulluqçularına müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) müəyyən etdiyi qaydada kompensasiya və birdəfəlik ödəniş verilir.”.

22. 32-ci maddə üzrə:

22.1. 32.2-ci maddəyə aşağıdakı məzmununda ikinci cümlə əlavə edilsin:

“Bu zaman rotasiya olunmuş inzibati vəzifə tutan dövlət qulluqçularına üstünlük verilir.”;

22.2. aşağıdakı məzmununda 32.5-ci maddə əlavə edilsin:

“32.5. Dövlət qulluqçusunun potensialından düzgün istifadə edilərək hərtərəfli inkişafına şərait yaratmaq, onun dövlət qulluğunda irəli çəkilməsi və motivasiyasının təmin edilməsi və dövlət qulluğunda insan resurslarından daha səmərəli istifadə edilməklə dövlət orqanının kadr tələbatına olan ehtiyacını vaxtında ödəmək məqsədilə dövlət qulluqçusunun karyerası planlaşdırılır. Dövlət qulluqçularının karyerasının planlaşdırılması üçün dövlət orqanları tərəfindən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) müəyyən etdiyi qaydada dövlət qulluqçusunun karyera inkişaf planı hazırlanır.”.

23. 32-1-ci maddə üzrə:

23.1. 32-1.5-ci maddədə “tabeliyində olan qurumun” və “tabeliyində olan həmin qurumun” sözləri “digər struktur qurumunun” sözləri ilə əvəz edilsin;

23.2. 32-1.6-cı maddədə “tabeliyində olan” sözləri “digər struktur” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 24 fevral 2023-cü il

§

“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 24 fevral tarixli 825-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” 2000-ci il 29 dekabr tarixli 435 nömrəli, “Dövlət orqanlarında dövlət qulluqçularına ixtisas dərəcələrinin verilməsi Qaydalarının təsdiq edilməsi barədə” 2001-ci il 3 sentyabr tarixli 569 nömrəli, “İnzibati və yardımçı vəzifələrin Təsnifat Toplusunun təsdiq edilməsi haqqında” 2003-cü il 4 avqust tarixli 911 nömrəli, “Yerli icra hakimiyyətləri haqqında Əsasnamə”nin təsdiq edilməsi barədə” 2012-ci il 6 iyun tarixli 648 nömrəli və “Dövlət qulluğu vəzifəsinin tutulması məqsədi ilə müsahibə keçirilməsi Qaydası”nın təsdiq edilməsi haqqında” 2017-ci il 21 iyun tarixli 1480 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan

Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 24 fevral tarixli 825-VIQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədilə **qərara alıram**:

1. Müəyyən edilsin ki:

1.1. “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 1.1.11-ci, 7.3-cü maddələrində, 13.5-ci maddəsinin ikinci cümləsində (hər iki halda), 15-3.2-ci, 15-3.3-cü, 22.3-cü, 31-1.1-ci, 31-1.4-cü maddələrində və 32.5-ci maddəsinin ikinci cümləsində nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti həyata keçirir;

1.2. həmin Qanunun 1.1.11-ci, 7.3-cü, 15-3.3-cü və 22.3-cü (Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəlikləri və konsulluqları, habelə digər dövlət orqanlarının xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən nümayəndəlikləri istisna olmaqla) maddələrində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti nəzərdə tutulur;

1.3. həmin Qanunun 29.13-cü maddəsində (birinci halda) nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısının müavinlərinə münasibətdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, digər yerli icra hakimiyyəti başçılarının müavinlərinə münasibətdə isə müvafiq yerli icra hakimiyyətlərinin başçıları həyata keçirirlər;

1.4. həmin Qanunun 29.13-cü maddəsində (ikinci halda) nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısının müavinləri istisna olmaqla digər yerli icra hakimiyyəti başçılarının müavinlərinə münasibətdə Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri həyata keçirir;

1.5. həmin Qanunun 31-1.1-ci, 31-1.4-cü maddələrində və 32.5-ci maddəsinin ikinci cümləsində nəzərdə tutulmuş orqanın (qurumun) səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti ilə razılaşdırmaqla Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti həyata keçirir;

1.6. həmin Qanunun 13.5-ci maddəsinin ikinci cümləsində (birinci halda) və 22.3-cü (Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəlikləri və konsulluqları, habelə digər dövlət orqanlarının xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən nümayəndəliklərinə münasibətdə) maddəsində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti nəzərdə tutulur;

1.7. həmin Qanunun 15-3.2-ci maddəsində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyası və Azərbaycan Respublikasının Dövlət İmtahan Mərkəzi nəzərdə tutulur;

1.8. həmin Qanunun 13.5-ci maddəsinin ikinci cümləsində (ikinci halda) “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikasının Dövlət İmtahan Mərkəzi nəzərdə tutulur.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

2.1. “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 7.3-cü maddəsinə uyğun olaraq, dövlət orqanlarının struktur qurumlarında onlara həvalə edilmiş funksiyalar nəzərə alınmaqla təminədiçi və yardımçı struktur bölmələrin siyahısı ilə bağlı təkliflərini iki ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

2.2. həmin Qanunun 15-3.3-cü maddəsinə uyğun olaraq, dövlət qulluqçuları reyestrinin aparılması qaydası ilə bağlı təkliflərini iki ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

2.3. həmin Qanunun 31-1.1-ci və 31-1.4-cü maddələrinə uyğun olaraq, dövlət qulluqçusunun rotasiyası qaydasını, rotasiya qaydasında yaşadığı inzibati ərazi vahidindən kənarda vəzifəyə təyin olunan dövlət qulluqçularına kompensasiya və birdəfəlik ödəniş verilməsi qaydasını üç ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti ilə razılaşdırmaqla təsdiq etsin;

2.4. həmin Qanunun 32.5-ci maddəsinin ikinci cümləsinə uyğun olaraq, dövlət qulluqçusunun karyera inkişaf planının hazırlanması qaydasını iki ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti ilə razılaşdırmaqla təsdiq etsin;

2.5. “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 24 fevral tarixli 825-VIQD nömrəli Qanunundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

3. “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 29 dekabr tarixli 435 nömrəli Fərmanında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001, № 1, maddə 28; 2002, № 8, maddə 495; 2005, № 12, maddə 1111; 2007, № 12, maddə 1241; 2008, № 5, maddə 363; 2010, № 2, maddə 80; 2017, № 8, maddə 1518; 2018, № 2, maddə 170, № 11, maddə 2249; 2019, № 1, maddə 75, № 8, maddə 1403; 2020, № 1, maddə 7, № 7, maddə 871, № 11, maddə 1348, № 12 (I kitab), maddə 1480; 2021, № 7, maddə 732, № 8, maddə 911, № 9, maddə 982; 2022, № 4, maddə 303; Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 12 yanvar tarixli 1962 nömrəli və 14 yanvar tarixli 1979 nömrəli fərmanları) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

3.1. 3.1-ci bənddə “5.2-ci maddəsinin ikinci cümləsində” sözləri “1.1.11-ci maddəsində, 5.2-ci maddəsinin ikinci cümləsində, 7.3-cü maddəsində” sözləri ilə, “12.2-ci maddəsinin ikinci cümləsində” sözləri “13.5-ci maddəsinin ikinci cümləsində (hər iki halda)” sözləri ilə, “17.5-ci maddəsində” sözləri “17.5-ci,

22.3-cü maddələrində” sözləri ilə, “və 30-1.13-cü maddələrində” sözləri “, 30-1.13-cü, 31-1.1-ci, 31-1.4-cü maddələrində, 32.5-ci maddəsinin ikinci cümləsində” sözləri ilə əvəz olunsun və həmin bəndə “15-2.3-cü” sözlərindən sonra “,15-3.2-ci, 15-3.3-cü” sözləri əlavə edilsin;

3.2. 3.1-1-ci bənddə “5.2-ci maddəsinin ikinci cümləsində, 17.4-3-cü maddəsinin ikinci cümləsində” sözləri “1.1.11-ci maddəsində, 5.2-ci maddəsinin ikinci cümləsində, 7.3-cü, 15-3.3-cü maddələrində, 17.4-3-cü maddəsinin ikinci cümləsində, 22.3-cü (Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəlikləri və konsulluqları, habelə digər dövlət orqanlarının xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən nümayəndəlikləri istisna olmaqla) maddəsində” sözləri ilə əvəz edilsin;

3.3. aşağıdakı məzmununda 3.1-2–3.1-4-cü bəndlər əlavə edilsin:

“3.1-2. həmin Qanunun 29.13-cü maddəsində (birinci halda) nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısının müavinlərinə münasibətdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, digər yerli icra hakimiyyəti başçılarının müavinlərinə münasibətdə isə müvafiq yerli icra hakimiyyətlərinin başçıları həyata keçirirlər;

3.1-3. həmin Qanunun 29.13-cü maddəsində (ikinci halda) nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısının müavinləri istisna olmaqla, digər yerli icra hakimiyyəti başçılarının müavinlərinə münasibətdə Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri həyata keçirir;

3.1-4. həmin Qanunun 15-3.2-ci maddəsində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyası və Azərbaycan Respublikasının Dövlət İmtahan Mərkəzi nəzərdə tutulur;”;

3.4. 3.2-1-ci və 3.2-2-ci bəndlər aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“3.2-1. həmin Qanunun 13.5-ci maddəsinin ikinci cümləsində (birinci halda), 22.3-cü (Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəlikləri və konsulluqları, habelə digər dövlət orqanlarının xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən nümayəndəliklərinə münasibətdə), 22.7-2-ci maddələrində, 28.5-ci maddəsinin ikinci hissəsinin ikinci cümləsində, 28.12-ci maddəsinin üçüncü hissəsində, 29.3-cü maddəsinin birinci hissəsinin üçüncü cümləsində və 30-1.13-cü maddəsində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti nəzərdə tutulur;

3.2-2. həmin Qanunun 31-1.1-ci, 31-1.4-cü maddələrində və 32.5-ci maddəsinin ikinci cümləsində nəzərdə tutulmuş orqanın (qurumun) səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti ilə razılaşdırmaqla Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti həyata keçirir;”;

3.5. 3.3-cü və 3.23-cü bəndlər ləğv edilsin;

3.6. 3.20-ci bəndə “yuxarı” sözündən sonra “kateqoriya” sözü əlavə edilsin;

3.7. 3.21-1-ci bəndə “Qanunun” sözündən sonra “13.5-ci maddəsinin ikinci cümləsində (ikinci halda),” sözləri əlavə edilsin;

3.8. 3.22-4-cü bənddə “birinci cümləsində (ikinci halda)” sözləri “birinci cümləsində” sözləri ilə əvəz edilsin.

4. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 3 sentyabr tarixli 569 nömrəli Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001, № 9, maddə 584; 2003, № 8, maddə 441; 2005, № 11, maddə 1009; 2009, № 6, maddə 419; 2010, № 3, maddə 183; 2013, № 12, maddə 1506; 2015, № 2, maddə 120; 2020, № 12 (I kitab), maddə 1480; 2021, № 3, maddə 221, № 8, maddə 906; Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 1 fevral tarixli 2014 nömrəli Fərmanı) ilə təsdiq edilmiş “Dövlət orqanlarında dövlət qulluqçularına ixtisas dərəcələrinin verilməsi Qaydaları”nın 3-cü hissəsi ləğv edilsin.

5. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2003-cü il 4 avqust tarixli 911 nömrəli Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2003, № 8, maddə 440; 2006, № 3, maddə 229, № 6, maddə 498; 2007, № 2, maddələr 86, 101, № 3, maddələr 217, 227, № 7, maddə 714, № 9, maddə 867, № 10, maddə 948, № 12, maddə 1242; 2008, № 1, maddə 9, № 3, maddələr 173, 179, № 6, maddə 499, № 8, maddələr 717, 723; 2009, № 2, maddə 66, № 6, maddələr 419, 421, 422; 2010, № 2, maddə 80, № 3, maddə 183, № 10, maddə 850; 2011, № 2, maddə 85; 2012, № 11, maddə 1078; 2013, № 3, maddə 236, № 8, maddə 901; 2014, № 9, maddə 1027; 2016, № 5, maddə 854, № 6, maddələr 1029, 1073; 2017, № 5, maddə 840, № 8, maddələr 1519, 1521; 2018, № 7 (I kitab), maddələr 1445, 1486, № 11, maddə 2287; 2019, № 1, maddə 76, № 4, maddə 655, № 6, maddə 1027, № 7, maddə 1211, № 8, maddə 1405; 2020, № 4, maddə 423, № 6, maddə 708; 2021, № 2, maddələr 121, 133, № 7, maddə 744, № 9, maddə 982; 2022, № 1, maddə 27, № 4, maddə 303; Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 12 yanvar tarixli 1962 nömrəli Fərmanı) ilə təsdiq edilmiş “İnzibati və yardımçı vəzifələrin Təsnifat Toplusu”nda aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

5.1. 1.1-ci bənddə “12.1-ci” sözləri “1.1.11-ci” sözləri ilə əvəz edilsin və həmin bənddən “və vəzifələrin tutulması şərtləri” sözləri çıxarılsın;

5.2. 1.2 – 1.4-cü bəndlər aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“1.2. İnzibati və yardımçı vəzifələrin Təsnifat Toplusu dövlət orqanlarında ştat cədvəllərinin hazırlanması üçün əsasdır.

1.3. Ali kateqoriya dövlət orqanlarında inzibati və yardımçı vəzifələr tutan dövlət qulluqçularının həmin dövlət orqanlarının fəaliyyətini, dövlət qulluğu vəzifəsinin adını, qulluq funksiyalarını və vəzifənin tutulması şərtlərini özündə

əks etdirən vəzifə təlimatları həmin orqanların rəhbərləri tərəfindən təsdiq edilir.

1.4. 1 – 5-ci kateqoriya dövlət orqanlarında inzibati vəzifələrin birinci–yeddinci təsnifatlarına uyğun olan vəzifələr üzrə vəzifə təlimatları Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müəyyən etdiyi ümumi şərtlərə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikası Dövlət İmtahan Mərkəzi ilə razılaşdırılmaqla, müvafiq dövlət orqanlarının rəhbərləri tərəfindən təsdiq edilir.”;

5.3. 1.5–1.8-ci bəndlər ləğv edilsin;

5.4. 1.9.23-cü yarımbəndə “köməkçisi” sözündən əvvəl “müşaviri və” sözləri əlavə edilsin;

5.5. 2.1.4-cü yarımbənd üzrə:

5.5.1. 14-cü abzasda “köməkçiləri” sözündən əvvəl “müşavirləri və” sözləri əlavə edilsin;

5.5.2. 15-ci abzasdan “Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyası,” sözləri çıxarılsın və həmin abzasda “Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti yanında olan icra hakimiyyəti orqanları, Milli Televiziya və Radio Şurası aparatlarının” sözləri “Azərbaycan Respublikası Audiovizual Şurası aparatlarının, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının Katibliyinin” sözləri ilə əvəz edilsin;

5.6. 2.1.5-ci yarımbənd üzrə:

5.6.1. 5-ci abzasdan “Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının,” sözləri çıxarılsın və həmin abzasda “Milli Televiziya və Radio Şurasının aparatlarında” sözləri “Azərbaycan Respublikası Audiovizual Şurasının aparatlarında, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının Katibliyində” sözləri ilə əvəz edilsin;

5.6.2. 10-cu abzasda “Milli Televiziya və Radio” sözləri “Azərbaycan Respublikasının Audiovizual” sözləri ilə əvəz edilsin;

5.7. 2.1.6-cı yarımbəndin 2-ci abzasından “Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının,” sözləri çıxarılsın və həmin abzasda “Milli Televiziya və Radio Şurasının aparatlarında” sözləri “Azərbaycan Respublikası Audiovizual Şurasının aparatlarında, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının Katibliyində” sözləri ilə əvəz edilsin;

5.8. 2.3.3-cü yarımbəndin 1-ci abzasında “və Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının aparatlarında” sözləri “aparatlarında, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının Katibliyində” sözləri ilə, “Milli Televiziya və Radio” sözləri “Azərbaycan Respublikası Audiovizual” sözləri ilə əvəz olunsun, həmin abzasdan “Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti yanında yaradılan icra hakimiyyəti orqanlarının,” sözləri çıxarılsın.

6. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 6 iyun tarixli 648 nömrəli Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2012, № 6, maddə 542; 2013, № 1, maddə 29, № 2, maddə 117, № 3, maddə 246, № 8, maddə 909, № 10, maddə 1155, № 12, maddə 1514; 2014, № 5, maddələr 477, 487, № 9, maddə 1027, № 12, maddə 1577; 2015, № 3, maddə 271, № 9, maddə 1005, № 11, maddə 1322, № 12, maddə 1448; 2016, № 2 (II kitab), maddə 273, № 5, maddələr 859, 864, № 8, maddə 1384, № 9, maddə 1464, № 10, maddə 1647, № 11, maddə 1835; 2017, № 3, maddə 353, № 4, maddə 545, № 5, maddə 807, № 8, maddə 1521, № 10, maddə 1797; 2018, № 2, maddələr 191, 215, № 3, maddə 427, № 4, maddə 659, № 7 (I kitab), maddə 1462, № 10, maddə 2017, № 12 (I kitab), maddələr 2538, 2596; 2019, № 3, maddə 406, № 4, maddə 655, № 5, maddələr 820, 826, 848, 852, 857, № 6, maddə 1037, № 12, maddə 1936; 2020, № 1, maddə 7, № 8, maddə 1039, № 10, maddə 1247; 2021, № 1, maddələr 16, 36, № 6 (I kitab), maddə 567, № 11, maddə 1211, № 12, maddə 1367; 2022, № 1, maddə 29, № 4, maddələr 302, 323, № 5, maddə 475, № 6, maddə 594, № 8, maddə 874, № 10, maddə 1142, № 12, maddələr 1411, 1428, 1441) ilə təsdiq edilmiş “Yerli icra hakimiyyətləri haqqında Əsasnamə”nin 2.15-ci bəndindən “, müvafiq nümayəndələrin və orqan rəhbərlərinin təqdimatı ilə,” sözləri çıxarılsın.

7. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 21 iyun tarixli 1480 nömrəli Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2017, № 6, maddə 1096, № 12 (I kitab), maddə 2337; 2019, № 7, maddə 1234; 2021, № 7, maddə 732; 2022, № 1, maddə 27) ilə təsdiq edilmiş “Dövlət qulluğu vəzifəsinin tutulması məqsədi ilə müsahibə keçirilməsi Qaydası”nın 1.1-ci bəndindən “(yerli icra hakimiyyəti orqanları, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısının yanında olan orqanlar, yerli icra hakimiyyəti başçıları yanında avtomobil nəqliyyatı ilə sərnışındaşıma idarələri, yerli icra hakimiyyəti başçıları yanında inzibati ərazi dairələri üzrə nümayəndəlikləri və sahə inzibati ərazi dairələri üzrə nümayəndəlikləri istisna olmaqla)” sözləri çıxarılsın və həmin bəndə “Azərbaycan Respublikasının” sözlərindən əvvəl “yerli icra hakimiyyəti orqanları rəhbərlərinin müavinləri və” sözləri əlavə edilsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 10 aprel 2023-cü il

“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001, № 1, maddə 1, № 3, maddə 131; 2002, № 12, maddə 693; 2003, № 1, maddə 16; 2004, № 1, maddə 10, № 4, maddə 199, № 5, maddə 321, № 8, maddə 597, № 11, maddə 884; 2005, № 6, maddələr 463, 475, № 10, maddə 874; 2006, № 5, maddə 386, № 6, maddə 479, № 8, maddə 657, № 11, maddə 927, № 12, maddələr 1005, 1014; 2007, № 2, maddə 83, № 5, maddələr 434, 436, № 7, maddə 711, № 10, maddə 934, № 11, maddələr 1049, 1074, 1078, № 12, maddələr 1213, 1219; 2008, № 3, maddə 153, № 5, maddələr 326, 341, № 6, maddələr 471, 481, № 7, maddə 602, № 8, maddə 699, № 10, maddə 881; 2009, № 2, maddə 54, № 5, maddə 311, № 6, maddə 403, № 10, maddə 771, № 11, maddə 878, № 12, maddə 964; 2010, № 4, maddə 276; 2011, № 2, maddə 71, № 3, maddə 165, № 6, maddə 463; 2012, № 5, maddə 413, № 10, maddə 945, № 11, maddə 1049; 2015, № 1, maddə 9, № 5, maddə 488, № 10, maddə 1100; 2016, № 8, maddə 1365, № 11, maddələr 1760, 1782, 1785; 2017, № 5, maddə 726, № 6, maddə 1054, № 7, maddə 1267, № 8, maddə 1513, № 11, maddə 1974, № 12 (I kitab), maddə 2192; 2018, № 2, maddələr 158, 159, № 3, maddə 392, № 5, maddələr 864, 880, № 6, maddə 1191, № 7 (I kitab), maddələr 1383, 1428; 2019, № 1, maddə 8; 2020, № 7, maddələr 828, 851, 856, № 11, maddə 1322, № 12 (I kitab), maddələr 1425, 1427; 2021, № 2, maddə 114, № 7, maddə 703, № 8, maddələr 898, 900, 902; 2022, № 1, maddə 6, № 12, maddə 1370; 2023, № 1, maddələr 13, 21; Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 24 fevral tarixli 825-VIQD nömrəli və 11 aprel tarixli 860-VIQD nömrəli qanunları) 11.1.2.1-1-ci, 11.1.3.3-1-ci və 11.1.4.3-1-ci maddələri müvafiq olaraq 11.1.2.1-2-ci, 11.1.3.3-2-ci və 11.1.4.3-2-ci maddələr hesab edilsin və aşağıdakı məzmununda 11.1.2.1-1-ci, 11.1.3.3-1-ci və 11.1.4.3-1-ci maddələr əlavə edilsin:

“11.1.2.1-1. Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəsinin vəzifəsi;”;

“11.1.3.3-1. Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəsinin müavinlərinin vəzifələri;”;

“11.1.4.3-1. Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəliyində mütəxəssislərin vəzifələri;”.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 30 may 2023-cü il

§

“İnzibati və yardımçı vəzifələrin Təsnifat Toplusunun təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2003-cü il 4 avqust tarixli 911 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alıram:

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2003-cü il 4 avqust tarixli 911 nömrəli Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2003, № 8, maddə 440; 2006, № 3, maddə 229, № 6, maddə 498; 2007, № 2, maddələr 86, 101, № 3, maddələr 217, 227, № 7, maddə 714, № 9, maddə 867, № 10, maddə 948, № 12, maddə 1242; 2008, № 1, maddə 9, № 3, maddələr 173, 179, № 6, maddə 499, № 8, maddələr 717, 723; 2009, № 2, maddə 66, № 6, maddələr 419, 421, 422; 2010, № 2, maddə 80, № 3, maddə 183, № 10, maddə 850; 2011, № 2, maddə 85; 2012, № 11, maddə 1078; 2013, № 3, maddə 236, № 8, maddə 901; 2014, № 9, maddə 1027; 2016, № 5, maddə 854, № 6, maddələr 1029, 1073; 2017, № 5, maddə 840, № 8, maddələr 1519, 1521; 2018, № 7 (I kitab), maddələr 1445, 1486, № 11, maddə 2287; 2019, № 1, maddə 76, № 4, maddə 655, № 6, maddə 1027, № 7, maddə 1211, № 8, maddə 1405; 2020, № 4, maddə 423, № 6, maddə 708; 2021, № 2, maddələr 121, 133, № 7, maddə 744, № 9, maddə 982; 2022, № 1, maddə 27, № 4, maddə 303; 2023, № 1, maddə 50) ilə təsdiq edilmiş “İnzibati və yardımçı vəzifələrin Təsnifat Toplusu”nda aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 1.9.7-1-ci, 1.9.10-1-ci yarımbəndlər ləğv edilsin.

2. Aşağıdakı məzmununda 1.9.9-4-cü, 1.9.9-5-ci, 1.9.11-1-ci, 1.9.11-2-ci yarımbəndlər əlavə edilsin:

“1.9.9-4. Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəsi;

1.9.9-5. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi;”;

“1.9.11-1. Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəsinin müavini;

1.9.11-2. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsinin müavini;”.

3. 2.1.2-ci yarımbəndin 6-1-ci abzası ləğv edilsin və həmin yarımbəndə aşağıdakı məzmununda 8-4-cü və 8-5-ci abzaslar əlavə edilsin:

“8-4. Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəsi;

8-5. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi;”.

4. 2.1.3-cü yarımbənd üzrə:

4.1. 1-1-ci abzas ləğv edilsin;

4.2. aşağıdakı məzmununda 2-1-ci və 2-2-ci abzaslar əlavə edilsin:

“2-1. Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəsinin müavini;

2-2. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsinin müavini;”;

4.3. 13-cü abzasdan “, Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun direktoru” sözləri çıxarılsın.

5. 2.1.4-cü yarımbənd üzrə:

5.1. 4-2-ci abzas 4-3-cü abzas hesab olunsun və aşağıdakı məzmununda 4-2-ci abzas əlavə edilsin:

“4-2. Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəliyində baş məsləhətçi, böyük məsləhətçi, aparıcı məsləhətçi, məsləhətçi;”;

5.2. 19-cu abzasdan “, Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun direktorunun müavinləri” sözləri çıxarılsın.

6. 2.1.6-cı yarımbəndin 8-ci abzasından, 2.1.7-ci yarımbəndin 1-ci abzasından və 2.3.3-cü yarımbəndin 1-ci abzasından “Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun,” sözləri çıxarılsın.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 9 iyun 2023-cü il

**“Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının
Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının
Qanunu**

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 5-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2005, № 1, maddə 8, № 8, maddə 686; 2006, № 1, maddə 4; 2007, № 4, maddə 321; 2010, № 7, maddə 596; 2011, № 2, maddə 71, № 6, maddə 484; 2012, № 12, maddə 1228; 2013, № 12, maddə 1467; 2014, № 7, maddə 783; 2015, № 2, maddə 99, № 4, maddə 347, № 11, maddə 1287; 2016, № 12, maddə 2032; 2017, № 6, maddə 1044, № 12 (I kitab), maddə 2188; 2018, № 7 (I kitab), maddə 1443; 2019, № 12, maddə 1902; 2020, № 7, maddə 845; 2021, № 5, maddə 430, № 7, maddə 711; Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 17 fevral tarixli 815-VIQD nömrəli Qanunu) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 6-cı maddə üzrə:

1.1. 6.2-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“6.2. Məhkəmə-Hüquq Şurasının tərkibi aşağıdakı şəxslərdən təşkil olunur:

6.2.1. hakimlərin konfransı tərəfindən seçilən kassasiya instansiyası məhkəməsinin üç hakimi;

6.2.2. hakimlərin konfransı tərəfindən seçilən apellyasiya instansiyası məhkəmələrinin üç hakimi;

6.2.3. hakimlərin konfransı tərəfindən seçilən birinci instansiya məhkəmələrinin üç hakimi;

6.2.4. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsi tərəfindən təyin edilən hakim;

6.2.5. Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi tərəfindən təyin edilən şəxs;

6.2.6. Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təyin edilən şəxs;

6.2.7. Azərbaycan Respublikasının Vəkillər Kollegiyası tərəfindən təyin edilən vəkil;

6.2.8. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası tərəfindən təyin edilən hüquqşünas alim;

6.2.9. hüquq ictimaiyyətinin hakimlərin konfransı tərəfindən seçilən nümayəndəsi.”;

1.2. 6.3-cü və 6.5-ci maddələr ləğv edilsin;

1.3. 6.4-cü maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“6.4. Məhkəmə-Hüquq Şurasına üzv seçilən (təyin edilən) şəxslər ali hüquq təhsilinə və hüquqşünas ixtisası üzrə on ildən artıq iş stajına malik olmalıdırlar.”.

2. Aşağıdakı məzmununda 6-1-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 6-1. Hakimlərin konfransı

6-1.1. Hakimlərin konfransı Məhkəmə-Hüquq Şurasının bu Qanunun 6.2.1 – 6.2.3-cü və 6.2.9-cu maddələrində göstərilən üzvlərinin seçilməsi üçün keçirilir.

6-1.2. Hakimlərin konfransında kassasiya, apellyasiya və birinci instansiya məhkəmələrinin hakimləri aşağıdakı qaydada təmsil olunurlar:

6-1.2.1. Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsindən 5 hakim;

6-1.2.2. hər apellyasiya instansiyası məhkəməsindən 3 hakim;

6-1.2.3. hər ixtisaslaşdırılmış birinci instansiya məhkəməsindən 1 hakim;

6-1.2.4. hər rayon (şəhər) məhkəməsindən 1 hakim.

6-1.3. Hakimlərin konfransı bu Qanunun 6-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan hakimlərin dördü üçü iştirak etdikdə səlahiyyətlidir.

6-1.4. Hakimlərin konfransı Məhkəmə-Hüquq Şurasının bu Qanunun 6.2.1 – 6.2.3-cü və 6.2.9-cu maddələrində göstərilən üzvlərini açıq səsvermə yolu ilə, iştirakçıların sadə səs çoxluğu ilə seçir.”.

3. 14-cü maddə üzrə:

3.1. 14.1-ci maddədən “əsasən hakimlərdən, öz aparatının, Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanının və prokurorluğun nümayəndəsindən, vəkil və hüquqşünas-alimdən ibarət olmaqla” sözləri çıxarılsın;

3.2. 14.1.2-ci maddəyə “apellyasiya” sözündən sonra “instansiya” sözü əlavə edilsin və həmin maddədə “üç” sözü “dörd” sözü ilə əvəz edilsin;

3.3. 14.1.3-cü maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“14.1.3. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Aparatının nümayəndəsi;”;

3.4. 14.1.6-cı maddə ləğv edilsin;

3.5. 14.3-cü maddədə “vəzifələrini tutmaq istəyən hakim olmayan şəxslərin” sözləri “vəzifəsinə namizədlərin” sözləri ilə əvəz edilsin.

4. 17.3-cü maddədən “Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri və” sözləri çıxarılsın.

5. 26-cı maddə üzrə:

5.1. 26.1-ci maddənin birinci cümləsində “onun tərkibindən Şura” sözləri “Məhkəmə-Hüquq Şurasının hakim üzvləri sırasından Məhkəmə-Hüquq Şurası” sözləri ilə əvəz edilsin;

5.2. 26.3-cü maddənin birinci cümləsində “Şura üzvləri öz sıralarından Şuraya” sözləri “Məhkəmə-Hüquq Şurasının üzvləri onun hakim üzvləri sırasından” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 9 iyun 2023-cü il

§

“Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 9 iyun tarixli 905-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 28 yanvar tarixli 183 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 9 iyun tarixli 905-VIQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədilə qərara alıram:

1. Müəyyən edilsin ki, “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 6.2.6-cı maddəsində nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi həyata keçirir.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 9 iyun tarixli 905-VIQD nömrəli Qanunundan irəli gələn məsələləri həll etsin.

3. “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tərtib edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 28 yanvar tarixli 183 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2005, № 1, maddə 17; 2006, № 7, maddə 593; 2014, № 3, maddə 248; 2015, № 7, maddə 828; 2015, № 9, maddə 1010; 2017, № 6, maddə 1093) 2-ci hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

3.1. 2.1-ci bənddən “6.2.3-cü, 6.4-cü (birinci halda),” sözləri çıxarılsın;

3.2. 2.2-ci bənddə “6.2.1-ci, 6.2.10-cu, 6.3-cü, 6.4.cü (ikinci halda), 13.3-cü, 14.1-ci” sözləri “6.2.6-cı, 13.3-cü” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 14 iyun 2023-cü il

MƏHKƏMƏ FƏALİYYƏTİ

MÜLKİ KOLLEGIYADAN

Mülki mühakimə sahəsində məhkəmə fəaliyyətinə dair 2022-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən 2022-ci ildə 2861 mülki işə baxılmaqla nəticə verilmişdir. 2021-ci ildə isə həmin məhkəmələr tərəfindən 2811 mülki işə baxılmışdır. Bu onu göstərir ki, baxılan mülki işlərin sayı 2021-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə 1,78% artmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələrinin mülki işlər üzrə çıxarıqları qətnamə və qəraradlardan verilmiş apellyasiya şikayətləri üzrə 2022-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasında 122 apellyasiya şikayətinə baxılıb nəticə verilmişdir.

Apellyasiya şikayətləri ilə bağlı 122 mülki işdən 103 işə apellyasiya qaydasında baxılaraq 51 qətnamə və 25 qərarad dəyişdirilmədən saxlanılmış, 5 qətnamə dəyişdirilmiş, 21 qətnamə və 1 qərarad isə ləğv edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin 369-cu maddəsində göstərilən əsasla 19 apellyasiya şikayətinin icraatına isə xitam verilmişdir.

Apellyasiya şikayəti ilə əlaqədar kollegiyada baxılıb nəticə verilmiş işləri mülki hüquq münasibətlərinin mahiyyətinə görə təsnif etdikdə bu işlər üzrə göstəricilər aşağıdakı qaydada müəyyən olunur:

- ailə münasibətləri üzrə mübahisələr – 22 iş
- mənzil mübahisələri – 10 iş
- müqavilələrdən əmələ gələn öhdəliklər üzrə mübahisələr – 33 iş
- torpaq mübahisələri – 4 iş
- mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar mübahisələr – 7 iş
- əmək mübahisələri – 3 iş

- vərəsəlik hüququ üzrə mübahisələr – 6 iş
- mülki hüquq pozuntularından (deliktlərdən) əmələ gələn öhdəliklər üzrə mübahisələr – 3 iş
- digər mülki işlər – 15 iş

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən 2022-ci ildə baxılmış mülki işlər üzrə çıxarılan qərarlardan verilmiş apellyasiya şikayətləri üzrə məhkəmə təcrübəsinin təhlili göstərir ki, 2021-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə apellyasiya şikayətlərinin sayı 33,7% azalmışdır. Belə ki, 2021-ci ildə birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən mülki işlər üzrə qəbul edilmiş qərarlardan verilmiş apellyasiya şikayətləri üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasında 184 apellyasiya şikayətinə baxılmışdır.

Qəbul edilmiş qərarların sabitliyi üzrə göstərici 2021-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə aşağı olmuşdur. Belə ki, 2021-ci ildə rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən qəbul edilən 2811 qətnamə və qərardaddan 1,64%-i apellyasiya qaydasında dəyişdirilmiş və yaxud ləğv edilmişdirsə, 2022-ci ildə məhkəmələrin baxdığı işlər üzrə çıxarılan 2861 qətnamə və qərardaddan 0,94%-i dəyişdirilmiş və yaxud ləğv edilmişdir. Bu isə o deməkdir ki, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 2021-ci ildə 98,36%, 2022-ci ildə isə 99,06% təşkil etmişdir.

Statistik məlumatlara görə kollegiya tərəfindən 2022-ci ildə apellyasiya qaydasında baxılan qərarların 26,21%-nin ləğv və yaxud dəyişdirilməsinə həmin işlərə baxılarkən birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən maddi və prosessual hüquq normalarının tələblərinin pozulması və məhkəmənin gəldiyi nəticə üçün mühüm əhəmiyyəti olan bütün halların aydınlaşdırılmaması səbəb olmuşdur.

Apellyasiya baxışının nəticələrinə görə muxtar respublikanın ayrı-ayrı məhkəmələri üzrə 2021 və 2022-ci illərə dair göstəricilər aşağıdakı cədvəllərdə göstərildiyi kimi olmuşdur.

Məhkəmə fəaliyyəti

2021-ci ildə apellyasiya qaydasında baxılan işlər üzrə məlumat:

Məhkəmənin adı	Cəmi baxılıb	Ap.şik icr. xit.verilib	Q ə t n a m ə l ər					Qəraradlar		
			Dəyişdirilmədən saxlanılıb	Dəyişdirilib	Ləğv edilərək			Ləğv edilmişdir	Dəyişdirilmişdir	Qüvvədə saxlanılmışdır
					Yeni qətnamə çıxarılıb	Ərizə baxılma-mış saxlanılıb	İşin icraatına xitam verilib			
Naxçıvan	71	14	30	3	7	1	4	2		10
Babək	24	3	12	1		1	1			6
Şərur	47	9	18	5	5		2	2		6
Şahbuz	15	1	4	3			3			4
Kəngərli	9	2	4		1					2
Culfa	10	1	6		1		1			1
Ordubad	7	1	3		1	1				1
Səderək	1			1						
YEKUN	184	31	77	13	15	3	11	4		30

2022-ci ildə apellyasiya qaydasında baxılan işlər üzrə məlumat:

Məhkəmənin adı	Cəmi baxılıb	Ap.şik icr. xit.verilib	Q ə t n a m ə l ər						Qəraradlar		
			Dəyişdirilmədən saxlanılıb	Dəyişdirilib	Ləğv edilərək				Ləğv edilmişdir	Dəyişdirilmişdir	Qüvvədə saxlanılmışdır
					Yeni qətnamə çıxarılıb	Ərizə baxılma-mış saxlanılıb	İş aidiyyəti üzrə 1-ci ins. məhk.	İşin icraatına xitam verilib			
Naxçıvan	42	5	23		3		1	3			7
Babək	22	8	7	2	1						4
Şərur	29	3	7	1	3	2		2			11
Şahbuz	9		4	1	1			1	1		1
Kəngərli	5	1	4								
Culfa	8	2	4		1						1
Ordubad	7		2	1	1	2					1
YEKUN	122	19	51	5	10	4	1	6	1		25

Apellyasiya qaydasında 2022-ci ildə ləğv edilmiş və yaxud dəyişdirilmiş məhkəmə qərarları üzrə ayrı-ayrı məhkəmələrin göstəricilərini bir-biri ilə, eləcə də həmin məhkəmələr tərəfindən çıxarılmış qətnamə və qəraradların ümumi sayı ilə müqayisə etdikdə müəyyən olur ki, qətnamə və qəraradların sabitliyi üzrə ən aşağı göstəriciyə Ordubad və Şahbuz Rayon Məhkəmələri, ən yüksək göstəriciyə isə Kəngərli və Sədərək Rayon Məhkəmələri malikdir. Belə ki, 2022-ci ildə *Ordubad Rayon Məhkəməsidə* çıxarılan 197 qərardan 4 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 2,03%-i ləğv edildiyinə və ya dəyişdirildiyinə görə məhkəmə qərarlarının sabitliyi üzrə göstərici 97,97%, *Şahbuz Rayon Məhkəməsində* çıxarılan 197 qərardan 3 qətnamə və 1 qərarad, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 2,03%-i ləğv edildiyinə və ya dəyişdirildiyinə görə məhkəmə qərarlarının sabitliyi üzrə göstərici 97,97% olduğu halda, Kəngərli və Sədərək Rayon Məhkəmələrinin qətnamə və qəraradlarının sabitliyi üzrə göstərici 100% təşkil etmişdir. Çünki həmin dövrdə *Kəngərli Rayon Məhkəməsi* tərəfindən çıxarılmış 238 qətnamə və qəraradaddan ləğv ediləni və ya dəyişdiriləni olmamış, *Sədərək Rayon Məhkəməsi* tərəfindən çıxarılmış 96 qətnamə və qəraradaddan isə apellyasiya şikayəti verilməmişdir.

Culfa Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2022-ci ildə çıxarılan 194 qətnamə və qəraradaddan 1 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 0,52%-i ləğv edilmişdir, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 99,48% təşkil etmişdir.

Babək Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2022-ci ildə çıxarılan 442 qətnamə və qəraradaddan 3 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 0,68%-i ləğv edilmiş və ya dəyişdirilmişdir, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 99,32% təşkil etmişdir.

Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi tərəfindən 2022-ci ildə çıxarılan 820 qətnamə və qəraradaddan 7 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 0,85%-i ləğv edilmişdir, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 99,15% təşkil etmişdir.

Şərur Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2022-ci ildə çıxarılan 677 qətnamə və qəraradaddan 8 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 1,18%-i ləğv edilmiş və ya dəyişdirilmişdir, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 98,82% təşkil etmişdir.

2021-ci ildə isə baxılmış işlər üzrə qəbul edilmiş qətnamə və qəraradların sabitlik göstəriciləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

- *Kəngərli Rayon Məhkəməsi* – 99,47% (189 qətnamə və qəraradaddan 1 qətnamə, yəni 0,53%-i ləğv edilmişdir);

- *Babək Rayon Məhkəməsi* – 99,25% (402 qətnamə və qəraraddan 3 qətnamə, yəni 0,75%-i ləğv edilmiş və ya dəyişdirilmişdir);
- *Culfa Rayon Məhkəməsi* – 99,05% (211 qətnamə və qəraraddan 2 qətnamə, yəni 0,95%-i ləğv edilmişdir);
- *Sədərək Rayon Məhkəməsi* – 98,98% (98 qətnamə və qəraraddan 1 qətnamə, yəni 1,02%-i dəyişdirilmişdir);
- *Ordubad Rayon Məhkəməsi* – 98,84% (173 qətnamə və qəraraddan 2 qətnamə, yəni 1,16%-i ləğv edilmişdir);
- *Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi* – 98,14% (912 qətnamə və qəraraddan 15 qətnamə və 2 qərarad, yəni 1,86%-i ləğv edilmiş və ya dəyişdirilmişdir);
- *Şərur Rayon Məhkəməsi* – 97,84% (647 qətnamə və qəraraddan 12 qətnamə və 2 qərarad, yəni 2,16%-i ləğv edilmiş və ya dəyişdirilmişdir);
- *Şahbuz Rayon Məhkəməsi* – 96,65% (179 qətnamə və qəraraddan 6 qətnamə, yəni 3,35%-i ləğv edilmiş və ya dəyişdirilmişdir);

Qətnamə və qəraradların sabitliyi üzrə 2021 və 2022-ci illərə dair göstəricilərin müqayisəsi onu göstərir ki, Ordubad Rayon Məhkəməsinin sabitlik göstəricisi 2021-ci illə müqayisədə aşağı düşmüş, Naxçıvan şəhər, Şərur, Babək, Şahbuz, Culfa, Kəngərli və Sədərək rayon məhkəmələrinin qətnamə və qəraradlarının sabitlik göstəricisi isə yüksəlmişdir.

Qətnamə və qəraradların sabitlik göstəricisi, yəni buraxılan məhkəmə səhvlərinin həcmi bir çox amillərlə yanaşı, həm də məhkəmənin üzərinə düşən iş yükündən də asılı olmuşdur.

Muxtar respublika məhkəmələrinin mülki mühakimə icraatı üzrə iş yükünə görə təsnif etdikdə müəyyən olunur ki, ötən ildə olduğu kimi 2022-ci ildə də ən çox mülki işə Naxçıvan Şəhər Məhkəməsində baxılmışdır. Belə ki, bu məhkəmədə 2021-ci ildə 912 mülki işə, 2022-ci ildə isə 820 mülki işə baxılmışdır.

Digər məhkəmələr üzrə iş yükü aşağıdakı kimi olmuşdur:

- *Şərur Rayon Məhkəməsi* – 677 iş (2021-ci ildə 647 işə baxılmışdır);
- *Babək Rayon Məhkəməsi* – 442 iş (2021-ci ildə 402 işə baxılmışdır);
- *Kəngərli Rayon Məhkəməsi* – 238 iş (2021-ci ildə 189 işə baxılmışdır);
- *Ordubad Rayon Məhkəməsi* – 197 iş (2021-ci ildə 173 işə baxılmışdır);
- *Şahbuz Rayon Məhkəməsi* – 197 iş (2021-ci ildə 179 işə baxılmışdır);
- *Culfa Rayon Məhkəməsi* – 194 iş (2021-ci ildə 211 işə baxılmışdır);
- *Sədərək Rayon Məhkəməsi* – 96 iş (2021-ci ildə 98 işə baxılmışdır).

Göründüyü kimi 2021-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə ümumilikdə muxtar respublika məhkəmələrinin mülki mühakimə icraatı üzrə iş yükü artmışdır.

Məhkəmələr üzrə “nikahın ləğvi” tələbinə dair işlər üzrə statistik göstəricilər aşağıdakı kimi olmuşdur:

Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi üzrə - 2021-ci ildən 2022-ci ilə 71 iş qalıq qalmış, 2022-ci ildə 193 mülki iş, ümumilikdə 264 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 126 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 33 qərardad çıxarılmaqla 4 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 29 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 39 mülki iş üzrə ərizə geri qaytarılmış, 66 iş 2023-cü ilə qalıq qalmışdır.

Şərur Rayon Məhkəməsi üzrə - 2021-ci ildən 2022-ci ilə 42 iş qalıq qalmış, 2022-ci ildə 159 mülki iş, ümumilikdə 201 mülki iş icraata daxil olmuşdur. Mülki işlər üzrə 88 qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 16 qərardad çıxarılmaqla 9 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 7 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 22 mülki iş üzrə ərizə geri qaytarılmış, 75 iş 2023-cü ilə qalıq qalmışdır.

Babək Rayon Məhkəməsi üzrə - 2021-ci ildən 2022-ci ilə 31 iş qalıq qalmış, 2022-ci ildə 98 mülki iş, ümumilikdə 129 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 74 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 15 qərardad çıxarılmaqla 1 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 14 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 11 mülki iş üzrə ərizə geri qaytarılmış, 29 iş 2023-cü ilə qalıq qalmışdır.

Culfa Rayon Məhkəməsi üzrə - 2021-ci ildən 2022-ci ilə 27 iş qalıq qalmış, 2022-ci ildə 53 mülki iş, ümumilikdə 80 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 41 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 8 qərardad çıxarılmaqla 2 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 6 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 1 mülki iş aidiyyəti üzrə başqa məhkəməyə göndərilmiş, 7 mülki iş üzrə ərizə geri qaytarılmış, 23 iş 2023-cü ilə qalıq qalmışdır.

Ordubad Rayon Məhkəməsi üzrə - 2021-ci ildən 2022-ci ilə 13 iş qalıq qalmış, 2022-ci ildə 45 mülki iş, ümumilikdə 58 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 35 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 4 qərardad çıxarılmaqla 2 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 2 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 2 mülki iş üzrə ərizə geri qaytarılmış, 17 iş 2023-cü ilə qalıq qalmışdır.

Kəngərli Rayon Məhkəməsi üzrə - 2021-ci ildən 2022-ci ilə 13 iş qalıq qalmış, 2022-ci ildə 44 mülki iş, ümumilikdə 57 mülki iş icraata daxil

olmuşdur. 27 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 4 qərardad çıxarılmaqla 1 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 3 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 9 mülki iş üzrə ərizə geri qaytarılmış, 17 iş 2023-cü ilə qalıq qalmışdır.

Şahbuz Rayon Məhkəməsi üzrə - 2021-ci ildən 2022-ci ilə 12 iş qalıq qalmış, 2022-ci ildə 38 mülki iş, ümumilikdə 50 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 21 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 8 qərardad çıxarılmaqla 8 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 1 mülki iş aidiyyəti üzrə başqa məhkəməyə göndərilmiş, 4 mülki iş üzrə ərizə geri qaytarılmış, 16 iş 2023-cü ilə qalıq qalmışdır.

Sədərək Rayon Məhkəməsi üzrə - 2021-ci ildən 2022-ci ilə 11 iş qalıq qalmış, 2022-ci ildə 9 mülki iş, ümumilikdə 20 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 12 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 4 qərardad çıxarılmaqla 4 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 4 iş 2023-cü ilə qalıq qalmışdır.

2022-ci ildə məhkəmələr tərəfindən “nikahın ləğvi” tələbinə dair 73 iş üzrə (14,15%) icraata tərəflərin barışması səbəbindən xitam verilmişdir. Xitam verilmiş işlər üzrə məhkəmələrin göstəriciləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

- Şahbuz Rayon Məhkəməsi – 27,59% (29 işdən 8 işin icraatına xitam verilib);

- Sədərək Rayon Məhkəməsi - 25% (16 işdən 4 işin icraatına xitam verilib).

- Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi - 18,24% (159 işdən 29 işin icraatına xitam verilib);

- Babək Rayon Məhkəməsi – 15,73% (89 işdən 14 işin icraatına xitam verilib);

- Culfa Rayon Məhkəməsi – 12,24% (49 işdən 6 işin icraatına xitam verilib);

- Kəngərli Rayon Məhkəməsi - 9,68% (31 işdən 3 işin icraatına xitam verilib);

- Şərur Rayon Məhkəməsi - 6,73% (104 işdən 7 işin icraatına xitam verilib).

- Ordubad Rayon Məhkəməsi – 5,13% (39 işdən 2 işin icraatına xitam verilib).

2022-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasında baxılan mülki işlər üzrə qəbul olunmuş qətnamə və qəraradlardan Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasına 24 kasasiya şikayəti verilmiş, həmin şikayətlərdən 22 işə mahiyyəti üzrə baxılaraq Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasının 17 qətnaməsi və 1 qəraradı dəyişdirilmədən saxlanılmış, 3 qətnaməsi və 1 qərarad ləğv edilmiş, 2 iş üzrə kassasiya şikayəti qeyri-mümkün sayılmışdır.

Beləliklə, 2022-ci ildə qəbul edilən qərarlar üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasının sabitlik göstəricisi 97,32% təşkil etmişdir.

~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

~ ~ ~ ~ ~

~ ~ ~

KOMMERSİYA KOLLEGIYASINDAN

Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2022-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili

2022-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Kommersiya Məhkəməsinin icraatında ümumilikdə 152 kommersiya mübahisələrinə dair iş olmuş, onlardan 3 iş 2021-ci ildən cari ilə qalıq qalmış, 149 iş isə 2022-ci ildə daxil olmuşdur.

Kommersiya mübahisələrinə dair işlərdən 48 işə mahiyyəti üzrə baxılmaqla 31 iş üzrə iddia təmin edilmiş, 6 iddia baxılmamış saxlanılmış, 11 işin icraatına xitam verilmişdir. 91 iş üzrə iddia ərizəsi geri qaytarılmış, 4 iş aidiyyəti üzrə göndərilmiş, kommersiya mübahisələri üzrə 9 iş isə 2023-ci ilə qalıq qalmışdır.

2021-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə Naxçıvan MR Kommersiya Məhkəməsinin icraatına daxil olan kommersiya mübahisələrinə dair işlərin sayı 2 dəfə artmışdır. Belə ki, 2021-ci ildə həmin məhkəmənin icraatına kommersiya mübahisələrinə dair 74 iş daxil olmuşdur.

Məhkəmə təcrübəsinin təhlili göstərir ki, Kommersiya Məhkəməsinə 2022-ci ildə daxil olan işlərin böyük əksəriyyətini vergi ödəmələri barədə mübahisələr üzrə (68 iş - yəni 44,74%) və hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlıq subyektləri arasında yaranan mübahisələr üzrə (64 iş - yəni 42,11%) iddia tələbinə dair işlər təşkil etmişdir.

2022-ci ildə Naxçıvan MR Ali Məhkəməsinin kommersiya kollegiyasında 12 işə apellyasiya qaydasında baxılaraq 2 qətnamə və 8 qərarə dəyişdirilmədən saxlanılmış, 1 qətnamə və 1 qərarə dəyişdirilmədən ləğv edilmişdir. 2021-ci ildə kommersiya kollegiyasında 6 apellyasiya şikayətinə baxılmışdır. Göründüyü kimi 2021-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə kollegiyada baxılan kommersiya mübahisələrinə dair işlərin sayı artmışdır.

2022-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin kommersiya kollegiyasında baxılan kommersiya mübahisələri üzrə qəbul olunmuş qətnamə və qərarədlərdən 3 kasasiya şikayəti verilmiş, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin kommersiya kollegiyasının 1 qətnaməsi və 1 qərarədi dəyişdirilmədən saxlanılmış, 1 qərarədi ləğv edilmişdir.

Beləliklə, 2022-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin kommersiya kollegiyasının sabitlik göstəricisi 92.86% təşkil etmişdir.

İNZİBATİ KOLLEGIYADAN

Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2022-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili

2022-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnzibati Məhkəməsinin icraatında ümumilikdə 352 inzibati mübahisələrə dair iş olmuş, onlardan 33 iş 2021-ci ildən cari ilə qalıq qalmış, 319 iş isə 2022-ci ildə daxil olmuşdur.

İnzibati mübahisələrə dair işlərdən 230 işə mahiyyəti üzrə baxılmaqla 110 iş üzrə iddia tələbi təmin edilmiş, 8 iş üzrə iddia tələbi rədd edilmiş, 112 işin icraatına xitam verilmişdir. 42 iş üzrə iddia mümkünsüz hesab edilmiş, 2 iş aidiyyəti üzrə başqa məhkəməyə göndərilmiş, 78 iş isə 2023-cü ilə qalıq qalmışdır.

2021-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə Naxçıvan MR İnzibati Məhkəməsinin icraatına daxil olan işlərin sayı 34,35% artmışdır. Belə ki, 2021-ci ildə həmin məhkəmənin icraatına inzibati mübahisələrə dair 262 iş daxil olmuşdur.

Məhkəmə təcrübəsinin təhlili göstərir ki, İnzibati Məhkəməyə 2022-ci ildə daxil olan işlərin böyük əksəriyyətini öhdəliyin icrası haqqında (236 iş - yəni 67,05%) və mübahisələndirmə haqqında (69 iş - yəni 19,6%) iddia tələbinə dair işlər təşkil etmişdir.

2022-ci ildə Naxçıvan MR Ali Məhkəməsinin inzibati kollegiyasına 43 apellyasiya şikayəti verilmiş, apellyasiya şikayətlərinə baxılaraq 22 qərar və 14 qərardad dəyişdirilmədən saxlanılmış, 4 qərar və 1 qərardad ləğv edilmiş, 2 iş üzrə apellyasiya şikayətinin icraatına xitam verilmişdir.

2021-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə inzibati mübahisələrə dair işlər üzrə çıxarılan qərarlardan verilmiş apellyasiya şikayətlərinin sayı artmışdır. Belə ki, 2021-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati kollegiyasında 28 apellyasiya şikayətinə baxılmışdır.

2022-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati kollegiyasında baxılan işlər üzrə qəbul olunmuş qərar və qərardadlardan Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati kollegiyasına 15 kassasiya şikayəti verilmiş, kassasiya şikayətlərinə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati kollegiyasında baxılaraq 7 qərar və 5 qərardad dəyişdirilmədən saxlanılmış, 3 qərar ləğv edilmişdir.

Beləliklə, 2022-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati kollegiyasının sabitlik göstəricisi 94,23% təşkil etmişdir.

CİNAYƏT KOLLEGİYASINDAN

Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2022-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin ərazi yurisdiksiyasına aid olan məhkəmələr tərəfindən 2022-ci ildə 82 nəfərin barəsində 76 cinayət işinə mahiyyəti üzrə baxılmışdır. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2021-ci ildə həmin məhkəmələr tərəfindən 74 nəfərin barəsində 55 cinayət işinə baxılmışdır.

Birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən 2022-ci ildə baxılmış 74 cinayət işi üzrə 80 nəfərin barəsində ittiham hökmləri çıxarılmışdır.

İttiham hökmünün çıxarılması ilə nəticələnən işləri qəsd obyektinə görə qruplaşdırdıqda 2021 və 2022-ci illərə dair göstəricilər aşağıdakı kimi olmuşdur:

Cinayətlərin növü	2021-ci il üzrə göstəricilər (şəxslərin və işlərin sayı)	2022-ci il üzrə göstəricilər (şəxslərin və işlərin sayı)
Mülkiyyət əleyhinə olan cinayətlər	16 / 8	17 / 14
Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar cinayətlər	9 / 4	5 / 5
Hərbi xidmət əleyhinə olan cinayətlər	15 / 15	23 / 22
İqtisadi fəaliyyət sahəsində olan cinayətlər	8 / 5	10 / 8
Hərəkət təhlükəsizliyi və nəqliyyat vasitələrinin istismarı qaydaları əleyhinə olan cinayətlər	7 / 6	9 / 9
Həyat və sağlamlıq əleyhinə olan cinayətlər	6 / 5	7 / 7
Şəxsiyyətin cinsi toxunulmazlığı və cinsi azadlığı əleyhinə olan cinayətlər	3 / 3	-

Məhkəmə fəaliyyəti

Ədalət mühakiməsi əleyhinə olan cinayətlər	1 / 1	3 / 3
Şəxsiyyətin azadlığı və ləyaqəti əleyhinə olan cinayətlər	1 / 1	1 / 1
İdarəetmə qaydası əleyhinə olan cinayətlər	-	3 / 3
İnsan və vətəndaşın konstitusiya hüquq və azadlıqları əleyhinə olan cinayətlər	-	1 / 1
Korrupsiya cinayətləri və qulluq mənafeyi əleyhinə olan digər cinayətlər	1 / 1	1 / 1

Cədvəldən göründüyü kimi 2021-ci ildən fərqli olaraq 2022-ci ildə həyat və sağlamlıq əleyhinə, mülkiyyət əleyhinə, ədalət mühakiməsi əleyhinə, hərbi xidmət əleyhinə, hərəkət təhlükəsizliyi və nəqliyyat vasitələrinin istismarı qaydaları əleyhinə, narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar və iqtisadi fəaliyyət sahəsində olan cinayətlər artmış, şəxsiyyətin azadlığı və ləyaqəti əleyhinə, həmçinin korrupsiya cinayətləri və qulluq mənafeyi əleyhinə olan digər cinayətlər üzrə göstəricilər dəyişməmişdir. 2021-ci ildən fərqli olaraq 2022-ci ildə şəxsiyyətin cinsi toxunulmazlığı və cinsi azadlığı əleyhinə olan cinayətlərə dair işlər daxil olmamış, insan və vətəndaşın konstitusiya hüquq və azadlıqları əleyhinə və idarəetmə qaydası əleyhinə olan cinayətlərə dair işlər daxil olmuşdur.

2021 və 2022-ci illərdə məhkumlara təyin olunan cəzalar aşağıdakı kimi olmuşdur:

Təyin olunan əsas cəzaların növləri	2021-ci il üzrə məhkumların sayı	2022-ci il üzrə məhkumların sayı
Müəyyən müddətə azadlıqdan məhrum etmə	29 nəfər	40 nəfər
Azadlıqdan məhrum etməyə şərti məhkum etmə	22 nəfər	19 nəfər

Məhkəmə fəaliyyəti

Cərimə	7 nəfər	7 nəfər
İslah işləri	1 nəfər	-
Hərbi xidmət üzrə məhdudlaşdırma	5 nəfər	5 nəfər
İntizam xarakterli hərbi hissədə saxlama	3 nəfər	2 nəfər
Azadlığın məhdudlaşdırılması	-	7 nəfər

Cədvəldən göründüyü kimi müəyyən müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilənlər 2021-ci ildə məhkum edilmiş şəxslərin 43,28%-ni, 2022-ci ildə isə məhkum olunanların 50%-ni təşkil etmiş, yəni 2021-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə cəzaların ümumi kütləsində azadlıqdan məhrum etmə cəzasının həcmi 6,72% artmış, azadlıqdan məhrum etmə ilə bağlı olmayan cəzaların həcmi isə əksinə 6,72% azalmışdır (ümumilikdə götürüldükdə).

2021 və 2022-ci illərdə baxılan cinayət işlərinə dair göstəricilər ayrı-ayrılıqda muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələri üzrə aşağıdakı kimi olmuşdur:

Məhkəmənin adı	2021-ci il üzrə (cinayət işinin və məhkumun sayı)	2022-ci il üzrə (cinayət işinin və məhkumun sayı)
Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ağır Cinayətlər Məhkəməsi	8 / 14	11 / 11
Naxçıvan MR Hərbi Məhkəməsi	25 / 30	35 / 39
Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi	10 / 14	5 / 5
Culfa Rayon Məhkəməsi	1 / 1	9 / 11
Şərur Rayon Məhkəməsi	4 / 8	7 / 7
Babək Rayon Məhkəməsi	2 / 2	5 / 5
Kəngərli Rayon Məhkəməsi	2 / 2	4 / 4
Ordubad Rayon Məhkəməsi	1 / 1	-
Sədərək Rayon Məhkəməsi	-	-
Şahbuz Rayon Məhkəməsi	2 / 2	-

Cədvəldən göründüyü kimi 2021-ci ildən fərqli olaraq 2022-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ağır Cinayətlər Məhkəməsində, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hərbi Məhkəməsində, Culfa Rayon Məhkəməsində, Şərur Rayon Məhkəməsində, Babək Rayon Məhkəməsində və Kəngərli Rayon Məhkəməsində baxılmış cinayət işlərinin sayı artmış, Naxçıvan Şəhər Məhkəməsində baxılmış cinayət işlərinin sayı azalmışdır. Ötən ildən fərqli olaraq 2022-ci ildə Ordubad və Şahbuz Rayon Məhkəmələrinin, eləcə də ötən ildə olduğu kimi 2022-ci ildə Sədərək Rayon Məhkəməsinin icraatına cinayət işi daxil olmamışdır.

2022-ci ildə birinci instansiya məhkəmələrində baxılmış cinayət işləri üzrə çıxarılan hökmlərdən verilmiş apellyasiya şikayətlərinə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasında baxılaraq 16 hökm dəyişdirilmədən saxlanılmış, 3 hökm dəyişdirilmiş, 1 hökm isə ləğv edilmişdir.

Dəyişdirilən və ləğv edilən hökmlər muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələrinin 2022-ci ildə çıxardıqları bütün hökmlərin 5,41%-ni təşkil etdiyi üçün məhkəmələr üzrə hökmlərin sabitlik göstəricisi 94,59% olmuşdur.

Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2021-ci ildə birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən çıxarılmış hökmlərin sabitlik göstəricisi 93,88% təşkil etmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən xüsusi icraat qaydasında 2022-ci ildə 130 işə (materiala) baxılmışdır. 2021-ci illə müqayisədə bu göstərici 35,96% azalmışdır (həmin dövrdə 203 işə baxılmışdır).

2022-ci ildə xüsusi icraat qaydasında həll edilən işlərdən 43 iş (33,08%) həbs qətimkan tədbirinin seçilməsi, 59 iş (45,38%) telefon danışqlarına qulaq asma, 2 iş (1,54%) poçt, teleqraf və digər göndərişlərin yoxlanılması, 1 iş (0,77%) cəzanın çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza ilə əvəz edilməsi, 5 iş (3,85%) cəza çəkməkdən şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə, 3 iş (2,31%) cəzaçəkmə müəssisəsinin növünün dəyişdirilməsi, 1 iş (0,77%) məhkumluğun vaxtından əvvəl götürülməsi, 2 iş (1,54%) texniki vasitələrdən istifadə etməklə və cihazların quraşdırılması yolu ilə mənzilin müşahidə edilməsi və 14 iş (10,77%) digər məsələlər barədə olmuşdur.

Muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələri üzrə xüsusi icraat qaydasında baxılan işlərlə əlaqədar 2021 və 2022-ci illərin göstəriciləri aşağıdakı cədvəldə təsvir edildiyi kimi olmuşdur:

Məhkəmə fəaliyyəti

Məhkəmənin adı	2021-ci il üzrə (işlərin və şəxslərin sayı)	2022-ci il üzrə (işlərin və şəxslərin sayı)
Naxçıvan MR Hərbi Məhkəməsi	29 / 29	9 / 9
Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi	73 / 73	65 / 65
Şərur Rayon Məhkəməsi	19 / 19	15 / 15
Babək Rayon Məhkəməsi	13 / 13	7 / 7
Culfa Rayon Məhkəməsi	26 / 26	17 / 17
Ordubad Rayon Məhkəməsi	8 / 8	1 / 1
Kəngərli Rayon Məhkəməsi	33 / 33	15 / 15
Şahbuz Rayon Məhkəməsi	1 / 1	1 / 1
Sədərək Rayon Məhkəməsi	1 / 1	-

Naxçıvan Muxtar Respublikasının birinci instansiya məhkəmələrində 2022-ci ildə 321 nəfərin barəsində 318 inzibati xəta haqqında işə baxılmışdır. Bunlardan 5 nəfərin barəsində 5 iş səlahiyyətli orqanın (vəzifəli şəxsin) qərarından məhkəməyə verilən şikayət olmuşdur.

2021-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə baxılan inzibati xəta haqqında işlərin sayı 19,1%, inzibati xəta törətmiş şəxslərin sayı isə 19,78% artmışdır (2021-ci ildə 268 nəfərin barəsində 267 inzibati xəta haqqında işə baxılmışdır).

2022-ci ildə barəsində inzibati tənbeh tətbiq olunan şəxslərdən 207 nəfərə (64,49%) inzibati həbs, 37 nəfərə (11,53%) inzibati cərimə, 29 nəfərə (9,03%) inzibati xətanın törədilməsində alət və ya inzibati xətanın bilavasitə obyektı olmuş predmetin müsadirəsi, 1 nəfərə (0,31%) inzibati xəta törətmiş fiziki şəxsin ona verilmiş xüsusi hüququnun məhdudlaşdırılması, 1 nəfərə (0,31%) ictimai işlər növündə inzibati tənbeh tədbirləri tətbiq olunmuş, 41 nəfərin (12,77%) barəsində 41 inzibati xəta haqqında işin icraatına xitam verilmişdir.

Səlahiyyətli orqanın (vəzifəli şəxsin) qərarından məhkəməyə verilən şikayətlər üzrə 3 qərar dəyişdirilmədən saxlanılmış, 2 qərar ləğv edilərək inzibati xəta haqqında iş üzrə icraata xitam verilmişdir.

İnzibati tənbeh tədbirinin tətbiqinə dair qərarın çıxarılması ilə nəticələnən inzibati xətalari növünə görə qruplaşdırdıqda 2021 və 2022-ci illərə dair göstəricilər aşağıdakı cədvəldə təsvir olunduğu kimi olmuşdur:

Məhkəmə fəaliyyəti

İnzibati xətanın növləri	2021-ci il üzrə (şəxslərin və işlərin sayı)	2022-ci il üzrə (şəxslərin və işlərin sayı)
Sağlamlıq əleyhinə olan inzibati xətlər	21 nəfər / 21 iş	16 nəfər / 16 iş
Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar inzibati xətlər	12 nəfər / 12 iş	22 nəfər / 22 iş
Əhalinin sanitariya-gigiyena və sanitariya-epidemioloji salamatlığı qaydaları əleyhinə olan inzibati xətlər	6 nəfər / 6 iş	-
Mülkiyyət əleyhinə olan inzibati xətlər	15 nəfər / 15 iş	26 nəfər / 25 iş
Yol hərəkəti qaydaları əleyhinə olan inzibati xətlər	4 nəfər / 4 iş	4 nəfər / 4 iş
Gömrük qaydaları əleyhinə olan inzibati xətlər	5 nəfər / 5 iş	39 nəfər / 39 iş
İctimai qayda, ictimai təhlükəsizlik və ictimai mədəniyyət əleyhinə olan inzibati xətlər	58 nəfər / 58 iş	38 nəfər / 38 iş
İdarəçilik qaydaları əleyhinə olan inzibati xətlər	81 nəfər / 80 iş	80 nəfər / 79 iş
Əhalinin sanitariya-gigiyena və sanitariya-epidemioloji salamatlığı qaydaları əleyhinə olan inzibati xətlərlə bağlı səlahiyyətli orqanın (vəzifəli şəxsin) qərarından verilən şikayət	1 nəfər / 1 iş	-
Hərbi xidmət əleyhinə olan inzibati xətlər	32 nəfər / 32 iş	49 nəfər / 49 iş

Göründüyü kimi 2021-ci illə müqayisədə 2022-ci ildə birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən baxılan mülkiyyət əleyhinə olan inzibati xətlərlə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 73,33%, narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar inzibati xətlərlə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı

83,33%, gömrük qaydaları əleyhinə olan inzibati xətlərlə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 8 dəfə, hərbi xidmət əleyhinə olan inzibati xətlərlə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 53,13% artmış, sağlamlıq əleyhinə olan inzibati xətlərlə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 23,81%, ictimai qayda, ictimai təhlükəsizlik və ictimai mənəviyyət əleyhinə olan inzibati xətlərlə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 34,48%, idarəçilik qaydaları əleyhinə olan inzibati xətlərlə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 1,23% azalmış, yol hərəkəti qaydaları əleyhinə olan inzibati xətlərlə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı dəyişməmişdir. Ötən ildən fərqli olaraq 2022-ci ildə əhalinin sanitariya-gigiyena və sanitariya-epidemioloji sağlamlığı qaydaları əleyhinə olan inzibati xəta haqqında iş və əhalinin sanitariya-gigiyena və sanitariya-epidemioloji sağlamlığı qaydaları əleyhinə olan inzibati xətlərlə bağlı səlahiyyətli orqanın (vəzifəli şəxsin) qərarından verilən şikayət daxil olmamışdır.

Baxılmış inzibati xətlərə dair işlər üzrə muxtar respublika məhkəmələrinin 2021 və 2022-ci illərə dair göstəriciləri aşağıdakı cədvəldə təsvir olunduğu kimi olmuşdur:

Məhkəmənin adı	2021-ci il üzrə (iş və şəxslərin sayı)	2022-ci il üzrə (iş və şəxslərin sayı)
Naxçıvan MR Hərbi Məhkəməsi	42 / 42	55 / 55
Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi	86 / 86	88 / 88
Şərur Rayon Məhkəməsi	65 / 65	60 / 60
Babək Rayon Məhkəməsi	28 / 28	32 / 32
Culfa Rayon Məhkəməsi	19 / 20	38 / 38
Ordubad Rayon Məhkəməsi	4 / 4	6 / 7
Kəngərli Rayon Məhkəməsi	9 / 9	14 / 14
Şahbuz Rayon Məhkəməsi	6 / 6	5 / 5
Sədərək Rayon Məhkəməsi	8 / 8	20 / 22

2022-ci ildə muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən baxılmış inzibati xətlərə dair işlər üzrə çıxarılmış qərarlardan Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət Kollegiyasına 14 apellyasiya şikayəti verilmişdir.

Babək Rayon Məhkəməsinin 2 qərarından verilən apellyasiya şikayətinə baxılaraq qərarlar dəyişdirilmədən saxlanılmış, Naxçıvan Şəhər Məhkəməsinin 2, Culfa Rayon Məhkəməsinin 1 və Şərur Rayon Məhkəməsinin 1 qərarından verilən apellyasiya şikayətlərinə baxılaraq qərarlar dəyişdirilmiş, Naxçıvan Şəhər Məhkəməsinin 1, Culfa Rayon Məhkəməsinin 1, Ordubad Rayon Məhkəməsinin 1, Sədərək Rayon Məhkəməsinin 1, Şərur Rayon Məhkəməsinin 3 qərarından və Culfa Rayon Məhkəməsinin 1 qərardadından verilən apellyasiya şikayətlərinə baxılaraq qərardad və qərarlar ləğv edilmişdir.

Muxtar respublikanın şəhər və rayon məhkəmələri tərəfindən 2022-ci ildə inzibati xətəlara dair işlər üzrə çıxarılan qərarlardan 3,77%-i ləğv edildiyindən və dəyişdirildiyindən qərarların sabitlik göstəricisi 96,23% təşkil etmişdir.

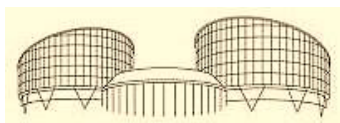
2022-ci ildə baxılmış işlər üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət Kollegiyasının qərarlarından Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət Kollegiyasına 8 cinayət işi üzrə kassasiya şikayəti verilmiş, həmin işlərdən 6 işə kassasiya qaydasında baxılaraq 5 qərar dəyişdirilmədən saxlanılmış, 1 qərar dəyişdirilmiş, 2 iş üzrə çıxarılmış qərarlardan verilmiş kassasiya şikayətləri Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət Kollegiyasının icraatında baxılmaqdadır.

Beləliklə, 2022-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət Kollegiyasında qəbul edilən qərarların sabitlik göstəricisi 95.83% təşkil etmişdir.

~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

~ ~ ~ ~ ~ ~

~ ~

İNSAN HÜQUQLARI VƏ MƏHKƏMƏ TƏCRÜBƏSİ

İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarlarının icmalı

Bülletenin hər buraxılışında insan hüquq və azadlıqlarına dair məsələlər üzrə Avropa Məhkəməsinin hüquqi mövqeyini əks etdirən qərarların icmalı dərc olunur. Bu sayımızda da oxucuların tanış olması məqsədilə İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin “İnsan Hüquqlarının və Əsas Azadlıqların Müdafiəsi haqqında” Avropa Konvensiyasının müvafiq maddələrinin pozuntusunun təsdiq edildiyi bir neçə qərarının icmalını təqdim edirik:

1. Avropa Məhkəməsinin Quberina (Guberina) Xorvatiyaya qarşı (ərizə № 23682/13) 22 mart 2016-cı il tarixli qərarından

Maddə 14 Ayrı-seçkilik

Ərizəçi ata əlil uşağının tələbatına uyğun mənzil alarkən bu alışa vergi güzəşti tətbiq etmək məsələsinin həllində əlil uşağın tələbatlarının nəzərə alınmaması: pozuntu baş verib.

Faktlar – Ərizəçi ciddi əlliliyi olan uşağı ilə birlikdə yaşayır və ona qulluq edirdi. Uşağı daha yaxşı və daha uyğun mənzil şəraiti ilə təmin etmək üçün ərizəçi ailənin lifti olmayan binanın üçüncü mərtəbəsində yerləşən mənzilini satdı və başqa bir ev aldı. Sonra o, bu alışa vergi güzəştinin tətbiqi üçün müraciət etdi, amma müraciəti rədd edilərək belə əsas gətirildi ki, onun əvvəlki mənzili ailənin tələbatlarına cavab verirdi.

Konvensiya üzrə icraatda ərizəçi şikayət etdi ki, vergi qanunvericiliyinin onun vəziyyətinə tətbiq edilməsi üsulu uşağının əlliliyi əsasında onun ayrı-seçkiliyə məruz qalmasına bərabərdir.

Hüquqi məsələlər – 1 saylı Protokolun 1-ci maddəsi ilə birgə götürülmüş halda Konvensiyanın 14-cü maddəsi:

a) *14-cü maddədəki "digər hər hansı əlamət" termini ərizəçinin uşağının əlliliyinə şamil olunurmu* – Ərizəçi ayrı-seçkiliyə məruz qalmasından şikayət etdi və bu ayrı-seçkilik onun öz əlliliyi ilə deyil, uşağının əlliliyi ilə əlaqədar idi. Məhkəmənin presedent hüququnda "digər hər hansı əlamət" ifadəsinə geniş məna verilir və onun şərhə şəxsi xarakter daşıyan, yəni şəxsin özünə xas olan və ondan ayrılmaz olan xüsusiyyətlərlə məhdudlaşmır. Beləliklə, 14-cü maddə müəyyən şəxsin digər bir şəxsin hər

hansı əlaməti əsasında daha əlverişsiz rəftara məruz qalması hallarına da şamil olunur, necə ki, bu, ərizəçinin işində baş verib.

b) *Nisbətən fərqli vəziyyətlərdə olan şəxslərlə fərqli rəftar etməkdən yayınma* – Şübhə yoxdur ki, ərizəçinin lifti olmayan binanın üçüncü mərtəbəsində yerləşən əvvəlki mənzili onun oğlunun hərəkət imkanlarını ciddi şəkildə məhdudlaşdırır və nəticədə onun şəxsi inkişafına və müvafiq olaraq potensialından maksimum istifadə etməsinə təhlükə yaradırdı. Bu mənzili ailənin tələbatlarına uyğun olan başqa bir evlə dəyişməyə cəhd edərkən ərizəçinin vəziyyəti mənzilini və ya evini zəruri infrastrukturla təchiz olunan və texniki təchizat tələblərinə cavab verən başqa bir əmlaka dəyişdirmiş hər hansı digər şəxslərin vəziyyəti ilə müqayisə oluna bilən vəziyyət idi. Bununla belə onun vəziyyəti “zəruri infrastruktur tələbləri” termininin mənası baxımından fərqli idi, belə ki, indiki halda bu termin onun oğlunun əlilliyi ilə əlaqədar olaraq və müvafiq milli və beynəlxalq standartlara uyğun olaraq oğlunun hərəkəti üçün lift kimi zəruri vasitələrin olmasını nəzərdə tuturdu. Onu vergi ödənişindən azad etməkdən imtina etməklə vergi orqanları və ölkədaxili məhkəmələr ərizəçinin uşağının əlilliyi ilə əlaqədar olaraq ailəsinin xüsusi tələbatlarını nəzərə almamışdılar. Beləliklə, onlar ailənin mənzil tələbatına cavab verən zəruri infrastruktur və texniki təchizat məsələsində faktiki olaraq ərizəçinin vəziyyətinin spesifik olduğunu qəbul etməmişdilər.

c) *Obyektiv və əqlabatan əsaslandırma* – Ölkədaxili qanunvericiliyin müddəalarına vergi orqanlarının şərh vermək üçün diskresion səlahiyyətə malik olmadıqları barədə Hökumətin arqumentinə gəlincə, Məhkəmə qeyd etdi ki, müvafiq qanunvericilik normalarında ümumi ifadələrdən istifadə edilsə də, digər qanunvericilik müddəalarında əlil şəxslərin tələbatlarının nəzərə alınması üçün zəruri tələblərə dair müəyyən istiqamətləndirici göstərişlər vardı. Bundan başqa, Əlillərin hüquqları haqqında BMT Konvensiyasını ratifikasiya etməklə cavabdeh dövlət cəmiyyətin həyatının bütün aspektlərində əlillərin tam və bərabərhüquqlu iştirakı ilə bağlı müvafiq prinsipləri, məsələn, əlillərin əqlabatan mənzil təminatı, hərəkət imkanları və ayrı-seçkiliyə məruz qalmaması kimi məsələləri nəzərə almağı öhdəsinə götürmüşdü. Lakin milli hakimiyyət orqanları bu milli və beynəlxalq öhdəliklərinə riayət etməmişdilər. Beləliklə, ölkədaxili qanunvericiliyin praktikada tətbiq edilməsi üsulu ərizəçinin işinin xüsusi aspektlərindən irəli gələn tələbələrə yetərincə uyğunlaşdırılmışdı.

Bundan başqa, maliyyə vəziyyəti əlverişsiz olan şəxslərin müdafiəsi, ümumiyyətlə, iddia edilən ayrı-seçkilik xarakterli rəftara haqq qazandırmaq

üçün obyektiv əsas sayıla bilər, amma mənzili ailəsinin yaşayış tələbatına uyğun zəruri infrastruktur tələblərinə cavab verən mənzil hesab edilərək vergi güzəşti barədə müraciəti faktiki olaraq rədd edilmiş ərizəçinin işində belə bir əsas mövcud deyildi.

Yuxarıdakıları nəzərə alsaq, cavabdeh dövlət ərizəçinin qeyri-bərabər vəziyyətdə olduğunu nəzərə almaqdan yayınmasını əsaslandırmaq üçün obyektiv və əqlabatan səbəb göstərməyib.

Nəticə: pozuntu baş verib (yekdilliklə).

Maddə 41: Mənəvi ziyanla görə 5.000 avro təyin edildi; maddi ziyanla bağlı tələb rədd edildi.

≈ ≈ ≈

2. Avropa Məhkəməsinin Bouyid Belçikaya qarşı (BP) (23380/09) 28 sentyabr 2015-ci il tarixli qərarından

Maddə 3 Ləyaqəti alçaldan rəftar

Ərizəçiləri dindirən polisin onlara sillə vurmaı iddiası: pozuntu baş verib.

Faktlar – biri hadisənin baş verdiyi zaman yetkinlik yaşına çatmamış şəxs olan iki qardaş ərizəçilər polis tərəfindən ayrı-ayrılıqda dindirilmişlər. Hər ikisi iddia edirlər ki, polis onların üzünə bir dəfə sillə vurmuşdur. Onlar bununla bağlı şikayət vermişlər və mülki tərəf kimi iştirak etmişlər, lakin onların şikayəti rədd edilmişdir.

21 noyabr 2013-cü il qərarı ilə Məhkəmənin bir palatası, yekdilliklə pozuntu maddə 3-ün pozulmadığı qərarına gəlmişdir.

Hüquqi məsələlər – Maddə 3 (maddi aspekt)

a) Faktların müəyyən olunması – Faktual prezumpsiyadan yararlanmaq üçün 3-cü maddənin qurbanı olduğunu iddia edən ərizəçilər sübut etməlidir ki, polis və ya digər müqayisə oluna bilən hakimiyyət orqanlarının nəzarəti altında olduğdan sonra üzərlərində pis davranışın izləri vardır.

Ərizəçilərin faktların baş verdiyi gün polis komissarlığında çıxdıqdan dərhal sonra tərtib edilən tibbi arayışları sübut edir ki, ərizəçilərin üzlərində həm də eritemalar və göyermələr də olub ki, bunlar sillə izlərinin nəticəsi olması mümkündür. Bundan əlavə, onların üzündə komissarlığa girməzdən əvvəl belə izlərin olmadığı da mübahisələndirilmir.

Nəhayət, yerli proses boyunca adı çəkilən polis əməkdaşları ərizəçilərə sillə vurduqlarını daim inkar etsələr də, ərizəçilər daimi olaraq bunun əksini iddia etmişlər. Bundan başqa, istintaqda ciddi qüsurlar olduğu nəzərə

alınarsa, sadəcə ki, istintaqın bunun əksini göstərən hər hansı sübut təqdim etməsi səbəbilə polis əməkdaşlarının ifadələrinin dəqiq olması qənaətinə gəlmək mümkünsüzdür. Üstəlik, Hökumətin dinləmələr zamanı irəli sürdüyü, ərizəçilərin polis əməkdaşlarına qarşı iş qaldırmaq naminə özlərinə sillə vurmaları fərziyyəsini sübut edən heç bir dəlil yoxdur.

Beləliklə, ərizəçilər tərəfindən təqdim olunan ərizədə təsvir olunan göyərtili izlərinin onların polis idarəsində olduğu vaxt baş verdiyi iddiası kifayət qədər əsaslıdır.

b) Ərizəçilərə qarşı davranışın təsnifatlandırılması – Hökumət sadəcə hər hansı sillənin vurulmasını inkar edir. Faktiki olaraq iş materiallarından bəlli olur ki, sillə hörmətsiz münasibətə cavab olaraq qeyri-iradi şəkildə baş vermiş hərəkət olub və təbii ki, bu, zəruriliyin təsdiq edilməsi üçün yetərli deyil. Nəticədə, ərizəçilərin ləyaqəti alçaldılıb və buna görə də Konvensiyanın 3-cü maddəsinin pozuntusu baş verib.

Hər bir halda Məhkəmə vurğulayır ki, hüquq mühafizə orqanının əməkdaşı tərəfindən tamamilə onun nəzarəti altında olan şəxsə sillə vurulması, həmin şəxsin ləyaqətinə ciddi hücum hesab olunur.

Sillə vurulan şəxsə bu sillənin əhəmiyyətli dərəcədə təsiri var. Üzə vurulan sillə şəxsin bədəninin elə hissəsinə təsir edir ki, bu hissə onun şəxsiyyətini, eləcə də sosial şəxsiyyətini ifadə edir və onun hisslərinin mərkəzinə - görməsinə, nitqinə və eşitməsinə - təsir edir ki, qeyd edilən bu hisslər digərləri ilə kommunikasiya yaratmaq üçün istifadə olunur.

Qurbanın öz gözündə ləyaqətinin alçaldılmasının, Konvensiyanın 3-cü maddəsi kontekstində ləyaqəti alçaldan hərəkət hesab edilməsi üçün yetərli olması səbəbindən, hətta qabaqcadan düşünülməmiş sillə, həmin sillənin vurulduğu şəxsə hər hansı ciddi və ya uzun müddətli təsir göstərərək göstərməməsindən asılı olmayaraq, onun tərəfindən ləyaqəti-alçaldan hərəkət kimi qəbul edilə bilər.

Bu, hüquq mühafizə orqanları əməkdaşları tərəfindən onların nəzarətində olan şəxslərə sillə vurulması onların arasında nəzarət-təbəçilik münasibətlərini vurğulayır. Qurbanların bu cür hərəkətin qeyri-qanuni olduğunu bilməsi faktı həmin hərəkətə yol verən hüquq mühafizə orqanları əməkdaşları tərəfindən əxlaq və peşə etikasının pozulması deməkdir və qəbul edilməz olan bu hərəkət daha sonra bu hərəkətə məruz qalan şəxslərdə özbaşına davranış, ədalətsizlik və gücsüzlük kimi hisslər doğura bilər.

Bundan başqa, polis idarəsində saxlanılan şəxslər və ya ərizəçilərin də işində olduğu kimi, sadəcə şəxsiyyətin müəyyən edilməsi və ya dindirmə üçün polis idarəsinə aparılan şəxslər və ya daha geniş yanaşsaq, polis və ya

oxşar hüquq mühafizə orqanlarının nəzarəti altında olan şəxslər həssas vəziyyətdədirlər. Bu şəxsləri qorumaq vəzifəsi daşıyan hakimiyyət orqanları, əməkdaşlarından birinin qarşısındakı şəxsə sillə vuraraq onu alçaltmasına yol verərək bu vəzifəsinə etinasız yanaşır.

Sillənin polis əməkdaşı tərəfindən qurbanın hörmətsiz və ya təhrikedici hərəkətləri nəticəsində qeyri-iradi şəkildə vurulmasına dair irəli sürülən iddia bu işdə qəbul edilən deyil. Buna görə də Böyük Palata bu məsələdə Palatadan fərqli mövqedədir. Konvensiya hətta ən ağır vəziyyətlərdə belə, şəxsin hərəkətlərindən asılı olmayaraq, işgəncə, qeyri-insani və insan ləyaqətini alçaltdıran rəftarı və ya cəzanı mütləq şəkildə qadağan edir

Demokratik cəmiyyətlərdə pis rəftar heç vaxt hakimiyyət orqanlarının rastlaşdıqları problemin həlli yolu deyil. Polis xüsusilə “hər hansı işgəncə və ya pis rəftar və ya insan ləyaqətini alçaltdıran rəftar və ya cəzanı heç bir halda törətməməli, buna yol verməməli və ya buna dözümlülük göstərməməlidir” (Polis Etikası Məcəlləsi). Bundan başqa, Konvensiyanın 3-cü maddəsi həm də Dövlətin üzərinə hüquq mühafizə orqanları əməkdaşlarını maarifləndirərək onları yüksək peşəkarlıq səviyyəsinə çatdırmaq yolu ilə heç kimin işgəncəyə və ya bu normaya zidd hər hansı hərəkətə məruz qalmamasını təmin etmək məsuliyyəti qoyur.

Son olaraq, birinci ərizəçi yetkinlik yaşına çatmamışdı. O da əhəmiyyətlidir ki, hüquq mühafizə orqanları öz vəzifələrinin icrası zamanı yetkinlik yaşına çatmayanlarla əlaqədə olduqları zaman onların yaşları ilə bağlı zəifliklərini lazımi şəkildə nəzərə almalıdırlar. Polisin azyaşlılarla davranışı bəzən sadəcə olaraq bu şəxslərin azyaşlı olması səbəbindən Konvensiyanın 3-cü maddəsinin tələblərini poza bilər, lakin həmin davranış böyüklərə münasibətdə qəbul edilən sayla bilər. Buna görə də hüquq mühafizə orqanları əməkdaşları azyaşlılarla işləyərkən daha ehtiyatlı davranmalı və özlərinə daha çox nəzarət etməlidirlər.

Nəticədə, polis idarəsinin nəzarətində olarkən polis əməkdaşları tərəfindən onlara vurulan sillə onların hərəkətlərindən doğan ciddi zərurət nəticəsində tətbiq edilən fiziki güc tələbinə cavab vermir və odur ki, bu davranış onların ləyaqətini alçaldıb.

Ərizəçilərin kiçik bədən xəsarətinə istinad etdiklərini və ciddi fiziki və ya əqli əziyyətə məruz qadqlarını nümayiş etdirmədiklərini nəzərə alaraq qeyd edilməlidir ki, sözügedən davranış qeyri-insani rəftar və ya, a fortiori, işgəncə hesab oluna bilməz. Buna görə də Məhkəmə hesab edir ki, hazırkı işdə ləyaqəti alçaltdıran davranış baş verib.

Nəticə : pozuntu (on dörd səs lehinə, üç səs əleyhinə).

Maddə 3 (prosedural aspekt): Ərizəçilərin iddialarını tibbi arayışlarla əsaslandırmasına və iş materiallarına əlavə edilməsinə baxmayaraq, istintaq orqanları bu iddialara lazım olan diqqəti göstərməyiblər və hüquq mühafizə orqanları əməkdaşları tərəfindən tamamilə onların nəzarətində olan şəxsə qarşı sillə vurulması ilə müşahidə olunan davranışın xarakterini nəzərə almayıblar. Birinci ərizəçinin şikayəti ilə istintaqın sonunu göstərən kassasiya mərhələsinin sonuna qədər beş il, ikinci ərizəçinin halında isə dörd il səkkiz ay müddət ötmüşdür. Beləliklə, ərizəçilər səmərəli araşdırmadan yararlanı bilməmişlər.

Nəticə : pozuntu baş verib (yekdilliklə).

Maddə 41 : mənəvi ziyana görə, ərizəçilərin hər birinə 5 000 Avro.

≈ ≈ ≈

3. Avropa Məhkəməsinin Khoroshenko Rusiyaya qarşı (41418/04) 30 iyun 2015-ci il tarixli (BP) qərarından

Maddə 8

Maddə 8-1

Ailə həyatına hörmət

Şəxsi həyata hörmət

Ömürlük azadlıqdan məhrumetmə cəzası almış məhkuma uzunmüddətli ailə ziyarətinə icazə verilməməsi: pozuntu baş verib.

Faktlar – Ərizəçi hazırda ömürlük azadlıqdan məhrumetmə cəzasını çəkməkdədir. Ərizəçinin xüsusi rejimli penitensiar koloniyada saxlanması ilk on il ərzində, ona ciddi rejim tətbiq olunmuşdur : bu, xüsusilə, həbsxana görüşlərinin sıxlığı və müddəti ilə, ziyarətçilərin sayı ilə bağlı məhdudiyyətlərin qoyulması və görüşlər zamanı müxtəlif nəzarət tədbirlərinin tətbiq olunması demək idi. Ərizəçi ətraf aləmlə yazışa bilirdi, lakin təcili hallar istisna olmaqla, telefon zəngi edə bilmirdi.

Hüquqi məsələlər – *Maddə 8:* Ərizəçinin ilk on il ərzində həbsxanada ciddi rejimdə keçirdiyi zaman ərzində faydalana bildiyi görüşlərlə bağlı tədbirlər 8-ci maddə mənasında «şəxsi həyat» və «ailə həyat»na hörmət hüququna müdaxilə hesab olunur.

Ərizəçinin ciddi şəraitli xüsusi rejimli penitensiar koloniyada saxlanması aydın, çatımlı və kifayət qədər dəqiq qanuni əsasla malikdir.

On il ərzində ərizəçi yazışma yolu ilə ətraf aləmlə əlaqə saxlaya bilirdi, lakin bütün digər kommunikasiya formaları məhdudlaşdırılmışdı. O, təcili hallar istisna olmaqla, telefon zəngi edə bilmirdi və ancaq altı aydan bir,

dörd saat ərzində iki yetkinlik yaşına çatmış şəxslə görüşə bilərdi. Görüşlər zamanı o yaxınları ilə şüşə vitrin vasitəsilə ayrılırdı və bütün görüş müddətində danışılanları eşidəcək yaxınlıqda bir nəzarətçi olurdu.

Bu mübahisələndirilən məhdudiyyətlər birbaşa qanunda nəzərdə tutulmuş və ərizəçiyə başqa hər hansı bir əsas olmadan, sadəcə, ömürlük azadlıqdan məhrum edilmə cəzasına məhkum olunduğuna görə tətbiq edilmişdir. Bu rejim qanunla müəyyən olunmuş on illik müddətdə tətbiq edilmişdir. Bu müddət cəzaçəkmə dövründə intizamsız rəftarına görə uzadıla, lakin heç bir halda qısaldıla bilməzdi. sadalanan məhdudiyyətlər qəti müəyyənləşdirilmiş zaman kəsimində, eyni cəzaçəkmə rejimində cəmlənirdi və dəyişdirilə bilməzdi.

Rusiyada ömürlük azadlıqdan məhrum etmə cəzası yalnız az sayda xüsusilə ağır və təhlükəli əməlləri ehtiva edir və konkret indiki halda Dövlət inter alia, orqanları toqquşan bir çox ümumi və şəxsi maraqların mürəkkəb tarazlığını, təmin etməli olublar. Konvensiyanı imzalayan Dövlətlər cəza siyasətlərini müəyyənləşdirməkdə geniş mülahizə səlahiyyətinə sahibdirlər. Bu səbəbdən, prinsip etibarı ilə, cəzanın sərtliyi ilə cəzaçəkmə rejiminin növü arasında, məhdud dərəcədə belə olsa, əlaqələndirmə aparmaq istisna edilmir.

Dövlət orqanlarının məhbusların, o cümlədən ömürlük azadlıqdan məhrum edilmiş məhbusların ailə bağlarının kəsilməsinin qarşısını almaq və onların mümkün qədər tez-tez və normal şərtlər altında təşkil olunan görüşlər sayəsində ailə üzvləri ilə məntiqlə qənaətbəxş sayıla biləcək dərəcədə təmasına imkan yaratmaq öhdəliyinin mövcudluğu Avropa üzrə görüş hüququnun tənzimlənməsində ilkin, başlanğıc prinsipdir. Həbsxana görüşlərinin tənzimlənməsi praktikasında nəzərə çarpacaq dərəcədə müxtəliflik mövcud olsa da, ömürlük azadlıqdan məhrum edilmiş məhbuslara ən az hər iki ayda bir dəfə görüş hüququ tanınır. Üstəlik, Konvensiyanı imzalayan Dövlətlərin əksəriyyəti sözügedən hüquqdan istifadə ilə bağlı ömürlük azadlıqdan məhrum edilmiş məhbuslar və digər kateqoriyadan olan məhbuslar arasında heç bir fərqləndirmə aparmırlar və bu ölkələrdə, qəbul olunmuş minimal görüş tezliyi hər ayda bir ziyarətdən az deyildir. Bu kontekstdə, Rusiya Avropa Şurasında yeganə üzv Dövlətdir ki, ömürlük azadlıqdan məhrum edilmiş məhbusların görüş hüququnu onların ümumilikdə hamısına bir qrup şəkilində, uzun dövr üçün və görüşlərin sayının xüsusi azlığı ilə xarakterizə olunan rejim tətbiq etməklə tənzimləyir.

Bu vəziyyət cavabdeh Dövlətin sözügedən sahədə ailə və şəxsi həyata müdaxilənin məqbul hesab edilə bilən həddini qiymətləndirmədəki sərbəstliyinin daraldılmasını şərtləndirir.

Rusiya Federasiyasının Konstitusiyaya Məhkəməsinin 2005-i il iyun qərarından fərqli olaraq, Avropa Məhkəməsi hesab edir ki, bu rejim rejim üst-üstə məhdudiyyətlər nəzərdə tutmaqla uzun müddətli cəza çəkən orta Rusiyalı məhbusa nisbətə ərizəçinin vəziyyətini xüsusiylə ağırlaşdırmışdır. Bu məhdudiyyətlər, məhz həbs cəzası anlayışına xas və ya qaçınılmaz hesab edilə bilməz.

Hökumət bildirir ki, məhdudiyyətlər “ədalətin bərpası, cinayətkarın islahı və yeni cinayətlərin qarşısının alınması” məqsədi daşıyır. Ərizəçi bütün sözügedən dövr ərzində, yalnız bir hücrə yoldaşı ola bilərdi, və o, ömürlük azadlıqdan məhrum edilmiş, cəzasını digər məhbuslardan ayrı cəkməli olan məhbus kateqoriyasına aid edilmişdir. Məhkəmə, ərizəçinin məruz qaldığı məhdudiyyətlərin sərtliyi və müddətindən, xüsusilə bütöv bir on illikdə, ildə yalnız iki qısa görüş haqqının olmasından heyratə gəlir.

Məhkəmənin sabit presedent hüququna əsasən, qanuni saxlanma Konvensiyanın 5-ci maddəsinin tətbiqi dairəsinə daxil olduqda azadlıq hüququ istisna olmaqla, məhbuslar, bir qayda olaraq, Konvensiya ilə qorunan əsas hüquq və azadlıqlarından istifadə hüququnu özündə saxlayır; hər hansı bir məhbus sadəcə məhkəmə hökmü ilə həbs olunduğuna görə Konvensiya ilə qorunan hüquqlarından məhrum edilə bilməz.

Həmçinin, məhbuslara – ömürlük azadlıqdan məhrum edilmiş dustaqlarla digər kateqoriyadan olan məhkumlar arasında heç bir fərq qoymadan – minimal standart kimi, ailə üzvləri ilə «məqbul» və ya ağlabatan dərəcədə «yaxşı» ünsiyyət saxlamaq hüququ tanıyan beynəlxalq sənədlərdən fərqli olaraq, müvafiq rus qanunvericiliyi Konvensiyanın 8-ci maddəsinin tələb etdiyi, məhbusların və onların yaxınları və valideynlərinin maraqlarını adekvat şəkildə nəzərə almır.

Hökumət Konstitusiyaya Məhkəməsinin qərarını xatırladaraq bildirir ki, məhdudiyyətlər cinayətkarın islahı məqsədi güdür. Ərizəçiyə tətbiq olunan cəzaçəkmə rejimi şəxsin cəmiyyətə yenidən qazandırılması deyil, daha çox onun cəmiyyətdən təcrid olunması məqsədi daşıyır. Cəzaların İcrası Məcəlləsi ömürlük azadlıqdan məhrum edilmiş bütün dustaqlara cəzalarının iyirmi beş ilini çəkəndən sonra şərti azadlığa buraxılımları üçün müraciət hüququ tanıyır. Ərizəçi kimi, azadlıqdan məhrum edilmiş dustaqlara həddindən çox ciddi rejimin tətbiqi ailə üzvləri ilə ünsiyyətinin saxlanmasına maneə yaradır və belə olan halda onların cəmiyyətə yenidən

qazandırılmasını və islahını asanlaşdırmaq və təşviq etmək əvəzinə bu işi ciddi şəkildə çətinləşdirir. Bu, həm İAK tövsiyyələrinə, həm də digər beynəlxalq sənədlər kimi, Rusiya üçün 1973-cü ildən qüvvədə olan, Mülki və Siyasi Hüquqlar haqqında Beynəlxalq Paktın maddə 10 § 3- zidd olardı. Yalnız və yalnız ağır cəzaya məhkum edilməsinə görə, uzun müddətli və görüşlərin son dərəcə azlığıyla ilə xarakterizə olunan rejimin tətbiqinin ərizəçinin şəxsi və ailə həyatına təşkil etdiyi müdaxilə, özlüyündə, Hökumətin əsas gətirdiyi məqsədlərlə qeyri-proporsionaldır. Əlavə olaraq, Məhkəmə bildirir ki, cəza tədbirinin təsirləri məhdudiyyətlərin tətbiq müddətinin son dərəcə uzun olması, görüş şərtləri ilə bağlı fiziki təmasın qadağan olunması, ziyarətçilərin sayına məhdudiyyətlər, ziyarətçilərdən şüşə arakəsmə və metal barmaqlıqlarla ayrılma, görüş boyu həbsxana nəzarətçisinin müşayiəti kimi müxtəlif qaydalarla daha da sərtləşdirilmişdir.

Bu məhdudiyyətlər ərizəçi üçün övladları və yaşlı valideynləri ilə, ailə münasibətlərinin qorunmasının bütün tərəflər üçün xüsusi əhəmiyyət daşıdığı bir dövəmdə, ünsiyyət saxlamasını son dərəcə çətinləşdirmişdir. Ərizəçi ilə ziyarətçilər arasında fiziki təmasın tamamilə qadağan olunması və görüş boyu nəzarətçinin eşitmə məsafəsində dayanması ərizəçinin oğlu ilə, sonuncunun həssas uşaqlıq dövründə sıx münasibətlər qurmasını imkansız etmiş, həmçinin də ahıl atası ilə münasibətlərinə, sonuncunun hələ oğlunu ziyarət etmək gücündə olduğu zamanlarda, mənfi təsir göstərmişdir. Bundan əlavə, aydındır ki, yetkinlik yaşına çatmış ziyarətçi sayının məhdudlaşdırılması və görüş sayının məhdudluğu ərizəçinin bütün bu vaxt ərzində bəzi yaxınları və böyük olan ailəsinin üzvləri üçün həbsxana ziyarətlərini tamamilə imkansız etmişdir.

Ərizəçinin həbsxana ziyarətləri əldə etməsinə qoyulmuş müxtəlif uzun çəkən və sərt məhdudiyyətlərin üst-üstə tətbiqini və mübahisələndirilən məhbəs rejiminin proporsionallıq prinsipini, ömürlük məhkum olunmuşların islahı və cəmiyyətə yenidən qazandırılması qayəsini layiqincə ehtiva etmədiyini göz önündə tutaraq, bəhsi gedən tədbirlər, ərizəçinin şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ ilə cavabdeh Hökumətin istinad etdiyi məqsədlər arasında ədalətli tarazlığı təmin etməyib. Beləliklə, cavabdeh Dövlət məsələ ilə bağlı öz mülahizə səlahiyyəti həddini aşmışdır.

Nəticə : pozuntu baş verib (yekdiliklə).

Maddə 41 : mənəvi ziyana görə 6 000 EUR.

Mənbə: Avropa Məhkəməsinin Hudoc məlumat bazasının rəsmi internet sahifəsinin (<http://hudoc.echr.coe.int/>) materialları əsasında hazırlanmışdır.

NƏZƏRİYYƏ VƏ HÜQUQTƏTBİQETMƏ PROBLEMLƏRİ

Yunis Xəlilov

*Naxçıvan Muxtar Respublikasının
Ali Məhkəməsi Aparatının əməkdaşı*

Milli qanunvericilik və Avropa Məhkəməsinin presedentləri müstəvisində təqsirsizlik prezumpsiyası və məlumat azadlığının qarşılıqlı əlaqəsi

Təqsirsizlik prezumpsiyası və məlumat azadlığı fundamental konstitusion hüquqlardır. Lakin bəzən təcrübədə onların üst-üstə düşmədiyi anlar olur. Belə ki, məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş yekun qərarı ilə təqsiri sübuta yetirilməyən günahsız insanlar haqqında mediada və dövrü mətbu nəşrlərdə yayımlanan kütləvi informasiyalarda onların təqsirli olmasının bəyan edilməsi özü-özlüyündə təqsirsizlik prezumpsiyasını pozur. Mediada günahsız insanların təqsirkar kimi təqdim edilməsi isə onları cəmiyyətin gözündə “məhkum” edir, müəyyən hallarda hətta ədalət mühakiməsinin gedişinə mənfi təsir göstərir¹.

“Media haqqında” AR Qanununun 1.1.1-ci maddəsində kütləvi informasiyaya belə anlayış verilir: “əldə olunması, ötürülməsi, istehsalı və yayımı Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə məhdudlaşdırılmayan, qeyri-məhdud sayda şəxslərə çatdırmaq məqsədilə media subyektləri tərəfindən dərc olunan və (və ya) yayımlanan məlumatlar”. Qanunun 1.1.2-ci maddəsində isə mediaya belə anlayış verilir: “kütləvi informasiyanın dövrü və ya müntəzəm olaraq dərc olunmasını və (və ya) yayımlanmasını həyata keçirmək üçün istifadə olunan alət və vasitələr, habelə onlar vasitəsilə formalaşan informasiya mühiti”.

İstənilən məlumatı qanuni yolla axtarmaq, əldə etmək, ötürmək, hazırlamaq və yaymaq azadlığı ilə təqsirsizlik prezumpsiyasından

¹ **Üzülmez İ.** “Suçsuzluk Karinesi ve Basın Özgürlüğü”. Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş. MÜ 2003, İstanbul, Hukuk Fakültesi, s. 52, 12. **Zafer H.** “Medya Özgürlüğü ve Adil Haberlerin Verilişi”, İstanbul, Marmara Hukuk Fakültesi, 1999, s. 773, 7. **Güneş S.** Teori ve Uygulamada Kişi Özgürlüğü ve Güvencesi. İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları, 1998, s. 180.

qaynaqlanan şərəf və ləyaqəti qorumaq hüququ arasında incə bir cizgi vardır. Bu baxımdan media və dövrü mətbu nəşrlərdə cinayət xəbərləri yayınlayaraq ictimaiyyəti məlumatlandırma vəzifəsinin yerinə yetirilməsi zamanı şübhəli və təqsirləndirilən şəxsin müxtəlif aspektlərdən mühafizəsi ehtiyacı meydana çıxır: onun şəxsi toxunulmazlıq hüququnun qorunması, adı və görüntüsünün anonimliyinin saxlanılması, təqsirsizlik prezumpsiyasının pozulmaması, son nəticədə ədalətli məhkəmə araşdırması hüququnun təmin olunması².

Mediada və dövrü mətbu nəşrlərdə təqsirsizlik prezumpsiyasının pozulması halları

Gün keçdikcə texnologiyanın inkişaf etməsi və informasiyalı cəmiyyətin formalaşması insanların daha asanlıqla təsirə salınmasına və onların istənilən istiqamətə yönləndirilməsinə səbəb olmaqdadır. Bu gün media və dövrü mətbu nəşrlər insanları istənilən istiqamətə yönləndirə biləcək atmosfer formalaşdırmaq gücünə malikdir. Təəssüflər olsun ki, hazırda dünyada media və dövrü mətbu nəşrlərdən sui-istifadə edərək öz mənafehləri üçün hiss edilməyən üsul və vasitələrlə müəyyən dairələr tərəfindən fərdlərin (dövlət xadimləri, iş adamları, görkəmli şəxsiyyətlər, nüfuzlu insanlar və s.) cəmiyyətə təqsirli şəxs kimi tanıtılması, onların şərəf və ləyaqətinin ləkələnməsi, nəticədə təqsirsizlik prezumpsiyasının kobud şəkildə pozulması halları geniş vüsət almışdır. Halbuki təqsirsizlik prezumpsiyası məhkəmələrdən başqa heç bir subyekt, o cümlədən media və dövrü mətbu nəşrlər tərəfindən təqsirləndirilən şəxsin təqsirli olması qənaətinə gəlinə bilməyi qətiyyətlə qadağan edir. Bu baxımdan media və dövrü mətbu nəşrlərdə təqsirsizlik prezumpsiyasına riayət olunması son dərəcə vacib məsələlərdən biridir.

Təcrübəyə nəzər salsaq görürük ki, mediada və dövrü mətbu nəşrlərdə təqsirsizlik prezumpsiyasının pozulması halları iki yolla meydana çıxır:

1. Jurnalistlərin birbaşa özlərinin cinayətlərlə bağlı hazırladıqları xəbər və proqramlar vasitəsilə

Ölkəmizdə media və dövrü mətbu nəşrlərdə xüsusilə cinayət hadisələrinə dair xəbərlər, proqramlar efirə buraxılarkən və ya mətbuatda xəbər materialları dərc edilərkən təqsirsizlik prezumpsiyasının pozulması hallarına rast gəlinir.

² Neuling Christian-Alexander. Ceza Adaleti ve Medya-Hazırlık Soruşturmasında Medya Aleniliği Mi Yoksa “Adli Susma Yükümlüğü Mü?” (Çev. Yener Ünver), in: Özel Yaşam Medya ve Ceza Hukuku, Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi 7, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2007, s. 230

Məlum olduğu kimi ictimaiyyətin cinayətlə bağlı xəbərlərə maraq göstərməsi media və dövrü mətbu nəşrləri həmin mövzuya dair xəbərlər hazırlamağa təşviq edir. Lakin təəssüflər olsun ki, bəzən media bu tip xəbərləri sensasiya yaratmaq və reyting toplamaq məqsədilə elə formada təqdim edir ki, təqsirləndirilən şəxs barəsində qanuni qüvvəyə minmiş ittiham hökmü olmadan həmin şəxs cinayətkar kimi təqdim olunur. Bu isə ictimaiyyət qarşısında məhkəmədən kənar “məhkum etmə” vəziyyətini meydana çıxarır ki, bununla da təqsirsizlik prezumpsiyası pozulmuş olur. Bəzən isə təcrübədə cinayət hadisəsinə ictimai marağı bəhanə edərək intiqam almaq, maddi mənfəət qazanmaq, hətta siyasi dividend əldə etmək məqsədilə sözügedən hüququn pozulması halları baş verir.

Təqsirsizlik prezumpsiyasının pozulması hallarının hüquqi savadsızlıqdan və hüquq düşüncəsinin aşağı olmasından qaynaqlanan səbəbləri sırasında əsas yeri bəzi jurnalistlərin xəbər təqdim edərkən yol verdikləri terminoloji yanlışlıqlar tutur. Bu cür yanlışlıqlara misal olaraq “*şübhəli şəxs*” və “*təqsirləndirilən şəxs*” əvəzinə “cinayətkar”, “məhkum”, “vətən xaini”, “quldur”, “qatil”, “fırıldaqçı”; “*cinayət törətməkdə ittiham olunur*” əvəzinə “cinayət törətmiş”; “*oğruluq cinayətini törətməkdə təqsirli bilinən şəxsin barəsində həbs qətimkan tədbiri seçildi*” əvəzinə “oğrunun barəsində həbs cəzası verildi”, “*Ölü olaraq ələ keçirilən şəxsin cəsədinin məhkəmə tibb ekspertizası keçirildi*” əvəzinə “Silahlı qarşıdurmada ölənin cinayətkarın cəsədi üzərində məhkəmə tibb ekspertizası keçirildi”, “*istintaq təcrüdəsinə göndərildi*” əvəzinə “cəzaçəkmə müəssisəsinə göndərildi” ifadələrinin işlədilməsini misal göstərə bilərik. Məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş ittiham hökmü olmadan şəxsin təqsirli şəxs kimi təqdim edilməsinə rəvac verən bu cür terminoloji səhvliklər son nəticədə təqsirsizlik prezumpsiyasına riayət olunmamasına səbəb olur.

Elə hallar da olur ki, media və dövrü mətbu nəşrlərdə hər hansı vətəndaşın şübhəli şəxs kimi həbs olunması, yaxud məsuliyyətə cəlb olunması barədə məlumat verilsə də, sonradan həmin vətəndaşın günahsızlığının sübuta yetməsinə və məhkəmə tərəfindən barəsində bəraət hökmü çıxarılmasına baxmayaraq, həmin informasiya orqanı ictimaiyyəti bu barədə məlumatlandırmır.

Bundan başqa, bəraət hökmü barədə xəbər təqdim olunsaydı, bu cür xəbərlər cinayət törətməkdə ittiham olunduğu vaxt şəxslə bağlı təqdim olunan xəbərlərin çoxluğu və güclü təsirinə adekvat səviyyədə olmur. Nəticədə isə onu tanıyan insanların nəzərində günahsız şəxsin təqsirli olması barədə həqiqəti əks etdirməyən fikir formalaşır. Halbuki Azərbaycan

jurnalistlərinin peşə davranışı qaydaları da əsas verir ki, əgər kütləvi informasiya vasitəsi hər hansı vətəndaşın şübhəli şəxs kimi həbs olunması, yaxud istintaqa cəlb edilməsi barədə məlumat yaymışsa və sonradan vətəndaşın günahsızlığı sübuta yetmişə, həmin informasiya orqanı bu barədə mütləq xəbər verməlidir.

2. Rəsmi və digər orqan və qurumların (polis, məhkəmə, hüquq-mühafizə orqanları, bələdiyyələr və s.) nümayəndələrinin mediada və dövrü mətbu nəşrlərə verdiyi açıqlamalar vasitəsilə

“Media haqqında” AR Qanununun 17.1-ci maddəsinə görə “media subyektləri və jurnalistlər cəmiyyətdəki ictimai, siyasi, sosial və iqtisadi vəziyyət haqqında, dövlət orqanlarının (qurumlarının), bələdiyyələrin, müəssisə və təşkilatların, qeyri-hökumət təşkilatlarının, siyasi partiyaların, vəzifəli şəxslərin fəaliyyəti barədə düzgün informasiya almaq hüququna malikdirlər. Bu hüquq qanunla müəyyənləşdirilmiş hallardan başqa məhdudlaşdırıla bilməz”.

Qanunun 17.2-ci maddəsinə əsasən isə “Dövlət orqanları (qurumları), bələdiyyələr, müəssisə və təşkilatlar, qeyri-hökumət təşkilatları, siyasi partiyalar, vəzifəli şəxslər öz fəaliyyətləri haqqında informasiyanı media subyektlərinin və jurnalistlərin yazılı və şifahi sorğusu əsasında, habelə mətbuat konfransları və ya brifinqlər keçirmək yolu ilə yaxud başqa formalarda verirlər”.

İbtidai istintaq orqanının səlahiyyətli nümayəndəsi tərəfindən şəxsin özünün razılığı ilə onun konkret cinayət əməlini törətməsinin etiraf edilməsinin media və mətbuata açıqlanması təqsirsizlik prezumpsiyasını pozmur. Lakin dövlət orqanının əməkdaşı tərəfindən ictimaiyyətə təhqiqat və istintaq, eləcə də məhkəmə prosesinin gedişatı barədə məlumat verildikdə şəxsin təqsirkar və ya cinayətkar olduğu bəyan edilərsə, bu özlüyündə təqsirsizlik prezumpsiyasını pozmuş olur. Məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş ittiham hökmü olmadan qabaqcadan şəxsin təqsirkar olması qənaətinə gəlməyə əsas verən belə mövqe eyni zamanda ictimaiyyətin də şəxsin cinayətkar olduğuna inanmasına təhrik edir.

Qeyd edək ki, təqsirsizlik prezumpsiyasının pozulmasına səbəb olan, həqiqətə uyğun olmayan məlumatın yayınlanması redaksiya (məsul redaktor), eləcə də jurnalistin məsuliyyətini müəyyən hallarda istisna edə bilər. Belə ki, “Media haqqında” AR Qanununun 77-ci maddəsindən aydın olur ki, mediada yayılmış həqiqətə uyğun olmayan məlumata görə redaksiya, eləcə də jurnalist aşağıdakı hallarda məsuliyyət daşımır:

- həmin məlumat dövlət orqanlarının (qurumlarının) vəzifəli şəxsləri və ya onların mətbuat xidmətləri tərəfindən rəsmi yayılmışdırsa;

- həmin məlumat informasiya agentliklərindən və ya idarə, müəssisə, təşkilat, siyasi partiya və qeyri-hökumət təşkilatlarının mətbuat xidmətləri tərəfindən yayılmışdırsa;

- həmin məlumat Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatlarının, dövlət orqanlarının (qurumlarının), bələdiyyələrin, idarə, müəssisə, təşkilat və qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələrinin, habelə vəzifəli şəxslərin rəsmi çıxışlarında olduğu kimi təkrar edilmişdirsə;

- həmin məlumat canlı yayımla efirə gedən çıxışlarda səsləndirilmişdirsə.

Rəsmi orqanların nümayəndələrinin mediada və dövri mətbu nəşrlərə verdiyi açıqlamalar vasitəsilə təqsirsizlik prezumpsiyasının pozulması hallarından söhbət açmışkən bir məsələyə də toxunmaq yerinə düşərdi. Belə ki, bəzi dövlətlərin qanunvericiliyində (Türkiyə və s.) “yer göstərmə proseduru” adlı cinayət prosessual bir institut mövcuddur. Bu, terror, qəsdən adam öldürmə, soyğunçuluq, oğurluq və s. kimi cinayətlərin törədilməsi zamanı ibtidai istintaq dövründə şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsin nəzarət altında baş vermiş cinayət hadisəsinin törədilməsinin sonradan göstərilməsi yolu ilə təkrar canlandırılmasıdır. Sözügedən institut təcrübədə çox vaxt cinayət hadisəsinin televiziya işıqlandırılması məqsədilə tətbiq olunur. Qeyd edək ki, AR CPM-in 260-cı maddəsində bu institut “ifadələrin yerində yoxlanılması” adlanır və bu, istintaq hərəkəti hesab edilir. Həmin maddənin birinci hissəsində deyilir: “İfadələrin yerində yoxlanılması şahidin, zərərçəkmiş, şübhəli və təqsirləndirilən şəxslərin dəqiq məlum olan yerdə baş vermiş hadisə ilə bağlı ifadələrinin düzgünlüyünü müəyyən etmək və ya dəqiqləşdirmək məqsədi ilə aparılır”. Qeyd edək ki, bu istintaq hərəkətinin düzgün həyata keçirilməməsi təqsirsizlik prezumpsiyasının pozulmasına gətirib çıxarar. Bu zaman təqsirləndirilən şəxsdən cinayət hadisəsini təsvir etməsi və hadisə ilə bağlı suallara cavab verməsi tələb edildikdə, mütləq ifadə almanın qaydalarına riayət olunmalı, yəni şübhəli və təqsirləndirilən şəxsə ifadə verməkdən imtina etmək hüququnun olması mütləq izah edilməlidir.

Mediada və dövri mətbu nəşrlərdə təqsirsizlik prezumpsiyasının pozulması zamanı hüquqi müdafiənin qanunvericilik əsasları

Mediada və dövri mətbu nəşrlərdə təqsirsizlik prezumpsiyasının pozulması şəxsin şərəf və ləyaqətinə, onun işgüzar nüfuzuna ciddi şəkildə xələl gətirir. Bu baxımdan AR Konstitusiyasının 50-ci maddəsinin III hissəsinə əsasən “Hər kəsin kütləvi informasiya vasitələrində dərc edilən və

onun hüquqlarını pozan və ya mənafeələrinə xələl gətirən məlumatı təkzib etmək və ya ona cavab vermək hüququna təminat verilir". Sözügedən konstitusion normanın məntiqi davamı kimi AR Mülki Məcəlləsinin 23-cü maddəsində deyilir: "Fiziki şəxs onun şərəfini, ləyaqətini və ya işgüzar nüfuzunu ləkələyən, şəxsi və ailə həyatının sirrini və ya şəxsi və ailə toxunulmazlığını pozan məlumatların məhkəmə qaydasında təkzib olunmasını tələb edə bilər, bu şərtlə ki, həmin məlumatları yaymış şəxs onların həqiqətə uyğun olduğunu sübuta yetirməsin. Faktik məlumatlar natamam dərc edildikdə də, əgər bununla şəxsin şərəfinə, ləyaqətinə və ya işgüzar nüfuzuna toxunulursa, eyni qayda tətbiq edilir. Marağı olan şəxslərin tələbi ilə fiziki şəxsin şərəf və ləyaqətinin müdafiəsinə onun ölümündən sonra da yol verilir" (*birinci hissə*).

"Əgər fiziki şəxsin şərəfini, ləyaqətini, işgüzar nüfuzunu ləkələyən və ya şəxsi və ailə həyatının sirrinə qəsd edən məlumatlar mediada yayılmışdırsa, həmin mediada da təkzib edilməlidir. Əgər göstərilən məlumatlar rəsmi sənədə daxil edilmişdirsə, həmin sənəd dəyişdirilməli və bu barədə marağı olan şəxslərə məlumat verilməlidir. Digər hallarda təkzib qaydasını məhkəmə müəyyənləşdirir" (*ikinci hissə*).

"Mediada hüquqlarına və ya qanunla qorunan mənafeələrinə toxunan məlumatlar dərc edilmiş (yayınlanmış) fiziki şəxsin həmin mediada öz cavabının dərc edilməsi (yayınlanması) hüququ vardır" (*üçüncü hissə*).

"Şərəfini, ləyaqətini və ya işgüzar nüfuzunu ləkələyən məlumatlar yayılmış fiziki şəxsin həmin məlumatların təkzibi ilə yanaşı, onların yayılması nəticəsində vurulmuş zərərin əvəzinin ödənilməsinə tələb etmək hüququ vardır" (*dördüncü hissə*).

"Əgər fiziki şəxsin şərəfini, ləyaqətini və ya işgüzar nüfuzunu ləkələyən məlumatları yaymış şəxsi müəyyənləşdirmək mümkün deyildirsə, barəsində bu cür məlumatlar yayılmış şəxsin ixtiyarı var ki, həmin məlumatların həqiqətə uyğun olmayan məlumatlar sayılmasını tələb etsin" (*beşinci hissə*).

"Bu maddənin fiziki şəxsin işgüzar nüfuzunun müdafiəsinə dair qaydaları müvafiq olaraq hüquqi şəxsin işgüzar nüfuzunun müdafiəsinə də tətbiq edilir" (*altıncı hissə*).

"Media haqqında" AR Qanununun 18-ci maddəsinə əsasən "Media subyekti tərəfindən fiziki şəxsin şərəf və ləyaqətini, fiziki və hüquqi şəxsin işgüzar nüfuzunu ləkələyən, böhtan və təhqir xarakterli məlumatlar yayıldıqda, fikirlər təhrif olunduqda fiziki şəxsin özünün və ya nümayəndəsinin, hüquqi şəxsin rəhbərinin, yaxud səlahiyyətli nümayəndəsinin həmin media subyektində 1 (bir) ay müddətində cavab

vermək, habelə media subyekmindən həqiqətə uyğun olmayan məlumatın təkzib olunmasını, düzəliş verilməsini, üzr istənilməsini tələb etmək, yaxud birbaşa məhkəməyə müraciət etmək hüququ vardır” (*birinci hissə*).

“Bu Qanunun 18.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş tələblə müraciət edilən zaman, yaxud məhkəmə qərar çıxaran zaman media subyektinin fəaliyyəti (yayımı) müvəqqəti dayandırılmışsa və ya o yenidən təşkil olunmuşsa təkzib, cavab və ya düzəliş həmin media subyektinin və ya onun hüquqi varisinin vəsaiti hesabına iddiaçının istədiyi media subyektlərinin birində dərc oluna (yayımlana) bilər” (*ikinci hissə*).

“Media subyekti tərəfindən cinayət işləri üzrə icraatın mahiyyəti və nəticələri barədə həqiqətə uyğun olmayan və ya təhrif edilmiş məlumatlar verildikdə cinayət prosesini aparan orqan məlumatın təkzib olunması və ya düzəliş verilməsi tələbi ilə həmin media subyektinə müraciət etmək hüququna malikdir” (*üçüncü hissə*).

Təkzib, cavab və düzəliş verilməsi qaydası ilə bağlı münasibətlər sözügedən qanunun 19-cu maddəsi ilə tənzimlənir.

Bundan başqa, qeyd edək ki, təqsirsizlik prezumpsiyasına qəsd etmə AR CM-in müvafiq maddələrində nəzərdə tutulmuş müxtəlif növ cinayət əməllərinin tərkibini yaradır. Belə ki, AR CM-in 147-ci maddəsinə görə “Böhətan, yəni yalan olduğunu bilə-bilə hər hansı şəxsin şərəf və ləyaqətini ləkələyən və ya onu nüfuzdan salan məlumatları kütləvi çıxışlarda, kütləvi nümayiş etdirilən əsərdə, kütləvi informasiya vasitəsində və ya kütləvi nümayiş etdirildiyi halda internet informasiya ehtiyatında yayma”, həmin Məcəllənin 148-ci maddəsinə əsasən “Təhqir, yəni kütləvi çıxışlarda, kütləvi nümayiş etdirilən əsərdə, kütləvi informasiya vasitəsində və ya kütləvi nümayiş etdirildiyi halda internet informasiya ehtiyatında şəxsiyyətin şərəf və ləyaqətini nələyiq formada qəsdən alçaltma”, Məcəllənin 156-cı maddəsinə görə “Şəxsi və ailə həyatının sirri olan məlumatların, belə məlumatları əks etdirən sənədlərin, video və foto çəkilişi materiallarının, səs yazılarının yayılması, habelə satılması və ya başqasına verilməsi, qanunsuz toplanılması” cinayət məsuliyyətinə səbəb olur.

Media və mətbuatda cinayət hadisələri ilə bağlı hazırlanan kütləvi informasiyanın hüquqauyğunluq meyarları

AR Konstitusiyasının 50-ci maddəsində deyilir: “Hər kəsin istədiyi məlumatı **qanuni yolla** axtarmaq, əldə etmək, ötürmək, hazırlamaq və yaymaq azadlığı vardır” (*birinci hissə*). “Kütləvi informasiyanın azadlığına təminat verilir. Kütləvi informasiya vasitələrində, o cümlədən mətbuatda **dövlət senzurası qadağandır**” (*ikinci hissə*). “Hər kəsin kütləvi

informasiya vasitələrində dərc edilən və onun hüquqlarını pozan və ya mənafelərinə xələl gətirən məlumatı təkzib etmək və ya ona cavab vermək hüququna təminat verilir” (*üçüncü hissə*).

Göründüyü kimi AR Konstitusiyası məlumat azadlığına mane olan dövlət senzurasını qadağan etməklə istənilən informasiyanı qanuni yolla axtarmaq, əldə etmək, ötürmək, hazırlamaq və yaymaq azadlığına təminat verir.

Ölkəmizdə məlumat azadlığı ilə bağlı kifayət qədər geniş qanunvericilik bazası vardır. Sözügedən sahəyə dair “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” 3 aprel 1998-ci il tarixli, “Məlumat azadlığı haqqında” 19 iyun 1998-ci il tarixli qanunu və digər Azərbaycan Respublikası qanunlarını misal göstərmək olar.

Ləkəlməmə hüququ, şəxsiyyətə dair məlumatın və görüntünün yayınlanmasının təqsirsizlik prezumpsiyası ilə əlaqəsi

Hər bir şəxsin təqsirləndirildiyinin ictimaiyyət tərəfindən öyrənilməsinə istəməmə, başqa sözlə, “sosiallaşmaq” istəməmə haqqı vardır. Bu baxımdan şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsin ictimaiyyətin gözündə ləkəlməməsi, onun şərəf və ləyaqətinin alçaldılmaması üçün ibtidai istintaq orqanları və məhkəmələr imkan daxilində məqsəddən kənar proseduraları (şübhəli və təqsirləndirilən şəxsin mediada işıqlandırılması və s. kimi) tətbiq etməkdən çəkinməlidir³.

Dünya təcrübəsində bəzi televiziya kanallarında və ya qəzetlərdə yayımlanan cinayət işlərinə dair proqramlar və xəbər materiallarında hələ ibtidai istintaq mərhələsində olarkən şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxslərin kimlikləri, fotoşəkilləri və video görüntüləri ictimaiyyətə təqdim olunur. Sözügedən məsələnin, xüsusən də ibtidai istintaq mərhələsində şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsin kimliyinin və görüntüsünün açıqlanmasının hüququayğunluğunu mübahisələndirmək təqsirsizlik prezumpsiyası baxımından əhəmiyyətə malikdir. Qeyd edək ki, ictimaiyyətdə cinayət hadisəsi ilə bağlı adı açıqlanan tutulmuş və ya həbs olunmuş şəxsləri təqsirkar olaraq görmək tendensiyası vardır. Fikrimizcə, bunun qarşısının alınması üçün şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsin şəxsiyyətinin və görüntüsünün bir neçə istisna xaricində yayınlanmasının qadağan edilməsi zərurətdən qaynaqlanır. Fikrimizi əsaslandırmaq üçün bir neçə Avropa dövlətinin qanunvericiliyinə nəzər salaq. Məsələn, İngiltərədə şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsin fotoşəkillərinin çəkilməsinin qarşısını almaq üçün onun başına torba keçirilir.

³ **Üzülmez İ.** “Suçsuzluk Karinesi ve Basın Özgürlüğü”. Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş. MÜ 2003, İstanbul, Hukuk Fakültesi, s. 948

İsveçdə isə qəzetdə dərc olunan xəbər materialında hökm çıxarılanadək şübhəli şəxsin adını çəkmək qadağandır. Bəzi Avropa dövlətlərinin qanunvericiliyində hətta hakimdən ibtidai istintaq mərhələsində şübhəli şəxs barəsində olan məlumatların yayınlanmasının dayandırılmasını, təqsirsizlik prezumpsiyasına hörmət edilməsini tələb etmək hüququ tanınır.

AR qanunvericiliyinə gəlincə, qeyd edək ki, “Media haqqında” AR Qanununun 15-ci maddəsindən aydın olur ki, media subyekti və jurnalist tərəfindən aşağıdakılara yol verilmir:

- şəxsin gizli saxlanmaq şərtilə verdiyi informasiyanın proqram və materiallarda yayılmasına;

- məlumat vermiş şəxsin razılığı olmadan onun şəxsiyyətinin açıqlanmasına;

- təhqiqatçının, müstəntiqin, ibtidai araşdırmaya prosessual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun və ya məhkəmənin icazəsi olmadan ibtidai araşdırma məlumatlarının yayılmasına;

- AR CPM-də nəzərdə tutulmuş qaydada tərtib edilən və “İnformasiya əldə etmək haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq sənədləşdirilmiş informasiya hesab edilən cinayət təqibi üzrə icraat materiallarının surətlərinin olduğu kimi yayılmasına;

- yetkinlik yaşına çatmayan şübhəli, təqsirləndirilən və ya zərər çəkmiş şəxslərin şəxsiyyəti barədə hər hansı məlumatların həmin şəxslərin və onların qanuni nümayəndələrinin razılığı olmadan yayılmasına;

- “Dini ekstremizmə qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 9.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş məlumatların yayılmasına;

- AR İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 388-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş sui-istifadə hallarına.

Şəxsiyyətə dair məlumatların və görüntünün yayınlanması ilə bağlı maraqlı məsələ gizli lent yazılarından istifadə ilə bağlıdır. Yəni jurnalist hər hansı bir hadisəni (məsələn, rüşvət alma faktını və s.) işıqlandırmaq üçün gizli şəkildə çəkilmiş audio və video yazıları, habelə fotosəkilləri yayınlayır ki, qanunla nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla bu hal da təqsirsizlik prezumpsiyasına xələl gətirir. “Media haqqında” AR Qanununun 21-ci maddəsinə görə gizli audio və video yazılardan, foto çəkilişlərindən istifadə etməyə və ya onları yaymağa yalnız aşağıdakı hallarda yol verilir:

- barəsində gizli audio və ya video yazısı, foto çəkilişi aparılmış şəxsin bu materiallardan istifadəyə və ya onların yayılmasına yazılı razılığı varsa, habelə digər şəxsin (şəxslərin) Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası ilə

müəyyən edilmiş hüquq və azadlıqlarının qorunması üçün zəruri tədbirlər görülmüşdürsə;

- məhkəmənin qərarı ilə nümayiş etdirilirsə.

Sözügedən qanunun həmin maddəsinin tələblərini pozaraq gizli audio-video yazılardan, film və foto çəkilişlərindən istifadə olunması və onların yayılması qadağandır.

Ümumiyyətlə, gizli audio-video yazılardan, kino-foto çəkilişindən istifadə olunması və onun yayılması Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə görə məsuliyyətə səbəb olur. Bu isə Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 32-ci maddəsində nəzərdə tutulan şəxsi toxunulmazlıq hüququndan irəli gəlir. Belə ki, həmin maddəyə görə “Hər kəsin şəxsi toxunulmazlıq hüququ vardır” (*birinci hissə*); “Hər kəsin şəxsi və ailə həyatının sirrini saxlamaq hüququ vardır. Qanunla nəzərdə tutulan hallardan başqa, şəxsi və ailə həyatına müdaxilə etmək qadağandır. Hər kəsin şəxsi və ailə həyatına qanunsuz müdaxilədən müdafiə hüququ vardır” (*ikinci hissə*); “Öz razılığı olmadan kimsənin şəxsi həyatı haqqında məlumatın toplanılmasına, saxlanılmasına, istifadəsinə və yayılmasına yol verilmir. Qanunla müəyyən edilmiş hallar istisna olmaqla, heç kəs onun xəbəri olmadan və ya etirazına baxmadan izlənilə bilməz, **video və foto çəkilişinə, səs yazısına** və digər bu cür hərəkətlərə məruz qoyula bilməz” (*üçüncü hissə*); “Hər kəsin yazışma, telefon danışqları, poçt, teleqraf və digər rabitə vasitələri ilə ötürülən məlumatın sirrini saxlamaq hüququna dövlət təminat verir. Bu hüquq qanunla nəzərdə tutulmuş qaydada cinayətin qarşısını almaqdan və ya cinayət işinin istintaqı zamanı həqiqəti üzə çıxarmaqdan ötrü məhdudlaşdırıla bilər” (*dördüncü hissə*); “Qanunla müəyyən edilmiş hallar istisna olmaqla, hər kəs onun haqqında toplanmış məlumatlarla tanış ola bilər. Hər kəsin onun barəsində toplanmış və həqiqətə uyğun olmayan, tam olmayan, habelə qanunun tələbləri pozulmaqla əldə edilmiş məlumatların düzəldilməsini və ya çıxarılmasını (ləğv edilməsini) tələb etmək hüququ vardır” (*beşinci hissə*); Qanunla müəyyən edilmiş hallar istisna olmaqla, üçüncü şəxslər haqqında məlumat almaq məqsədi ilə elektron formada və ya kağız üzərində aparılan informasiya ehtiyatlarına daxil olmaq qadağandır (*altıncı hissə*); Məlumatın aid olduğu şəxsin buna razılığını aşkar ifadə etdiyi hallar, ayrı-seçkiliyə yol verməmək şərtilə anonim xarakterli statistik məlumatların emalı və qanunun yol verdiyi digər hallar istisna olmaqla, informasiya texnologiyalarından şəxsi həyata, o cümlədən əqidəyə, dini və etnik mənsubiyyətə dair məlumatların açıqlanması üçün istifadə edilə bilməz (*yeddiinci hissə*); Fərdi məlumatların dairəsi, habelə onların emalı,

toplanması, ötürülməsi, istifadəsi və mühafizəsi şərtləri qanunla müəyyən edilir (*səkkizinci hissə*).

Media və dövri mətbu nəşrlərin təqsirsizlik prezumpsiyasına riayət etməməsinin ədalət mühakiməsinin obyektivliyini və qərəzsizliyini kölgələyə salma təhlükəsi

Media və dövri mətbu nəşrlərin təqsirsizlik prezumpsiyasına riayət etməməsi ədalət mühakiməsinin obyektivliyinə və qərəzsizliyinə mənfi təsir göstərir.

Məlum olduğu kimi hakimlər məhkəmə prosesində irəli sürülən sübutlara görə qərar verirlər. Başqa sözlə, hökm çıxarırlarkən məhkəmə prosesində təqdim olunmayan dəlillərə istinad oluna bilməz. Lakin media və dövri mətbu nəşrlərin konkret bir cinayət hadisəsi haqqında dəlil əldə etməsi və bu dəlilin hələ məhkəmə istintaqında qiymətləndirilmədən ictimaiyyət qarşısında müzakirə olunması təbii ki, hakimlərin obyektivliyinə və tərəfsizliyinə mənfi təsir edir.

Təəssüflər olsun ki, media və dövri mətbu nəşrlərdə birtərəfli yayınlar, eləcə də qeyri-dəqiq və yarımçıq jurnalist araşdırmalarının hakimlərə xoşagəlməz təsirləri bir çox hallarda təqsirsizlik prezumpsiyasının təqsirlilik prezumpsiyasına çevrilməsinə gətirib çıxarır. Çünki hakim hökm çıxararkən qanunlara əsaslanmaqla yanaşı, media və dövri mətbu nəşrlərdən topladığı məlumatlar sayəsində formalaşan öz hüquq düşüncəsini və vicdani qənaətini də rəhbər tutur. Bu baxımdan medianın birtərəfli yayını, jurnalistlərin qeyri-dəqiq və yarımçıq araşdırması hakimin obyektivliyinə və tərəfsizliyinə nüfuz edir. Amerikada sözügedən məsələyə dair keçirilmiş sınaq təcrübəsi də dediklərimizi təsdiq edir. Belə ki, bu ölkədə səhnələşdirilmiş məhkəmə prosesi təşkil edilərək andlı iclasçıların bir qisminə mühakimə edilən şəxs və cinayət hadisəsi barədə onun təqsirli olmasını əks etdirən birtərəfli, yarımçıq və qeyri-dəqiq məlumatlar, digər andlı iclasçılara isə obyektiv, qərəzsiz və düzgün məlumatlar verilmişdir. Prosesin sonunda andlı iclasçılar arasında edilmiş səsvermədə birtərəfli məlumatlara malik olan andlı iclasçıların digərlərinə münasibətdə şəxsin təqsirli olmasını qəbul etməyə daha yaxın olduqları müşahidə olunmuşdur⁴.

Avropa Məhkəməsinin presedentləri müstəvisində təqsirsizlik prezumpsiyası və məlumat azadlığının qarşılıqlı əlaqəsinə də nəzər salmaq maraqlı olardı. Belə ki, Avropa Məhkəməsi öz qərarlarında ədalət

⁴ N.Centel. "Dürüst Yargılama və Medya Bakımından Demokrasi Kültürü". AÜSBFD, İL, 3-4 (Haziran-Aralık 1994), s. 59; D.Yarsuvat. Kitle İletişim Araçlarının Ceza Adaletine Etkisi. Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ, İstanbul, 1998, s. 59.

mühakiməsi həyata keçirilərkən, eləcə də mediada təqsirli olmağın bəyan edilməsinin, habelə şəxsin barəsində bəraət hökmü çıxsa da, onun təqsirli olmasına dair şübhələrə əsas verən hallara yol verilməsini təqsirsizlik prezumpsiyasının pozulması hesab edir. Bu halları iki qrupa bölə bilərik:

1. Bəraət qərarından sonra təqsirli olmağın bəyan edilməsinin təqsirsizlik prezumpsiyasına təsiri

“Lamanna Avstriyaya qarşı” iş üzrə 10 iyul 2001-ci il tarixli qərar⁵ qeyd olunur ki, ərizəçinin qəsdən adam öldürməyə cəhd, qanunsuz silah gəzdirmə və soyğunçuluq cinayətlərini törətməkdə təqsirli bilindiği işdə andlı iclasçıların qərarı ilə “şübhə təqsirləndirilən şəxsin xeyrinə həll olunur” prinsipi rəhbər tutularaq ona bəraət verilmişdir. Buna görə də o, mühakimə müddətində həbsdə qaldığı müddət üçün kompensasiya tələbi irəli sürmüşdür. Avropa Məhkəməsinin qənaətinə görə kompensasiya tələbini rədd edən bölgə məhkəməsi və apellyasiya məhkəməsinin qərarlarındakı *ifadələr* ərizəçinin bəraətdən sonra təqsirsizliyinə xələl gətirən şübhələrin davam etməsinə əsas verdiyindən təqsirsizlik prezumpsiyası pozulmuşdur.

“Yassar Hussain Birləşmiş Krallığa qarşı” iş üzrə 7 mart 2006-cı il tarixli qərar⁶ bildirilir ki, şahidlərə təzyiq göstərmə cinayətinə görə ittiham olunan ərizəçinin barəsində milli məhkəmə tərəfindən bəraət qərarı verilmişdir. Ərizəçi bəraətdən sonra müdafiə xərclərinin qaytarılması üçün məhkəməyə müraciət etsə də, məhkəmə “iş materiallarında aydın dəlillər və təzyiq etmə ilə bağlı sübutlar vardır” əsası ilə tələbi rədd etmişdir. Daha sonra ərizəçi təqsirsizlik prezumpsiyasının pozulması ilə bağlı Avropa Məhkəməsinə şikayət etmişdir. Məhkəmə **“Daktaras Litvaya qarşı”**, **“Sekanina Avstriyaya qarşı”** işlərə istinad edərək təqsirlilik şübhəsini əks etdirən əsasların təqsirsizlik prezumpsiyasına uyğun olmadığını, nə Konvensiyanın 6.2-ci, nə də ki başqa maddəsində cinayət təqibinə məruz qalan şəxsin bəraət aldıqdan sonra azadlığının məhdudlaşdırılması səbəbinə görə kompensasiya tələb etmək hüququnun nəzərdə tutulmadığını, eləcə də bəraət almış şəxsə müdafiə xərcləri üçün təminat vermədiyini bəyan etmişdir. Lakin Məhkəməyə görə milli məhkəmənin kompensasiya tələbini rədd etməsinə dair qərarındakı *ifadələr* hakimin əslində ərizəçinin təqsirli olması qənaətində olduğunu əks etdirmişdir. Buna görə də Konvensiyanın 6.2-ci maddəsi pozulmuşdur. Lakin qeyd edək ki, **“Daktaras Litvaya qarşı”** iş üzrə

⁵[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{\"fulltext\":\[\"Lamanna\"\],\"documentcollectionid2\":\[\"GRANDCHAMBER\",\"CHAMBER\"\],\"itemid\":\[\"001-59564\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{\)

⁶[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{\"fulltext\":\[\"YassarHussain\"\],\"documentcollectionid2\":\[\"GRANDCHAMBER\",\"CHAMBER\"\],\"itemid\":\[\"001-72664\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{\)

10 oktyabr 2000-ci il tarixli qərarında⁷ Avropa Məhkəməsi sözügedən məsələyə dair fərqli mövqe nümayiş etdirərək təqsirsizlik prezumpsiyasının pozulmadığını bəyan etmişdir⁸. Belə ki, həmin işdə ərizəçi ibtidai istintaq dövründə ona qarşı irəli sürülmüş ittihamın dəlillərinin olmaması iddiası ilə prokurorluqda işə xitam verilməsini tələb etmişdir. Prokuror rədd qərarında ərizəçinin təqsirinin şahid ifadəsi, video və audio yazı, habelə digər dəlillərlə “*sübut edilməmiş*” (“*proved*”) olduğunu qeyd etmişdir. Avropa Məhkəməsinin mövqeyi belə olmuşdur ki, həmin qərarda bu sözün işlədilməsi ərizəçinin təqsirinin dəlillərlə prokuror tərəfindən müəyyən edilməsi məsələsi ilə bağlı deyildir. Buradakı ifadə tərzı təqsirliliyə dair dəlillərin ərizəçinin mühakimə olunmasına haqq qazandırılıb-qazandırılmaması ilə əlaqədardır. Buna görə də prokurorun işlətdiyi həmin söz Konvensiyanın 6.2-ci maddəsini pozmur.

2. Mediada təqsirli olmağın bəyan edilməsinin təqsirsizlik prezumpsiyasına təsiri

“*Allenet de Ribemont Fransaya qarşı*” iş üzrə 10 fevral 1995-ci il tarixli qərarda⁹ Avropa Məhkəməsi təqsirsizlik prezumpsiyasının pozulduğunu təsdiq etmişdir. İşin mahiyyəti ondan ibarət idi ki, ölkə daxilində ərizəçinin işi üzrə cinayət araşdırması aparmağa məsul olan iki yüksək rütbəli polis məmuru onun həbsindən az sonra keçirilən mətbuat konfransında hələ şəxsə ittiham elan edilmədiyi halda, ərizəçinin adam öldürmə cinayətinin təhrikçisi olduğunu elan etmişdi. İşlə bağlı Avropa Məhkəməsi onu bildirmişdi ki, ərizəçiyə qarşı “hər hansı cinayət ittihamı irəli sürülərkən” 6-cı maddənin 2-ci bəndi məhkəmələrdən əlavə digər dövlət orqanlarına da şamil olunur. Ərizəçinin təqsirkar olması barədə bəyanat polis əməkdaşı tərəfindən hər hansı dəqiqləşdirmə və qeyd-şərt bildirilmədən verilmişdi və faktlara səlahiyyətli məhkəmə tərəfindən qiymət verilməmişdən qabaq ictimaiyyəti ərizəçinin təqsirkar olduğuna inanmağa təhrik etmişdi¹⁰.

⁷[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"fulltext":\["Daktaras"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-58855"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{)

⁸ Qeyd edək ki, sözügedən işdə Konvensiyanın 6.2-ci maddəsinin pozulmaması nəticəsinə gəlinə də, 6.1-ci maddənin pozulması qənaətinə gəlinib bu pozuntunun müəyyən edilməsi faktının özünün ərizəçinin məruz qaldığı mənəvi ziyana görə yetərli kompensasiya təşkil etməsi bildirilmişdir.

⁹[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"fulltext":\["AllenetdeRibemont"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-57914"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{)

¹⁰ M.Nula., H.Katarina. Ədalətli məhkəmə araşdırması hüququ. İnsan hüquqları haqqında Avropa Konvensiyasının 6-cı maddəsinin tətbiqinə dair məlumat kitabçası. 2001, s. 77.

Məhkəmə sözügedən qərarla onu da bildirmişdir ki, xüsusilə sensasiyaya səbəb olan hadisələr barədə ictimaiyyətin məlumatlandırılması zamanı təqsirsizlik prezumpsiyasına əməl olunub-olunmaması məsələsi polis orqanı və ittiham tərəfinin informasiya verərkən seçdikləri ifadələrdən asılıdır.

“Butkevicius Litvaya qarşı” iş üzrə 26 mart 2002-ci il tarixli qərarla¹¹ bildirilmişdir ki, respublikanın baş prokuroru Litvanın sabiq müdafiə naziri və deputatı olmuş ərizəçi haqqında onun təqsirliliyinə dair bir qəzetə verdiyi müsahibədə təqsirləndirilən şəxsin *“təqsirli olmasının qəti dəlilləri”*ndən bəhs etmiş, iki gün sonra isə onun hərəkətini açıq şəkildə *“dələduzluğa cəhd”* kimi xarakterizə etmişdir. Parlamentin sədri isə mətbuat konfransındakı açıqlamasında ərizəçi barədə *“rüşvət alan”* ifadəsini işlətməmişdir. Avropa Məhkəməsi **“Daktaras Litvaya qarşı”** işə istinad edərək məhkəmə mərhələsindən əvvəl təqsirləndirilən şəxslərlə bağlı açıqlamalar edərkən ifadə və termin seçiminin əhəmiyyətini vurğulamış, təqsirsizlik prezumpsiyasının pozulub-pozulmadığını hər hadisənin fərdi qaydada qiymətləndirilməsi nəticəsində müəyyən edilməli olmasını bildirmişdir. Məhkəməyə görə baş prokuror və parlament sədrinin işlətdiyi ifadələr ictimaiyyətin ərizəçinin təqsirliliyinə olan inamını artırmağa və səlahiyyətli qurumların hadisəyə qabaqcadan hüquqi qiymət verməyinə səbəb olmuşdur. Buna görə də Konvensiyanın 6.2-ci maddəsi pozulmuşdur.

“Lavents Latviyaya qarşı” iş üzrə 28 noyabr 2002-ci il tarixli qərarla¹² Avropa Məhkəməsi qeyd etmişdir ki, məhkəmə araşdırması yekunlaşmamış hakimlərin mətbuata verdiyi açıqlamalarda şəxsin təqsirkar olduğu bildirilsə, bu halda Konvensiyanın 6-cı maddəsi pozulmuş olur.

Məhkəmə öz qərarlarında onu da vurğulamışdır ki, dövlət orqanı əhaliyə təhqiqat və istintaq barədə məlumat verdikdə və bununla da şübhəli bilinən şəxsin adını çəkdikdə, yaxud şəxsin həbs olunduğunu və ya təqsirini boynuna aldığı təsdiqlədikdə təqsirsizlik prezumpsiyası pozulmuş hesab edilmir, çünki həmin bəyanatlar hələ təqsirli şəxsin etirafı kimi qəbul edilmir. Təsədüfi deyil ki, **İsveçrəyə qarşı işdə** ərizəçi iddia edirdi ki, televiziya da söylədiyi bəzi fikirlərlə federal məsləhətçi onun Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 2-ci bəndində nəzərdə tutulan təqsirsiz sayılmaq hüququnu pozub. Komissiya isə bu məsələ ilə bağlı aşağıdakıları bildirmişdir: “Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 2-ci bəndində nəzərdə tutulan təqsirsizlik

¹¹ [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"itemid":\["001-64903"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{)

¹² [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"fulltext":\["Lavents"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-65362"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{)

prezumpsiyası ilk növbədə istənilən cinayət icraatına münasibətdə tətbiq edilən prosedura təminatını nəzərdə tutur ... Lakin Komissiyanın fikrincə, onun tətbiq dairəsi bu çərçivədən kənara çıxır. Bu maddədə formulə edilmiş təməl prinsip hər bir kəsi, dövlətin vəzifəli şəxslərinin onunla cinayət törətməkdə təqsirli olan şəxs kimi rəftar etməsindən, bu fakt səlahiyyətli məhkəmə tərəfindən müəyyən edilənə qədər müdafiə edir. *Deməli, dövlətin vəzifəli şəxsləri hər hansı şəxsin cinayət əməlinə görə məsuliyyət daşdığını, bu məsələ məhkəmə tərəfindən təsdiq edilənə qədər elan etdikdə, 6-cı maddənin 2-ci bəndini pozmuş olurlar. Əlbəttə, bu, o demək deyil ki, hakimiyyət orqanları cinayət təqibi barədə ictimaiyyətə məlumat verməməlidirlər. Onlar şübhələrin olmasını, müvafiq şəxslərin həbs edilməsini, həmin şəxslərin öz təqsirlərini etiraf etdiklərini və s. bəyan edərkən 6-cı maddənin 2-ci bəndini pozurlar.* Eyni zamanda, hər hansı bir şəxsi rəsmi şəkildə təqsirli elan etmə yolverilməzdir”¹³.

Beləliklə, dediklərimizi yekunlaşdırsaq, o qənaətə gələ bilərik ki, məlumat azadlığı ilə təqsirsizlik prezumpsiyasından qaynaqlanan şərəf və ləyaqəti qorumaq hüququ arasında incə bir cizgi vardır və bu məsələyə dair qanunvericiliyin tələblərinə riayət edilməsi məlumat azadlığından istifadə edərkən təqsirsizlik prezumpsiyasına riayət edilməsinə gətirib çıxarar.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat və internet resurslarının siyahısı

1. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsi. Bakı, Hüquq Yayın Evi, 2022
2. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Prosessual Məcəlləsi. Bakı, Hüquq Yayın Evi, 2022
3. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. Bakı, Hüquq Yayın Evi, 2022
4. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi. Bakı, Hüquq Yayın Evi, 2022
5. “Media haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, Hüquq Yayın Evi, 2022
6. Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi. Şərhlər, normativ aktlar və faktlar. Bakı, 2002, s. 173
7. Centel N. “Dürüst Yargılama və Medya Bakımından Demokrasi Kültürü”. AÜSBFD, İL, 3-4 (Haziran-Aralık 1994), s. 59;

¹³ Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi. Şərhlər, normativ aktlar və faktlar. Bakı, 2002, s. 173.

D.Yarsuvat. Kitle İletişim Araçlarının Ceza Adaletine Etkisi. 1998, Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ, İstanbul

8. Güneş S. Teori ve Uygulamada Kişi Özgürlüğü ve Güvencesi. İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları, 1998

9. M.Nula., H.Katarina. Ədalətli məhkəmə araşdırması hüququ. İnsan hüquqları haqqında Avropa Konvensiyasının 6-cı maddəsinin tətbiqinə dair məlumat kitabçası. 2001

10. Neuling Christian-Alexander. Ceza Adaleti ve Medya-Hazırlık Soruşturmasında Medya Aleniliği Mi Yoksa “Adli Susma Yükümlüğü Mü?” (Çev. Yener Ünver), in: Özel Yaşam Medya ve Ceza Hukuku, Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi 7, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2007

11. Üzülməz İ. “Suçsuzluk Karinesi ve Basın Özgürlüğü”. Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş. MÜ 2003, İstanbul, Hukuk Fakültesi

12. Üzülməz İ. Türk hukukunda Suçsuzluk karinesi ve Sonuçları. Türkiye Barolar Birliği Dergisi. Yıl 18. 58 (Mayıs-Haziran 2005)

13. Yarsuvat D. Kitle İletişim Araçlarının Ceza Adaletine Etkisi. İstanbul, 1998, Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ

14. Zafer H. “Medya Özgürlüğü ve Adil Haberlerin Verilişi”, İstanbul, Marmara Hukuk Fakültesi, 1999

15. [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"fulltext":\["Lamanna"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER"\],"CHAMBER"},"itemid":\["001-59564"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{)

16. [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"fulltext":\["YassarHussain"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER"\],"CHAMBER"},"itemid":\["001-72664"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{)

17. [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"fulltext":\["Daktaras"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER"\],"CHAMBER"},"itemid":\["001-58855"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{)

18. [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"fulltext":\["AllenetdeRibemont"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER"\],"CHAMBER"},"itemid":\["001-57914"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{)

19. [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"itemid":\["001-64903"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{)

20. [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"fulltext":\["Lavents"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER"\],"CHAMBER"},"itemid":\["001-65362"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{)

HAKİMLƏRİN MİLLİ VƏ BEYNƏLXALQ QURUMLARINDA

Hakimlərin intizam məsuliyyətinə cəlb olunmaları ilə bağlı Məhkəmə-Hüquq Şurasının 2022-ci ilin ikinci yarısında baxdığı bir sıra işlər haqqında

Bülletenin bu sərlovhəsinin əsas məqsədlərindən biri hakimləri Məhkəmə-Hüquq Şurasının intizam icraatı üzrə çıxarılmış qərarları ilə müntəzəm olaraq tanış etməkdən ibarətdir. Hakimlərin intizam məsuliyyətinə cəlb olunmaları ilə bağlı qərarların digər hakimlərin nəzərinə çatdırılmasının zəruriliyi, xüsusilə intizam tənbehlərinə səbəb olan pozuntular barədə hakim korpusunun məlumatlandırılmasının vacibliyi hakimlərin statusuna aid beynəlxalq hüquqi sənədlərdə də öz əksini tapmışdır. Hesab edirik ki, bu yolla həm hakimlərin özünüidarəsi sahəsində şəffaflıq prinsipi təmin olunur, həm də eyni pozuntuların digər hakimlər tərəfindən törədilməsi hallarının qarşısı alınmış olur. Bu məqsədlərdən çıxış edərək Bülletenin hazırkı buraxılışında 2022-ci ilin ikinci yarısında Məhkəmə-Hüquq Şurasının intizam icraatı üzrə qəbul etdiyi bir sıra qərarlar barəsində ümumiləşdirilmiş məlumatları və buna dair müvafiq təhlili muxtar respublika hakimlərinin diqqətinə çatdırmaq istərdik.

2022-ci ilin ikinci yarısında Məhkəmə-Hüquq Şurası tərəfindən 18 hakim barəsində intizam icraatı başlanılmış, həmin intizam icraatları üzrə 18 hakimin intizam məsuliyyətinə cəlb olunması haqqında qərar qəbul edilmişdir. Bu qərarlar Məhkəmə-Hüquq Şurasının 11 oktyabr, 07 dekabr və 09 dekabr 2022-ci il tarixli iclaslarında qəbul olunmuşdur. Həmin qərarlar əsasında intizam icraatı başlanılan hakimlərdən 3 nəfər Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin, 3 nəfər Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin, 3 nəfər Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin, 1 nəfər Bakı Şəhəri Sabunçu Rayon Məhkəməsinin, 1 nəfər Bakı Şəhəri Qaradağ Rayon Məhkəməsinin və 1 nəfər Abşeron Rayon Məhkəməsinin hakimlərinə töhmət verilmişdir.

Barəsində intizam icraatı başlanılmış 3 nəfər Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin və 1 nəfər Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin hakiminə irad tutulmuşdur.

1 nəfər Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi barəsində başlanılmış intizam icraatına müzakirə ilə kifayətlənməklə xitam verilmişdir.

1 nəfər Bakı Şəhəri Sabunçu Rayon Məhkəməsinin hakiminin səlahiyyətlərinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi barədə qanunla müəyyən

edilmiş qaydada Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təklif verilmişdir.

1 nəfər Quba Rayon Məhkəməsinin və 1 nəfər Salyan Rayon Məhkəməsinin hakimlərinin iş yerlərinin dəyişdirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə müraciət olunmuşdur.

İntizam icraatının başlanmasına 8 halda Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin, 3 halda Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin, 4 halda Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin, 2 halda Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin və 1 halda Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi və Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin müraciətləri əsas olmuşdur.

14 halda intizam icraatının başlanmasına səbəb işlərə baxılarkən qanunvericiliyin tələblərinin dəfələrlə və kobudcasına pozulması, 3 halda əmək və icra intizamı haqqında qanunvericiliyin tələblərinin, 2 halda “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” Qanunun 9.3.12-ci (fiziki və ya hüquqi şəxslərə hüquqlarının və qanuni mənafelərinin həyata keçirilməsində süni maneələr yaratmaq) maddəsində göstərilən hüquqpozmaların pozulması olmuşdur.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının 11 oktyabr 2022-ci il tarixli qərarından görünür ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin 1(101)-144/2021 sayılı, 08 oktyabr 2021-ci il tarixli hökmü ilə (sədrlik edən hakim İlham Mahmudov, hakimlər Mirzə Xankişiyev və Faiq Qəniyev) Tağıyev Həsən Mərdan oğlu AR Cinayət Məcəlləsinin 120.2.4 və 228.4-cü maddələri ilə nəzərdə tutulan cinayət əməlini törətməkdə təqsirli bilinərək, ona Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 120.2.4-cü maddəsi ilə 17 (on yeddi) il 9 (doqquz) ay müddətə azadlıqdan məhrumetmə cəzası, AR Cinayət Məcəlləsinin 228.4-cü maddəsi ilə 1 (bir) il müddətə azadlıqdan məhrumetmə cəzası təyin edilmiş, Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 66.3-cü maddəsinə əsasən təyin olunmuş cəzaları qismən toplamaq yolu ilə qəti olaraq Tağıyev Həsən Mərdan oğlunun üzərində 18 (on səkkiz) il müddətə azadlıqdan məhrumetmə cəzası saxlanılmış, mərhum Yusifov Zaur Əli oğlu Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 120.2.1 və 120.2.4-cü maddələri ilə nəzərdə tutulan cinayətlərin törədilməsində təqsirliliyi sübuta yetirilmədiyindən ona, həmin maddələrlə bəraət verilmişdir.

Hökmdən ittihamçı prokuror tərəfindən apellyasiya protesti, zərərçəkmiş şəxsin hüquqi varisi tərəfindən və təqsirləndirilən şəxs Tağıyev Həsən Mərdan oğlunun müdafiəçisi tərəfindən apellyasiya şikayətləri verilmişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin 1(103)-140/2022 sayılı, 15 aprel 2022-ci il tarixli qərarı ilə apellyasiya protesti və apellyasiya şikayətləri qismən

təmin edilmiş, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin 1(101)-144/2021 sayılı, 08 oktyabr 2021-ci il tarixli hökmü ləğv edilmiş, Tağıyev Həsən Mərdan oğlu AR Cinayət Məcəlləsinin 120.2.1, 120.2.4-cü maddələri ilə təqsirli bilinmiş və ona 18 (on səkkiz) il müddətə azadlıqdan məhrumetmə cəzası təyin edilmiş, Tağıyev Həsən Mərdan oğlu Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 75-ci maddəsinə əsasən cinayət məsuliyyətinə cəlbətmə müddəti keçdiyindən həmin Məcəllənin 228.4-cü maddəsi ilə təqsirli bilinmiş, cinayət məsuliyyətindən azad edilmiş, Tağıyev Həsən Mərdan oğluna təyin edilmiş cəzanın çəkilməsinin əvvəli 09 may 2019-cu il tarixdən hesab edilmiş, onun cəzasının ilk 3 (üç) ilini həbsdə, qalan hissəsini isə ciddi rejimli cəzaçəkmə müəssisəsində çəkməsi, mərhum təqsirləndirilən şəxs Yusifov Zaur Əli oğlu Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 120.2.1, 120.2.4-cü maddələri ilə təqsirli bilinmiş, öldüyü üçün ona cəza təyin edilməmişdir.

Birinci instansiya məhkəməsi təqsirləndirilən Yusifov Zaur Əli oğlunun barəsində bəraət hökmü çıxararkən, onun cinayəti törətməsinə dair yetərli sübutların olmamasına əsaslanmışdır.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi belə qənaətə gəlmişdir ki, birinci instansiya məhkəməsi işin araşdırılmasına birtərəfli yanaşmış, işin hallarının geniş araşdırılmasında sanki maraqlı olmamışdır. Tağıyev Həsən Mərdan oğlunun istintaq zamanı, məhkəmə iclasında verdiyi ifadələr arasında kifayət qədər ziddiyyətlərin olmasına baxmayaraq, ifadələrin elan edilməklə tədqiqi aparılmamışdır. Məhkəmə Həsən Tağıyevin hadisənin onun tərəfindən tək törədilməsi ilə bağlı ifadələrini əsas götürərkən, istintaq zamanı ona təzyiqlərin olduğuna əsaslanmışdır.

Məhkəmə kollegiyası qeyd etmişdir ki, birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən işin hallarının tam, hərtərəfli və obyektiv araşdırılması təmin edilməmiş və nəticə etibarilə xüsusilə ağır cinayət işi üzrə əsassız bir hökm çıxarılmışdır.

Bundan başqa, müəyyən edilmişdir ki, sədrlik edən hakim İlham Mahmudov, hakimlər Mirzə Xankişiyev və Faiq Qəniyev tərəfindən hazırkı cinayət işinə baxılarkən cinayət və cinayət prosessual qanunvericiliyinin tələbləri kobud şəkildə pozulmuşdur.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin məhkəmə tərkibi xüsusilə qeyd etmişdir ki, iş üzrə sədrlik edən hakim İlham Mahmudov prosessual tələblərin dürüst icrasına qətiyyən diqqət yetirməmiş, işin prosessual xronologiyasını düzgün əks etdirməmiş və prosessual tələblərdən irəli gələn

zəruri hərəkətlərin edilməsinə açıq şəkildə saymazıyana münasibət bəsləmişdir.

Belə ki, cinayət işinin materialları öyrənilərkən müəyyən edilmişdir ki, məhkəmə baxışının 07 sentyabr 2021-ci il tarixə salınmış iclasının protokolu cinayət işinin materiallarına əlavə edilməmiş və cinayət işinin materiallarına 07 sentyabr 2021-ci il tarixdə həmin işə heç bir aidiyyəti olmayan təqsirləndirilən Əliyev Nicat Natiq oğlunun Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 234.4.1, 234.4.2, 234.4.3-cü maddələri ilə təqsirləndirilməsinə dair iş üzrə məhkəmə iclasının baxış protokolu tikilmişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin 26 noyabr 2021-ci il tarixli ilkin baxış qərarı ilə apellyasiya protesti, apellyasiya şikayətləri məhkəmə baxışının 07 sentyabr 2021-ci il tarixli məhkəmə iclasının protokolu cinayət işinin materiallarına əlavə edilmədiyindən hərəkətsiz saxlanılmış, yol verilmiş pozuntuların aradan qaldırılması üçün 10 (on) günlük müddət müəyyən edilməklə cinayət işi birinci instansiya məhkəməsinə qaytarılmışdır.

Məhkəmə iclas protokolundan görünür ki, 03 avqust 2021-ci il tarixdə yeni dövlət ittihamçısı Mehrəliyev Cövdət Sərvət oğlu işə qoşulmuş, onun işlə tanış olması ilə bağlı vəsatəti təmin edilməklə məhkəmə baxışı 17 avqust 2021-ci il tarixə təxirə salınmışdır. Yeni dövlət ittihamçısı Cövdət Mehrəliyev prosesə yeni qoşulmasına baxmayaraq, məhkəmə kollegiyası işə baxan hakimi, hakimləri və bütün məhkəmə tərkibini, məhkəmə iclas katibini elan etməklə etiraz məsələlərini həll etməmiş və bununla da Cinayət Prosessual Məcəllənin 109, 116-cı maddələrinin tələbləri pozulmuşdur.

27 aprel 2021-ci il tarixdə təqsirləndirilən şəxslərin gətirilməmələri ilə bağlı məhkəmə baxışı 02 iyun 2021-ci il tarixə təxirə salınmış, 02 iyun 2021-ci il tarixdə təqsirləndirilən şəxslərin yenidən gətirilməmələri ilə bağlı məhkəmə baxışı 17 iyun 2021-ci il tarixə təxirə salınmışdır.

25 iyun 2021-ci il tarixdə müdafiəçilər Bəylər Məmişovun və Ceyhun Yusifovun gəlməmələri ilə bağlı onların iştiraklarını təmin etmək üçün məhkəmə baxışı 20 iyul 2021-ci il tarixə təxirə salınmışdır.

İş materiallarından görünür ki, gəlməyən müdafiəçilərin iştirakını təmin etmək üçün hər hansı bir tədbir görülməmiş (məktub belə yazılmamış) və 20 iyul 2021-ci il tarixdə müdafiəçilər Bəylər Məmişov və Ceyhun Yusifovun yenidən gəlməməsi ilə bağlı onların iştirakını təmin etmək üçün məhkəmə baxışı 03 avqust 2021-ci il tarixə təxirə salınmışdır.

Göründüyü kimi birinci instansiya məhkəmə kollegiyası məhkəmə baxışının vaxtında keçirilməsi, iş üzrə süründürməçiliyin qarşısının alınması

üçün zəruri tədbirlər görməmiş və tərəflərindən cinayət işinə ağlabatan müddətdə baxılması təmin edilməmişdir.

Beləliklə, süründürməçilik nəticəsində qeyd edilən cinayət işinə 1 (bir) il 5 (beş) ay müddətində baxılmışdır.

Eyni zamanda, müəyyən edilmişdir ki, iş materiallarının tam və hərtərəfli araşdırılmasına, işin hallarının lazımi qaydada tədqiq edilməsinə tərkibə sədrlik edən hakim İlham Mahmudov tərəfindən tamamilə biganə yanaşılmışdır.

Belə ki, 17 avqust 2021-ci il tarixdə təqsirləndirilən şəxs Yusifov Zaur Əli oğlu dindirilmiş və onun məhkəmə iclas protokoluna yazılmış 3 (üç) səhifədən ibarət ifadəsi ittiham aktında olduğu kimi qeyd edilmişdir. Təqsirləndirilən şəxs Yusifov Zaur Əli oğlunun istintaq zamanı vermiş olduğu 3 (üç) səhifədən ibarət ifadəsini məhkəmə iclasında sözbəsöz eyni ilə təkrarlamaqla ifadə verməsi sadəcə mümkünsüzdür.

Növbəti məhkəmə iclaslarından biri 07 sentyabr 2021-ci il tarixdə, saat 12:00-da başlamış və sənədlərin elan edilməsi ilə davam etdirilmişdir. 07 sentyabr 2021-ci il tarixli məhkəmə iclas protokolundan görünür ki, məhkəmə iclasına sədrlik edən tərəfindən işə aid olmayan 7 rəy - məhkəmə-tibbi ekspertizasının 50 nömrəli, məhkəmə-tibbi ekspertizasının 371 nömrəli, məhkəmə-tibbi kriminalistik ekspertizasının 167/2019 nömrəli MTKŞ, məhkəmə-tibbi bioloji ekspertizasının 246/2019 MTBŞ, məhkəmə-əmtəəşünaslıq ekspertizasının 15227/15228 nömrəli, məhkəmə-əmtəəşünaslıq ekspertizasının 19134 nömrəli, məhkəmə-psixoloji ekspertizasının 786 nömrəli rəyləri oxunub elan edilmişdir. Cinayət işinin materiallarında qeyd olunan belə rəylər ümumiyyətlə yoxdur. İş üzrə 19 ekspertiza təyin olunaraq müvafiq rəylər alınsa da, məhkəmə iclasında cəmi 16 rəy elan olunmaqla tədqiq olunmuş, 3 rəy ümumiyyətlə araşdırılmamışdır.

Daha sonra, məhkəmə iclasında məhkəmə-tibbi ekspertizasının 11 iyun 2019 tarixli 773 sayılı rəyi, məhkəmə-ballistik ekspertizasının 07 iyun 2019 tarixli, 13234 sayılı rəyi və məhkəmə-əmtəəşünaslıq ekspertizasının 07 oktyabr 2019 tarixli, 23332 sayılı rəyi ümumiyyətlə elan olunmaqla tədqiq olunmamışdır. Halbuki, hökmə həmin rəylərə sübut kimi istinad edilmişdir.

Məhz qeyd olunanlara əsaslanaraq məhkəmə kollegiyası belə qənaətə gəlmişdir ki, yuxarıda təsvir edilmiş nöqsanlarla Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsi tərəfindən hazırkı iş üzrə qəbul edilmiş 1(101)-144/2021 sayılı, 08 oktyabr 2021-ci il tarixli hökmü Cinayət Prosesual Məcəlləsinin 349.5-

ci maddələrinin tələblərinə uyğun olan, yəni qanuni, əsaslandırılmış və ədalətli məhkəmə aktı hesab etmək olmaz.

Bundan əlavə, məhkəmə kollegiyası qeyd etmişdir ki, məhkəmə baxışı 07 sentyabr 2021-ci il tarixdə, saat 13:00-da başa çatmışdır.

Məhkəmə kollegiyasının qənaətinə görə 07 sentyabr 2021-ci il tarixdə məhkəmə baxışında (07 sentyabr 2021-ci il tarixdə, saat 12:00-da başlamış və 07 sentyabr 2021-ci il tarixdə, saat 13:00-da başa çatmış) 10 cilddən ibarət olan xüsusilə ağır cinayət üzrə sənədlərin elan edilməsi ağılabatan müddət baxımından mümkünsüz görünür. 08 oktyabr 2021-ci il tarixdə təqsirləndirilən şəxs Yusifov Zaur Əli oğlu son söz söyləmiş və məhkəmə müşavirə otağına getmiş və qayıdaraq hökmü elan etmişdir.

Məhkəmə iclas protokolundan görünür ki, məhkəmə baxışı 08 oktyabr 2021-ci il tarixə, saat 14:35-ə təxirə salınmış və 08 oktyabr 2021-ci il tarixdə isə məhkəmə baxışı 15:25-də başa çatmışdır.

08 oktyabr 2021-ci il tarixli məhkəmə baxışında isə təqsirləndirilən şəxs Yusifov Zaur Əli oğlu son söz söyləmiş, məhkəmə 10 cilddən ibarət xüsusi ilə ağır cinayət işi üzrə müşavirəyə getmiş və qayıdaraq (cəmi 50 dəqiqə) 51 səhifədən ibarət hökmü elan etmişdir.

Bütün bunlar, məhkəmə tərkibinin işə formal yanaşmasının göstəricisidir.

Bundan əlavə, birinci instansiyanın məhkəmə tərkibi tərəfindən qüvvədə olan cinayət prosessual qanunvericiliyin tələbləri kobud şəkildə pozularaq, təqsirləndirilən şəxs Tağıyev Həsən Mərdan oğlunun Cinayət Məcəlləsinin 228.4-cü maddəsi ilə nəzərdə tutulan cinayət əməllərini törətdiyi 09 may 2019-cu il tarixdən, iki ildən artıq müddət, yəni cinayət məsuliyyətinə cəlb etmə müddəti keçməsinə baxmayaraq, onu həmin maddə ilə təqsirli bilməklə cəza təyin etmişdir.

Halbuki, Tağıyev Həsən Mərdan oğlu Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 75-ci maddəsinə əsasən cinayət məsuliyyətinə cəlbətmə müddəti keçdiyindən həmin Məcəllənin 228.4-cü maddəsi ilə təqsirli bilinməli və cinayət məsuliyyətindən azad edilməli idi.

Bundan başqa, işə baxan məhkəmə tərkibi tərəfindən cinayət işində təqsirləndirilən şəxs Tağıyev Həsən Mərdan oğlunun verdiyi ifadələr arasında ziddiyyətlərin olmasına baxmayaraq, Cinayət Prosessual Məcəlləsinin 327-ci maddəsinin tələblərinə əməl edilərək, həmin ifadələrin elan edilməklə araşdırılması təmin edilməmişdir.

Məhkəmə kollegiyası, həmçinin qeyd etmişdir ki, birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən hökmün məzmununa aid tələblər də pozulmuşdur.

Belə ki, Azərbaycan Respublikası Cinayət Prosessual Məcəlləsinin 353.3.4-cü maddəsinin tələbləri (bəraət almış şəxsə cinayət təqibi orqanlarının qanunsuz hərəkətləri nəticəsində vurulmuş ziyanın ödənilməsi) hökmdə göstərilməmişdir.

Yuxarıda qeyd edilən hərəkətləri ilə Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimləri Mahmudov İlham Ağa oğlu, Xankişiyev Mirzə Aslan oğlu və Qəniyev Faiq Əsəd oğlu Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 60-cı (hüquq və azadlıqların məhkəmə təminatı) və 127-ci (ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsinin əsas prinsipləri və şərtləri), “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunun 4-cü (məhkəmələrdə işlərə baxılması) və 99-cu (hakimlərin vəzifələri) maddələrinin, həmçinin Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin və Azərbaycan Respublikası Cinayət Prosessual Məcəlləsinin tələblərinə əməl etməməklə kobud pozuntulara yol vermişlər.

Bundan başqa, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi Mahmudov İlham Ağa oğlunun fəaliyyətində onun icraatında olan cinayət işləri üzrə mütəmadi olaraq qanunsuz və əsassız qərarlar qəbul edilməsi halları müəyyən olunmuşdur.

Belə ki, Əliyev Nicat Natiq oğlunun Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 234.4.1, 234.4.2, 294.4.3, 240.3.2-ci maddələri ilə təqsirləndirilməsinə dair cinayət işinə hakim Mahmudov İlham Ağa oğlunun sədrliyi ilə baxılaraq, ona 8 il müddətinə azadlıqdan məhrumetmə cəzası təyin olunmuşdur. Həmin hökmdən narazı qalan məhkum edilmiş şəxsin müdafiəçisi Əliyeva Pürzə Əbülfəz qızı apellyasiya şikayəti verərək, hökmün ləğv edilməsini və Əliyev Nicat Natiq oğlunun CM-in 234.1-ci maddəsi ilə təqsirləndirilməsinə dair qərar qəbul edilməsini xahiş etmişdir.

Hökmdən eyni zamanda dövlət ittihamçısı Azadəliyev Seyhun Cəbrayıl oğlu apellyasiya protesti verərək hökmün məhkuma təqsirli bilindiylə cinayətlərin hər birinə görə, eləcə də cinayətlərin məcmusu üzrə daha ağır qəti cəza təyin edilməklə dəyişdirilməsini xahiş etmişdir. Apellyasiya protesti onunla əsaslandırılmışdır ki, işə baxan məhkəmə kollegiyası təqsirləndirilən şəxs Əliyev Nicat Natiq oğlunun cəzasını yüngülləşdirən yeganə hal kimi onun himayəsində bir azyaşlı uşağının olmasını nəzərə almışdır. Cinayət Prosessual Məcəllənin 139-cu maddəsinə görə cəzanı yüngülləşdirən hallar sübut edilməli hallar siyahısına daxil edilmişdir. Yuxarıda göstərilən cəzanı yüngülləşdirən halla bağlı təkcə onu qeyd etmək kifayətdir ki, Nicat Əliyev subaydır, ailə qurub boşanmamış, nə də kimsə onun himayəsinə öz azyaşlı uşağını verməmişdir. Odur ki, məhkəmə

kollegiyası mövcud olmayan yüngülləşdirən halı təqsirləndirilən şəxsə şamil etməklə yanlışlığa yol vermişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin cinayət Kollegiyasının 04 may 2022-ci il tarixli, 1(103)-136/2022 sayılı qərarı ilə dövlət ittihamçısı Azadəliyev Seyhun Cəbrayıl oğlu tərəfindən verilmiş apellyasiya protesti və məhkum edilmiş şəxsin müdafiəçisi Əliyeva Pürzə Əbülfəz qızı tərəfindən verilmiş apellyasiya şikayəti təmin edilməmiş, Əliyev Nicat Natiq oğlunun CM-in 234.4.1, 234.4.2, 234.4.3, 240.3.2-ci maddələri ilə məhkum olunmasına dair Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin 29 sentyabr 2021-ci il tarixli, 1(101)1198/2021 sayılı hökmü verilmiş apellyasiya protestinə və apellyasiya şikayətinə münasibətdə dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Cinayət işi üzrə apellyasiya baxışı zamanı məlum olmuşdur ki, həmin hökmün dövlət ittihamçısına təqdim olunmuş surətində məhkəmə CM-in 59.1.4-cü maddəsinə əsasən təqsirləndirilən şəxs Əliyev Nicat Natiq oğlunun himayəsində azyaşlı övladının olmasını onun cəzasını yüngülləşdirən hal kimi nəzərə almış, lakin cinayət işinin materiallarında olan və müdafiə tərəfinə təqdim edilmiş hökmdə isə Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 59-cu maddəsinə əsasən təqsirləndirilən şəxs Əliyev Nicat Natiq oğlunun əməlinə onun cəzasını yüngülləşdirən halların müəyyən olunmaması qeyd olunmuşdur.

İş materialları ilə müəyyən olunur ki, məhkum edilmiş şəxs Əliyev Nicat Natiq oğlu subaydır və onun himayəsində azyaşlı uşağı yoxdur.

Göründüyü kimi, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin 1(101)-1198/2021 sayılı işi üzrə sədrlik edən hakim Mahmudov İlham Ağa oğlu tərəfindən cinayət-prosessual normaları kobud şəkildə pozularaq bir iş üzrə iki fərqli hökm çıxarılmışdır.

Bundan əlavə, Şəmiyev Naib Qabil oğlunun CM-in 126.1-ci maddəsi ilə təqsirləndirilməsinə dair cinayət işinə hakim Mahmudov İlham Ağa oğlunun sədrliyi ilə baxılaraq, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin 22 sentyabr 2020-ci il tarixli 1(101)586/2020 nömrəli hökmü ilə təqsirləndirilən şəxsin əməli CM-in 126.1-ci maddəsindən CM-in 131-ci maddəsinə tövsif edilərək, həmin maddə ilə ona 8 ay müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası təyin edilmişdir. Hökmdən dövlət ittihamçısı tərəfindən verilmiş apellyasiya protesti Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin cinayət Kollegiyasının 26 noyabr 2020-ci il tarixli 1(103)-1211/2020 nömrəli hökmü ilə təmin edilərək, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin 22 sentyabr 2020-ci il tarixli 1(101)-586/2020 nömrəli hökmü ləğv edilmiş, apellyasiya məhkəməsinin qeyd olunan hökmü ilə Şəmiyev Naib Qabil oğlu CM-in 126.1-ci maddəsi

ilə təqsirli bilinərək 3 il müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmişdir. CM-in 69.3-cü maddəsinə əsasən Şəmiyev Naib Qabil oğlunun həbsdə saxlanıldığı 8 ay müddət ona təyin olunmuş cəzadan çıxılmaqla, üzərində qəti olaraq 2 il 4 ay müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzası saxlanılmış və o, məhkəmə iclas zalından həbs edilmişdir.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi müəyyən etmişdir ki, birinci instansiya məhkəməsi Şəmiyev Naib Qabil oğluna CM-in 126.1-ci maddəsi ilə irəli sürülmüş ittihamın məzmununa diqqət yetirmədən və faktiki olaraq törədilmiş cinayət əməlinin obyektiv cəhətinə toxunmadan fərqli nəticəyə gəlmişdir. Məhkəmə gəldiyi yekun nəticəni hökmün təsviri-əsaslandırıcı hissəsində sadaladığı işin faktiki halları ilə özü təkzib etmiş, Şəmiyev Naib Qabil oğlu tərəfindən törədilmiş əmələ (yetirilmiş xəsarətlərə) qeyri-hüquqi, təhrif olunmuş şəkildə qiymət verməklə yanlış bir nəticəyə gəlmiş, onun əməlini əsassız olaraq CM-in 126.1-ci maddəsindən CM-in 131-ci maddəsinə tövsif etmişdir. Birinci instansiya məhkəməsi əsassız hökm çıxarmaqla yanaşı, Şəmiyev Naib Qabil oğlunun əməlinin tövsifi zamanı, eləcə də ona cəza təyin edərkən cinayət qanunu normalarını düzgün tətbiq etməmişdir. Belə ki, məhkəmə Şəmiyev Naib Qabil oğlunun əməlini “ehtiyatsızlıqdan sağlamlığa ağır zərər vurma” kimi qiymətləndirdiyi halda, CM-in 131-ci maddəsi ilə deyil, CM-in 131.2-ci maddəsi ilə tövsif etməli idi. Həmçinin, bu qaydada tövsif etməklə CM-in imperativ normalarının tələblərindən də kənara çıxaraq Şəmiyev Naib Qabil oğlunu cinayət məsuliyyətindən azad etməli olduğu halda, CM-in 73.2-ci maddəsinin tələblərinə riayət etmədən ona azadlıqdan məhrum etmə cəzası təyin etmişdir.

Digər bir iş üzrə Nağıyev İmran Nəriman oğlunun Azərbaycan Respublikası CM-in 126.2.4-cü maddəsi ilə təqsirləndirilməsinə dair cinayət işinə hakim Mahmudov İlham Ağa oğlunun sədrliyi ilə baxılaraq, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin 17 iyun 2021-ci il tarixli 1(101)-874/2021 nömrəli hökmü ilə təqsirləndirilən şəxsin əməli CM-in 126.2.4-cü maddəsindən CM-in 126.1-ci maddəsinə tövsif edilərək, həmin maddə ilə ona 4 il müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası təyin edilmişdir. Hökmdən dövlət ittihamçısı tərəfindən verilmiş apellyasiya protesti Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət Kollegiyasının 28 dekabr 2021-ci il tarixli 1(103)-1369/2021 nömrəli hökmü ilə təmin edilərək, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin 17 iyun 2021-ci il tarixli 1(101)-874/2021 nömrəli hökmü ləğv edilmiş, apellyasiya məhkəməsinin qeyd olunan hökmü

ilə Şəmiyev Naib Qabil oğlu CM-in 126.2.4-cü maddəsi ilə təqsirli bilinərək 6 il müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmişdir.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi müəyyən etmişdir ki, birinci instansiya məhkəməsi Nağıyev İmran Nəriman oğlunun əməlini əsassız olaraq CM-in 126.1-ci maddəsi ilə tövsif etməklə ittiham hökmü çıxarmışdır. Belə ki, Nağıyev İmran Nəriman oğlunun zərərçəkmiş şəxs Hüseynov Hüseyn Babayeviçə xəsarəti nə ilə (sillə, yumruq, təpik və sair) yetirməsi birinci instansiya məhkəməsinin hökmündən görünür. Ümumiyyətlə, Nağıyev İmran Nəriman oğlunun zərərçəkmiş şəxsə sağlamlığa qəsdən ağır zərəri necə, nə ilə yetirməsi və ümumiyyətlə hansı səbəbdən yetirməsi məhkəmə üçün maraq kəsb etməmiş, bu səbəbdən də hökmün təsviri-əsaslandırıcı hissəsində bu kimi əhəmiyyətli hallar öz əksini tapmamışdır. Birinci instansiya məhkəməsi yalnız zərərçəkmiş şəxs Hüseynov Hüseyn Babayeviçin təqsirləndirilən şəxs Nağıyev İmran Nəriman oğlunu təhqir etməsi və onun ünvanına söyüşlər söyməsi və qəsdən sağlamlığa ağır zərər vurma ilə bağlı törətdiyi cinayət əməlini xuliqanlıq niyyəti ilə deyil, zərərçəkən şəxsin təşəbbüsü ilə başlanmış mübahisə nəticəsində baş verməsinə əsaslanmış, təqsirləndirilən şəxsin cinayət əməlini sübut edən, işin faktiki halları ilə sıx bağlı olan və biri digərini tamamlayan sübut növünə üstünlük verməmişdir.

Hakim Mahmudov İlham Ağa oğlunun sədrliyi ilə işlərə baxılarkən mütəmadi olaraq aidiyyəti maddi və prosessual qanunvericiliyin tələbləri kobudcasına pozulmuşdur.

Beləliklə, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimləri Mahmudov İlham Ağa oğlu və Qəniyev Faiq Əsəd oğlu qeyd olunan cinayət işlərinə baxarkən yuxarıda şərh edilən hərəkətləri ilə qanunvericiliyinin tələblərinin kobud şəkildə pozulmasına yol vermişlər.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının 11 oktyabr 2022-ci il tarixli qərarından görünür ki, Quba Rayon Məhkəməsinin hakimi Məmmədov İlqar Aslan oğlu mülki işə baxarkən qanunvericiliyin tələblərinin kobud pozuntusuna yol verdiyinə görə onun barəsində xüsusi qərardad çıxarılmışdır.

Araşdırmanın nəticələrinə əsasən müəyyən edilmişdir ki, hakim İ.Məmmədov tərəfindən Quba Rayon Məhkəməsinin 27 yanvar 2020-ci il tarixli, 2(027)-216/2020 sayılı qətnaməsi ilə iddiaçı Salahova Aygün Qərib qızının cavabdeh Salahov Təvəkkül Xanlar oğluna qarşı “əmlak” tələbinə dair mülki iş üzrə iddiası qismən təmin edilərək cavabdeh Salahov Təvəkkül Xanlar oğlundan 71 adda əmlakın və ya onların dəyərinin alınaraq iddiaçı Salahova Aygün Qərib qızına verilməsi qəet edilmişdir.

Cavabdeh qətnamədən apellyasiya şikayəti vermişdir. Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki Kollegiyasının 02 dekabr 2021-ci il tarixli, 2(105)-177/2021 sayılı qətnaməsi ilə Quba Rayon Məhkəməsinin 27 yanvar 2020-ci il tarixli, 2(027)-216/2020 sayılı qətnaməsi ləğv edilmiş, iş üzrə yeni qətnamə qəbul edilmiş, ilk iddia qismən təmin edilmiş, qarşılıqlı iddia təmin edilməmişdir.

İşin apellyasiya icraatı zamanı müəyyən edilmişdir ki, birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən hazırkı mübahisəyə baxılarkən prosessual hüquq normalarının tələbləri kobud surətdə pozulmuşdur.

Belə ki, Salahov Təvəkkül Xanlar oğlu Salahova Aygün Qərib qızına qarşı qarşılıqlı iddia ilə məhkəməyə müraciət edərək qızıl-zinət əşyalarının qaytarılması və birgə nikah dövründə əldə edilmiş əmlakın bölünməsinə xahiş etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin (bundan sonra MPM-in) 218.3-cü maddəsinə görə hakim işdə iştirak edən şəxslərin verdiyi tələblər üzrə qətnamə çıxarır.

MPM-in 155.1-ci maddəsinə görə cavabdeh ilk iddia ilə birlikdə baxılmaq üçün iddiaçıya qarşılıqlı iddia verməyə haqlıdır.

Lakin hazırkı iş üzrə birinci instansiya məhkəməsi qarşılıqlı iddianı icraata qəbul etsə də, qarşılıqlı iddia tələbi üzrə heç bir araşdırma aparmamış, qətnamədə, ümumiyyətlə, qarşılıqlı iddiaya münasibət bildirməmişdir.

MPM-in 220.4-cü maddəsinə əsasən qətnamənin əsaslandırıcı hissəsində işin məhkəmə tərəfindən müəyyən edilən halları, işin halları barədə məhkəmənin əsaslandırıdığı sübutlar və məhkəmənin bu və ya digər sübutları və iclasda iştirak edən şəxslərin istinad etdiyi qanun və hüquqi aktları rədd etmək üçün gətirdiyi dəlillər, habelə məhkəmənin qətnamə çıxararkən rəhbər tutduğu qanunlar və normativ-hüquqi aktlar göstərməlidir.

MPM-in 220.5-ci maddəsinə görə qətnamənin nəticə hissəsində iddianın tam və ya qismən təmin edilməsi və ya rədd edilməsi haqqında məhkəmənin hansı nəticəyə gəldiyi, məhkəmə xərclərinin bölüşdürülməsi, qətnamədən şikayət vermə müddəti və qaydası göstərməlidir.

Birinci instansiya məhkəməsi qətnamənin əsaslandırıcı hissəsində qarşılıqlı iddia üzrə hansı halları müəyyən etdiyini, qətnamənin nəticə hissəsində isə, qarşılıqlı iddia üzrə hansı nəticəyə gəldiyini göstərməmişdir.

Göründüyü kimi, birinci instansiya məhkəməsi faktiki olaraq qarşılıqlı iddia ərizəsinə baxmamış, bununla da prosessual hüquq normalarının tələblərini kobud surətdə pozmuşdur.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının 11 oktyabr 2022-ci il tarixli qərarından görünür ki, Məhkəmə-Hüquq Şurasına, o cümlədən onun “Qaynar xətt” əlaqə mərkəzinə müxtəlif vaxtlarda daxil olmuş vətəndaşlar S.Bağırılı, N.Maqsudov, L.Qafarova, K.İbrahimova və A.Əmiraslanovanın müraciətlərində Bakı Şəhəri Sabunçu Rayon Məhkəməsinin hakimi Süleyman Ağayev tərəfindən inzibati xətalara haqqında işlər üzrə məhkəmə iclaslarının keçirilməsi barədə inzibati məsuliyyətə cəlb edilən şəxslərin məlumatlandırılmaması, məhkəmə iclaslarının vaxtında başlanmaması, o cümlədən bəzi hallarda iclas zalının ümumiyyətlə bağlı qalması, iş üzrə iclasların dəfələrlə əsassız təxirə salınaraq işə baxılmaması, məhkəmə qərarlarının göndərilməməsi, habelə həmin hakimə təhkim olunmuş məhkəmə aparatı əməkdaşı tərəfindən iclasdan öncə vətəndaşla qeyri-prosessual ünsiyyətə yol verilməsi halları qeyd olunmuşdur.

Həmin müraciətlər qanunamüfəviq qaydada baxılması üçün məhkəməyə göndərilə də, qeyd edilən işlər üzrə pozuntuya yol verilməsi vəziyyəti “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi vasitəsilə izlənməmiş və bir sıra sürümdülməçilik halları aşkar edilmişdir.

Bundan başqa, inzibati xətalara dair işlər üzrə iclasların təyin edilmə vəziyyəti “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi vasitəsilə öyrənilərkən, hakim Süleyman Ağayev tərəfindən 14 və 19 aprel tarixlərinə əsasən 5 dəqiqə intervalla 20-ə yaxın iclasın (14 aprel tarixində 12 iclas, 19 aprel tarixində isə 7 iclas) təyin edildiyi müəyyən edilmişdir.

Qeyd edilən hal işlərə həqiqətən də müəyyən edilmiş vaxtda baxılmasına əsaslı şübhələr yaratdığından, habelə əvvəllər Şuraya daxil olmuş vətəndaş müraciətlərində də belə xüsusiyyətlər, o cümlədən iclasların vaxtında başlanmaması göstərildiyindən Məhkəmə-Hüquq Şurasının Aparatı tərəfindən həmin iclasların faktiki keçirilmə vəziyyətinin yerində monitorinqi aparılmışdır.

İntizam icraatının materiallarından müəyyən edilmişdir ki, vətəndaş A.Əmiraslanova çoxsaylı müraciətlərinə baxmayaraq, barəsində olan 3(008)-2513/2021 sayılı inzibati xəta haqqında iş üzrə (hakim S.Ağayev) 11.06.2021-ci il tarixli Sabunçu Rayon Məhkəməsinin qərarının ona təqdim edilməməsi barədə Məhkəmə-Hüquq Şurasının “Qaynar xətt” əlaqə mərkəzinə müraciət etmişdir. Həmin müraciət qanunamüfəviq qaydada baxılması üçün məhkəməyə göndərilə də, inzibati xəta haqqında iş üzrə

11.06.2021-ci il tarixli həmin qərar “Elektron məhkəmə” informasiya sisteminə monitoring aparılan müddətə 10 aydan çox müddət keçməsinə baxmayaraq, hələ də yerləşdirilməmişdir.

K.İbrahimovanın müraciəti üzrə işə müəyyən edilmişdir ki, qanunvericiliyə əsasən, inzibati xəta haqqında işə 15 gün müddətində baxılmalı olduğu və yalnız qanunla müəyyən edilmiş hallarda hakimin əsaslandırılmış qərardadı ilə həmin müddətin bir ayadək uzadılması imkanı nəzərdə tutulduğu halda, 3(008)-3159/2021 sayılı iş üzrə məhkəmə iclasları hakim S.Ağayev tərəfindən dəfələrlə təxirə salınmış və yalnız 2 aya yaxın müddət keçdikdən sonra (vətəndaşın Şuranın “Qaynar xətt” əlaqə mərkəzinə daxil olmuş müraciəti məhkəməyə göndərildikdən sonra) iş üzrə qərar qəbul edilmişdir.

İşə baxılmasında süründürməçiliyə yol verilməsi, o cümlədən iş üzrə iclasların dəfələrlə, habelə uzun müddətə təxirə salınması halları vətəndaş L.Qafarovanın müraciətində göstərdiyi 3(008)-1909/2021 sayılı iş üzrə də müəyyən edilmişdir.

Belə ki, vətəndaş L.Qafarova (aliment tələbi üzrə tələbkar) müraciətində B.Əliyev barəsində İXM-nn 528.1-ci maddəsi üzrə (aliment borcunun ödənilməməsi ilə bağlı) inzibati xəta haqqında işə baxarkən, hakim S.Ağayevin məhkəmə iclasını əsassız olaraq 1 ay sonraya təxirə salmaqla, borclunun məsuliyyətdən yayınmasına köməklik göstərdiyini bildirmişdir. Həmin iş üzrə müəyyən edilmişdir ki, B.Əliyev həqiqətən də sonradan növbəti məhkəmə iclasından yayınmış, barəsində məcburi gətirmə tətbiq edilmiş və işə yalnız 1 ay yarımından sonra baxmaq mümkün olmuşdur. Məhkəmənin 21.05.2021-ci il tarixli həmin qərarı da “Elektron məhkəmə” informasiya sisteminə yüklənməmişdir.

S.Bağırılı və N.Maqsudovun daxil olmuş müraciətlərində isə 3(008)-3102/2021 sayılı inzibati xəta haqqında iş üzrə məhkəmə iclası barədə tərəflərin rəsmi qaydada məlumatlandırılmadığı, habelə iclas günü məhkəmə iclas zalının uzun müddət bağlı saxlanılması və iclasın gecikdirilməklə başladığı, habelə məhkəmə aparatı işçilərinin onlarla ünsiyyətdə qeyri-prosessual davranışa yol verdikləri bildirilmişdir.

14 aprel və 19 aprel tarixlərində Bakı Şəhəri Sabunçu Rayon Məhkəməsində aparılmış monitoring zamanı S.Bağırılı və N.Maqsudovun müraciətlərində qeyd etdiyi xüsusiyyətlərin heç də təsadüfi xarakter daşımadığı müəyyən edilmiş, həmin tarixlərə təyin edilmiş məhkəmə iclaslarının vaxtında başlamaması, bir sıra hallarda isə ümumiyyətlə keçirilməməsi aşkar olunmuşdur.

Belə ki, 14.04.2022-ci il tarixdə saat 09:00-dan etibarən əsasən 5 dəqiqə intervalla 12 inzibati xəta haqqında işə baxılması təyin edilsə də, S.Ağayev yalnız saat 11:00-da zala daxil olmaqla, həmin işlərdən cəmi 3-nə baxmışdır. Onlardan isə 2-i müvafiq olaraq, 1 saat 50 dəqiqə və 30 dəqiqə gecikmə ilə başlamışdır.

Təyin edilmiş digər 9 inzibati xəta haqqında iş üzrə isə məhkəmə iclasları ümumiyyətlə keçirilməmişdir. İclasların faktiki olaraq keçirilməməsi barədə Məhkəmə-Hüquq Şurası Aparatının əməkdaşı və həmin hakimə təhkim olunmuş məhkəmə işçisi tərəfindən müvafiq akta imza edilmişdir.

Hakim Süleyman Ağayev tərəfindən təyin edilmiş məhkəmə iclaslarının keçirilməməsi və ya vaxtında keçirilməməsi halları aparılmış monitoring zamanı nəzərə çatdırılmasına baxmayaraq, 19.04.2022-ci il tarixdə aparılmış təkrar monitoring zamanı da eyni xarakterli pozuntular aşkar edilmişdir.

Belə ki, 09:00-dan 09:30-dək 5 dəqiqə intervalla ümumilikdə 7 inzibati xəta haqqında işin baxılması təyin edilsə də, həmin müddət ərzində hakim zalda olmamış, məhkəmənin iclas zalı ümumiyyətlə vətəndaşların girişi üçün kilidlə bağlı vəziyyətdə qalmışdır. Qeyd edilən hallar da həmin hakimə təhkim olunmuş məhkəmə işçisi tərəfindən müvafiq akta imza etməklə, təsdiq olunmuşdur.

Bununla belə intizam icraatı üzrə araşdırma zamanı iş materialları nəzərdən keçirilərkən müəyyən edilmişdir ki, müvafiq iclas protokollarında həmin iclasların təyin edilmiş vaxtlarda keçirilməsi göstərilmiş və protokollar hakim və akta imza çəkmiş məhkəmə aparatı əməkdaşlarından biri tərəfindən iclas katibi kimi imzalanmışdır.

Beləliklə, hakim Süleyman Ağayev tərəfindən çoxsaylı konkret işlər üzrə vətəndaşların haqlı narazılığına səbəb olmuş süründürməçilik hallarına yol verilməsi, habelə bəzi işlər üzrə faktiki məhkəmə iclası keçirmədən və şəxslərə məlumat vermədən onların mənafeyinə toxunan qərarların qəbul edilməsi, həmin işlərin təyin edildiyi vaxtlarda məhkəmə iclas zalının bağlı saxlanması, iclasların təyin edilmiş vaxtda keçirilməməsi ədalət mühakiməsinin nüfuzuna xələl gətirməklə, şəxslərin məhkəmə müdafiəsi hüququnun həyata keçirilməsinə süni maneələr yaratmış, bununla da "Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 9-cu maddəsində göstərilən hüquqpozmalar daxil olmaqla qanunvericiliyin tələblərinin dəfələrlə kobudcasına pozulması hallarına yol verilmişdir.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının 11 oktyabr 2022-ci il tarixli qərarından görünür ki, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin hakimləri M.Rzayev, E.Əhmədov, E.Rəhimov və Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimləri T.Hüseynov, Ə.Məmmədov məhkum olunmuş Vəliyev İslam Telman oğlunun hüquqlarının əhəmiyyətli dərəcədə pozulmasına səbəb olmuş kobud qanun pozuntularına yol verdiklərinə görə onlar barəsində Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyası tərəfindən 8 dekabr 2021-ci il tarixdə xüsusi qərar çıxarılmışdır.

Araşdırma nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, İ.Vəliyev barəsində olan cinayət işi üzrə ibtidai istintaq zamanı bir sıra kobud prosessual pozuntulara yol verilmiş, məhkəmələr isə həmin pozuntulara hər hansı hüquqi qiymət verməmişlər.

Belə ki, Sumqayıt Şəhər Polis İdarəsinin (bundan sonra – Sumqayıt ŞPİ) istintaq şöbəsinin müstəntiqin qərarında müəyyən olunmuşdur ki, İ.Vəliyev barəsində cinayət işi 30 aprel 2020-ci il tarixdə, saat 10:30 radələrində başlanaraq icraata qəbul edilmişdir. Şübhəli şəxsin tutulması haqqında protokola və ittiham aktına əsasən isə İ.Vəliyev 28 aprel 2020-ci il tarixdə saat 19:03-də şübhəli şəxs qismində saxlanılmışdır.

AR Cinayət Prosessual Məcəlləsinin 148.4-cü maddəsinə əsasən bu Məcəllənin 148.1 və 148.2-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş hallardan biri mövcud olduqda tutulma müvafiq cinayət işi başlananadək həyata keçirilə bilər. Cinayət işinin başlanmasına dair qərar şəxsin tutulduğu andan 24 saat keçənədək qəbul olunmazsa, tutulmuş şəxs dərhal azad olunmalıdır.

Lakin, ibtidai istintaq zamanı kobud prosessual pozuntuya yol verilərək İ.Vəliyev şübhəli şəxs qismində tutulduqdan 24 saat sonra cinayət işinin başlanması barədə qərar qəbul edilməməsinə baxmayaraq, o dərhal azad olunmamış, barəsində həmin qərar şübhəli şəxsin tutulmasından 39 saat 27 dəqiqə sonra qəbul edilmişdir.

Bundan başqa Sumqayıt ŞPİ-nin əməliyyat müvəkkili tərəfindən qəbul edilmiş 8 aprel 2020-ci il tarixli “Əməliyyat tədbirlərinin keçirilməsi barədə” qərarın əsaslandırma hissəsində İ.Vəliyevin narkotik vasitələrin qəbulu, əldə olunmasında vasitəçilik etməsi və yayması ehtimalını nəzərə alaraq ətrafında əməliyyat tədbirlərinin keçirilməsi zərurətinin yarandığı qeyd edilmiş və bu zaman Cinayət Prosessual Məcəlləsinin 445.1-ci maddəsinə, habelə “Əməliyyat axtarış fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-cu maddəsinin 4-cü bəndinə istinad olunmuşdur.

Lakin həmin qərarın “qərar verdim” hissəsində İ.Vəliyevin ətrafında məhz hansı əməliyyat tədbirlərinin keçirilməsi barədə qərar qəbul edilməsi göstərilməmiş, yalnız həmin qərarın müvafiq orqanlara göndərilməsi barədə qərar verilmişdir.

AR Cinayət Prosesual Məcəlləsinin 445.2-ci maddəsində göstərilmişdir ki, “Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti haqqında” Qanunun 10-cu maddəsinin dördüncü hissəsində nəzərdə tutulmuş hallarda bu Məcəllənin 445.1-ci maddəsində göstərilən əməliyyat-axtarış tədbirləri məhkəmənin qərarı olmadan, əməliyyat-axtarış fəaliyyətini həyata keçirən orqanın səlahiyyətli şəxsinin əsaslandırılmış qərarı ilə həyata keçirilə bilər.

“Əməliyyat axtarış fəaliyyəti haqqında” Qanunun 10-cu maddəsinin 4-cü bəndinə əsasən əməliyyat-axtarış fəaliyyətinin subyektləri çoxsaylı fərqli əməliyyat tədbirləri keçirmək səlahiyyətinə malikdirlər. Lakin, cinayət prosesual qanunvericiliyin tələbinə görə hər hansı bir konkret əməliyyat tədbirinin keçirilməsinə dair əsaslandırılmış qərar qəbul edilməlidir, Sumqayıt ŞPİ-nin əməliyyat müvəkkili isə İ.Vəliyev ətrafında konkret hansı əməliyyat tədbirinin keçirilməsi barədə qərar verilməsini göstərməmiş, bununla da Cinayət Prosesual Məcəlləsinin tələblərinin pozuntusuna yol vermişdir.

Bundan başqa qəbul edilmiş qərarın insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi baxımından qanuniliyinin və əsaslığının məhkəmə nəzarəti qaydasında yoxlanılması barədə Sumqayıt Şəhər Məhkəməsi 08 may 2020-ci il tarixli qərarında (hakim, sədrlik edən R.Qoşqarlı) qeyd edilən qərarın qanuna uyğun olması nəticəsinə gəlməklə, yuxarıda qeyd edilən pozuntuları nəzərə almamış, öz növbəsində bir sıra cinayət prosesual qanunvericiliyin pozuntusuna da yol vermişdir.

Belə ki, Sumqayıt Şəhər Məhkəməsinin 08 may 2020-ci il tarixli qərarına əsasən məhkəmənin əməliyyat-axtarış fəaliyyətinin subyekt tərəfindən keçirilmiş məhz hansı əməliyyat tədbirlərinin qanuni hesab edilməsini müəyyən etmək mümkün deyil. Bundan əlavə iş materiallarına (şəxsi axtarış, götürmə protokolu, şübhəli şəxsin tutulması haqqında protokol, ittiham aktı) görə İ.Vəliyev 28.04.2020-ci il tarixdə saat 19:03-də saxlandığı təqdirdə, məhkəmə qərarında onun 28.04.2020-ci il tarixdə saat 16:30-da şübhəli şəxs qismində saxlandığı göstərilmişdir.

Cinayət Prosesual Məcəlləsinin 448.3-ci maddəsinə əsasən məhkəmə nəzarəti funksiyalarını həyata keçirən hakimin qərarında bu Məcəllənin 446.2.5-446.2.10-cu maddələrində göstərilən məsələlərə məhkəmənin münasibəti dəqiq göstərilməlidir.

Qeyd edilən normanın (446.2.5-446.2.10-cu maddələr) tələblərinə uyğun olaraq məhkəmə əməliyyat-axtarış tədbirinin həyata keçirilməsinin zəruriliyinin əsaslandırılmasına, əməliyyat-axtarış tədbirinin həyata keçirilməsi nəticəsində hansı nəticənin əldə edilməli olduğu və nə üçün həmin nəticənin digər üsul və vasitələrlə əldə edilməsinin mümkün olmamasına, əməliyyat-axtarış tədbirinin həyata keçirilməsinin hansı müddətdə, harada və hansı üsullarla keçirilməsinə dəqiq münasibəti bildirməli olduğu halda bunları etməmiş, qeyri-qanuni və əsassız qərar qəbul etmişdir.

Qeyd edilənlərdən aydın olduğu kimi, əməliyyat-axtarış tədbirinin aparılması barədə qərar qanuna uyğun tərtib və təqdim olunmamış, qərarın qanuniliyini şübhə altına alan ciddi pozuntular olduğu halda məhkəmə nəzarəti qaydasında ətraflı yoxlama aparılmamış və nəticədə nəzarət funksiyasını həyata keçirən məhkəmə tərəfindən qeyri-qanuni və əsassız qərar qəbul edilmişdir.

Daha sonra iş materiallarında olan “Şəxsi axtarış və götürmə barədə” protokol ilə müəyyən olunur ki, İslam Vəliyevdən aşkar edilərək götürülmüş narkotik vasitə dərhal zərflə qoyulub qablaşdırılaraq möhürlənməli və bütün iştirakçılar tərəfindən imzalanmalı olduğu halda, narkotik vasitə aşkar edilərkən dərhal yox, bir müddət sonra polis əməkdaşları tərəfindən polis bölməsinə gətirilərək orada rəsmiləşdirilmişdir.

Halbuki, Cinayət Prosesual Məcəlləsinin 128.3-cü maddəsinə əsasən əşya maddi sübut kimi məhkəmə tərəfindən o halda qəbul olunur ki: ...əşya əldə olunduqdan dərhal sonra o, ətraflı təsvir edilməklə, möhürlənməklə və bu kimi hərəkətlər yerinə yetirilməklə onun üzərindəki izlərin əlamətlərinin və xüsusiyyətlərinin əhəmiyyətli surətdə dəyişdirilməsi imkanı aradan qaldırılmış olsun (128.3.1).

Aşkar olunmuş narkotik vasitəni polis əməkdaşı tərəfindən dərhal rəsmiləşdirməməklə özündə saxlayaraq daşması, daha sonra “Şəxsi axtarış və götürmə barədə” protokolda İ.Vəliyevdə altı bükümdə 7.16 qram “narkotik vasitəyə bənzər kütlə” aşkar edildiyi göstərsə də, sonradan həmin kütlənin çəkisinin 6.02 qram olduğu müəyyən edilməmiş, bu isə həmin maddi sübutun iş üçün əhəmiyyətini ciddi şübhə altına almışdır.

Bundan başqa, iş materiallarında olan Sumqayıt şəhər prokuroru vəzifəsini icra edən 30 aprel 2020-ci il tarixli təqdimatla Sumqayıt Şəhər Məhkəməsinə müraciət edərək İ.Vəliyevin yaşadığı mənzildə axtarış və götürmə aparılması məsələsinə baxılmasını xahiş etmiş, Sumqayıt Şəhər Məhkəməsinin 30 aprel 2020-ci il tarixli qərarına əsasən həmin vəsatət

təmin olunmuş, qərarın icrası müstəntiqə həvalə edilmişdir. Lakin iş materiallarına əsasən müəyyən olunur ki, İ.Vəliyevin yaşadığı mənzildə axtarış və götürmə aparılmamış, həmin məhkəmə qərarı icra olunmamışdır.

Eynilə, iş materiallarında olan Sumqayıt şəhər prokuroru vəzifəsini icra edən 22.05.2020-ci il tarixli təqdimatla Sumqayıt Şəhər Məhkəməsinə müraciət edərək İ.Vəliyevin istifadəsində olan mobil telefon nömrələrinə daxil olan və çıxan zənglər, anten əhatə dairəsinə dair məlumatlar, sms mətnləri və məlumatların ələ keçirilməsi barədə məsələyə baxılmasını xahiş etmiş, Sumqayıt Şəhər Məhkəməsinin 23.05.2020-ci il tarixli qərarına əsasən həmin vəsatət təmin edilmiş, lakin bu məhkəmə qərarı da icra olunmamış, mobil operatorlardan hər hansı bir məlumat əldə edilməmişdir.

İbtidai istintaq zamanı təqsirləndirilən şəxsin özü və müdafiəçisi tərəfindən verilmiş əlavə şahidlərin dindirilməsi, mobil telefonların anten dairəsinin və zənglərin götürülməsinə dair vəsatətlər təmin edilməmişdir.

Yuxanda sadalanan pozuntularla cinayət işi birinci instansiya məhkəməsinə daxil olmuşdur.

İşə baxan Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hazırlıq iclasından əvvəl İ.Vəliyevin müdafiəçisi iki geniş vəsatətlə müraciət edərək ibtidai istintaq zamanı yuxarıda geniş şərh olunmuş bütün prosessual pozuntuları göstərək şəxs barəsində həbs qətimkan tədbirinin ləğv edilməsini, digər vəsatətlə kobud prosessual pozuntuları nəzərə alıb cinayət işinin icraatına xitam verilməsini xahiş etmiş və vəsatətlərdə aşağıdakılar göstərilmişdir:

İ.Vəliyev istinad edilən ittihamın əsasını təşkil edən sübutların əldə edilməsi Konstitusiyanın və cinayət-prosessual qanunvericiliyinin tələblərinin kobud şəkildə pozulması ilə həyata keçirilmişdir;

Şübhəli şəxs qismində saxlanıldıqdan sonra 24 saat keçməsinə baxmayaraq barəsində cinayət işinin başlanması barədə qərar qəbul edilmədiyi təqdirdə azad olunmamışdır;

İ.Vəliyev faktiki olaraq tutulduqdan sonra Sumqayıt ŞPİ-nin 1-ci PB-nin əməliyyatçısı tərəfindən onun müdafiə hüquqları pozularaq, şəxsin keyfiyyətli hüquqi yardım almaq hüququ təmin edilməmiş, İ.T.Vəliyevin hüquq və vəzifələri izah edilməmiş, müdafiəçinin iştirakı təmin olunmamışdır;

İş üzrə bütün istintaq hərəkətləri müdafiəçinin iştirakı olmadan keçirilmiş, həmçinin İ.Vəliyev eynəksiz olduğundan zəif gördüyü və azərbaycan dilinin latın qrafikasında oxuya bilmədiyi üçün təqdim olunmuş bütün sənədləri, o cümlədən ifadələrinin yazıldığı protokolları belə, oxumadan imza etmək məcburiyyətində qalmışdır;

İ.Vəliyevin barəsində şəxsi axtarış və götürməyə dair tərtib edilmiş protokol Azərbaycan Respublikasının və beynəlxalq qanunvericiliyin tələblərinin kobud şəkildə pozulması ilə həyata keçirildiyi üçün 28 aprel 2020-ci il tarixli protokol və ona əlavə edilmiş digər sübut - narkotik vasitə heroin, həmçinin qeyd edilən istintaq hərəkətini özündə əks etdirən görüntülər İslam Vəliyevə qarşı irəli sürülmüş ittihamı təsdiq edən sübut kimi qəbul oluna bilməz;

Qanunauyğun olmayan qaydada həyata keçirilmiş istintaq hərəkətinin aparılmasında iştirak etmiş polis əməkdaşlarının ifadələri də maraqlı şəxs olduqları üçün sübut kimi qəbul oluna bilməz və s.

Lakin iş materiallarında olan Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hazırlıq iclası protokolunda qeyd edilmişdir ki, müdafiəçi İ.Ağayev hazırlıq iclasında çıxış edərək ibtidai araşdırma orqanı tərəfindən hər hansı bir kobud qanun pozuntusuna yol verilmədiyini söyləmiş, təqsirləndirilən şəxs İslam Vəliyev də müdafiəçinin dedikləri ilə tamamilə razı olduğunu bildirmişdir.

Daha sonra həmin protokola əsasən həm müdafiəçi, həm də təqsirləndirilən şəxs cinayət işinin icraatına xitam verilməsini xahiş etsələr də, eyni zamanda heç bir vəsatətlərinin olmadığını, işin məhkəmə baxışına təyin olunmasını xahiş etmişlər.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin 4 sentyabr 2020-ci il tarixli hazırlıq iclasının qərarında “məhkəmə baxışında sübut kimi yolverilməz hesab edilən materialların xaric edilməsi və sair məsələlər ilə bağlı” ərizə və vəsatətlərin daxil olmadığı göstərilmiş, eyni zamanda heç bir səbəb göstərmədən cinayət işinin icraatına xitam verilməsi barədə vəsatətin baxılmamış saxlanılması qeyd edilmişdir.

Halbuki Cinayət Prosessual Məcəlləsinin 299-cu maddəsinə əsasən vəsatətlərin olub-olmamasından asılı olmayaraq hər bir halda cinayət prosesi tərəflərinin iştirakı ilə məhkəmənin hazırlıq iclasında aparılmış ibtidai araşdırma zamanı bu Məcəllənin tələblərinin pozulub-pozulmamasına dair araşdırmalar aparmalı, bu barədə müvafiq əsaslandırılmış qərar qəbul etməlidir.

Beləliklə, birinci instansiya məhkəməsi irəli sürülmüş ittihamın mahiyyəti üzrə məhkəmə baxışının təyin edilməsinin mümkünliyünü qanunauyğun yoxlamamış, qeyd edilən pozuntulara dair heç bir məhkəmə araşdırması aparmadan ziddiyyətli və əsassız qərar qəbul etmişdir.

Məhkəmə baxışında məhkumun müdafiəçisi əlavə şahid qismində Vüqar Vəliyevin və Mənsur Yaqubovun dindirilməsinə dair 14 sentyabr 2020-ci il tarixli yazılı vəsatətlə çıxış etmişdir. Müdafiəçi vəsatətini onunla

əsaslandırılmışdır ki, polis əməkdaşları İ.Vəliyevi evdən gəlib apararkən həmin şahidlər evdə baş verən hadisələrin şahidi olmuş və İslam Vəliyevlə birlikdə polis şöbəsinə gətirilmiş, sonradan buraxılmışlar. Bundan əlavə verilmiş vəsatət əsasında şahidlərdən biri - Vüqar Vəliyev ibtidai istintaq zamanı dindirilərək ifadəsi alınmış, o, bu faktları təsdiq etmiş, ifadəsi iş materiallarına əlavə edilmişdir.

Müdafiəçi digər 24 sentyabr 2020-ci il tarixli yazılı vəsatətlə Faiq Fərhadovun məhkəmə baxışı zamanı əlavə şahid qismində çağırılıb dindirilməsini xahiş etmişdir.

02 fevral 2021-ci il tarixli məhkəmə iclas protokolundan müəyyən olunur ki, həmin vəsatətlərə baxan məhkəmə heç bir səbəb və digər əsas göstərmədən hər bir vəsatət üzrə “vəsatət təmin edilməsin” qeyd etmiş, məhkəmə istintaqını yekunlaşdıraraq, məhkəmə çıxışlarına keçmişdir.

09 fevral 2021-ci il tarixdə müdafiəçi növbəti dəfə üç nəfər şahidin çağırılıb dindirilməsinə dair təkrar yazılı vəsatətlə çıxış etmiş, eyni zamanda, həmin vəsatətlərə əsasən sübutlar əsasında əlavə tədqiqat tələb edildiyini göstərməklə çıxışında məhkəmə istintaqının təzələnməsi barədə vəsatət qaldırmışdır.

Məhkəmənin 12 fevral 2021-ci il tarixli məhkəmə iclas protokoluna əsasən “vəsatətlər məhkəmə çıxışlarına qədər verilmədiyi üçün” onların baxılmamış saxlanması barədə qərar qəbul edilmişdir.

Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 340.3-cü maddəsinə əsasən “özünün gəldiyi nəticənin əsaslandırılması üçün yeni sübutlardan istifadə etmək zərurəti yarandıqda cinayət prosesinin tərəfi hansı hallarının və hansı sübutlar əsasında əlavə tədqiqat tələb edildiyini göstərməklə məhkəmə istintaqının təzələnməsi barədə vəsatət qaldırır. Məhkəmə cinayət prosesinin digər tərəfinin fikrini dinləyərək vəsatətin təmin və ya rədd edilməsi barədə qərar qəbul edir”.

Göründüyü kimi “əlavə tədqiqat tələb edildiyini göstərməklə məhkəmə istintaqının təzələnməsi” barədə vəsatətlərə dair qərar qəbul edilməsi qaydasının prosessual qanunvericiliyə əsasən dəqiq müəyyən olunmasına baxmayaraq, məhkəmənin “vəsatətin məhkəmə çıxışlarına qədər verilməməsi” kimi hala istinad edərək baxılmamış saxlanması barədə qərarı qeyri-qanuni və əsassız olmaqla, Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 340.3-cü maddəsinin pozuntusu kimi qiymətləndirilməlidir.

Nəhayət, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsi ittiham hökmündə məhkum İslam Vəliyevin verilmiş ittihamın məhkəmə baxışında dindirilmiş şahid ifadələrinin məcmusu ilə tam təsdiq olunduğunu, məhkəmə baxışı iclasında

məhkumun törətdiyi cinayəti etiraf etməməsi barədə verdiyi ifadələrində irəli sürdüyü dəlillərin məhkəmədə araşdırılan mötəbər sübutlarla tam təkzib olunduğunu nəzərə alaraq, onun göstərdiyi həmin xüsusiyyətləri yalnız özünü müdafiə etmək və cinayət məsuliyyətindən yayınmaq məqsədilə irəli sürülən dəlillər kimi qiymətləndirmiş, şəxs barəsində yuxarıda göstərilmiş ittiham hökmü çıxarılmışdır.

Məhkumun müdafiəçisi verdiyi apellyasiya şikayətində birinci instansiya məhkəməsinin Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 121, 323-cü maddələrin tələblərini pozaraq cinayət təqibi ilə bağlı olan bütün məsələlərin hərtərəfli, tam və obyektiv tədqiq edilməsi üçün əhəmiyyətli ola biləcək halların araşdırılması məqsədilə qaldırılmış vəsatətlərə baxmaqdan imtina etməklə müdafiə tərəfinin hüquqlarının əhəmiyyətli dərəcədə pozulmasına səbəb olan pozuntulara yol verməsinə qeyd etmiş, məhkəmə baxışının qismən məhkəmə istintaqı aparılmaqla keçirilməsini xahiş etmişdir.

İş materiallarında olan ilkin apellyasiya instansiyası məhkəməsinin məhkəmə baxışının protokolunda qeyd edilmişdir ki, məhkum və müdafiəçinin heç bir vəsatəti yoxdur və apellyasiya şikayətini məhkəmə baxışına təyin edilməsini xahiş edirlər.

Eyni zamanda, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin 15.04.2021-ci il tarixli qərarında göstərilmişdir ki, iş üzrə məhkəmə baxışı apellyasiya şikayətinin dəlilləri həcmində, məhkəmə istintaqı aparılmadan keçirilsin.

Daha sonra iş materiallarında olan 25 may 2021-ci il tarixli məhkəmə baxışının iclas protokolundan müəyyən olunur ki, müdafiəçi növbəti dəfə vəsatətlə çıxış edərək iş üzrə müəyyən olunmuş kobud pozuntuların məhkəmə baxışında qismən məhkəmə istintaqı aparılmaqla araşdırılmasını, iş üzrə ifadələrin alınması, şahidlərin dindirilməsi, mobil telefonların anten dairələrinin götürülməsini xahiş etmiş, dövlət ittihamçısı həmin dəlillərə münasibət bildirməyə vaxt istəmiş və proses təxirə salınmışdır.

17 iyun 2021-ci il tarixli məhkəmə iclas protokolundan aydın olur ki, müdafiəçi növbəti dəfə yazılı vəsatətlə müraciət edərək ibtidai istintaq zamanı, həmçinin birinci instansiya məhkəmə baxışı zamanı yol verilmiş kobud prosessual pozuntulara istinad etməklə, müdafiə tərəfinin təqdim etdiyi, lakin heç bir əsas göstərilmədən rədd edilmiş vəsatətləri təkrar verərək, məhkəmə baxışının qismən məhkəmə istintaqı aparılmaqla keçirilməsini xahiş etmiş, məhkəmə kollegiyası yerində müşavirə edərək hər hansı bir səbəb və ya əsas göstərmədən bir söz birləşməsi ilə “vəsatət təmin

edilməsin” qeyd etmiş, məhkəmə baxışını yekunlaşdıraraq məhkəmə çıxışlarına keçmişdir.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin məhkəmə kollegiyası yekun qərarında müdafiəçinin apellyasiya şikayətində və çoxsaylı vəsatətlərində göstərdiyi prosessual qanun pozuntularına dair heç bir dəlilinə qiymət verilməmiş, birinci instansiya məhkəməsinin hökmünü qərara köçürməklə heç bir əsaslandırma aparmadan ümumi sözlərlə təqsirləndirilən şəxs barəsində bəraət verilməsinə dair dəlillərlə razılaşmadığını qeyd etmişdir.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimləri T.Hüseynov və Ə.Məmmədov Ali Məhkəmənin Cinayət Kollegiyasının xüsusi qərarında göstərilən kobud qanun pozuntuları ilə bağlı bildirmişlər ki, həqiqətən iş üzrə istintaq zamanı, həmçinin birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən məhkəmə nəzarəti qaydasında işə baxılarkən buraxılmış ciddi qanun pozuntularına və bununla bağlı məhkəmə iclas protokollarına lazımı diqqət yetirməmişlər.

Məhkəmə–Hüquq Şurasının 11 oktyabr 2022-ci il tarixli qərarından görünür ki, Bakı şəhəri Qaradağ Rayon Məhkəməsinin hakimi Qurbanov Teymur Əhməd oğlu cinayət işinə baxarkən kobud qanun pozuntularına yol verdiyinə görə onun barəsində 07 dekabr 2021-ci il tarixdə xüsusi qərar çıxarılmışdır.

Belə ki, Bakı şəhəri Qaradağ Rayon Məhkəməsinin 1(002)-310/2021 sayılı, 12 oktyabr 2021-ci il tarixli hökmü ilə (sədrlik edən hakim Teymur Qurbanov) Pulatov Fuad Nazim oğlu Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 177.2.2 və 177.2.3-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş cinayət əməlini törətməkdə təqsirli bilinərək 3 (üç) il 3 (üç) ay müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmiş, cəzasının əvvəlinin 03 may 2021-ci il tarixdən hesablanması, cəzasını ciddi rejimli cəzaçəkmə müəssisəsində çəkməsi, barəsində seçilmiş həbs qətimkan tədbirinin hökm qanuni qüvvəsini alanadək dəyişdirilmədən saxlanması, ibtidai istintaq zamanı göstərilmiş hüquqi yardımla bağlı 72 (yetmiş iki) saata görə 432 (dörd yüz otuz iki) manat məbləğində pulun Əsgərov Elxas Allahşükür oğlunun, məhkəmə istintaqı zamanı göstərilmiş hüquqi yardımla bağlı 30 (otuz) saata görə 180 (bir yüz səksən) manat məbləğində pulun Cəbrayilov Bəybala Rza oğlunun vəkil işlədiyi Bakı şəhər 10 sayılı vəkil bürosunun hesabına ödənilməsi hökm edilmişdir.

Hökmdən dövlət ittihamçısı apellyasiya protesti vermiş və apellyasiya protestində hökmün dəyişdirilməsini, Pulatov Fuad Nazim oğlunun

cəzasının əvvəlinin 02 may 2021-ci il tarixdən hesablanması barədə qərarın qəbul olunmasını xahiş etmişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin cinayət kollegiyasının 1(103)-1993/2021 sayılı, 07 dekabr 2021-ci il tarixli ilkin məhkəmə baxışı iclasının qərarı ilə Pulatov Fuad Nazim oğlunun Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 177.2.2 və 177.2.3-cü maddələri ilə məhkum edilməsi barədə Bakı şəhəri Qaradağ Rayon Məhkəməsinin 12 oktyabr 2021-ci il tarixli hökmündən dövlət ittihamçısı tərəfindən verilmiş apellyasiya protestinə baxılmasına xitam verilmiş, Bakı şəhəri Qaradağ Rayon Məhkəməsinin 12 avqust 2021-ci il tarixli məhkəmə hazırlıq iclasının qərarı və 12 oktyabr 2021-ci il tarixli hökmü ləğv edilərək, cinayət işi Bakı şəhəri Qaradağ Rayon Məhkəməsinə məhkəmə hazırlıq iclası mərhələsinə göndərilmişdir.

Məhkəmə kollegiyası apellyasiya protesti üzrə işin məhkəmə baxışına təyin edilməsi məsələsinə yoxlayarkən, işə Bakı şəhəri Qaradağ Rayon Məhkəməsində baxılan zaman məhkəmə iclasına sədrlik edən hakim Qurbanov Teymur Əhməd oğlu tərəfindən Azərbaycan Respublikası Cinayət Prosessual Məcəlləsinin tələblərinə əməl edilməməsi və kobud pozuntulara yol verilməsi müəyyən edilmişdir.

İş materiallarından görünür ki, hazırkı cinayət işi üzrə ibtidai istintaq Bakı şəhəri Qaradağ rayon Polis İdarəsinin İstintaq Şöbəsinin baş müstəntiqi Məmmədov Hüseyn Vəqif oğlu tərəfindən həyata keçirilmiş, müstəntiq 26 iyul 2021-ci il tarixli qərarla təqsirləndirilən şəxs Pulatov Fuad Nazim oğluna Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 177.2.2 və 177.2.3-cü maddələri ilə yenidən ittiham elan etmişdir.

İstintaq orqanı tərəfindən Fuad Pulatov Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 177.2.2 və 177.2.3-cü maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilmişdir, ona görə ki, o, 06 mart 2021-ci il tarixdə saat 13:00 radələrində özgənin əmlakını gizli talamaq məqsədi ilə Bakı şəhəri, Qaradağ rayonu, Səngəçal qəsəbəsi 1-ci massiv Vidadi küçəsində yerləşən yaşayış sahəsi olan 7 saylı fərdi tikiliyə açıq qapıdan qanunsuz daxil olaraq fərdi tikilinin yataq otağındakı çarpayının üzərindəki döşəyin altından Məmmədzadə Fərid İlham oğluna məxsus 1 ədəd 600 manat dəyərində "Honor" markalı mobil telefon və 1 ədəd 400 manat dəyərində 4 qramlıq 585 əyyarında qadın qızıl üzüyü gizli olaraq talamaqla zərərçəkmiş şəxs Məmmədzadə Fərid İlham oğluna cəmi 1.000 manat dəyərində maddi ziyan vurmaqla oğurluq etmişdir.

Bundan başqa o, təkrarən 28 mart 2021-ci il tarixdə saat 03:00 radələrində özgənin əmlakını gizli talamaq məqsədi ilə Bakı şəhəri, Qaradağ

rayonu, Səngəçal qəsəbəsi Vidadi küçəsində yerləşən yaşayış sahəsi olan 38 sayılı fərdi tikiliyə qanunsuz hasardan aşmaq yolu ilə daxil olaraq fərdi tikilinin qonaq otağında döşəmənin üzərindəki Pulatov Fuad Nazim oğluna məxsus hər birinin qiyməti 600 manat olan 2 ədəd “Redmi” markalı mobil telefonu gizli olaraq talamaqla zərərçəkmiş şəxs Pulatov Nicat Nazim oğluna 1.200 manat dəyərində maddi ziyan vurmaqla oğurluq etmişdir.

Bakı şəhəri Qaradağ rayon Polis İdarəsinin İstintaq Şöbəsinin baş müstəntiqi Hüseyn Məmmədov tərəfindən 27 iyul 2021-ci il tarixdə cinayət işi üzrə ibtidai istintaq başa çatdırılmış və 29 iyul 2021-ci il tarixdə ittiham aktını tərtib edərək, təsdiq edilməsi üçün ibtidai araşdırmaya prosessual rəhbərliyi həyata keçirən Bakı şəhəri Qaradağ rayon prokuroru vəzifəsinin icra edən İlkin İsmayılova təqdim etmişdir.

Lakin ibtidai araşdırmaya prosessual rəhbərliyi həyata keçirən Bakı şəhəri Qaradağ rayon prokuroru vəzifəsinin icra edən İlkin İsmayılov ittiham aktını təsdiq etmədən cinayət işini 30 iyul 2021-ci il tarixli məktubla Bakı şəhəri Qaradağ Rayon Məhkəməsinə göndərmiş, cinayət işi 30 iyul 2021-ci il tarixdə həmin məhkəməyə daxil olmuşdur.

Pulatov Fuad Nazim oğlunun Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 177.2.2 və 177.2.3-ü maddələri ilə təqsirləndirilməsi haqqında cinayət işi Bakı Şəhəri Qaradağ Rayon Məhkəməsinin hakimi Teymur Qurbanovun icraatına verilmişdir.

Cinayət işinə hazırlıq iclasında baxılması hakim tərəfindən 12 avqust 2021-ci il tarixə təyin edilmiş, məhkəmənin həmin tarixli hazırlıq iclasının qərarı ilə Fuad Pulatov Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 177.2.2 və 177.2.3-cü maddələri ilə məhkəməyə verilmiş, iş üzrə məhkəmə istintaqı keçirilərək 12 oktyabr 2021-ci il tarixdə yuxarıda göstərilən hökm çıxarılmışdır.

Həmçinin müəyyən edilmişdir ki, ittiham aktı prokuror tərəfindən təsdiq edilmiş olsaydı belə, tərtib edilmiş ittiham aktı Azərbaycan Respublikası CPM-in 289-cu maddəsinin tələblərinə uyğun olmamışdır. Belə ki, Fuad Pulatova elan edilmiş ittihamın ikinci epizodunda göstərilmişdir ki, 28 mart 2021-ci il tarixdə saat 03:00 radələrində onun özgənin əmlakını gizli talamaq məqsədi ilə Bakı şəhəri, Qaradağ rayonu, Səngəçal qəsəbəsi Vidadi küçəsində yerləşən yaşayış sahəsi olan 38 sayılı fərdi tikiliyə qanunsuz hasardan aşmaq yolu ilə daxil olaraq fərdi tikilinin qonaq otağında döşəmənin üzərindəki Pulatov Fuad Nazim oğluna məxsus hər birinin qiyməti 600 manat olan 2 ədəd “Redmi” markalı mobil telefonu gizli olaraq talamaqla zərərçəkmiş şəxs Pulatov Nicat Nazim oğluna 1.200 manat

dəyərində maddi ziyan vurmaqla oğurluq etmişdir. Həmin ittihamın mahiyyətindən belə aydın olur ki, Fuad Pulatov özünə məxsus olan 2 ədəd mobil telefonu gizli olaraq talamaqda zərərçəkmiş şəxs Nicat Pulatova 1.200 manat dəyərində maddi ziyan vurmaqda təqsirləndirilmişdir.

Birinci instansiya məhkəməsi isə həmin hala diqqət yetirməmiş, eyni məzmunlu ittihamı formal olaraq hökmə köçürməklə, qeyd olunan epizod üzrə də Fuad Pulatov barəsində ittiham hökmü çıxarmışdır.

Halbuki, Azərbaycan Respublikası CPM-in 318.1-ci maddəsinə əsasən məhkəmə baxışı zamanı cinayət işinə, məhkəməyədək sadələşdirilmiş icraat materiallarına və ya xüsusi ittiham üzrə şikayətə yalnız təqsirləndirilən şəxsə qarşı irəli sürülmüş və ya məhkəməyə verilən ittiham daxilində baxılır.

Göründüyü kimi, Pulatov Fuad Nazim oğlunun Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 177.2.2 və 177.2.3-cü maddələri ilə təqsirləndirilməsi haqqında ittiham aktı ibtidai araşdırmaya prosessual rəhbərliyi həyata keçirən Bakı şəhəri Qaradağ rayon prokuroru vəzifəsini icra edən İlkin İsmayilov tərəfindən təsdiq edilməmiş, həmçinin iş materiallarında olan ittiham aktı müvafiq hissədə Azərbaycan Respublikası CPM-in 289-cu maddəsinin tələblərinə uyğun tərtib edilməmişdir.

Bakı Şəhəri Qaradağ Rayon Məhkəməsinin hakimi Teymur Qurbanov isə qeyd olunan qanun pozuntularına əhəmiyyət verməmiş, qanunsuz və əsassız olaraq Pulatov Fuad Nazim oğlunun barəsində Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 177.2.2 və 177.2.3-cü maddələri ilə ittiham hökmü çıxarmışdır.

Məhkəmə kollegiyası yuxarıda şərh edilən qanun pozuntularını müzakirə edib hesab edir ki, qeyd edilən qanun pozuntularına yol verməsi Bakı şəhəri Qaradağ Rayon Məhkəməsinin hakimi Qurbanov Teymur Əhməd oğlu tərəfindən Azərbaycan Respublikası Cinayət Prosessual Məcəlləsinin tələblərinin kobud surətdə pozulması kimi qiymətləndirilməlidir. Belə ki, Azərbaycan Respublikası Cinayət Prosessual Məcəlləsinin 303.3-cü maddəsinə əsasən yol verilmiş pozuntular kobud qanun pozuntuları hesab edilir.

Bununla da Bakı şəhəri Qaradağ Rayon Məhkəməsinin hakimi Qurbanov Teymur Əhməd oğlu cinayət işinə baxarkən yuxarıda şərh edilən hərəkətləri ilə cinayət prosessual qanunvericiliyinin tələblərinin kobud şəkildə pozulmasına yol vermişdir.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının 07 dekabr 2022-ci il tarixli qərarından görünür ki, Tovuz Rayon Məhkəməsinin 21.05.2020-ci il tarixli

qətnaməsindən verilmiş apellyasiya şikayətinə baxılarkən qanunvericiliyin tələblərinin kobud pozuntusuna yol verildiyinə görə Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin hakimləri Fikrət Mehtiyev, Rəhman Muradov və Ədil Məmmədov birinci instansiya məhkəməsinin yol verdiyi kobud maddi və prosessual pozuntulara əhəmiyyət vermədən işə mahiyyəti üzrə baxan tam hüquqlu məhkəmə kimi aradan qaldırılması mümkün olan pozuntuları düzəltməmiş, özü də prosessual normaların tələblərini pozmuşdur.

Belə ki, iddiaçı Mahmudov Xanlar Xəlil oğlu 02.03.2020-ci ildə Tovuz Rayon Məhkəməsində cavabdeh Tovuz Rayon Notariat Ofisinə qarşı iddia qaldıraraq, Məmmədova Məhluqə Xəlil qızından miras qalmış, Tovuz rayonu Dönük Qırıqlı kəndində 0.25 ha torpaq sahəsi və üzərində yerləşən 3 otaqlı fərdi yaşayış evindən ibarət mirasın onun tərəfindən qəbul olunması faktının müəyyən olunmasına dair qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir.

İddiaçı mirasın qəbulu faktına dair iddiasını vərəsələrə qarşı qaldırmalı olduğu halda, süni surətdə cavabdeh qismində yalnız notariat ofisini qoymuşdur. Tovuz Rayon Məhkəməsi (hakim Mustafayev Nofəl Qara oğlu) öz növbəsində maraqlarına toxunan şəxslər qismində digər vərəsələri işə cəlb etmədən iddianın təmin edilməsinə dair 21.05.2020-ci il tarixli qətnamə qəbul etmişdir.

Birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən hazırkı mülki işdə iştiraka cəlb edilməmiş Minayə Məmmədova və Sürəyya Fəttayeva məlumatları olmadan çıxarılmış 21.05.2020-ci il tarixli qətnamənin maraqlarına toxunduğunu bildirərək apellyasiya şikayəti vermişlər.

Gəncə Apellyasiya Məhkəməsi mülki kollegiyasının (hakimlər - Mehtiyev Fikrət Ədilşah oğlu (sədrlik edən və məruzəçi), Muradov Rəhman Şaban oğlu və Məmmədov Ədil İsa oğlu) 2(104)-2838/2021 nömrəli iş üzrə 06.12.2021-ci il tarixli qətnaməsi ilə Tovuz Rayon Məhkəməsinin 21.05.2020-ci il tarixli qətnaməsindən verilmiş apellyasiya şikayəti təmin edilməmiş, qətnamə dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki kollegiyasının 08.09.2022-ci il tarixli qərarı ilə Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki kollegiyasının 06.12.2021-ci il tarixli qətnaməsi ləğv edilmiş və yeni qərar çıxarılmaqla, iddia ona cavab verməli olmayan şəxsə qarşı qaldırıldığına görə rədd edilmişdir.

İşə kassasiya qaydasında baxılarkən müəyyən edilmişdir ki, birinci və apellyasiya instansiyası məhkəmələri işə baxarkən maddi və prosessual hüquq normalarının kobud şəkildə pozulması hallarına yol vermişlər.

İlk növbədə qeyd edilməlidir ki, birinci instansiya məhkəməsi iddiaçı Xanlar Mahmudovun mirasın qəbul olunması faktının müəyyən olunması barədə iddiaya baxarkən notariusun imtina qərarında vərəsələr arasında mübahisənin olduğunun açıqca qeyd edilməsinə rəğmən, iddia icraatında qaldırılan mübahisənin mahiyyəti, bu mübahisə üzrə iddiaçının nail olmaq istədiyi hüquqi mənafe baxımından iddiaya cavab verməli olan şəxs qismində əslində notariusun deyil, digər vərəsələrin olmasına heç bir məhəl qoymamışdır. Halbuki, məhkəmə bu halda iddiaçının razılığı ilə cavabdehin əsl cavabdehlər olan digər vərəsələrlə əvəz olunmasını təklif etməli, iddiaçı bundan imtina etdiyi halda isə öz təşəbbüsü ilə həmin şəxslərin müstəqil tələb irəli sürməyən üçüncü şəxslər kimi işə cəlb olunmalarını təmin etməklə, iddianı buna cavab verməli olmayan şəxsə qarşı yönəlməsi əsası ilə rədd etməli idi. Məhkəmənin bu prosessual hərəkətləri etməməsi, vərəsələr Minayə Məmmədova və Sürəyya Fəttayevanın maraqlarına toxunan məsələnin onların iştirakı olmadan mənafeələrinə zidd şəkildə həll edilməsi ilə nəticələnmişdir.

Bundan əlavə, Tovuz Rayon Məhkəməsi iddia tələbinin həcmindən kənara çıxaraq qətnamənin nəticə hissəsində məhkəmə aktının həmin miras əmlakın Mahmudov Xanlar Xəlil oğlunun adına mülk kimi qeydə alınması üçün əsas olmasını qanunazidd şəkildə qət etmişdir. Belə ki, inzibati xarakterli bir məsələnin mülki mühakimə icraatı çərçivəsində həlli yolverilməzdir.

Qeyd olunan hallar məhkəmə tərəfindən mülki prosessual qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş icraat növlərinin tələblərinə əməl olunmamasına, mülki prosesdə iştirak etməli olan şəxslərin məhkəmə müdafiəsi hüquqlarının (MPM, maddə 4.1, 57.1), ədalət mühakiməsinin çəkişmə və tərəflərin bərabərliyi əsasında həyata keçirilməsi prinsipinin (MPM, maddə 9), həqiqətə nail olmaq üçün işin hərtərəfli, tam və obyektiv tədqiqinə lazımı şərait yaratmaq, tərəflərlə işin və mübahisənin vəziyyətini müzakirə etmək vəzifələrinin (MPM, maddə 14.1, 184.1), hakimin işdə iştirak edən şəxslərin verdiyi tələblər üzrə qətnamə çıxarmasına dair normanın (MPM, maddə 218.3) kobud surətdə pozulmasına dəlalət edir.

Xüsusilə vurğulanmalıdır ki, Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki kollegiyası da öz növbəsində işə baxarkən iddiaçı Xanlar Mahmudovun vərəsəlik hüququ və bunun həyata keçirilməsi ilə bağlı əsasların olub-olmamasını (o cümlədən mübahisənin və tələbin mahiyyətini, iddiaçının təmin etmək istədiyi hüquqi mənafeyi, bu çərçivədə cavabdehin iddiaya cavab verən şəxs olub-olmamasını və s.) araşdırmamış, apellyatorların

mirası qəbul edib-etməmələri ilə bağlı halların sübuta yetirilmədiyi nəticəsinə gəlmişdir. Halbuki, tərəf (cavabdeh) kimi işə cəlb edilməmiş Minayə Məmmədova və Sürəyya Fəttayevanın mirası qəbul edib-etməmələri hazırkı işin araşdırma predmetini təşkil etməmişdir.

Bundan əlavə, apellyasiya məhkəməsi qətnamənin iddia tələbi və mülki mühakimə icraatının hədləri xaricində qalan hissəsini də qüvvəsində saxlamaqla birinci instansiya məhkəməsinin qanunazidd qənaətini təkrarlamışdır.

Nəticə etibarilə mirasda marağı olan vərəsələrin iştirakı təmin edilmədən mübahisəli əmlaka iddiaçının adına çıxarışın verilməsinin təmin olunması həmin vərəsələrin mirasa dair tələblərinə baxılmasını mümkünəz etməmişdir. Bununla da, Minayə Məmmədova və Sürəyya Fəttayevanın ədalətli məhkəmə araşdırması və məhkəmə müdafiəsi hüquqları kobud şəkildə pozulmuşdur.

Məhkəmə–Hüquq Şurasının 11 oktyabr 2022-ci il tarixli qərarından görünür ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi Sadıxov Rasim Əkrəm oğlu tərəfindən bir sıra işlərə baxılarkən əmək və icra intizamına dair qanunvericiliyin tələbləri dəfələrlə pozulmuşdur.

Belə ki, hakim R.Sadıxovun icraatında olan cinayət işləri üzrə məhkəmə iclaslarının təşkili ilə bağlı lazımi tədbirlərin vaxtında görülməməsi məhkəmə baxışlarının çoxsaylı təxirə salınmasına, həmçinin ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsində süründürməçilik hallarına şərait yaratmışdır. Məsələn, 229/22 və 712/22 nömrəli cinayət işləri üzrə müvafiq olaraq 26.10.2021-ci, 02.11.2021-ci və 29.03.2022-ci il tarixlərə təyin edilmiş məhkəmə iclaslarına şahidlər dəvət edilməməsinə baxmayaraq, iclas protokollarında həmin şahidlərin məhkəmə iclaslarının vaxtı və yeri barədə lazımi qaydada məlumatlandırılması qeyd edilmişdir. Sonra isə həmin tarixli məhkəmə prosesləri şahidlərin iştirak etməməsi əsası ilə təxirə salınmışdır. Hakim R.Sadıxovun sədrliyi ilə baxılmış 253/22 nömrəli cinayət işi üzrə isə heç bir şahid olmadığı halda məhkəmə baxışının 11.01.2022-ci və 18.01.2022-ci il tarixli prosesləri şahidlərin məhkəmə çağırışına gəlməməsi əsası ilə təxirə salınmışdır.

Bundan əlavə, aidiyyəti zərərçəkmiş şəxslərə heç bir məhkəmə bildirişi göndərilməməsinə, onların məhkəmə iclasına çağırılmamasına baxmayaraq 253/22 nömrəli cinayət işi üzrə 01.02.2022-ci, 15.02.2022-ci və 29.03.2022-ci il tarixli məhkəmə prosesləri zərərçəkmiş şəxslərin məhkəmə çağırışına gəlməməsi əsası ilə təxirə salınmışdır. Bu isə prosesin formal təşkili və tərəflərin öz müdafiəsini hazırlamağa və məhkəməyə vaxtında gəlmələrinə

zəruri imkanlar yaradılmaması ilə yanaşı cinayət işinə baxılmasının lüzumsuz uzanmasına və süründürməçilik hallarına süni şərait yaradılmasına dəlalət edir.

Bundan başqa, 253/22 nömrəli cinayət işi üzrə tərəflərin prosesual qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydada məhkəməyə çağrılmaması nəticəsində məhkəmə iclasları müxtəlif bəhanələr ilə 13 dəfədən çox təxirə salınmışdır. Həmin cinayət işi üzrə 02.11.2021-ci il tarixə təxirə salınmış məhkəmə prosesinin vaxtı barədə rəsmi məlumat Penitensiar xidmətin Müalicə müəssisəsinə və İstintaq təsridxanasına məhkəmə baxışına 1 gün qalmış (01.11.2021-ci il tarixdə) göndərilmişdir. Ev dustaqlığında olan təqsirləndirilən şəxs Ə.Əhmədova və müdafiəçilərə isə ümumiyyətlə məhkəmə bildirişləri göndərilməmişdir. Həmin iş üzrə 28.12.2021-ci il tarixə təxirə salınmış məhkəmə prosesinin vaxtı barədə 2 müdafiəçiye məlumat verildiyi halda, 3-cü müdafiəçiye (U.Abdulrəhmanlıya) bu barədə bildiriş göndərilməmişdir.

Qeyd edilməlidir ki, məhkəmə iclaslarının təşkili sahəsində yol verilmiş bu kimi əsassız gecikdirmələr və süründürməçilik halları nəticəsində 253/22 nömrəli cinayət işi üzrə, 06.05.2022-ci il tarixə kimi ötən 6 aydan artıq müddət ərzində yekun məhkəmə qərarı çıxarılmamış, həmçinin Azərbaycan Respublikası Cinayət Prosesual Məcəlləsinin (bundan sonra CPM) cinayət təqibi üzrə icraatın tezliyinin təmin olunmasından bəhs edən 48-ci maddəsinin tələbləri (cinayət təqibi üzrə icraat elə başlanmalı və qurtarmalıdır ki, şəxslər işlərinə baxılmasını və pozulmuş hüquqlarının bərpasını həddən artıq uzun müddət gözləməsinlər) pozulmuşdur.

Hakim R.Sadıxovun işin təşkilinə laqeyd münasibət bəsləməsinin və məhkəmə iclas katibinin məhkəmə baxışının təxirə salınması ilə bağlı hakimin vəzifəsini mənimsəməsi nəticəsində 87/22, 407/22, 665/22, 830/22, 851/22 və 890/22 nömrəli cinayət işləri üzrə 05.04.2022-ci il tarixli məhkəmə prosesləri (hakim R.Sadıxov işdə olmasına baxmayaraq) məhkəmə iclasının katibinin arayışı əsasında təxirə salınmış və müvafiq olaraq 12.04.2022-ci və 19.04.2022-ci il tarixlərə təyin edilmişdir. Nəticədə, məhkəmə iclasının katibi CPM-in 98.2-ci (məhkəmə iclasının katibinin vəzifələri), hakim R.Sadıxov isə CPM-in məhkəmə baxışının təxirə salınmasından bəhs edən 319.1-ci maddəsinin tələblərini pozmuşdur.

Bundan əlavə, CPM-in 53.6-cı (cinayət təqibi üzrə icraatın dayandırılması əsasları) maddəsinin tələblərinə zidd olaraq hakim R.Sadıxovun icraatına 29.10.2021-ci il tarixdə daxil olmuş 665/22 nömrəli cinayət işi üzrə icraat 28.12.2021-ci il tarixdə (1 ay 29 gün sonra)

dayandırılmış, 16.03.2022-ci il tarixdə təqsirləndirilən şəxsin tutulmasına (həbsə alınmasına) dair məhkəməyə rəsmi məlumat daxil olsa da, cinayət işinin icraatı təzələnmədən növbəti hazırlıq iclası 29.03.2022-ci il tarixə təyin edilmişdir.

Müəyyən edilmişdir ki, CPM-in 92.7-ci maddəsinin tələblərinə (şəxs yalnız şəxsiyyətini, vəkillik fəaliyyətini həyata keçirmək hüququnu təsdiq edən sənədi və vəkil orderini təqdim etdikdə müdafiəçi qismində işə buraxıla bilər. Müvafiq sənədlər təqdim olunmadıqda məhkəmə həmin şəxsin müdafiəçi qismində işə buraxılmasından imtina edilməsi haqqında əsaslandırılmış qərar çıxarmalıdır) zidd olaraq, hakim R.Sadıxovun icraatında olmuş 22 cinayət işi (229/22, 253/22, 292/22, 344/22, 358/22, 373/22, 407/22, 422/22, 469/22, 587/22, 629/22, 665/22, 712/22, 830/22, 851/22, 772/22, 791/22, 890/22, 909/22, 927/22, 946/22 və 964/22 nömrəli) üzrə təqsirləndirilən şəxsin müdafiəsini öz öhdəsinə götürmüş müdafiəçilər vəkil qurumunun orderi ilə yanaşı məhkəməyə şəxsiyyət və xidməti vəsiqələrini təqdim etməmişdir. Məhkəmə iclaslarına sədrlik edən hakim R.Sadıxov isə bu məsələlərə əhəmiyyət verməmiş, nəticədə məhkəmənin təqsirləndirilən şəxsin məhkəməyə verilməsi və məhkəmə baxışının təyin edilməsi haqqında (müvafiq olaraq 30.11.2021-ci, 07.12.2021-ci, 14.12.2021-ci, 11.01.2022-ci, 15.02.2022-ci, 15.03.2022-ci, 19.03.2022-ci, 29.03.2022-ci, 12.04.2022-ci, 19.04.2022-ci il və s. tarixli) qərarları ilə həmin vəkillər müdafiəçi qismində işə buraxılmışdır.

Məhkəmə tərkibi tərəfindən 344/22 nömrəli cinayət işi üzrə 18.11.2021 - ci il tarixdə müdafiəçinin təyin olunması barədə qərarın qəbul olunmasına baxmayaraq, bu prosessual hərəkət ilə bağlı 06.05.2022-ci il tarixə kimi ötən 5 aydan artıq müddət ərzində məhkəmə iclasının protokolu tərtib olunmamışdır. Bundan əlavə, hakim R.Sadıxovun sədrliyi ilə baxılmış 87/22 nömrəli cinayət işi üzrə 16.11.2021-ci il tarixdə şahidlərin məcburi gətirilməsi barədə ayrıca akt şəklində qərar qəbul edilməsinə, imzalanmasına və elan edilməsinə baxmayaraq bu prosessual hərəkət 16.11.2021-ci il tarixli məhkəmə iclas protokolunda əks olunmamışdır. Nəticədə CPM-in cinayət təqibi üzrə aparılan prosessual hərəkətlərin gedişinin və nəticələrinin protokollaşdırılmasının məcburiliyindən bəhs edən 51.1-ci, həmçinin 98.2.3-cü (məhkəmə iclas katibi CPM-in 51.7-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş müddətdə məhkəmə iclasının protokolunu hazırlamalı və imzalamalıdır) maddələrinin tələbləri pozulmuşdur.

Hökmələrin tərtibatında da qanun pozuntularına yol verilmişdir. CPM-in 353.4.10-cu maddəsinə əsasən məhkəmənin ittiham hökmünün nəticəvi

hissəsində digər məsələlər ilə yanaşı məhkəmə xərclərinin ödənilməsi (kimin və hansı məbləğdə ödəməsi) də göstərilməlidir. Qanunun bu tələbinə baxmayaraq, 15.03.2022-ci il tarixdə çıxarılmış 629/22 nömrəli hökmdə ekspertiza xərci ilə bağlı məsələyə münasibət bildirilməmişdir. Bundan əlavə, hakim R.Sadıxovun sədrliyi ilə 489/22 nömrəli cinayət işi üzrə çıxarılmış 26.04.2022-ci il tarixli hökmdə müdafiəçiyə ödənilməli olan haqqın məbləği göstərilməmişdir. Nəticədə, CPM-in 197-ci və 353.4.10-cü maddələrinin tələbi pozulmuşdur.

Yuxarıda qeyd edilən hərəkətləri (hərəkətsizliyi) ilə Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi R.Sadıxov Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 125-ci (məhkəmə hakimiyyətinin həyata keçirilməsi) və 127-ci (ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsinin əsas prinsipləri və şərtləri), “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunun 4-cü (məhkəmələrdə işlərə baxılması) və 99-cu (hakimlərin vəzifələri), “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” Qanunun 9.3.12-ci (fiziki və ya hüquqi şəxslərə hüquqlarının və qanuni mənafelərinin həyata keçirilməsində süni maneələr yaratmaq) maddələrinin, həmçinin prosesual qanunvericiliyin müvafiq müddələrinin tələblərini kobud pozmuşdur.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının 11 oktyabr 2022-ci il tarixli qərarından görünür ki, Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi Rəhman Muradov Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 60-cı (hüquq və azadlıqların məhkəmə təminatı), 125-ci (məhkəmə hakimiyyətinin həyata keçirilməsi) və 127-ci (ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsinin əsas prinsipləri və şərtləri), “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunun 4-cü (məhkəmələrdə işlərə baxılması) və 99-cu (hakimlərin vəzifələri) maddələrinin, həmçinin prosesual qanunvericiliyin müvafiq müddələrinin tələblərini kobud surətdə pozmuşdur.

Hakim Rəhman Muradov Mülki Prosesual Məcəllənin apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin və ya qərarının ləğv edilməsinin əsaslarından bəhs edən 418.4.5-ci maddəsinin tələblərinə lazımi əhəmiyyət verməyərək bir çox mülki işlər üzrə məhkəmə bildirişlərini tərəflərə vaxtında göndərməmişdir. Bu kimi hallar işdə iştirak edən şəxslərin öz müdafiəsini hazırlamağa və məhkəməyə vaxtında gəlmələrinə süni maneələr yaratmışdır. Bu isə prosesin formal təşkili ilə yanaşı mülki işlərə baxılmasının lüzumsuz uzanmasına və süründürməçilik hallarına səbəb olmuşdur.

Belə ki, 506/21, 347/22, 138/22, 346/22, 592/22 və 442/22 nömrəli mülki işlər üzrə 20.12.2021, 14.02.2022, 28.03.2022, 11.04.2022,

20.04.2022, 02.06.2020, 20.07.2020 və 02.10.2020-ci il tarixli məhkəmə iclasları ilə bağlı işdə iştirak edən şəxslər məhkəmə iclasının vaxtı və yeri, prosessual hüquq və vəzifələri, işə şifahi və ya yazılı icraat qaydasında baxılması haqqında (müvafiq prosessual hərəkətin tarixinə ən azı 10 gün qalmış) məhkəmə bildirişi vasitəsilə xəbərdar edilməmişlər. İş materiallarında məhkəmə bildirişlərinin rəsmən tərəflərə verilməsini (göndərilməsini), həmçinin şahidlərin, ekspertlərin, mütəxəssislərin və s. məhkəmə bildirişi vasitəsilə məhkəməyə çağırılmasını təsdiqedən heç bir sənəd olmamışdır.

Hakim Rəhman Muradovun sədrliyi ilə baxılmış 347/22, 442/22 və 3352/22 nömrəli mülki işlər üzrə məhkəmə bildirişləri 15.03.2021 və 06.12.2021-ci il tarixli məhkəmə proseslərinə ən azı 10 gün qalmış deyil, müvafiq olaraq 4 və 7 gün qalmış göndərilmişdir. Hakim Rəhman Muradov isə həmin məsələlərə laqeyd münasibət bəsləmişdir. Nəticədə, MPM-in 138.2, 138.3 və 138.4-cü maddələrinin tələbləri kütləvi şəkildə pozulmuşdur.

MPM-in apellyasiyanın mümkünlüyünün yoxlanılmasından bəhs edən 366-cı və qərardadın çıxarılması qaydasına dair 263-cü maddələrinin tələblərinə zidd olaraq hakim Rəhman Muradovun icraatına 04.03.2022, 05.03.2022, 10.03.2022, 15.03.2022 və 18.03.2022-ci il tarixlərində daxil olmuş 1268/22, 1276/22, 1311/22, 1318/22, 1349/22, 1396/22 və 1354/22 nömrəli mülki işlər üzrə 19.04.2022-ci il tarixə kimi ötən 1 aydan artıq müddət ərzində apellyasiyanın mümkünlüyünün yoxlanılmasına dair qərardadlar qəbul edilməmişdir (bu barədə iş materiallarında heç bir rəsmi sənəd aşkar edilməmişdir).

Bundan əlavə, hakim Rəhman Muradov MPM-in 418.4.2-ci maddəsinin tələblərinə əhəmiyyət verməyərək onun sədrliyi ilə baxılmış 827/22 nömrəli mülki iş üzrə apellyasiyanın mümkünlüyü barədə 14.01.2022-ci il tarixdə çıxarılmış qərardad məhkəmə tərkibinin digər hakimi Ədil Məmmədov tərəfindən 19.04.2022-ci il tarixə kimi ötən 3 aydan artıq müddət ərzində imzalanmamışdır.

MPM-in qətnamənin tərtibindən bəhs edən 227-ci maddəsinin tələblərinə zidd olaraq hakim Rəhman Muradovun sədrliyi ilə baxılmış 506/21, 786/21, 3120/21, 3314/21, 346/22 və 442/22 nömrəli mülki işlər üzrə 22.11.2021, 06.12.2021, 24.01.2022, 02.03.2022, 06.03.2022 və 15.03.2022-ci il tarixlərdə çıxarılmış qətnamələrin surətləri işdə iştirak edən şəxslərə, qətnamə tərtib edildikdən sonra 3 gün ərzində deyil, qətnamənin nəticə hissəsi elan edildiyi tarixdən müvafiq olaraq 3 ay, 1 ay 29 gün, 1 ay

22 gün, 1 ay 18 gün, 1 ay 2 gün, 1 ay və 25 gündən sonra göndərilmişdir (təqdim edilmişdir). Bundan əlavə, 827/22 nömrəli mülki iş üzrə 14.03.2022-ci il tarixdə çıxarılmış məhkəmə qətnaməsinin surəti tərəflərə ümumiyyətlə göndərilməmişdir (bu barədə iş materialında heç bir sübutedici sənəd yoxdur). Bununla da yekun məhkəmə aktından narazı tərəfin vaxtında şikayət vermək hüququ süni şəkildə məhdudlaşdırılmışdır.

Qanunvericilikdə olan dəyişikliklərə lazımi əhəmiyyət verilməməsi nəticəsində MPM-in apellyasiya instansiyası məhkəməsi qətnaməsinin qanuni qüvvəyə minməsindən bəhs edən 393-cü maddəsinin tələbləri də hakim Rəhman Muradov tərəfindən bir çox mülki işlər üzrə pozulmuşdur. 786/21 nömrəli mülki iş üzrə tərəflər qətnamənin surətini müvafiq olaraq 06.01.2022 və 20.01.2022-ci tarixlərdə almasına baxmayaraq kassasiya şikayətinin verilməsi müddəti bitmədən 1 ay 23 gün əvvəlcədən, 09.02.2022-ci il tarixdə iş üzrə icra vərəqəsi tərtib olunmuşdur. Həmin icra vərəqəsi isə qətnamə qanuni qüvvəyə mindiyi gün (20.03.2022-ci il tarixdə) deyil, 17 gün sonra, 02.04.2022-ci il tarixdə icra üçün göndərilmişdir.

Hakim Rəhman Muradovun sədrliyi ilə baxılmış 3314/21 nömrəli mülki iş üzrə 03.12.2021-ci il tarixdə çıxarılmış qətnamə tərəflərə 3 aydan sonra, müvafiq olaraq 02.03.2022 və 06.03.2022-ci il tarixlərdə təqdim edilməsinə baxmayaraq, qətnamənin qanuni qüvvəyə minməsi müddəti (06.05.2022-ci il) gözlənilmədən 3 ay əvvəlcədən, 04.02.2022-ci il tarixdə icra vərəqəsi tərtib olunmuşdur. Həmin icra vərəqəsi isə qətnamənin qanuni qüvvəyə minmə tarixindən 1 ay 4 gün əvvəl, yəni 02.04.2022-ci il tarixdə icraya yönəldilmişdir.

Məhkəmə Hüquq Şurasının 9 dekabr 2022-ci il tarixli qərarından görünür ki, Salyan Rayon Məhkəməsinin sədri vəzifəsini müvəqqəti icra edən hakim Muradağa Qasimov əmək və icra intizamının kobud pozulması hallarına yol vermiş, Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunda qanunsuz miqrasiyanın təşkili ilə bağlı müvafiq faktlar üzrə aparılan istintaq zamanı 11 yanvar 2013-cü il tarixdən 10 avqust 2022-ci il tarixədək Salyan Rayon Məhkəməsində baş mütəxəssis (sürücü) işləmiş Bağirov Seyidağa Əliheydər oğlunun tamah niyyəti ilə qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs halında vəzifəli şəxs olan Salyan Rayon Məhkəməsinin sədri vəzifəsini müvəqqəti icra edən hakim Qasimov Muradağa Əhmədağa oğlunun səlahiyyətlərinin mənimsənilməsi ilə əlaqədar hüquqi şəxs kimi Salyan Rayon Məhkəməsinin hüquqlarının və qanuni mənafələrinin əhəmiyyətli dərəcədə pozulmasına səbəb olan hərəkətlər törətdiyi və hüquq verən rəsmi

sənədi istifadə etmək məqsədi ilə saxtalaşdırmaqla qanunsuz hazırladığı müəyyən edilmişdir.

Belə ki, Seyidağa Bağırov 2020-ci ilin dekabr ayının sonlarında yalnız məhkəmənin sədrinin möhür vurmaq səlahiyyətlərinin olmasını bilib məhkəmə sədrinin xidməti otağında heç kimin olmamasından istifadə edərək xidməti otağa daxil olmuş və otaqdakı yazı masasının siyirtməsindən üzərində “Salyan Rayon Məhkəməsi” sözləri yazılmış dövlət gerbli dairəvi möhürü gizli şəkildə götürüb Fransa Respublikasında “siyasi sığınacaq” əsası ilə yaşamaq icazəsini almaq istəyən şəxsə – Əliyev Şaiq Xosrov oğluna köməklik göstərilməsi məqsədilə onun ölkəmizə geri qaytarılacağı halda təqiblərə məruz qalacağı təəssüratını yaratmaq üçün sonuncunun Salyan Rayon Məhkəməsinin icraatında olan cinayət işi üzrə təqsirləndirilən şəxs qismində tanınması barədə saxta məhkəmə bildirişinə və müvafiq zərflə möhür vurmuşdur.

Həmin hərəkətlərinə görə Seyidağa Bağırov 29 avqust 2022-ci il tarixdə Azərbaycan Respublikası CM-in 310 və 320.1-ci maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilərək qeyd olunan maddələrdə nəzərdə tutulmuş ittiham ona elan edilmişdir. İş üzrə ibtidai istintaq yekunlaşmış və hal-hazırda cinayət işi Salyan Rayon Məhkəməsinin hakimi Səmədov Ağarza Hacırza oğlunun icraatında baxılma mərhələsindədir.

2019-2021-ci illərdə Salyan Rayon Məhkəməsində istifadə olunmuş dövlət gerbli dairəvi möhür Salyan Rayon Məhkəməsinin sədri Ələvsət Paşayevin 24 sentyabr 2020-ci il tarixdən təqaüdə çıxması ilə əlaqədar Salyan Rayon Məhkəməsinin sədri vəzifəsini müvəqqəti icra edən Qasimov Muradağa Əhmədağa oğluna 24 sentyabr 2020-ci il tarixli akt üzrə təhvil verilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 03.02.2017-ci il tarixli 25 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Dövlət gerbinin təsviri olan möhürlərin və sənəd blanklarının hazırlanması, istifadə olunması, saxlanılması və məhv edilməsi Qaydası”nın:

- 4.1-ci bəndinə əsasən Azərbaycan Respublikası Dövlət gerbinin təsviri olan möhürləri və sənəd blankları mütləq qaydada ayrıca kitabda uçota alınır və kargüzərlik xidmətində saxlanılır. Təşkilatların rəhbərlərinin əmri ilə Azərbaycan Respublikası Dövlət gerbinin təsviri olan möhürlərin və sənəd blanklarının uçotuna, hazırlanmasına və saxlanılmasına məsul şəxslər təyin edirlər.

- 4.2-cü bəndinə əsasən Azərbaycan Respublikası Dövlət gerbinin təsviri olan möhürlərin və sənəd blanklarının uçotu kitablarının vərəqələri

nömrələnir, tikilir, onların saxlanılmasına məsul olan şəxsin imzası ilə təsdiqlənir və möhürlənir.

- 4.5-ci bəndinə əsasən Azərbaycan Respublikası Dövlət gerbinin təsviri olan möhürlər və sənəd blankları kənar şəxslərin girişi qadağan olan yerlərdə, xüsusi möhürlənən şkaflarda saxlanılır.

“Azərbaycan Respublikasının məhkəmələrində kargüzarlığın aparılmasına dair Təlimat”ın 33-cü bəndinin qeyd hissəsinə əsasən Məhkəmənin gerbli möhürü məhkəmənin sədrində, yaxud da onun əmri ilə həvalə edilmiş vəzifəli şəxsdə olmalıdır. Məhkəmənin gerbli möhürü, digər möhür və ştaplları dəmir seyfə saxlanılmalıdır.

Müəyyən edilmişdir ki, Salyan Rayon Məhkəməsinin sədri vəzifəsini müvəqqəti icra edən Qasimov Muradağa Əhmədağa oğlu tərəfindən Azərbaycan Respublikası Dövlət gerbinin təsviri olan Salyan Rayon Məhkəməsinin möhürü ilə bağlı qeyd olunan tələblərə əməl edilməmiş, məhkəmənin gerbli möhürünü kənar şəxslərin girişi qadağan olan yerlərdə, xüsusi möhürlənən şkaflarda saxlanılması təmin edilməmiş, bununla da məhkəmə aparatının işinə lazımi rəhbərliyi və tabeliyində olan əməkdaşın fəaliyyətinə nəzarəti həyata keçirməmişdir.

Beləliklə, araşdırmanın nəticələri göstərir ki, yuxarıda qeyd edilən hərəkətləri (hərəkətsizliyi) ilə Salyan Rayon Məhkəməsinin sədri vəzifəsini müvəqqəti icra edən hakim Muradağa Qasimov tərəfindən Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 60-cı (hüquq və azadlıqların məhkəmə təminatı), 125-ci (məhkəmə hakimiyyətinin həyata keçirilməsi) və 127-ci (ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsinin əsas prinsipləri və şərtləri), “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunun 4-cü (məhkəmələrdə işlərə baxılması) və 99-cu (hakimlərin vəzifələri) maddələrinin, həmçinin prosessual qanunvericiliyinin müvafiq müddələrinin tələblərinin kobud pozulmasına yol vermişdir.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının 09 dekabr 2022-ci il tarixli qərarından görünür ki, Abşeron Rayon Məhkəməsinin hakimi Həsənov Vaqif İskəndər oğlu Xamızadə Fərid Oqtay oğlunun Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 152.1-ci maddəsi ilə təqsirləndirilməsinə dair cinayət işinə baxarkən müvafiq prosessual qanunvericiliyin tələblərinin kobud pozuntusuna yol verədiyinə görə onun barəsində Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsi tərəfindən 17 iyun 2022-ci il tarixli xüsusi qərar çıxarılmışdır.

Araşdırma nəticələrinə əsasən müəyyən edilmişdir ki, Abşeron Rayon Məhkəməsinin 18 aprel 2022-ci il tarixli, 1(012)-145/2022 nömrəli hökmü ilə (hakim Vaqif Həsənov) Xamızadə Fərid Oqtay oğlu CM-in 152.1-ci

maddəsi ilə nəzərdə tutulan cinayət əməlini törətməkdə təqsirli bilinərək 6 (altı) ay müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmişdir.

Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin cinayət kollegiyasının 17 iyun 2022-ci il tarixli, 1(105)-316/2022 nömrəli qərarı ilə hökm ləğv edilmiş, Xamızadə Fərid Oqtay oğlunun CM-in 152.1-ci maddəsi ilə təqsirləndirilməsinə dair cinayət işinin Abşeron Rayon Məhkəməsinə məhkəmə baxışı mərhələsinə qaytarılması qərara alınmışdır.

İşin apellyasiya icraatı zamanı müəyyən edilmişdir ki, birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən hazırkı mübahisəyə baxılarkən prosessual hüquq normalarının tələbləri kobud surətdə pozulmuşdur.

İş materiallarına əsasən Xamızadə Fərid Oqtay oğlunun CM-in 152.1-ci maddəsi ilə təqsirləndirilməsinə dair cinayət işi Abşeron Rayon Məhkəməsinə 06.01.2022-ci il tarixdə daxil olmuşdur. Cinayət işi üzrə 14.02.2022-ci il, 28.02.2022-ci il, 17.03.2022-ci il, 31.03.2022-ci il və 18.04.2022-ci il tarixlərdə məhkəmə baxış iclasları keçirilməklə yekun məhkəmə aktı qəbul edilmişdir.

Birinci instansiya məhkəməsinin hakimi 31.03.2022-ci il tarixli məhkəmə baxış iclasında məhkəmə istintaqını tamamlayıb məhkəmə çıxışları və təqsirləndirilən şəxsin son sözünü dinlədikdən sonra Azərbaycan Respublikası Cinayət Prosessual Məcəlləsinin (bundan sonra CPM-in) 344-cü maddəsinə uyğun olaraq məhkəmə baxışının başa çatdığını, yekun məhkəmə qərarının çıxarılması üçün müşavirə otağına getdiyini elan etmişdir. Lakin hökmün elan edilməsi 18 aprel 2022-ci il tarixə saat 10:30-a təxirə alınmış və həmin tarixdə sədrlik edən müşavirə otağından qayıdaraq hökmü elan etmişdir. Beləliklə, sədrlik edən hakim Vaqif Həsənov 31.03.2022-ci il tarixdən 18.04.2022-ci il tarixə kimi müşavirədə olmuşdur.

Hazırkı halda birinci instansiya məhkəməsinin hakimi müşavirədə olduğu halda hökmün elan edilməsini əsassız olaraq 18.04.2022-ci il tarixə - 18 gün müddətə təxirə salmışdır. Bununla bağlı məhkəmə bildirişlərini “Elektron məhkəmə” informasiya sistemində 11.04.2022 və 12.04.2022-ci il tarixlərdə elektron imza vasitəsilə imzalamaqla proses iştirakçılarına göndərmişdir. Növbəti məhkəmə baxış iclasında isə müşavirə otağından qayıdaraq hökmü elan etmişdir. Qeyd olunan hərəkətlər onun müşavirə otağından çıxdığını, gündəlik yaşam və fəaliyyətini davam etdirdiyini təsdiq edir. Bu hal hakimin digər şəxslərlə ünsiyyətdə olmasını qaçılmaz etməklə, müşavirənin gizliliyinin pozulmasını ehtiva edir.

Göründüyü kimi, birinci instansiya məhkəməsi müşavirənin gizliliyinə dair tələblərə açıq şəkildə əməl etməməklə prosessual hüquq normalarının tələblərini kobud surətdə pozmuşdur.

Beləliklə, Məhkəmə-Hüquq Şurasının təhlil edilən qərarlarında qeyd edilən pozuntular maddi və prosessual hüquq normalarının pozulmasında ifadə edilmişdir.

Hesab edirik ki, Məhkəmə-Hüquq Şurasının intizam icraatı üzrə qəbul etdiyi qərarların, həmin qərarlarda intizam məsuliyyətinə səbəb olan əsaslar kimi müəyyən edilən halların öyrənilməsi faydalı olacaq.

Ümid edirik ki, muxtar respublika məhkəmələrinin hakimləri tərəfindən işlərə baxılması zamanı belə hallara yol verilməyəcəkdir.

AZAD TRIBUNA

İlqar Mirzəyev

Naxçıvan Muxtar Respublikası

Ali Məhkəməsinin Cinayət Kollegiyasının sədri

Cinayət mühakimə icraatında çəkişmə və obyektiv həqiqət: ziddiyyət və uyğunluqlar

Azərbaycan Respublikasının Cinayət Prosesual Məcəlləsində bir sıra yeni və mütərəqqi ideyalarla yanaşı çəkişmə prinsipi də öz təsbitini tapmışdır. Çəkişmə prinsipi cinayət mühakimə icraatının tipini və formasını müəyyən edir. Bu prinsip cinayət prosesində qarşı-qarşıya duran iki tərəfin hüquq bərabərliyi və işi həll edən məhkəmənin tərəfsizliyi ideyasına əsaslanır. Çəkişmə prinsipi cinayət prosesində həll edilən hər bir məsələdə ittiham və müdafiə tərəflərinin hüquqlarında balansın gözlənilməsini tələb edir.

Cinayət prosesinin vəzifələrinə həqiqətin müəyyən edilməsi, cinayətin açılması, cinayət törətmiş şəxslərin ədalətli cəzalandırılması ilə yanaşı cinayət törətməkdə təqsiri olmayanların cinayət məsuliyyətindən və cəzadan müdafiəsi aiddir.

Cinayət işlərində həqiqətin müəyyən edilməsi işin hallarının hərtərəfli, tam və obyektiv araşdırılmasından asılıdır. Cinayət prosesində belə araşdırma ancaq tərəflərin bərabərliyi və çəkişməsi prosesində həyata keçirilə bilər.

Həqiqət nədir? - Fəlsəfə elminin əsas sualı müasir dövrdə cinayət ədalət mühakiməsinin liberal islahatının digər nailiyyətlərində cinayət prosesi doktrinasında, ilk növbədə, onun çəkişmə prinsipi, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, təqsirsizlik prezumpsiyası ilə (həqiqət) uyğunluğu kontekstində öz spesifik əksini tapmışdır.

Klassik mənada həqiqət, hissi və intellektual öyrənmə və ya obyekt haqqında məlumatın qəbulu yolu ilə əldə edilən və etibarlılıq baxımından xarakterizə edilən obyekt haqqında adekvat məlumatdır. Daha sadələşdirilmiş şərh aşağıdakı tezisə üst-üstə düşür:

- həqiqət reallığın şüurda adekvat əks olunmasıdır. Həqiqətin biliyin və əşyaların uyğunluğu kimi başa düşülməsi antik dövrdə Demokrit, Epikur,

Lukretsi Kar üçün xarakterik idi.

Həqiqət reallığa uyğun gələn və düşünənin qiymətləndirmə fikrindən asılı olmayan obyektiv bilikdir. Bu, insanın idrakında zamanın müəyyən anında mövcud olan mücərrəd anlayışdır. Dilimiz məhdud olduğundan həqiqəti sözlə ifadə etmək olmaz. Onu görmək və hiss etmək olmaz, onu başa düşmək və ya dərk etmək olar. Biliyin özünü və başa düşülən reallığı həqiqət adlandırmaq olar.

Həqiqət və gerçək (doğru) nəinki fərqli yazılır, həm də fərqli mənalar daşıyır. Lüğətlər bu sözləri sinonim kimi qəbul etsə də, yenə də fərqlər var: həqiqət - varlığın ümumi qanunları haqqında biliklər verir, obyektivdir, yeganədir, fəlsəfi və dini kateqoriyadır. Obyektiv həqiqət - bu, insandan asılı olmayan biliyin məzmunudur. Gerçək (doğru) - ümumi mənzərənin ayrı-ayrı fraqmentləri haqqında biliklər verir, hər kəsin özünə məxsus, gündəlik həyata aid subyektiv kateqoriyasını müəyyənləşdirir.

Fəlsəfədə həqiqət idrak nəzəriyyəsinin əsas və mərkəzi məsələlərindən biri hesab edilir və onun mütləq və nisbi anlayışları mövcuddur.

Mütləq həqiqət - bu, təbiət, insan və cəmiyyət haqqında hərtərəfli etibarlı bilikdir; heç vaxt təkzib edilə bilməyən bilik.

Nisbi həqiqət - bu, cəmiyyətin müəyyən inkişaf səviyyəsinə uyğun gələn natamam, qeyri-dəqiq biliklərdir, bu biliklərin əldə edilməsi yollarını müəyyən edir; bu biliklər müəyyən şərtlərdən, alındığı yerdən və vaxtdan asılıdır.

“Həqiqət” anlayışı, həmçinin hüquqda, xüsusilə prosessual hüquqda əhəmiyyət kəsb edən məsələlərdən biridir. Eyni zamanda, bu məsələ ilə bağlı hüquq nəzəriyyəsində və təcrübədə mübahisə doğuran bəzi məqamlar mövcuddur. Bir çox halda hüquqşünasların qarşısında belə suallar meydana çıxır: məhkəmə iş üzrə həqiqəti müəyyən etmək üçün fəallıq göstərməlidirmi və ya məhkəmə tərəflərin öz tələb və etirazlarını sübut etməsi zamanı çəkişmələrini müşahidə etməli və yalnız onlar tərəfindən təqdim olunan sübutlara əsaslanmalıdır? Məhkəmə hansı həqiqəti müəyyən etməlidir, formal və yaxud obyektiv (real) həqiqəti?

Hüquq ədəbiyyatında həqiqətin iki növü mövcuddur:

- işin həqiqi hallarına müvafiq olaraq məhkəmənin gəldiyi nəticə (obyektiv həqiqət),

- işdə olan sübutlar əsasında məhkəmənin gəldiyi nəticə (formal həqiqət).

Cinayət prosesində obyektiv həqiqət məhkəmənin, hakimin, müstəntiqin, təhqiqat orqanının rəhbərinin biliklərinin (nəticələrdə əks olunmuş) onların ictimai həyatında müəyyən cinayət məsuliyyəti nəzərdə

tutan hadisənin hallarına dəqiq uyğunluğudur.

Bununla əlaqədar olaraq, gəlin cinayət prosesində həqiqətlə bağlı müzakirələrə utilitar (utilitarizm - (lat. utilitas - fayda, fayda) - bütün hadisələri yalnız faydalılığına, hər hansı məqsədə çatmaq üçün vasitə kimi xidmət etmək qabiliyyətinə görə qiymətləndirmə prinsipi) nöqtəyi-nəzərdən baxmağa və suala cavab verməyə çalışaq: cinayət prosesində həqiqətin müəyyən edilməsi institutu praktiki baxımdan nədir və onu çəkişməli məhkəmə prosesinə daxil etmək mümkündürmü?

Əgər sübutetmədə təşəbbüs tərəflərə məxsusdursa və məhkəmə nisbətən passiv qalaraq, tərəflər arasında mübahisədə yalnız müstəqil arbitr kimi çıxış edirsə burada formal (hüquqi) həqiqətdən danışmaq olar. Düşünməsi böyük səhv olardı ki, passiv məhkəmə həqiqəti üzə çıxarmağa çalışmır. Ancaq tərəflərin mübahisəsində çəkişmə zamanı həqiqət ortaya çıxır. Eyni zamanda, tərəflər sübutları müstəqil surətdə toplayır məhkəməyə təqdim edirlər, lakin obyektiv, hərtərəfli və qərəzsiz hərəkət etməyə borclu olan müstəqil orqan olmadıqda, onlar sübutların qarşılıqlı açıqlanması ilə bağlı müəyyən prosedurlara riayət etməyə məcbur olurlar ki, bu da məhkəməyə verilən məlumatların obyektivliyini xeyli dərəcədə təmin edir.

Yuxarıda göstərilənlərə əsaslanaraq, belə nəticəyə gəlmək olar:

a) fəlsəfi mənada həqiqət anlayışı cinayət prosesində həqiqət anlayışı ilə eyni deyil, ona görə də bir anlayışın digəri tərəfindən şərtləndirilməsinə əsaslanan hər hansı fəlsəfi mübahisələrin praktiki əhəmiyyəti yoxdur;

b) cinayət prosesində həqiqət hüquqi həqiqətin mahiyyətini təşkil edir, çünki heç bir mövcud prosessual qayda onun hüquqi prosedurlardan təcrid olunmuş şəkildə müəyyən olunmasını nəzərdə tutmur;

c) cinayət prosesində həqiqətin müzakirəsi mahiyyət etibarilə cinayət-prosessual sübutetmənin optimal modelinin seçilməsi ilə nəticələnir, lakin bu, mövcud modellərin hər birinin həqiqəti özünəməxsus şəkildə tapmağa çalışmasına mane olmur.

Hüquqi müzakirənin tərkib hissəsi kimi cinayət prosesində həqiqətin müəyyən edilməsi institutunun özünün çəkişmə prinsipi ilə ziddiyyət təşkil etməsi barədə fikir irəli sürülür. Bunun belə olub olmadığını anlamaq üçün ilk növbədə bu prinsipin məzmununu anlamaq lazımdır. Çəkişmə prinsipinin məzmununa vahid yanaşma olmadığından belə təhlil müəyyən çətinlik yaradır. Ən ümumi formada cinayət prosesində bu prinsip aşağıdakı tezislərə söykənir:

a) cinayət təqibinin, müdafiənin və işin həllinin prosessual funksiyalarının ciddi şəkildə məhdudlaşdırılması, onların bir şəxsdə birləşdirilməsinin qadağan edilməsi;

b) ittiham və müdafiə tərəflərinə öz mövqelərini məhkəmə qarşısında müdafiə etmək üçün bərabər hüquq və imkanların verilməsi;

c) tərəflərin öz prosessual öhdəliklərini yerinə yetirmələri və onlara verilmiş hüquqları həyata keçirmələri üçün zəruri şərait yaratmaqla məhkəmənin prosesdə rolunun məhdudlaşdırılması.

Azərbaycan Respublikasının 2000-ci il tarixli Cinayət Prosessual Məcəlləsində bir sıra yeni və mütərəqqi ideyalarla yanaşı çəkişmə prinsipi də öz təsbitini tapmışdır. Çəkişmə prinsipi cinayət mühakimə icraatının tipini və formasını müəyyən edir. Bu prinsip cinayət prosesində qarşı-qarşıya duran iki tərəfin hüquq bərabərliyi və işi həll edən məhkəmənin tərəfsizliyi ideyasına əsaslanır. Çəkişmə prinsipi cinayət prosesində həll edilən hər bir məsələdə ittiham və müdafiə tərəflərinin hüquqlarında balansın gözlənilməsini tələb edir.

Həmin prinsipə əsasən, proses mübahisə və müzakirə şəraitində aparılır ki, bu da öz növbəsində məhkəmə qarşısında duran vəzifələrin həyata keçirilməsinə təminat yaradır. Bu prinsip özünün tam və aydın ifadəsini məhkəmə baxışı mərhələsində tapır, tərəflər arasında gedən prosessual mübahisənin daha obyektiv, hərtərəfli və real olması və bu çəkişmənin nəticələrinin məhkəmə üçün həqiqəti müəyyən etmək imkanı yaratmaq məqsədilə cinayət-prosessual qanunvericiliyində tərəflərin bərabər prosessual hüquqlara malik olmalarını təsbit etmişdir. Beləliklə, çəkişmə prinsipi cinayət prosesinin və ədalət mühakiməsinin demokratik əsaslarından biri olub təqsirləndirilənin hüquqlarının və qanuni mənafeyinin real həyata keçirilməsinin, işin hallarının hərtərəfli, tam və obyektiv araşdırılmasını, habelə məhkəmə hökmlərinin qanuni, əsaslı və ədalətli olmasını təmin edir.

Çəkişmə prinsipinin müasir dövrdə formalaşması tarixi yol keçmidir. Şimalı Azərbaycan Çar Rusiyasına qatılanadək ölkə şəriət qanunları əsasında idarə olunurdu. Bu qanunlar eynilə cinayət-hüquq və cinayət-prosessual münasibətlərə də aid edilirdi. Çar Rusiyasının qeyd olunan dövrə aid olan qanunları əsasən Qərb təmayüllü olmaqla bir çox sahələrdə Avropa hüququnu təkrarlayırdı. Belə hüquq aktlarından biri də 1864-cü ildə aparılan məhkəmə-hüquq islahatlarının tərkib hissəsi kimi qəbul olunmuş Cinayət mühakimə icraatının nizamnaməsi idi. Nizamnamə Rusiyanın tarixində ilk dəfə olaraq cinayət prosesinin çəkişmə əsasında həyata keçirildiyini təsbit etmişdi. Həmin aktda çəkişmə prosesi məhkəmə həqiqəti, məqsədyönlülük, sərbəstlik, təqsirsizlik prezumpsiyası kimi prinsiplərlə əlaqələndirilirdi. Məhkəmə hakimiyyətinin ittiham hakimiyyətindən ayrılması cinayət prosesi üçün səciyyəvi idi. Bununla belə müdafiə tərəfi müdafiə və tərəflərin

bərabərliyi hüququndan icraatın ancaq müəyyən mərhələlərində istifadə edə bilərdi.

AR Konstitusiyasının 127-ci maddəsinin VII hissəsinə əsasən, məhkəmə icraatı çəkişmə prinsipi əsasında həyata keçirilir.

Konstitusiyaya əsasən, məhkəmə icraatı tərəflərin çəkişməsi və bərabərliyi əsasında həyata keçirilir. Bu prinsip cinayət prosesinin bütün mərhələlərinə şamil edilməli olmasına baxmayaraq, hələ də yalnız məhkəmə instansiyalarında özünü tam şəkildə büruzə verir.

Çəkişmə prinsipi ittiham və müdafiə tərəfinin prosessual funksiyalarını fərqləndirməkdən ibarətdir. Onlar bir-birindən ayırıdır və heç kimin funksiyaları eyni orqana və ya eyni vəzifəli şəxsə həvalə edilə bilməz.

Eyni zamanda, məhkəmə cinayət təqibi orqanı deyil, tərəf tuta bilməz. Məhkəmənin vəzifəsi ittiham və müdafiə tərəfinin öz prosessual vəzifələrini yerinə yetirmələri və təqdim olunmuş hüquqlardan istifadə etmələri üçün belə zəruri şərait yaratmaqdır. Eyni zamanda, ittiham tərəfi ilə müdafiə tərəfi məhkəmə qarşısında bərabərdir.

Azərbaycan Cinayət Prosesual Məcəlləsinin 32-ci maddəsində çəkişmə prinsipi aşağıdakı kimi formulə edilmişdir:

Azərbaycan Respublikasında cinayət mühakimə icraatı ittiham və müdafiə tərəfinin çəkişməsi əsasında həyata keçirilir. Bu məqsədlə

- hər bir tərəf məhkəmədə təmsil olunur;
- hər bir tərəf məhkəmədə öz mövqeyini müdafiə etmək üçün bərabər hüquqlara və imkanlara malikdir;
- ittiham tərəfi cinayət hadisəsinin baş verməsini, cinayət qanunu ilə nəzərdə tutulmuş əməlin əlamətlərinin mövcudluğunu, bu əməlin törədilməsinə təqsirləndirilən şəxsin aidiyyətini, cinayəti törətmiş şəxsin cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmasının mümkünlüyünü sübut edir, təqsirləndirilən şəxsin əməlinin hüquqi tövsifinə və məhkəmənin yekun qərarına dair öz təkliflərini verir;
- müdafiə tərəfi cinayət təqibi ilə bağlı irəli sürülmüş ittihamı təkzib edir və ya cinayət prosesini həyata keçirən orqanın diqqətini təqsirləndirilən şəxsin cinayət məsuliyyətindən azad edilməsinə və ya cinayət məsuliyyətini yüngülləşdirən halların mövcudluğuna cəlb edir və təqsirləndirilən şəxsin əməlinin hüquqi tövsifinə və məhkəmənin yekun qərarına dair öz təkliflərini verir;
- hər bir tərəf heç kimdən asılı olmayaraq müstəqil surətdə öz mövqeyini seçir və onu müdafiə etmək üçün vasitə və üsullarını müəyyən edir;
- məhkəmə cinayət prosesi tərəflərindən hər birinin vəsatəti ilə əlavə olaraq zəruri materialların əldə edilməsinə kömək göstərir;

- məhkəmə tərəfindən hökm yalnız cinayət prosesi tərəflərinin iştirakı bərabər əsaslarla təmin edilməklə tədqiq olunmuş sübutlarla əsaslandırılır;
- dövlət ittihamçısı və xüsusi ittihamçı cinayət təqibini həyata keçirir və cinayət təqibindən imtina edir;
- təqsirləndirilən şəxs sərbəst olaraq təqsirli olduğunu inkar edir və ya özünü təqsirli bilir;
- mülki iddiaçı iddiadan imtina edir və ya mülki cavabdehlə barışıq sazişi bağlayır;
- mülki cavabdeh iddianı qəbul edir və ya mülki iddiaçı ilə barışıq sazişi bağlayır.

Göründüyü kimi cinayət prosesinin tərəfləri çəkişmə və hüquq bərabərliyi əsasında cinayət mühakimə icraatında ittihamı və müdafiəni həyata keçirən cinayət prosesinin iştirakçılarıdır. Ona görə də cinayət-prosessual qanunvericiliyin mənbələri kimi cinayət-prosessual fəaliyyət daxilində və ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsində çəkişmə prinsipini pozan normativ hüquqi aktlar tətbiq edilə bilməz.

AR Konstitusiya Məhkəməsinin “AR CPM-in 420.3-cü maddəsinin şərh edilməsinə dair” 09 aprel 2002-ci il tarixli Qərarında qeyd edilir ki, “... çəkişmə hüququ çəkişən tərəflərin mövqeyi və tələblərini əsaslandırmaq üçün bərabər vasitələr və imkanlardan istifadə etmək, digər tərəfin mövqeyi və tələbləri ilə razı olmamaq hüququnun tanınmasını nəzərdə tutur. ... prosessual bərabərlik o deməkdir ki, ittiham tərəfi cinayət təqibi ilə bağlı ittihamı sübuta yetirmək, müdafiə tərəfi isə ittihamı təkzib etmək üçün məhkəmə prosesində eyni hüquqlara malikdir. Təqsirləndirilən şəxs (məhkum) kimi, zərərçəkmiş də məhkəmə iclasında yaranan və hökmə həllini tapan bütün məsələlərə, o cümlədən təqsirləndirilən şəxsin əməlinin hüquqi tövsifinə və məhkəmənin yekun qərarına dair öz təkliflərini irəli sürə bilər ... Cinayət-Prosessual Məcəlləsində təqsirləndirilən şəxsin, sonra isə məhkumun cinayətin tövsifi və ona təyin edilmiş cəzanın tətbiqi ilə bağlı heç bir məhdudiyyət qoyulmadan öz təkliflərinin irəli sürmək hüququnun olması, zərərçəkmişin isə belə hüquqdan tam istifadə edə bilməməsi zərərçəkmişin Konstitusiyada təsbit olunmuş məhkəmə müdafiəsi hüququnu əsassız olaraq məhdudlaşdırır, məhkəmə icraatının çəkişmə əsasında həyata keçirilməsi, tərəflərin məhkəmə qarşısında bərabərlik prinsiplərini pozmuş olur”.

AR Konstitusiya Məhkəməsinin “AR CPM-in 409-cu maddəsinin şərh edilməsinə dair” 19 iyul 2002-ci il tarixli Qərarında göstərilir ki, “... qanunverici tərəfindən cinayət mühakimə icraatının çəkişmə prinsipinə müvafiq olaraq həyata keçirilməsinin müəyyənləşdirilməsi, tərəflərin

müəyyən hədlərdə prosessual müstəqilliyinin təmin olunmasına, onların prosessual mövqə və məqsədlərinin konkretləşdirilməsinə, həmçinin prosessual funksiyaların tarazlaşdırılmasına yönəlmişdir ... ittiham və müdafiə tərəflərinin çəkişməsi cinayət mühakimə icraatının bütün mərhələlərini əhatə edir və məhkəmə tərəfindən qanuni, əsaslı və ədalətli hökm çıxarılmasına şərait yaradır”.

Maddi (obyektiv) həqiqətin müəyyən edilməsi institutunun əleyhdarlarını və tərəfdarlarını düşündürən bir sual ortaya çıxır: məhkəmə həqiqətin axtarışında fəal iştirakçı olmalıdırmı və yaxud tərəflərin prosesdəki fəallığından asılı olaraq onun rolu mübahisədə passiv arbitrə endirilməlidirmi? Məhkəmənin fəaliyyəti praktiki mənada onun məhkəmə araşdırmasının tam və obyektiv aparılması üçün öz təşəbbüsü ilə şahidləri müstəqil dindirmək və başqa üsullarla sübutlar toplamaq qabiliyyəti deməkdir. Obyektiv həqiqətin müəyyən edilməsi institutunun əleyhdarlarının fikrincə, məhkəmənin bu cür fəaliyyəti praktikada ibtidai istintaqın natamamlığının doldurulmasına çevrilə bilər ki, bu da məhkəmə üçün yolverilməz olan ittiham tərəfi funksiyasının həyata keçirilməsi deməkdir. İstənilən halda qeyd etmək olar ki, həqiqəti üzə çıxarmağa çalışan məhkəmənin fəal rolu cinayət prosesinin gedişində dövlətin onun bütün güc institutlarına həddindən artıq müdaxiləsi nöqteyi-nəzərindən xalis rəqabətin tərəfdarları tərəfindən kənarlaşdırılır. Bu mənada belə həddindən artıq müdaxilə tərəflərin maraqlarına toxunmaya bilməz, (xüsusilə ibtidai istintaq zamanı cinayət işinin materiallarını obyektiv və qərəzsiz araşdırmaq tələb olunan bütün iştirakçılar ittiham tərəfində olduqda) hansı ki, məqbul sayıla bilməz.

Çəkişmə məhkəmə icraatının prinsipi olduğuna görə məhkəmə mübahisəni tərəflərin özlərinin çəkişməsi əsasında həll edir ki, hansı hüquq normalarının tətbiq etmək və ya tətbiq etməmək, onları necə şərh etmək, mübahisə edilən faktları və əsasları tərəflərin özləri sübut edir.

Azərbaycan Respublikasının mövcud Cinayət Prosessual Məcəlləsində nə həqiqət, nə də ona nail olmaq üçün vasitələr qeyd edilmir. Ancaq daha yaxından araşdırdıqda məlum olur ki, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Prosessual Məcəlləsi, əslində, sırf çəkişmə ruhunda norma - bəyannamələrlə fəal şəkildə təqdim olunmuş cinayət prosesinin klassik qarışıq modelini birləşdirir. Belə ki, Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 7.0.2.1-ci maddəsində müstəntiq ittiham tərəfi kimi göstərilir. Buna görə, ona müdafiə tərəfi funksiyaları həvalə edilə bilməz. Lakin eyni zamanda, o, istintaq çərçivəsində əməlin cinayət və cəzalanmalı olmasını istisna edən halları müəyyən etməyə borcludur. Cinayət Prosessual Məcəlləsinin 41.1-ci

maddəsinə əsasən təhqiqatçı, müstəntiq və ya prokuror cinayət təqibi üzrə icraatın məhkəməyədək hər hansı mərhələsində bu Məcəllənin 39-cu maddəsində (cinayət təqibini istisna edən hallar) göstərilən halları aşkar edərsə, cinayət təqibinə xitam verilməsi barədə (o cümlədən cinayət işi üzrə icraata xitam verilməsi barədə qərar çıxarır. Bu isə nəzəri cəhətdən müstəntiqə müəyyən hallarda müdafiə maraqları naminə hərəkət etmək öhdəliyi qoyur. Müstəntiqin prosesual vəziyyətinin məzmunlu təhlilini aparmaq cəhdi belə bir qənaətə gəlməyə əsas verir ki, ibtidai istintaq mərhələsində cinayət işinin materiallarının hərtərəfli, tam və obyektiv öyrənilməsi yolu ilə maddi həqiqətin müəyyən edilməsi prinsipi həyata keçirilir.

Məhkəmənin fəaliyyəti həqiqətən də Azərbaycan Respublikasının Cinayət Prosesual Məcəlləsinin müddəaları ilə məhdudlaşır ki, bu da maddi həqiqətin müəyyən edilməsi prinsipinin hazırda məhkəmə mərhələlərinə şamil edildiyini söyləməyə imkan vermir. Əvvəlki Cinayət Prosesual Məcəlləsindən fərqli olaraq, məhkəmə öz təşəbbüsü ilə cinayət işi başlamaq, materialı əlavə istintaq üçün qaytarmaq, öz istəyi ilə şahidləri dindirmək və ya ibtidai istintaq natamamlığı başqa yolla kompensasiya etmək hüququna malik deyil.

Digər məsələlərlə yanaşı, dövlət ittihamçısının ittiham irəli sürməkdən imtinasının nəticələrini nəzərə alaraq, əminliklə deyə bilərik ki, cinayət prosesinin gedişində maddi həqiqət tam uyğun olaraq öz yerini formal çəkişmə prinsipinə verir.

Eyni zamanda qeyd etmək lazımdır ki, praktikada çox vaxt məhkəmə tərəfindən bu məhdud funksiyaların açıq şəkildə rədd edilməsinə (məsələn, dövlət ittihamçısının əvəzinə şahidlərin və faktiki olaraq zərərçəkmişin məhkəmə tərəfindən fəal dindirilməsi) rast gəlinir, bu, habelə prosesual qanunun tələbləri pozulmaqla əldə edilmiş sübutların məqbulluğunun bərpasında sonuncuya köməklik göstərir. Bu, daha çox onunla bağlıdır ki, dövlət ittihamçısı prosesdə özünü passiv aparır, məhkəmə isə çəkişməyə dair deklorativ normalara baxmayaraq, özünü həqiqəti üzə çıxarmağa, yəni müstəqil şəkildə prokurorun işini görməyə borclu hesab etməkdə davam edir.

Ona görə də cinayət prosesində əsas və yeganə vacib funksiyasını (cinayət işinin həlli funksiyası) həyata keçirən məhkəmə, Azərbaycan Respublikası Cinayət Prosesual Məcəlləsi ilə başa düşüldüyü kimi, tam mənada sübutetmənin subyekti ola bilməz, yəni məhkəmə sübutetməyə borclu deyil, ona qiymət verir.

Buna görə də, məhkəmə araşdırması zamanı məhkəmə yalnız tərəflərin

sübut potensialına yenidən baxır ki, son nəticədə onu ittiham tərəfinin təklif etdiyi əməlin hüquqi tövsifi baxımından, onu ittiham aktının məcmusu ilə, həm təqsirlilik, həm də oradakı tezlərin həqiqiliyi və ya həqiqi olmaması baxımından əlaqələndirilməsini təftiş edir. Onun öz təşəbbüsü ilə sübut toplamaq hüququ yoxdur, çünki bunun əksi istər-istəməz onu işin funksional həllinin ittiham və ya müdafiə tərəfinə doğru aparır.

Cinayət təqibi orqanının qanunla ona həvalə edilmiş funksiyanı (cinayət təqibi) həyata keçirməsi tam, obyektiv və hərtərəfli araşdırma olmadan mümkün deyil. Öz növbəsində, istintaqın hərtərəfli və obyektiv olması zərurəti bizi cinayət təqibi funksiyasını cinayət prosesində müstəqil funksiyadan xüsusi səlahiyyətli və müstəqil vəzifəli şəxs olan müstəntiq tərəfindən həyata keçirilən cinayət işinin istintaqı funksiyasından aydın şəkildə ayırmağa məcbur edir. Digər tərəfdən, müstəntiq prosesual məcburiyyət tədbirlərinin tətbiqinin zəruriliyi ilə bağlı tərəflərin (xüsusən də ittiham tərəfinin) mövqeyindən asılı olmamalıdır.

Cinayət işinin təhqiqatının obyektivliyinə və hərtərəfliyinə, digər məsələlərlə yanaşı, müdafiə tərəfinə (tərəfinin bu imkandan istifadə etmək istəyindən asılı olmayaraq) ümumilikdə sübutların toplanması prosesində fəal iştirak etmək, ittiham tərəfinin sübutlarının təkzib etmək imkanı yaratmaqla təmin edilməlidir (məsələn, müdafiə tərəfinə ittiham tərəfinin şahidlərinə çarpaz dindirilməsi imkanının verilməsi və s.).

M. S. Stroqoviçin müəyyən etdiyi kimi, çəkişmə elə məhkəmə baxışının qurulmasıdır ki, burada ittiham işin həllində məhkəmədən ayrılmışdır və ittiham və müdafiə öz iddialarını müdafiə etmək və əks tərəfin iddialarını mübahisə etmək üçün bərabər hüquqlara malik olan şəxslər tərəfindən həyata keçirilir, özü də təqsirləndirilən şəxs (məhkum) müdafiə hüququ olan tərəfdir; məhkəməyə isə prosesə rəhbərlik, işin hallarının fəal araşdırılması və işin həlli məxsusdur.

Hökm çıxararkən, həqiqiliyi mütləq bilinməli olan hallar aşağıdakılardır:

- ittiham olunan əməlin baş verməsi;
- bu əməlin ictimai təhlükəli və qanunsuz olması;
- bu əməlin hərəkət və ya hərəkətsizliklə baş verməsi;
- bu əməldə cinayət tərkibinin olması;
- təqsirləndirilən şəxsin bu əməlin törədilməsində iştirakının olması;
- cinayət məsuliyyəti müəyyən edən cinayət qanununun ona cinayətin törədildiyi vaxtdan və yerdən asılı olaraq tətbiq edilməsi;
- şəxsin bu əməldə təqsiri.

Qanunverici “formal həqiqətin müəyyən edilməsi”ni ayrıca prinsip kimi nəzərdə tutmayıb, məhkəmənin üzərinə yalnız işdə olan sübutlar əsasında

həqiqəti müəyyən etmək vəzifəsi qoyulub.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsi Plenumu Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 125 maddəsinin VII hissəsinin Azərbaycan Respublikasının mülki prosessual qanunvericiliyi baxımından şərh edilməsinə dair 18 noyabr 2019-cu il qərarında həqiqətin müəyyən edilməsində məhkəmənin rolunu mülki icraat zamanı müəyyən etmişdisə, bunu cinayət mühakimə icraatı zaman analogiya kimi tətbiq etmək olmaz.

Cinayət mühakimə icraatında hüquqi həqiqət çəkişmədə doğulur.

Cinayət mühakimə icraatının çəkişmə prinsipi məhkəmə araşdırılmasının və işin hallarının tədqiqinin elə bir prosessual formasıdır ki, bu zaman prosesin ittiham (dövlət və xüsusi ittihamçı, zərərçəkmiş şəxs, onun qanuni nümayəndəsi, mülki iddiaçı) və müdafiə tərəfindən (təqsirləndirilən şəxs, onun qanuni nümayəndəsi, müdafiəçi, mülki cavabdeh, onun qanuni nümayəndəsi) olan iştirakçıların özlərinin prosessual funksiyalarını tam həyata keçirmək və müstəqil məhkəmənin nəzarəti altında özünə məxsus, yaxud müdafiə etdiyi hüquq və mənafeləri bərabər şərtlərlə fəal surətdə müdafiə etmək imkanı təmin olunsun.

Bu funksiyaların bir şəxsdə birləşməsi məntiq və psixologiya qanunlarına uyğun gəlmir. Prosesin belə qurulması ilə tərəflər öz hüquqlarını həyata keçirmək imkanından məhrum olur və məhkəmə istə-istəməz tərəflərdən birinin, əksər hallarda ittiham tərəfinin himayədarına çevrilir. Əgər tərəflər bir-birindən asılı olmayaraq ittiham və müdafiə funksiyalarını yerinə yetirirlərsə, onda ittihamı obyektiv həll edən məhkəmə onlardan müstəqil olmalıdır. Yalnız bu şərtlə müdafiə öz hüquq və maraqlarını müdafiə etmək üçün real imkan əldə edir. Məhz məhkəmə prosesinin bu cür qurulması işin tam və hərtərəfli tədqiqini və onun düzgün, ədalətli həllini təmin edir. Hər sübut yoxlanılır və hər bir hal ittiham və müdafiə baxımından tədqiq olunur; məhkəmə həm ittihamın lehinə, həm də təqsirləndirilənin (məhkumun) xeyrinə bütün arqumentləri və məlumatları müəyyənləşdirmək və çəkəndirmək imkanına malikdir. Bunun əksinə olsa isə, məhkəmənin əlində hər üç funksiyanın birləşdirilməsi qaçılmaz olaraq onun fəaliyyətinə birtərəfli xarakter verir və işin bütün hallarının obyektiv və tam aydınlaşdırılmasına mane olar.

Bildiyimiz kimi, dünyada anqlo-sakson və roman-german hüquq sistemləri mövcuddur. Bu sistemlərin “həqiqət” anlayışına yanaşmaları da fərqlidir. Əgər anqlo-sakson hüquq sistemi məhkəmənin cinayət prosesində formal həqiqətin ortalığa çıxarılmasında tam passiv mövqedə duraraq işi ittiham ilə müdafiə tərəflərin çəkişməsinə buraxırsa, roman-german hüquq sisteminə aid Avropa ölkələrində əvvəllər məhkəmə bu istiqamətdə passiv

arbitr rolunda deyildi, prosesə fəal müdaxilə edərək formal həqiqəti müəyyən etmək üçün özü istintaqı həyata keçirən orqanın rolunu oynayır. Sonralar bu sistemdə də məhkəmənin bu aktivliyi çəkişməli cinayət məhkəmə prosesinə üstünlük verilərək azalmışdır. Azərbaycan Respublikası da roman-german hüquq sisteminə aid hissəsi kimi cinayət prosessual hüququnun islahatında formal həqiqətin aydınlaşmasında müəyyən islahatlar keçirmişdir. Belə ki, əgər əvvəlki cinayət prosessual qanunvericiliyində həqiqətin müəyyən edilməsində aktiv rol oynayırıdysa, bu nəyin bahasına olursa olsun təqsirkarın əməlini sübuta yetirmək üçün öz təşəbbüsü ilə sübutlar toplamaq, həqiqəti müəyyən etmək üçün qanunla nəzərdə tutulan bütün tədbirləri görmək idisə, 2000-ci ildən sonra cinayət prosessual qanunvericiliyin formatı dəyişərək, qanunvericinin həqiqətin müəyyən edilməsinə olan yanaşması, baxışı dəyişmişdir. Həqiqətin müəyyən edilməsində çəkişmə prosesi zamanı bu aktivlik tərəflərin özlərində bərqərar olundu, hakimə isə bu işdə passiv arbitr rolu düşürdü. Bu prinsipə görə, məhkəmə həqiqətin müəyyənləşdirilməsində ədalət mühakiməsi funksiyaları ilə uyğun gəlməyən səlahiyyətlərdən azad olunmuş, işin faktiki hallarının müəyyən edilməsində müdafiə və ittiham tərəfin hüquqlarına üstünlük verilmişdir.

Əgər məhkəmənin fəallığı çəkişmə prinsipindən kənara çıxmırsa, qarşısını almırsa, əksinə onun təmin edilməsində vasitəçilik edirsə, bu zaman belə fəallıq yolverilən, bəzi hallarda isə zəruri hesab edilməlidir (Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun “Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin 372-ci maddəsinin apellyasiya baxışının hədləri barədə müddəalarının həmin Məcəllənin 372.1 və 372.7-ci maddələrinin tələbləri baxımından şərh edilməsinə dair” 2011-ci il 20 may tarixli Qərarı).

Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu əvvəlki hüquqi mövqeyini inkişaf etdirərək, ilk növbədə qeyd etməyi lazım bilir ki, mülki məhkəmə icraatında Konstitusiyanın 125-ci maddəsinin VII hissəsinin “Məhkəmə icraatı həqiqətin müəyyən edilməsini təmin etməlidir” müddəası ədalət mühakiməsinin əsas prinsipləri və şərtlərini müəyyən edən Konstitusiyanın 127-ci maddəsinin II hissəsinin “Hakimlər işlərə qərəzsiz, ədalətlə, tərəflərin hüquq bərabərliyinə, faktlara əsasən və qanuna müvafiq baxırlar”, həmin maddənin IV və VII hissələrinin “Ədalət mühakiməsi vətəndaşların qanun və məhkəmə qarşısında bərabərliyi əsasında həyata keçirilir. Məhkəmə icraatı çəkişmə prinsipi əsasında həyata keçirilir” və Konstitusiyanın 129-cu maddəsinin III hissəsinin “Məhkəmə qərarı qanuna və sübutlara əsaslanmalıdır” müddəaları ilə əlaqəli şəkildə tətbiq olunmalıdır.

Hakim qərarını yalnız tərəflərin çəkişmə prinsipinə əsasən müzakirə

etdiyi dəlillərlə, təqdim etdikləri sübutlara, onların verdiyi izahatlarla, sənədlərlə əsaslandırılmalıdır.

Hakim tərəfindən işin faktiki hallarının müəyyən edilməsi ilə həqiqətin müəyyən edilməsi üst-üstə düşməyə bilər. Proses zamanı yalnız sübutetmə predmetinə aid olan hüquqi əhəmiyyət daşıyan hallar müəyyən edilir ki, bu işin faktiki hallarıdır. Bunların müəyyən edilmə üsulu da fərqlidir. Belə ki, işin faktiki halları istənilən üsulla deyil, məhkəməyə təqdim olunmanın qanunla yol verilən üsulunu nəzərdə tutur. Beləliklə, işin faktiki halların müəyyən edilməsi obyektiv həqiqəti deyil, “hüquqi həqiqəti”, yəni hər kəsin özünə məxsus, subyektiv kateqoriya olan “gerçək həqiqəti” müəyyən edir. Yəni tərəflər işin faktiki hallarını müəyyən edən sübutlar təqdim edir, məhkəmə isə məhz bu sübutları qiymətləndirməklə hüququ təbiiq edir və hüquqi həqiqəti müəyyən edir.

İstifadə olunan ədəbiyyat siyahısı

1. Abbasova F.M. “Cinayət mühakimə icraatının prinsipləri sistemində çəkişmə prinsipinin yeri”. Bakı Universitetinin Xəbərləri. Sosial-siyasi elmlər seriyası. Bakı, 2008, № 4, səh. 90
2. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Bakı, Hüquq Yayın Evi, 2022
3. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Prosessual Məcəlləsi. Bakı, Hüquq Yayın Evi, 2022
4. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsinin “AR CPM-in 420.3-cü maddəsinin şərh edilməsinə dair” 09 aprel 2002-ci il tarixli Qərarı.
5. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsinin “AR CPM-in 409-cu maddəsinin şərh edilməsinə dair” 19 iyul 2002-ci il tarixli Qərarı.
6. Лукичев Н. А. Состязательность и равноправие сторон в уголовном судопроизводстве. - Саратов, 2003. С. 80.
7. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumunun Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 125-ci maddəsinin VII hissəsinin Azərbaycan Respublikasının mülki prosessual qanunvericiliyi baxımından şərh edilməsinə dair 18 mart 2019-cu il Qərarı.

ALİ MƏHKƏMƏNİN MƏTBUAT XİDMƏTİNDƏN

2023-ci ilin fevral-iyun aylarında keçirilən tədbirlərin xülasəsi

Azərbaycan Respublikası Vəkillər Kollegiyası və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə Naxçıvanda “Müstəqil Azərbaycan vəkilliyinin banisi Heydər Əliyev” mövzusunda elmi-praktik konfrans keçirilib. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədr müavini Əsgər Novruzov, Məhkəmənin kollegiya sədrləri və birinci instansiya məhkəmələrinin

hakimləri konfransda iştirak edib. Konfransda əvvəlcə Dövlət Himni və vəkil marşı səsləndirilib, şəhidlərimizin əziz xatirəsi yad edilib. Konfransda Azərbaycan Vəkillər Kollegiyasının sədri, Hüquq-Mühafizə Şurasının üzvü

Anar Bağirovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti, Naxçıvan Muxtar Respublikasının ədliyyə naziri Daşqın Rəhimov, Naxçıvanın Ombudsmanı Günay Rzayeva, Naxçıvan Muxtar Respublikası prokurorunun müavini Sənan Paşayev, Naxçıvan Dövlət Universitetinin rektoru Elbrus İsayev, Naxçıvan Mediasiya Təşkilatının direktoru Yusif Həsənov, Naxçıvan vəkilləri və digər şəxslər iştirak ediblər.

≈ ≈ ≈

Mart ayının 15-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin Rəyasət Heyətinin iclası keçirilmişdir.

İclası giriş sözü ilə açan Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Səadət Bəktəşi ölkədə aparılan köklü məhkəmə-hüquq islahatları barədə söhbət açmış, ulu öndər Heydər Əliyevin müasir hüquq sisteminin formalaşmasında xidmətlərini xüsusi vurğulayaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən ardıcıl islahatlar barədə geniş məlumat vermişdir.

Sonra Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin Rəyasət Heyətinin gündəliyinə salınmış məsələlərə baxılmışdır.

İclasda Rəyasət Heyətinin 2023-cü il üzrə 2 sayılı qərarı qəbul olunmuş, həmin qərarla “Heydər Əliyev İli” elan edilməsi ilə bağlı Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsi tərəfindən 2023-cü ildə görülməli işlərə dair tədbirlər planı təsdiq edilmiş, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin məhkəmə kollegiyalarının tərkibi müəyyən edilmiş, Məhkəməsi “Bülleten”inin Redaksiya Heyətinin tərkibində müvafiq dəyişikliklər edilmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Səadət Bəktaş iclasa yekun vuraraq qeyd etmişdir ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məhkəməsi öz fəaliyyətini qanunvericiliyin tələblərinə uyğun həyata keçirməklə ölkədə aparılan mütərəqqi hüquq islahatlarının uğurla davam etdirilməsinə və keyfiyyətə yeni mərhələdə məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyinə və ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinə yönəlmiş fəaliyyətini davam etdirəcəkdir.

≈ ≈ ≈

Ölkəmizin müstəqilliyi, suverenliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda canını fəda etmiş şəhidlərimiz dövlətimiz və xalqımız tərəfindən hər zaman ehtiramla yad edilir, onların ailələrinə diqqət və qayğı göstərilir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin kollektivi də “Heydər Əliyev ili” ilə əlaqədar Məhkəmədə qəbul olunmuş tədbirlər planına uyğun olaraq Vətən müharibəsi şəhidlərinin ailələrini Novruz bayramı münasibətilə ziyarət etmiş, bayram sovgatları təqdim etmişlər. Kollektivin

üzləri Vətən müharibəsinin şəhidləri Seyidov Nihat Mehman oğlunun, Məmmədzadə Pərviz Zəhid oğlunun və Əliyev Fərman Fərman oğlunun ailələri ilə görüşüb, şəhidlərin əziz xatirəsini yad ediblər. Görüşlər zamanı bildirilib ki, 44 günlük Vətən müharibəsində Müzəffər Ordumuz Ali Baş komandan

İlham Əliyevin başçılığı ilə Qarabağı və digər ərazilərimizi işğaldan azad etməklə 30 illik yurd həsrətinə son qoydu və 2020-ci il müstəqil

Azərbaycanımızın hər b tarixinə şanlı səhifə kimi yazıldı. Zəfərlə başa çatan İkinci Qarabağ müharibəsində Azərbaycan Ordusunun əsgər və zabıtləri, hər bçiləri döyüş meydanında əsl qəhrəmanlıq göstərərək Şanlı Azərbaycan tarixini möhtəşəm Qələbə ilə şərəfləndirdi.

Şəhidlərimizin ailələri dövlətimizin qayğısını daim öz üzərlərində hiss etdiklərini, qazanılan qələbədə övladlarının da payı olduğu üçün fəxr etdiklərini bildiriblər.

Sonra şəhidlərimizin keçdikləri döyüş yolundan, xatirələrindən söhbət açılıb. Hər bir şəhidimizin hələ yeniyetmə yaşlardan milli təəssübkeşliyə, vətənpərvərliyə, mübarizliyə, mərdliyə malik olduqları, cənab Ali Baş Komandanın döyüş əmrinə necə sevinclə qoşulduqları vurğulanıb.

Sonda bir daha vurğulanıb ki, torpaqlarımızın erməni işğalından azad edilməsində canını fəda edən şəhidlərimizin ruhları qarşısında baş əyirik. Vətən naminə döyüşən və yaralanan qazilərimizlə, canlarından keçən şəhidlərimizlə qürur duyuruq, onları hər zaman yaşatmalıyıq və gələcək nəsillərə tanıtmalıyıq.

Vətən yolunda canından keçən şəhidlərimizin ruhları qarşısında baş əydiklərini bildirən kollektiv üzvləri onlara Allahdan rəhmət, ailələrinə səbir diləyiblər.

≈ ≈ ≈

2023-cü ildə ümumilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyi münasibtilə qəbul olunmuş tədbirlər planına uyğun olaraq Naxçıvan Dövlət Universitetinin Hüquqşünaslıq ixtisası üzrə təhsil alan tələbələrə aprelin 10-dan 14-dək davam edən layihə çərçivəsində təlimə cəlb olunublar. Həyata

keçirilən layihənin məqsədi tələbələrə peşə vərdişlərini aşılamaq, onların təcürbi biliklərini artırmaq, nəzəri biliklərin təcürbədə istifadəsi vərdişlərini formalaşdırmaqdır.

Layihənin ilk günü Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi Fərman Abbasov tərəfindən “Heydər Əliyev və Məhkəmə Hüquq islahatları” mövzusunda təlim keçilmiş, mövzu

ətrafında tələbələrin ünvanlıqları suallar cavablandırılmış, onları maraqlandıran məsələlərə dair geniş izahlar verilmişdir.

Növbəti gün tələbələr Ali Məhkəmənin müvafiq şöbələri ilə tanış olmuş, məhkəməyə daxil olan sənədlərin, cinayət, mülki, inzibati və sair işlərin, materialların qeydiyyatı, rəsmiləşdirilməsi, formalaşdırılması, göndərilməsi və vətəndaşların müraciətlərinə baxılması qaydaları haqqında məlumatlandırılmışlar.

Layihə çərçivəsində tələbələr elektron sistemlərin tətbiqi və digər yeniliklər barədə məlumatlandırılmış, onların məhkəmə iclaslarında iştirakları təmin olunmuşdur.

Tələbələrdə hüquqi mühakimə və müzakirə qabiliyyətlərinin inkişaf etdirilməsi, onların malik olduqları hüquqi biliklərin daha da dərinləşdirilməsi, fikirlərini ifadə etmək bacaraqlarının təkmilləşdirilməsi məqsədilə tələbələr arasında hüququn nəzəri problemləri üzrə debat təşkil olunub, debatın nəticələri qiymətləndirilərək qalib komanda müəyyən olunub.

Layihənin sonunda Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Səadət Bəktəşi tələbələrlə görüşüb. Görüş zamanı bildirilib ki, tədbirin keçirildiyi zaman xüsusilə əlamətdardır, belə ki, bu il xalqımız ümumilli lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyini qeyd

edir. Azərbaycan Respublikasının ümumilli lideri Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulmuş Prezident cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında davam etdirilən hüquq islahatlarının ən vacib məqsədlərindən biri düzgün, bilikli və peşəkar hüquqşünasların yetişdirilməsi, onların hüquq sistemində öz layiqli yerlərini almasıdır. Qeyd olunub ki, gələcəkdə Naxçıvan Dövlət Universiteti ilə əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi nəzərdə tutulub ki, bu da öz növbəsində tələbələrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsində geniş miqyaslı layihələrə, təlimlərə və təcrübə proqramlarına qoşulmaq üçün geniş imkanlar yaradacaqdır.

Sonda Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri tələbələrə gələcək peşə həyatlarında müvəffəqiyyət arzu etmiş, layihədə iştirakları ilə bağlı sertifikatlar təqdim etmiş, onlarla xatirə şəkli çəkirmişdir.

2023-cü il aprelin 19-da Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsi və Naxçıvan Dövlət Universiteti arasında birgə əməkdaşlıq haqqında anlaşma memorandumu imzalanıb.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Səadət Bəktəşi qonaqları salamlayaraq, onları Ali Məhkəmədə görməkdən məmnunluğunu ifadə edib. Səadət Bəktəşi qeyd edib ki, hazırkı tədbir əlamətdar zamana təsadüf edir. Belə ki, bu il mayın 10-da ümumilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyi tamam olur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin müvafiq Sərəncamı ilə 2023-cü il “Heydər Əliyev İli” elan olunmuşdur. Azərbaycan Respublikasının ümumilli lideri Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulmuş məhkəmə-hüquq islahatları Prezident cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında uğurla davam etdirilir. Ölkədə aparılan bu islahatların əsas məqsədlərindən biri də işində məsuliyyətli, savadlı və peşəkar hüquqşünasların yetişdirilməsi, onların hüquq sistemində öz layiqli yerlərini almasıdır.

Naxçıvan Dövlət Universiteti muxtar respublikada fəaliyyət göstərən ən qabaqcıl və hazırda hüquq fakültəsinin tədris olunduğu yeganə təhsil ocağıdır. Özünün çoxşaxəli fəaliyyəti ilə Universitetin kadr hazırlama imkanları xüsusilə təqdirəlayiqdir. Bu baxımdan Universitetin fəaliyyətini yüksək qiymətləndirən Səadət Bəktəşi hazırda Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin əməkdaşlarının əksəriyyətinin və məhkəmə sistemində fəaliyyət göstərən hakimlərin müəyyən hissəsinin bu universitetin məzunları sırasından təşkil olduğunu diqqətə çatdırıb.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri bildirib ki, birgə

əməkdaşlıq haqqında memorandumun imzalanması Naxçıvan Dövlət Universiteti ilə əməkdaşlığın genişləndirilməsini nəzərdə tutub ki, bu da öz növbəsində Universitetin hüquqşünaslıq ixtisası üzrə təhsil alan tələbələrinin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsində geniş miqyaslı

layihələrə, təlimlərə və təcrübə proqramlarına qoşulmaları, həmçinin əməkdaşlıq çərçivəsində elmi-parktiki konfransların, seminarların, təlim kurslarının, mühazirə və görüşlərin təşkili üçün geniş imkanlar yaradacaqdır.

Naxçıvan Dövlət Universitetinin rektoru Elbrus İsayev Universitetin fəaliyyəti, aparılan islahatlar haqqında geniş məlumat verərək bildirib ki, hazırda Universitetdə 75 bakalavr, 80 magistr, 40 doktorantura və 40 rezidentura proqramı üzrə kadr hazırlığı həyata keçirilir. Universitetin Beynəlxalq münasibətlər və hüquq fakültəsində 514 tələbə təhsil alır. Tələbələrin günün tələblərinə uyğun, əmək bazarının tələbatına cavab vermək

potensialına malik, hazırlıqlı formada yetişdirilməsi baxımından imzalanacaq memorandum vacib əhəmiyyət daşıyır. Birgə əməkdaşlıq haqqında anlaşma memorandumunun imzalanması Naxçıvan Dövlət Universitetinin tələbələrinə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsində təcrübə proqramlarında iştirak etmək üçün geniş imkanlar

yaratmaqla onların bilik və təcrübələrinin artırılmasına, nəzəriyyədə qazandıqları biliklərin təcrübədə istifadə bacarıqlarının formalaşmasına böyük töhfə verəcək.

Birgə əməkdaşlıq haqqında anlaşma Memorandumunu Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Səadət

Bəktəşi və Naxçıvan Dövlət Universitetinin rektoru Elbrus İsayev imzalamışlar.

Sonda hədiyyələr təqdim edilib, xatirə şəkli çəkdirilib.

≈ ≈ ≈

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Səadət Bəktaşi Naxçıvan Dövlət Universitetinin təşkilatçılığı, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsi və Naxçıvan Muxtar Respublikası Televiziya və Radio Verilişləri Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin tərəfdaşlığı ilə həyata keçirilən “Jurnalistlər üçün hüquq

məktəbi” layihəsinin açılış tədbirində iştirak edib. Naxçıvan Dövlət Universitetinin rektoru Elbrus İsayev iştirakçıları salamlayaraq layihənin işinə uğurlar arzu edib. Qeyd edilib ki, 2001-ci ildən fəaliyyət göstərən Jurnalistika ixtisası əsasında 2002-ci ildə Jurnalistika və dünya ədəbiyyatı kafedrası təşkil olunub. Hal-hazırda “Jurnalistika və xarici ölkələr ədəbiyyatı” kafedrası adı ilə regionda ali təhsilli jurnalist mütəxəssislərin yetişdirilməsində mühüm rol oynayan ixtisası bu günədək 200-dən artıq məzun bitirib. Elbrus İsayev bu ixtisası bitirən məzunların əksəriyyətinin muxtar respublikada Jurnalist ixtisası üzrə kadr hazırlığına mühüm töhfə verməklə yanaşı xarici ölkələrdə də uğurla fəaliyyət göstərən Jurnalist məzunların da adlarını qeyd edib. Rektor universitetin Media mərkəzini Jurnalistika ixtisası üzrə tələbələrin təcrübə məktəbi kimi qiymətləndirərək burada olan maddi-texniki baza haqqında ətraflı məlumat verib. Diqqətə çatdırılıb ki, universitetdə bu ixtisas üzrə tələbələrin təcrübəsini möhkəmləndirmək məqsədilə “Yeni fikir” qəzeti, Nuhçıxan radiosu, Naxçıvan Dövlət Universiteti Televiziyasının fəaliyyəti təqdirəlayiqdir.

“Siyasətçilər gələcək siyasəti, jurnalistlər isə gələcək nəsilləri düşünürlər” –ulu öndər Heydər Əliyevin bu dəyərli fikirlərini Naxçıvan MR Ali Məhkəməsinin sədri, Səadət Bəktaşi səsləndirib. Bildirilib ki, layihənin həsr olunduğu mövzu qədər onun təsadüf etdiyi zaman da xüsusilə əlamətdardır. Xalqımız bu il

mayın 10-da müasir Azərbaycanın qurucusu, Ulu öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyini qeyd etməyə hazırlaşır. Bünövrəsi "Əkinçi" qəzetinin

nəşri ilə qoyulan Azərbaycan milli mətbuatının müstəqilliyimizin bərpası ilə təşəkkül tapan inkişafı ulu öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Bildirilib ki, jurnalistika bütün peşə qrupları içində öz üzərinə götürdüyü ictimaiyyətə həqiqəti çatdırmaq missiyası ilə hər zaman fərqlənib. Jurnalistika cəmiyyətdə ictimai fikrin formalaşmasında xüsusi rol oynayan peşə sahəsi olmaqla yanaşı öz peşəsini lazımınca icra etməsi üçün jurnalistin bilməli olduğu çoxsaylı məsələlər, vacib mətləblər olduğu diqqətə çatdırılıb. Bütün peşə sahələrində olduğu kimi Jurnalistika sahəsində də mövcud qanunvericiliyin tələblərinə uyğun qoyulan qaydalardan söz açan Səadət Bəktəşi vurğulayıb ki, kütləvi informasiya vasitələrinin sərbəst fəaliyyəti üçün yaradılmış şəraitdən sui-istifadə edilməməli, insan hüquqlarının tapdanmasına, dövlətin və ictimaiyyətin təhlükəsizliyinin sarsılmasına rəvac verilməməlidir.

Naxçıvan MR Televiziya və Radio Verilişləri Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Sahil Tahirli 2023-cü ilin “Heydər Əliyev İli” elan edilməsini hər bir jurnalistin də ürəyincə olan siyasi hadisə kimi qiymətləndirib. Qeyd edilib ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin milli jurnalistikamızın inkişafı sahəsində ən böyük tarixi xidməti 1998-ci ildə KİV üzərində senzuranın tamamilə ləğvidir. Bildirilib ki, bu gün muxtar respublikada media qurumlarının fəaliyyəti üçün bütün hüquqi zəmin formalaşdırılıb. Hazırda Naxçıvanda onlarla televiziya, radio, informasiya agentliyi, qəzet, elmi-kütləvi nəşrlər, sayt və portallar fəaliyyət göstərir. Vurğulanıb ki, televiziya və radio gündəlik 16 saat yayıma çıxmaqla bərabər “Nuhçıxan” İnformasiya Agentliyi də müntəzəm olaraq informasiya emalı və yayımı ilə məşğul olur. Sahil Tahirli diqqətə çatdırıb ki, 2021-ci ildə qəbul edilən “Media haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu dövlətin media sahəsində fikir müxtəlifliyi və fəaliyyət azadlığını təmin etmək, hər kəsin informasiya ilə təmin olunmasına şərait yaratmaq, jurnalistlər və onların fəaliyyət göstərdikləri media subyektləri üçün bərabər fəaliyyət imkanları yaradır.

Naxçıvan Mətbuat Şurasının sədri Rövşən Hüseynov, Naxçıvan MR Televiziya və Radio Şurasının sədri Rauf Əliyev, Şərq qapısı qəzetinin baş redaktoru Mehriban Sultanın çıxışları dinlənildikdən sonra Naxçıvan MR Ali Məhkəməsinin əməkdaşı Yunis Xəlilovun “Mediada dərc olunan və ya yayımlanan informasiyaya dair tələblər” və Naxçıvan Dövlət Universitetinin müəllimi Əziz Qasimovun “Gizli audio və videolent yazılarından istifadə edilməsinin hüquqi hədləri” mövzusunda mühazirələr dinlənilib.

Aprelin 28-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin təşkilatçılığı ilə “Heydər Əliyev məhkəmə-hüquq islahatlarının banisidir” mövzusunda elmi-praktik konfrans keçirilib.

Konfransdan öncə iştirakçılar ümummilli lider Heydər Əliyevin Naxçıvan şəhərindəki abidəsi önünə gül dəstəsi qoyub, ulu öndərin əziz xatirəsinə ehtiramlarını bildiriblər.

Heydər Əliyev Muzeyində olan ziyarətçilər dahi şəxsiyyətin həyatını və çoxşaxəli dövlətçilik fəaliyyətini əks etdirən eksponatlarla tanış olublar.

“Naxçıvan Palace”da davam edən tədbirdə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib, Ulu Öndər Heydər Əliyevin və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidlərimizin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Daha sonra Heydər Əliyevin ömür yoluna və fəaliyyətinə həsr olunmuş film nümayiş etdirilib.

Konfransı giriş nitqi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Səadət Bəktəşi açaraq konfrans iştirakçılarını salamlayıb, konfransda iştirakları münasibətilə minnətdarlığını bildirib, xalqımız və dövlətimiz qarşısında misilsiz xidmətləri olan dahi öndər Heydər Əliyevin əziz xatirəsinə həsr olunan tədbirin qayəsindən bəhs edib.

Səadət Bəktəşi bildirib ki, hər bir xalqı dünya miqyasında tanıdan, milli inkişaf yolunu müəyyən edən vacib meyarlar sırasında şəxsiyyət amili xüsusi yer tutur. Bəşəriyyətin tarixi təkamül prosesi təsdiqləyir ki, yalnız ədalət, müdriklik, humanizm kimi ali dəyərləri şəxsiyyətində bir araya

gətirməklə kamillik zirvəsinə yüksəlmiş liderlər qanuna söykənən cəmiyyət yaratmaq ideali ilə yaşamış və fəaliyyət göstərmişlər. XX əsrdə xalqımızın dünya siyasətinə bəxş etdiyi qeyri-adi və fenomen şəxsiyyət – ümummilli lider Heydər Əliyev də özünün təkmil dövlətçilik konsepsiyasında

ədalət, qanunçuluq və hüquq qaydalarının təminatına hər zaman prioritet verərək bu meyarları demokratik inkişafın başlıca leytmotivi saymışdır. Əminliklə söyləmək mümkündür ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycana siyasi rəhbərliyinin hər iki mərhələsi xalqımızın tarixən can atdığı milli müstəqilliyə qovuşmasında mühüm rol oynamışdır. Ümummilli liderlik zirvəsinə ucalmış böyük strateq Heydər Əliyevin milli müstəqilliyin qazanılması, qanunçuluğun bərpası, demokratik-hüquqi və sosial-iqtisadi islahatların reallaşdırılması sahəsindəki misilsiz xidmətləri qədərbilən xalqımız tərəfindən daim yüksək dəyərləndirilir. Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin 29 sentyabr 2022-ci il tarixli “Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin “Heydər Əliyev İli” elan edilməsi haqqında” Sərəncamına əsasən, bu il anadan olmasının 100-cü ildönümü böyük təntənə ilə qeyd edilən ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının həm də hüquqi dövlətdə yaşamaq arzusunu reallaşdırmış fenomenal şəxsiyyətdir. Böyük strateq Heydər Əliyev siyasi fəaliyyətinin bütün mərhələlərində ədalət, düzgünlük və humanizm prinsiplərinə tapınaraq, bu mənəvi-əxlaqi meyarların ictimai şüurda möhkəmlənməsinə çalışmışdır. Müasir Azərbaycan dövlətinin qurucusu, ümummilli lider Heydər Əliyev xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə gəldiyi ilk gündən respublikada dövlət-vətəndaş münasibətlərinin hüquq müstəvisində tənzimlənməsi, insan hüquq və azadlıqlarının məhkəmələrdə maksimum dərəcədə qorunması, liberal dəyərlərin möhkəm təmələ çevrildiyi sivil cəmiyyətin yaradılması, demokratik ənənələrin ictimai şüurda möhkəmləndirilməsi istiqamətində genişmiqyaslı islahatların reallaşdırılmasını təmin etmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası ədliyyə naziri Daşqın Rəhimov çıxışında bildirib ki, müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, görkəmli dövlət xadimi ümumilli lider Heydər Əliyev öz işıqlı əməlləri ilə xalqımızı tarixi müstəqilliyinə qovuşdurmuş, dövlətçiliyimizin qorunub saxlanmasında mühüm xidmətləri olmuş nadir şəxsiyyətlərdən, parlaq zəka sahiblərindəndir. Müstəqilliyin təmin edilməsinin və qorunub saxlanmasının nə qədər çətin olduğunu dəfələrlə bəyan etmiş ümumilli lider ötən yüzilliyin sonunda Azərbaycan xalqının bu haqqını gerçəkliyə çevirdi. Azərbaycan üçün demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlət quruculuğu yolunu seçmiş ümumilli liderimizin həyata keçirdiyi hüquqi islahatlar çərçivəsində ədliyyə sahəsində köklü dəyişikliklər baş vermiş, onun cəmiyyətdə rolu və əhəmiyyəti artmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikası prokurorunun müavini Sənan Paşayev qeyd edib ki, dahi öndərin 100 illik yubileyi istər ölkə daxilində, istərsə də sərhədlərimizdən kənarda silsilə tədbirlərlə qeyd olunur. Bu konfransın özünə məxsusluğu isə ondadır ki, məhz ulu öndərin doğulub boya-başa çatdığı məkanda həyata keçirilir. Ulu öndərin Azərbaycana qayğısı, onun dövlətçiliyimizin taleyindəki vacib missiyaları 1940-cı illərdən başlamış, həm Azərbaycana birinci rəhbərliyi dövründə, həm də müstəqilliyimizin bərpaşından sonrakı mürəkkəb və ziddiyyətli zamanlarda xalqımızın, dövlətimizin maraqlarının müdafiəsi istiqamətində prinsipial qərarlar qəbul etmişdir. Onun əsasını qoyduğu, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin uğurla davam etdirdiyi hüquq islahatları prokurorluq orqanlarından da yan keçməmiş, məhz bu istiqamətdə köklü islahatlar həyata keçirilmiş və hazırda da bu islahatlar davam edir. Bu isə öz növbəsində hüquq mühafizə və məhkəmə orqanlarının üzərinə yeni öhdəliklər, vacib vəzifələr qoyur.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) Günay Rzayeva çıxışında bildirib ki, Azərbaycanın müasir tarixinin 35 ili ulu öndər Heydər Əliyevin genişmiqyaslı fəaliyyəti ilə bilavasitə bağlı olmuş, və həmin illər ərzində ölkəmiz demokratik inkişaf yolu ilə inamla irəliləyərək böyük uğurlar qazanmışdır. Məlumdur ki, iqtisadi sosial və siyasi islahatların həyata keçirilməsi qanunvericilik bazası olmadan mümkün deyildir. Buna görə də ulu öndər ölkəmizdə hüquqi dövlət quruculuğuna məhz müasir standartlara cavab verən hüquqi bazanın yaradılmasından başlamışdır. Ümumilli liderin Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra insan hüquq və azadlıqlarının təmini məqsədilə həyata keçirilən hüquqi islahatlar sırasında yaşamaq hüququnun təmini istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər, əfvətmə institutunun formalaşması istiqamətində atılan real addımlar, insan hüquqları üzrə səlahiyyətli müvəkkil təsisatının yaradılması dövlət və vətəndaş münasibətlərində yeni başlanğıcın əsasını qoymuşdur.

Naxçıvan Muxtar Respublikası daxili işlər naziri Süleyman Neymətov çıxış edərək qeyd edib ki, çoxəsrlik dövlətçilik ənənələrinə malik olan xalqımızın tarixində ümumilli liderimiz Heydər Əliyev şəxsiyyəti onun siyasi və idarəçilik fəaliyyəti əvəzolunmaz yer tutur. Tarix boyu arzuladığımız milli dövlətçilik amallarını məhz ulu öndər Heydər Əliyev gerçəkləşdirərək müstəqil Azərbaycan dövlətini yoxdan qurub yaratmışdır.

Ümumilli lider xalqın tələbi ilə hakimiyyətə gəldikdən sonra ölkədə hüquqi dövlət quruculuğu sahəsində ardıcıl, sistemli və gələcəyə hesablanan islahatlara başlanılmış,

Azərbaycanın dünyada müstəqil, hüquqi və demokratik dövlət kimi tanınması, ölkə vətəndaşlarının hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi məhz ulu öndərin adı ilə bağlı olmuşdur. Azərbaycan polisinin də əsl inkişafı və milliləşməsi ulu öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Həyata keçirilən davamlı islahatlar, cinayətkarlığa qarşı mübarizə üzrə normativ hüquqi aktların və Qanunların qəbul edilməsi polisin fəaliyyətinin tənzimlənməsi baxımından böyük əhəmiyyətə malik olmuşdur.

Çıxış edən Naxçıvan Dövlət Universitetinin rektoru Elbrus İsayev bildirib ki, Ulu öndərin 100 illik yubileyi həm azərbaycanlılar, həm də Azərbaycan sevnənlər tərəfindən böyük qürurla qeyd edilir. Zaman bizi ömrünü xalqın qurtuluşuna, onun müstəqilliyinə və inkişafına həsr etmiş ulu öndərdən ayırdıqca onun xalqımızın taleyindəki mühüm rolu, dövlətimizin inkişafına istiqamətlənmiş fəaliyyətinin uğurlu nəticələri daha aydın görünür. Ulu öndərin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi hər iki dövrə nəzər saldıqda onun məhz repressiyalar, müharibələr, siyasi gərginliklər fonunda reallaşdırdığı uğurlu siyasətin Azərbaycan dövlətinin və xalqının gələcəyindəki həyati önəmi daha kəskin nəzərə çarpır. Məhz onun dərin zəkası, savadı, güclü mütaliəsi ilə bir çox mürəkkəb siyasi məqamlar Azərbaycan xalqının xeyrinə öz həllini tapmışdır ki, bu isə yalnız liderin xalqına olan dərin sevgisi, hörməti və öz amalında qətiyyətli addımları sayəsində mümkün olmuşdur.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Vəkillər Kollegiyasının sədri vəzifəsini müvəqqəti icra edən Vüsal Həsənov çıxış edərək qeyd edib ki, Ulu öndər

Heydər Əliyevin xalqımız və dövlətimiz qarşısında xidmətləri misilsizdir. Ölkəmizin məhkəmə-hüquq sisteminin demokratik prinsiplər əsasında bərqərar edilməsi, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi və müdafiə edilməsi eləcə də müstəqil vəkillik institutunun formalaşdırılması ümumilli liderin adı ilə bağlıdır.

Sonda çıxış edən Naxçıvan Mediasiya Təşkilatının sədri Yusif Həsənov bildirib ki, müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin banisi ulu öndər Heydər Əliyevin zəngin həyat yolu və müstəsna fəaliyyətinin bütün mərhələləri öz xalqına sıx bağlılığın, milli dövlətçilik məfkurəsinə sadiqliyin canlı təəcəssümü olmuşdur. Ümumilli lider Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycanda insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi, onların müdafiəsi daha da genişləndirilməsini dövlətin ən ali məqsədi elan etmiş, bu məqsədlə islahatların hüquqi bazasının yaradılması istiqamətində fəaliyyət göstərmişdir.

Çıxışlardan sonra qarşılıqlı müzakirələr aparılıb, iştirakçıları maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

≈ ≈ ≈

4 may 2023-cü il tarixində Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü ildönümünə həsr olunmuş “Heydər Əliyev və məhkəmə-hüquq islahatları: tarix, zaman və nailiyyətlər” mövzusunda geniş konfrans keçirilib.

Tədbirdə ədliyyə naziri Fikrət Məmmədov, Ali Məhkəmənin sədri İnam Kərimov, İnsan hüquqları üzrə Müvəkkil (Ombudsman) Səbinə Əliyeva, Vəkillər Kollegiyasının sədri Anar Bağirov, Ali Məhkəmə və Ədliyyə Nazirliyinin rəhbər və məsul işçiləri, məhkəmə sədrləri, hakimliyə və ədliyyə qulluğuna namizədlər, ali təhsil müəssisələrinin və vətəndaş cəmiyyəti institutlarının təmsilçiləri, gənc ədliyyə işçiləri və könüllüləri, hüquqşünas tələbələr və media mənsubları iştirak ediblər. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Səadət Bəktaş konfransda iştirak edib.

Ümumilikdə 150-dək nümayəndənin qatıldığı tədbiri giriş nitqi ilə açan ədliyyə naziri iştirakçıları salamlayaraq Ulu Öndərin 100 illiyinə həsr olunan konfransın işinə uğurlar arzulayıb. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin mənalı ömür yoluna və titanik fəaliyyətinə həsr olunan film nümayiş etdirilib.

Sonra nazir məhkəmə-hüquq islahatlarında Heydər Əliyevin siyasi iradəsinin təntənəsi barədə geniş məruzə ilə çıxış edib. Dahi rəhbərin tükənməz dövlətçilik irsindən, xalqımız və dövlətimiz qarşısında misilsiz xidmətlərindən bəhs edən nazir Heydər Əliyevin demokratik hüquqi dövlət quruculuğu konsepsiyasından danışaraq Ulu Öndərin müəllifi olduğu ilk milli Konstitusiyamızın, çoxsaylı mühüm qanun və məəcəllələrin qəbulunu

vurğulayıb, yeni üç pilləli məhkəmə sisteminin bərqərar edildiyini diqqətə çatdırıb. 2000-ci ildə dövlətçilik tariximizdə ilk dəfə olaraq hakimlərin seçiminin şəffaf prosedurlar əsasında, o cümlədən test üsulu ilə aparılaraq nəticədə hakim korpusunun 60 faiz yeniləndiyini bildirib.

Ümummilli Liderin "Biz Azərbaycanın məhkəmə sistemini tamamilə yeni səviyyəyə qaldırdıq və demokratik prinsiplər əsasında yaratdıq. Bütün hakimlər test üsulu ilə imtahandan, yarışdan keçdilər və kim qalib gəldi, o da hakim təyin olundu" - tarixi çıxışı xatırladılıb.

Ədliyyə naziri Müzəffər Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 30 il işğal altında qalan doğma torpaqlarımızın azad edilməklə Ümummilli Liderin ən ümdə vəsiyyətinin və xalqımızın arzusunun reallığa çevrildiyini bildirib, dövlət başçısının rəhbərliyi ilə həmin ərazilərin sürətli bərpaasını vurğulayıb. Ulu öndərin adını daşıyan və yarandığı gündən ölkənin sosial-iqtisadi inkişafına dəyərli töhfələr verən Heydər Əliyev Fondunun rəhbəri, respublikamızın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə bu istiqamətdə mühüm layihələrin reallaşdırılmasını xüsusi qeyd edib. Bildirib ki, torpaqlarımızın qısa müddətdə dirçəldilərək soydaşlarımızın doğma yurdlarına böyük qayıdışı ilə həmin bölgədə milli hüquq institutlarının da fəaliyyəti təmin ediləcək.

Konfransda çıxış edən Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri İnam Kərimov bildirib ki, Azərbaycan xalqının tarixində əvəzsiz xidmətlər göstərmiş Ulu Öndər Heydər Əliyev yeni Azərbaycanın memarıdır. O deyib ki, 1990-cı illərin əvvəllərində ölkəmizin təcavüzə məruz qaldığı, müstəqilliyimizin az qala itiriləcəyi bir vaxtda xalqımızın təkidilə hakimiyyətə qayıdan Ümummilli Lider əsl xilaskar kimi tarixə düşdü. Heydər Əliyev ölkədə yaranmış siyasi kaos, parçalanma təhlükəsinin qarşısını qəti iradəsi, müdrikliyi və idarəçilik təcrübəsi sayəsində aldı.

Əminliklə deyə bilərik ki, Ulu Öndər parçalanmış, hər sahədə tənəzzül yaşayan Azərbaycandan - yeni, qüdrətli Azərbaycan yaratdı.

Qeyd edib ki, dahi rəhbər nəinki Azərbaycanda daxili sabitliyi və inkişafı təmin etdi, eyni zamanda ölkəmizin beynəlxalq müstəvidə nüfuzunu da artırdı. Sədr vurğulayıb ki, yeni qurulan Azərbaycanda yeni ədalət mühakiməsinin yaradılması qaçılmaz idi. Ulu Öndərin rəhbərliyi ilə Azərbaycanda yeni məhkəmə sisteminin tədricən təkmilləşdirilməsi istiqamətində xeyli uğurlu işlər görüldü. Yeni Konstitusiya, mütərəqqi qanunlar, həyata keçirilən təşkilati işlər nəticəsində ölkəmizdə yeni hüquqi dövlətin möhkəm əsası yaradıldı. Nəticədə qısa zaman ərzində yeni dövlət idarəetmə sistemi formalaşdı, yuxarı pilləsində Ali Məhkəmənin olduğu üçpilləli yeni məhkəmə sistemi yaradıldı. Ali konstitusiya nəzarət orqanı olan Konstitusiya Məhkəməsi təsis olundu.

İnsan hüquqları üzrə Müvəkkil (Ombudsman) Səbinə Əliyeva Azərbaycanda Ombudsman institutunun yaradılmasında Heydər Əliyevin müstəsna rolundan danışib. Bildirib ki, müstəqil Azərbaycanda demokratik, hüquqi dövlət və vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu, insan hüquqlarının inkişafı, müstəqil məhkəmədənəkar hüquq müdafiə mexanizmi olan Ombudsman təsisatının əsasının qoyulması ilə bağlı olduqca vacib islahatların həyata keçirilməsi Ümummilli Lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Azərbaycanın müxtəlif inkişaf mərhələlərində bilavasitə Ulu Öndərin təşəbbüsü əsasında insan hüquq və azadlıqlarının daha səmərəli təminatına nail olmaq məqsədilə bir sıra strateji əhəmiyyətli sənədlər hazırlanıb.

"Ümummilli lider və vəkillik institutunun inkişafı" mövzusunda çıxış edən Vəkillər Kollegiyasının sədri Anar Bağirov qeyd edib ki, Ulu Öndərin xalqın qətiyyətli təkidi ilə Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışı nəticəsində müstəqillik, ədalətlik, demokratiya, milli tərəqqi, dünyəvilik kimi ümumbəşəri dəyərləri təşkil edən yeni bir ideologiyanın əsası qoyulub, ölkəmizdə insan hüquq və azadlıqlarının təmini, onların inkişafı və müdafiəsi sahəsində bir sıra mühüm addımlar atılıb. İnsan hüquq və

azadlıqlarını, onların müdafiəsini özünün ali məqsədi elan etmiş dövləti tam müstəqil vəkillik institutu olmadan təsəvvür etmək qeyri-mümkündür. Azərbaycanda vəkilliyin müstəqil təsisat kimi formalaşmasının bilavasitə Ulu Öndərin adı ilə bağlı olması danılmaz faktdır. Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən 1999-cu il dekabrın 28-də “Vəkillər və vəkillik fəaliyyəti haqqında” mühüm Qanun qəbul olunaraq Azərbaycanın tarixində ilk dəfə vəkillik tam müstəqil, hakimiyyətin heç bir qolundan asılı olmayan bir təsisat kimi formalaşmışdır.

Bakı Dövlət Universiteti Hüquq fakültəsinin dekanı Zaur Əliyev Ulu Öndər Heydər Əliyevin hüquq elminin və təhsilinin inkişafında əvəzsiz xidmətlərindən bəhs edib, Ulu Öndərin təşəbbüsü ilə bugünkü müasir müstəqil dövlətimiz üçün azərbaycanlı tələbələrin müxtəlif ölkələrdə hüquq təhsili almağa göndərilməsini xatırladı.

Ədliyyə Nazirliyi yanında İctimai Şüaranın sədri Səadət Bənəyarlı Heydər Əliyevin ölkədə vətəndaş cəmiyyətinin təşəkkülündə rolundan danışdı. Bildirib ki, Heydər Əliyev hakimiyyətə qayıtdığı ilk gündən hüquqi dövlət və vətəndaş cəmiyyəti quruculuğunu daim diqqətdə saxlayıb. Ulu Öndərin dövlətçilik fəlsəfəsində ictimai təşkilatların fəaliyyətinə geniş meydan verməsi vətəndaş cəmiyyətinin formalaşmasında həlledici amillərdən olub. O, mühüm qanunvericilik aktlarının qəbulunun, institusional təsisatların yaradılmasının bu sahənin inkişafına təkan verdiyini bildirib, hazırda dövlət idarəçiliyində ictimai iştirakçılığın həyata keçirilməsində vətəndaş cəmiyyəti institutlarının mühüm roluna toxunub.

Sonra tədbir müzakirələrlə davam edib, hakimlər, ədliyyə işçiləri, vətəndaş cəmiyyəti üzvləri, gənclər və digər nətiqlər Ulu Öndərin çoxşaxəli irsindən bəhs ediblər. Həmçinin “Heydər Əliyev İli” çərçivəsində Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən görülməli silsilə tədbirlər barədə məlumat verilib.

Ədliyyə naziri Fikrət Məmmədov konfransa yekun vuraraq xalqımızın milli sərvəti olan Heydər Əliyev irsinin, çoxşaxəli fəaliyyətinin indiki və gələcək nəsillər tərəfindən daim öyrəniləcəyinə əminliyini ifadə edib. Bildirib ki, Ulu Öndərin milli dövlətçiliyimizin bütün sahələrində yaratdığı möhkəm bünövrə hələ çox-çox illər xalqımıza xidmət edəcək, gələcək nəsillərimiz bu dahi şəxsiyyətin yaratdığı müstəqil dövlətimizdə qürurla yaşayacaqlar.

≈ ≈ ≈

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illik yubileyi münasibətilə ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən elan olunmuş 2023-cü il “Heydər Əliyev İli” çərçivəsində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsində ulu öndərin əziz xatirəsinə həsr olunmuş mini futbol turniri təşkil olunub.

Bu münasibətlə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin təşkilatçılığı ilə muxtar respublikada fəaliyyət göstərən məhkəmələr arasında baş tutan turnirin açılış mərasimi Ulu Öndər Heydər Əliyevin və şəhidlərimizin əziz xatirəsinin bir dəqiqəlik sükutla anılması ilə başlamış, daha sonra Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilmişdir.

Tədbirin rəsmi açılışında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədr müavini Əsgər Novruzov çıxış edərək Ümummilli Lider Heydər Əliyevin xatirəsinə həsr olunmuş turnirin məqsədləri barədə məlumat vermiş, komandalara uğurlar arzulamışdır.

Qeyd edək ki, ölkəmizdə bütün digər sahələrdə olduğu kimi, idmanın inkişafına da böyük diqqətlə yanaşmış Ulu Öndər Heydər Əliyevin xatirəsinin anılması, eləcə də sağlam həyat tərzinin təşviqi məqsədilə təşkil edilən turnirdə Naxçıvan Muxtar Respublikasında fəaliyyət göstərən 12 məhkəməni təmsil edən 8 komanda iştirak edib. Oyunların nəticələrinə uyğun olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikası Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin komandası birinci, Kəngərli və Sədərək Rayon Məhkəmələrinin birgə komandası ikinci, Naxçıvan Şəhər və Babək Rayon Məhkəmələrinin birgə komandası üçüncü yerin qalibi olub.

Turnirin bağlanış mərasimində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi Əli Allahverdiyev çıxış edərək ulu öndərin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş tədbirin əhəmiyyətindən danışib, turnirdə iştirak edən komandaları təbrik edib. Sonda qaliblərin mükafatlandırılma mərasimi keçirilib. Birinci yerin sahibinə kubok, medal və diplom, ikinci və üçüncü yerlərə yiyələnmiş komandalara medallar və diplomlar təqdim edilib.

≈ ≈ ≈

“Azərbaycanda gender bərabərliyinin təminatçısı ulu öndər Heydər Əliyev” mövzusunda konfransda Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Səadət Bəktəşi iştirak edib

Konfransda əvvəlcə Azərbaycan Respublikası-nın Dövlət Himni səsləndirilib. Ardınca Ümummilli Liderin və şəhidlərin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Ulu Öndər Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətinə həsr edilmiş videoçarx nümayiş olunub.

Tədbirə görüntülü bağlanan Azərbaycan Respublikasının Vəkillər Kollegiyasının sədri Anar Bağirov iştirakçıları səmimi salamlayaraq konfransın işinə uğurlar arzulayıb.

Qeyd edilib ki, ölkəmizdə vəkilliyin müstəqil təsisat kimi formalaşması, dövlət qadın siyasətinin əsas prinsiplərinin müəyyən edilməsi və dövlət səviyyəsinə qaldırılması Ulu Öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Xalqımızın Ümummilli Lideri, müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu Heydər Əliyev tarixin dahi şəxsiyyətlərindən biri kimi daim qadınların hüquqlarının qorunması, onların ictimai həyatda iştirakı, idarəçilikdə ön plana çəkilməsi və digər məsələləri daim diqqətdə saxlayıb. Görkəmli dövlət xadimi qadınları idarəetmə, qərar qəbuletmə, sosial həyatın bütün sahələrində iştirak etməsinə çox böyük əhəmiyyət verib. Dahi şəxsiyyət qadın problemlərinin

dövlət səviyyəsində həlli üçün müvafiq fərman və sərəncamlar imzalayıb, 1998-ci ildə Qadın Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi yaradılıb. Ulu Öndərin iştirakı ilə elə həmin ildə Azərbaycan qadınlarının I Qurultayı, 2003-cü ildə isə II Qurultayı keçirilib.

Bildirilib ki, Ümummilli Liderimiz tərəfindən əsas qoyulan dövlət qadın siyasəti Prezident cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam və inkişaf etdirilir. Ölkə başçısının, eləcə də Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın fəaliyyəti ilə Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə nüfuzu daha da yüksəklərə qalxıb.

Vurğulanıb ki, bu gün Azərbaycanda elə fəaliyyət sahəsi yoxdur ki orada qadınlar təmsil olunmasın. Qadınlar qanunverici, icra, məhkəmə, vəkillik, hüquq-mühafizə, ədliyyə orqanlarında təmsil olunur, məsul vəzifə daşıyırlar. Vəkillər Kollegiyası üzvlərinin bir hissəsini qadınlar təşkil edir. Kollegiyanın Rəyasət Heyətinin müvafiq qərarı ilə qadın vəkillərin şəbəkələnməsi, qadın hüquqsünasların vəkilliyə marağının artırılması, o cümlədən onların fəaliyyətlərində qarşılaşdığı çətinliklə mübarizə məqsədilə Qadın Vəkillər Alyansı yaradılıb. Bu da dövlət tərəfindən qadın vəkillərə göstərilən xüsusi diqqət və qayğının bariz nümunəsidir. Həmçinin ölkə başçısı cənab İlham Əliyev tərəfindən qadın vəkillərin “Tərəqqi” medalı ilə təltif edilməsi, yubileylərinin keçirilməsi yüksək diqqətin göstəricisidir.

Anar Bağirov onu da bildirib ki, vəkillik institutu daim inkişaf edir, qadın vəkillərin cəmiyyətdə rolunun artırılması, vəkillikdə gender balansının təmin edilməsi, Naxçıvanda vəkillik fəaliyyətinin güclənməsi kollegiyanın əsas prioritet məsələlərindəndir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Səadət Bəktaşî çıxış edərək bildirib ki,

Azərbaycanda gender bərabərliyinin təmini və təşviqi Ulu Öndər Heydər Əliyev siyasətinin vacib amillərindən biridir. Cinsi ayrı seçkilikdən qaynaqlanan məsələlərin həlli ilə bağlı bir çox qanunların, fərman və sərəncamların qəbulu, beynəlxalq təşkilatların üzvü kimi ölkəmizdə mühüm sənədlərin tətbiqi gender bərabərliyinin həyata keçirilməsi və təminatının inkişafına təkan verib. Ölkəmizdə aparılan gender siyasətinin nəticəsi olaraq bu gün Azərbaycan qadını həm ailədə, həm siyasi həyatda, həm də dövlət quruculuğunda bərabər imkanlardan yararlanır. Tədbirdə həmçinin Naxçıvan Muxtar Respublikası Vəkillər Kollegiyasının sədri vəzifələrini müvəqqəti

icra edən Vüsal Həsənov, Naxçıvan Muxtar Respublikasının ədliyyə naziri Daşqın Rəhimov, Azərbaycan Respublikası Vəkillər Kollegiyası Rəyasət heyətinin üzvü, Qadın Vəkillər Alyansının sədri Dilarə Əfrasiyabova, Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili Günay Rzayeva, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Rəmilə Seyidova, Azərbaycan Respublikası Vəkillər Kollegiyası Qadın Vəkillər Alyansının üzvü, mediatr Leyla Məmmədova, Bakı şəhər 2 sayılı Vəkil Bürosunun müdiri Rəna Məmmədova, Azərbaycan Respublikası Vəkillər Kollegiyası Vəkillərin İntizam Komissiyasının üzvü, Mərkəz Vəkil bürosunun müdiri, Alyansın üzvü Gülşən Salmanova çıxış ediblər.

Çıxışlarda vurğulanıb ki, Azərbaycan Respublikası Vəkillər Kollegiyası tərəfindən təsdiq olunmuş “Tədbirlər Planı”na uyğun olaraq “Heydər Əliyev İli” çərçivəsində belə bir konfransın təşkili rəmzi mənə daşıyır. Ümummilli Lider Heydər Əliyev cəmiyyətdə qadının rolunun yüksəldilməsi məsələsini həmişə diqqət mərkəzində saxlayıb, qadın hüquqlarının qorunmasında mühüm addımlar atılıb, müvafiq qərarlar qəbul olunub. 1998-ci ildə “Azərbaycanda qadınların rolunun artırılması haqqında” müvafiq Sərəncam qadınların dövlət və ictimai həyatda irəli çəkilməsində mühüm rol oynayıb, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasında kişi ilə qadının eyni hüquq və azadlıqları təsbit edilib. Bu gün Prezident cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilən gender siyasəti sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq, beynəlxalq təcrübədən yararlanmaq uğurların əldə olunmasında müstəsna rol oynayıb. Həmçinin dövlət-gender siyasətinin uğurla həyata keçirildiyi muxtar respublikamızda da qadınlar bütün sahələrdə aktiv fəaliyyətlərini davam etdirir, onların məşğulluqlarının təmin olunması istiqamətində ardıcıl tədbirlər həyata keçirilir. Muxtar respublika qadınlarının fəaliyyəti dövlətimiz tərəfindən hər zaman yüksək qiymətləndirilir, fəxri adlara, mükafatlara layiq görülürlər.

Konfrans mövzu ətrafında müzakirələrlə davam edib.

≈ ≈ ≈

2023-ci il mayın 12-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Səadət Bəktaş İ Türkiyə Respublikasının Naxçıvandakı baş konsulu Asip Kaya ilə görüşmüşdür.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri qonaqları salamlayaraq görüşdən məmnunluğunu ifadə etmiş, iki qardaş ölkə arasında əlaqələrin daim uğurla inkişaf etdiyini vurğulamışdır.

Ölkəmizdə Prezident cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə məhkəmə-hüquq sistemində aparılan islahatlar barədə məlumat verən Səadət Bəktəşi bildirib ki, məhkəmə sisteminin müasirləşdirilməsi, ədalət məhkəməsinin səmərəliliyinin artırılması və məhkəmələrin əlçatanlığının təmin olunması sahəsində görülən işlər ədalət mühakiməsinin inkişafında keyfiyyətə yeni mərhələ kimi qəbul edilir. Məhkəmələrdə istifadə olunan ən yeni informasiya texnologiyalarından söz açan Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri vətəndaş müraciətlərinə xüsusi diqqətin verildiyini bildirərək bu sahədə təcrübəni qonaqlarla bölüşüb.

Görüşdə qonaqlara Azərbaycanın məhkəmə sistemi, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin fəaliyyət dairəsi barədə məlumat verilmişdir.

Ali Məhkəmənin sədri son illər respublikamızda məhkəmə hüquq sisteminin təkmilləşdirilməsi və müasirləşdirilməsi istiqamətində həyata keçirilən tədbirlərdən, eləcə də ədalət mühakiməsini həyata keçirmək, qanunun aliliyini təmin etmək məqsədi ilə qarşıda duran vəzifələrdən danışmışdır. Ali Məhkəmənin sədri bildirmişdir ki, məhkəmə sistemində ən yeni informasiya texnologiyaları, “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi tətbiq edilir. Hakim vəzifəsinə seçim prosedurları yeni, müasir standartlara uyğun aparılır.

Səmimi qəbula görə təşəkkür edən baş konsul Asip Kaya Türkiyə ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin möhkəm əsaslara malik olduğunu vurğulayaraq, ölkəmizdə görülən işlərin, aparılan məhkəmə-hüquq islahatlarının təqdirəlayiq olduğunu bildirib. Səfir iki ölkə arasında əlaqələrin böyük əhəmiyyət daşıdığını və bu əlaqələrin bundan sonra da davam etdiriləcəyinə əminliyini ifadə etmişdir.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi İlqar Mirzəyevin Kriminalistika kitabının təqdimatı keçirilib.

Tədbiri açan Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Səadət Bəktəşi kitabın işıq üzü görməsi münasibətilə müəllifi təbrik edərək, kriminalistika üzrə

vacib bilikləri özündə ehtiva edən metodik vəsaitin bu sahədə Azərbaycan dilində çap olunmuş dəyərli nəşr olduğunu diqqətə çatdırıb. İlqar Mirzəyevin pedaqoji fəaliyyətini yüksək qiymətləndirən Ali Məhkəmənin sədri ərsəyə gəlmiş vəsaitin hüquq sahəsinə vacib töhfə olduğunu bildirib. Göstərilən diqqətə görə təşəkkürünü bildirən müəllif İlqar Mirzəyev çıxışında qeyd edib ki, hüquq-mühafizə praktikasının təkmilləşdirilməsi və kriminalistika elminin inkişafı kriminalistika üzrə tədris kurslarının nəşrini qabaqlayır. Bununla əlaqədar olaraq yenidən işıq üzü görən bu vəsaitin nəşri kriminalistika elminin yeni müddəalarının öyrənilməsinə kömək etmək, cinayətlərin açılması və təhqiqatın kriminalistik məsələlərinin həlli vasitələrinin mənimsənilməsinə töhfə vermək məqsədi daşıyır.

Tədbirdə iştirak edən Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimləri və əməkdaşları kitabın nəşri münasibətilə müəllifi təbrik edərək uğurlar arzulamışlar.

Sonda müəllifə xatirə hədiyyəsi təqdim olunub.

Qeyd edək ki, oxuyucuya bu sahədəki biliklərini sistemləşdirməyə imkan verən vəsait özündə kriminalistikanın elmi nəzəri əsasları, kriminalistik taktika və texnika, ayrı-ayrı cinayət növlərinin araşdırılmasının kriminalistik metodikası barədə dəyərli elmi məlumatları əks etdirir.

≈ ≈ ≈

2023-cü ildə ümumilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyinin tamam olması ilə əlaqədar olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsində qəbul olunmuş tədbirlər planına uyğun olaraq silsilə

tədbirlərin keçirilməsi davam edir. Bu münasibətlə vətəndaşların qəbulunun həyata keçirilməsinə dair plana uyğun olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri tərəfindən muxtar respublikanın rayonlarında vətəndaşların qəbulu həyata keçirilib.

Qəbulların hər birindən öncə ümumilli lider Heydər Əliyevin abidəsi ziyarət olunaraq önünə gül dəstələri qoyulub, vətənimizin bütövlüyü uğrunda canından keçmiş şəhidlərimizin əziz xatirəsi yad edilib.

Qəbul zamanı hər bir vətəndaş diqqətlə dinlənilib, müraciətlərdə qaldırılan məsələlərin operativ araşdırılması və qanunamüvafiq şəkildə tədbirlərin görülməsi ilə bağlı Məhkəmənin aidiyyəti məsul işçilərinə müvafiq tapşırıqlar verilib. Qaldırılan məsələlərin bir qismi yerində öz həllini tapıb. Müraciətlərin əksəriyyəti məhkəmələrin fəaliyyəti ilə bağlı olub.

Vətəndaşlar bölgə sakinlərinin qəbulu və müraciətlərinə baxılması üçün rahat və əlverişli şərait yaradılmasından razılıqlarını ifadə edərək, göstərilən diqqət və qayğıya görə ölkə prezidentinə minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Sonra Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Səadət Bəktaş rayon məhkəmələrinin iş şəraiti ilə tanış olub, işin səmərəliliyinin artırılması ilə bağlı qarşılıqlı fikir mübadiləsi aparılıb.

≈ ≈ ≈

Dövlət başçısının rəhbərliyi ilə məhkəmə-hüquq sistemində həyata keçirilən islahatların davamı olaraq “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu məhkəmə sisteminin müstəqilliyinin daha səmərəli şəkildə təmin edilməsi məqsədilə təkmilləşdirilmiş, şurada icra hakimiyyəti orqanlarının nümayəndələrinin sayı azaldılmaqla, hakim üzvlərinin sayı artırılmış, habelə hüquqşünas alimin və hüquq ictimaiyyətinin nümayəndəsinin təmsil olunması nəzərdə tutulmuşdur.

Eyni zamanda, Məhkəmə-Hüquq Şurasının formalaşmasının yeni qaydası, o cümlədən onun hər məhkəmə instansiyasından 3 hakim olmaqla,

9 hakim üzvlünün və hüquq ictimaiyyətinin nümayəndəsinin Hakimlərin Konfransı tərəfindən seçilməsi müəyyən olunmuşdur.

Bu məqsədlə, cari ilin iyun ayının 21-də qanuna uyğun qaydada ölkənin bütün məhkəmələrini təmsil edən 130 hakimin iştirakı ilə keçirilən konfrans öz işinə başlamışdır.

Konfransı təmsil olunan nümayəndələr sırasından ən qocaman hakim açaraq konfransın işinə uğurlar arzulamışdır.

Konfransda ilk növbədə işin təşkili ilə bağlı məsələlərə baxılmış, iştirakçılar tərəfindən konfransa sədrlik edən şəxs müəyyən edilmiş, hesablama komissiyasının sədri və üzvləri seçilmişlər.

Daha sonra Ali Məhkəmə, apellyasiya və birinci instansiya məhkəmələrinin konfransda təmsil olunan nümayəndələri tərəfindən ayrılıqda Məhkəmə-Hüquq Şurası üzvlüyünə namizədlər irəli sürülmüşdür.

Konfransda təklif olunan namizədlər ətrafında müzakirələr aparılaraq qanunda nəzərdə tutulan qaydada açıq səsvermə yolu ilə seçkilər keçirilmişdir. Seçkilərin nəticələrinə əsasən Ali Məhkəmənin sədri İnam Kərimov, həmin məhkəmənin sədr müavini Çingiz Əsgərov və Mülki kollegiyasının sədri Sənan Hacıyev, apellyasiya instansiya məhkəmələri üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Səadət Bəktaş, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin sədri Mübariz Əkbərov, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin sədri Tofiq Paşayev və birinci instansiya məhkəmələri üzrə Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin sədri İsmayıl Xəlilov, Lənkəran Rayon Məhkəməsinin sədri Kamran Süleymanov və

Yevlax Rayon Məhkəməsinin sədri Toğrul Əliyev Məhkəmə-Hüquq Şurasının üzvü seçilmişlər.

Həmçinin, konfransda hüquq ictimaiyyətinin nümayəndəsi qismində Səfa Mirzəyev açıq səsvermə yolu ilə Məhkəmə-Hüquq Şurasının üzvü seçilmişdir.

≈ ≈ ≈

2023-cü il iyunun 23-də “Dövlət qulluqçularının peşə bayramı” günü münasibətilə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Səadət Bəktəşi Məhkəmənin bir qrup əməkdaşın mükafatlandırılmasına dair əmr imzalamışdır. Müvafiq əmrlərlə əmək funksiyalarını yüksək səviyyədə yerinə yetirdiklərinə, müəssisədaxili intizam qaydalarına əməl edilməsində fərqləndiklərinə görə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsi Aparatının bir qrup inzibati vəzifə tutan dövlət qulluqçularına “Təşəkkür” elan olunmuş, yardımçı vəzifə tutan dövlət qulluqçuları bir aylıq vəzifə maaşı həcmində mükafatlandırılmışlar.

Bu barədə əmrlər Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədr müavini Əsgər Novruzov tərəfindən kollektivə elan olunmuş, onlara gələcək fəaliyyətlərində uğurlar arzulanmışdır.

Əməkdaşlar onlara göstərilən diqqətə görə öz təşəkkürlərini bildirmişlər.

≈ ≈ ≈

2023-cü il iyunun 24-də Məhkəmə-Hüquq Şurasının yeni tərkibdə ilk iclası keçirilib. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri, Məhkəmə-Hüquq Şurasının üzvü Səadət Bəktəşi iclasda iştirak edib.

İclasda Məhkəmə-Hüquq Şurasının sədrliyinə Şuranın üzvü İnam Kərimovun namizədliyi irəli sürülərək səsverməyə qoyulub. Şura üzvlərinin yekdil səsi ilə İnam Kərimov Məhkəmə-Hüquq Şurasının sədri seçilib.

Göstərilən yüksək etimada görə Şuranın üzvlərinə təşəkkürünü bildirən İnam Kərimov qeyd edib ki, əsas Azərbaycan xalqının Ulu Öndəri Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan məhkəmə-hüquq islahatları

bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir.

İnam Kərimov “Məhkəmə-hüquq sistemində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında” ölkə Prezidentinin 2019-cu il 3 aprel tarixli Fərmanının məhkəmə sistemində yeni mərhələnin başlanması kimi qəbul edildiyini diqqətə çatdırıb.

İclasda həmçinin məhkəmə fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində qarşıda duran vəzifələr müzakirə olunub və müvafiq təkliflər verilib.

~ ~ ~ ~ ~
~ ~ ~ ~ ~

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASI
ALİ MƏHKƏMƏSİNİN BÜLLETENİ**

4700000000

053-2022

Yığılmağa verilmiş: 03.07.2023.

Çapa imzalanmış: 10.07.2023.

Formatı 70x100 1/8 “Tayms” qarnituru.

Ofset çap üsulu. Ofset kağızı. Həcmi 11,5 ç.v.

Sifariş № 323. Tiraj 100 nüsxə.

Naxçıvan şəhəri, Təbriz küçəsi, 1.